

**«SHARQ» НАШРИЁТ-МАТБАА
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ
БОШ ТАҲРИРИЯТИ
ТОШКЕНТ – 2010**

ОЙДИН ҲОЖИЕВА

ШОМ ШУЪЛАЛАРИ

С а й л а н м а

*Шеърлар, дostonлар,
қасидалар*

«SHARQ» НАШРИЁТ-МАТБАА
АКЦИЯДОРЛИК КОМПАНИЯСИ
БОШ ТАХРИРИЯТИ
ТОШКЕНТ – 2010

X-59 Ҳожиёва, Ойдин

Шом шуълалари: Сайланма. Шеърлар, дostonлар, қасидалар.— Т.: «Sharq», 2010.— 448 б.

Ўзбекистон халқ шоираси Ойдин Ҳожиёва ўзининг нафис ва майин шеърлари, турғенли дostonлари ва халқ ҳаётидан олинган мўъжаз ҳикоялари билан китобхонларга яхши таниш. Унинг ҳар бир асари кўнгилда булокдай қайнаб ётган ёшлик туйғулари, табиатнинг зумрад чиройи, ўзбек аёлининг ипакдан-да майин хаёлларидан дунёга келган. Илк китоби «Шабнам»дан то охириги «Назокат» тўплами саҳифаларидан жой олган энг яхши шеър, манзума, қасида ва дostonларни жамлаб, яна бир қарра таҳрир этиб шоира ўз мухлисларига тақдим этмоқда. Унинг мисралари халқ кўшиқларидай ўйноқи, равон, айни пайтда юракни ўртайдиган ёруғ дардларга тўла. Унутилмас устоз Озод Шарафиддинов таъбири билан айтганда, «Меҳр толасидан эшилган байтлари» билан шоира яна сизнинг дилкаш суҳбатдошингиз бўлиб қолади, деб умид қиламиз.

ББК.84(5Ў)6**ISBN 978-9943-00-486-3**

© «Sharq» ИМАК Бош таҳририяти. 2010.

МЕҲРИ ШЕЪРИЯТ

...Ёз кунлари эди. Ҳали саратоннинг иссиқ кунлари бошланмаган, Зарафшон дарёсидан эсиб келаётган шабада шоҳи канотлари билан ўт-ўланлар бошини силаб, дарахтларнинг нимжон шохларини тебратиб, адирда мол бокиб юрган қизларнинг сочларини торткилар эди. Кимдир унсиз учиб юрган оппок капалакни, кимдир танбур чертиб келган тиллақўнғизни тутиш пайида ўт-ўланлар узра елиб-югурарди... Шу пайт олисдан: «Ойдин! Ҳой, Ойдин!» – деган товуш эшитилди. Сигир ўтлатиб юрган қизалоқлардан бири товуш келган томонга ўгирилиб қаради. Ўзи тенги бир киз яқинлашиб: «Муаллима опамиз мактабга чақиряпти. Тошкентдан шоирлар келишипти! Учрашув бўларкан», – деди. Ойдин «Тошкентдан шоирлар...» деган икки сўзни эшитиши билан типирчилаб қолди. Сигирга қараб туришни ҳам унутиб, мактабга ошиқди. Чиндан ҳам, Тошкентдан машҳур шоирлар келишган экан. Учрашув бошланиб, меҳмонлар ўз шеърларини ўқиганларидан сўнг, муаллима: «Ҳурматли устозлар! Энди рухсат берсангиз, ўқувчиларимиз ҳам сизларнинг шеърларингиздан ўкиб беришса! Биринчи бўлиб мана бу кўзларидан ўт чақнаб турган аълочи қизчамизга сўз берсак», – деди. Ойдин минбар томон оҳиста яқинлашиб, «Менинг икки онам бор, Иккиси ҳам меҳрибон. Бири менга сут берган, Бири эса ширин нон», деб машҳур шоирнинг шеърларидан бирини болаларга хос ёқимли ва кўнғироқдек жарангдор овози билан ўқиди. Бу шеърдан кейин Ғафур Ғулом билан Қуддус Муҳаммадийнинг шеърларини қойилмақом қилиб ёд айтди. Ҳайратга тушган шоирлардан бири Уйғун қарсак чалар экан, сафдошларига қараб: «Шу майиздеккина қизалоқда шеъриятнинг нафасини кўраяпман. Уни тарбия қилса, бинойидек

шоира бўлади», – деб Тошпўлат Ҳамидга маъноли қараб кўйди.

Орадан кўп ўтмай, туман газетасида бир шеър босилди. Шеър тагига: «3-синф ўқувчиси Ойдин Ҳожиева», деб имзо чекилган эди. Аслида шеърни Ойдин эмас, балки уни «тарбиялаб бинойидек шоира қилиш вазифаси»ни ўз зиммасига олган Тошпўлат Ҳамид ёзган эди... Хуллас, шоир ва шоира тарбиялашнинг бу усули ошкор бўлмаслиги учунми ё менинг ўзим ҳам илҳом тулпорининг олов ёлларидан ушлаб қолишга қодирман, дебми, қизалоқ кўлига қалам олиб, шеърлар, ҳикоялар, дostonлар ёзиб, «бинойидек шоира» бўлишга аҳд қилди.

Ҳозир ижод булоғи қайнаб-тошиб турган Ўзбекистон халқ шоираси Ойдин Ҳожиеванинг нафис сўз оламидаги йўли ана шу тарзда, ажабтовур бир ҳолда бошланган. Агар унинг «Шабнам» деб номланган илк шеърлар тўпламининг 1970 йилда чоп этилганидан келиб чиқсак, унинг қирқ йилдан бери ўзбек шеърляти чаманзорини ўз шеърлари билан янада яшнатиб, янада рангин, янада ифорли этиб келаётганига гувоҳ бўламиз. Орадан қирқ йил ўтганига қарамай, унинг шеърларидан кўклам тонгининг шабнами кетмади.

О, ўша унутилмас кунларда аввало онасининг «Шарк юлдузи» журналида хизмат қилаётган қизининг илк шеърлар китобчасини кўлига олиб, ёш боладек қувонганини айтмайсизми! Бу қувонч ёшларига «ўнта ўғли ерга, битта ўғли урушга ем бўлган», кенжатой – Ойдин эса эндигина уч ёшга тўлган пайтида ҳаётдан кўз юмган отанинг орзу ва армонлари ҳам қўшилиб кетган эди.

Ойдин таниқли шоир ва шоиралар сафидан муносиб ўрин олиб, эл-юрт эътибори ва эътирофини қозонган кезларда олис болалик чоғларини эслаб, бундай ёзган эди: «Эсимни таниб-танимасдан онам айтган шеър ва эртакларни, мақолларни, ривоятларни ёд олиб, давраларда айтиб юрарканман, гулдек келинчакларнинг қорахат ушлаб йиғлаганлари, отасиз ўсган дугоналаримнинг қайғули кўзларидаги соғинч ва қишлоғимизда йигитлар ўрнида

қолиб, кечаю кундуз меҳнат қилган кекса чоллар, ёши ўтиб қолган аёлларнинг заҳматли турмуши кечагидай хаёлимдан ўтаверади».

Бу залворли сўзларни ўқир эканмиз, бизнинг – уруш даври фарзандларининг кўз олдимизда шундай ва шундан ҳам даҳшатли манзаралар бирма-бир гавдаланади. Шундай оғир ва мураккаб даврларни кўрган шоиранинг ўз туйғу ва кечинмалари қобигига ўралиб қолиши амри маҳол эди. Биз Ойдиннинг шеърлари, хикоя ва дostonларида ана шу «гулдек келинчақлар»нинг, «отасиз қолган дугоналари»нинг, урушга кетган «йигитлар ўрнида қолиб кечаю кундуз меҳнат қилган кекса чоллар, ёши ўтиб қолган аёллар»ни кўрамиз, уларнинг овозларини эшитиб, қалбларига назар ташлагандек бўламиз. Улардан ташқари, истиклол йилларида Ойдиннинг қалбидан жой олган, турли соҳаларда хизмат қилаётган турли ёшдаги кишилар ҳам ўз турфа образлари билан унинг шеърларидан бўй чўзиб тургандек бўлади. Хуллас, машҳур шоирлардан бири айтганидек, тарихий давр унинг шеърларида ўз такрорланмас хусусиятлари билан акс этади. Шоира шу даврнинг фарзанди – ўз шеърларининг лирик қаҳрамони сифатида ватандошлари ва замондошларининг кўз ёшларини кадок қўлларини ўзининг ҳис-туйғулари ва кечинмалари орқали ифодалади.

Ўтган асрнинг сўнгги ўн йиллигида мамлакатимиз ва халқимиз тақдирида рўй берган тарихий ўзгариш ўзбек шеъриятининг янги соҳилга чиқиб олишига катта имконият яратди. Шеъриятимизда миллий рух, миллий тарих ва она-Ватан туйғулари беҳад даражада ошди. Шоирлар энди ўз қалбларининг розларини қуйлашга, ота-боболаримиз сув ичган дарёлардан кўпроқ баҳраманд бўлишга алоҳида эътибор бера бошладилар. Аммо ўйлайманки, бояги нуроний чоллар ва муниса аёлларни, улар кечирган машаққатли даврларни ёддан чиқариш у қадар тўғри бўлмаса керак. Ҳар ҳолда лирик шеърият фақат инсон қалбининг беғубор ва покиза туйғулари билан бирга шу туйғулар тадрижга таъсир кўрсатувчи тарихий

давр ва тарихий жараёндан узилиб қолмагани маъқул. Ойдин ўз шеърларида инсон ва тарих, инсон ва жамият, инсон ва табиат мавзуларини доим маҳорат билан ёритди. Биз унинг шеърларидаги кўҳна Бухоронинг сербўёқ колоритли манзаралари ва шу заминда яшаган аждодларнинг лирик тасвири оша шоира яшаган ва яшаётган Ватан тарихини кўз ўнгимизда кўргандек бўламиз. Ўз тасавури ва тафаккурида ўтмиш, ҳозирги ва келажак замонларни ўзаро уйғунлаштирган шоира тўртликларидан бирида бежиз бундай ёзмаган:

*Фалак айвонида буржи фарахман,
Гаҳи бахтдан, гаҳи дарддан карахтман.
Қаю офтоб ўтибди бошингиздан,
Меҳр боғинда-ку кўм-кўк дарахтман.*

Илҳом шамоллари дам-бадам эсганда ана шу зумрад дарахт бағридан гоҳ ғамгин ва қайғули, гоҳ сокин ва ўйчан, гоҳ кувноқ ва шодон наволар таралиб туради.

Ўзбек адабиёти тарихида қанчадан қанча шоиралар ўтган бўлсалар-да, фақат XX асрда улар номи Навоий ва Бобур, Огаҳий ва Машраб, Муқимий ва Фурқат сингари шоирлар қаторида тилга олиниб, ижоди Тўхтасин Жалолов сингари хассос олимлар томонидан меҳр билан ўрганила бошлади. Аёл шоираларга бўлган бундай эътибор ва эҳтиром 20-йилларнинг ўрталаридан бошлаб талайгина шоира аёлларнинг баҳор чечаклари янглиғ чаман бўлиб очилишларига сабаб бўлди. Афсуски, «Интилиш» (1926) тўпламида илк шеърлари босилган аёл шоираларнинг катта қисми турли сабабларга кўра шаклланиб улгурмай сўниб кетдилар. Лекин улардан кейин янги ҳаёт эпкинида юзага чиққан бир қатор шоиралар миллий шеъриятимизга ўзбек хотин-қизларининг мураккаб ҳаёти, орзу-армонларини олиб кирдилар. Шоиралар шеъриятидаги бокира ҳис-туйғу ва кечинмалар тасвири ўзбек шеърятининг янада самимий бўлишида муҳим омил бўлди.

Ойдин Ҳожиева устозлари бошлаб берган ана шу анъанани тенгдошлари ила шавқ билан давом эттирди ва шу жараёнда ўз мавзуини, ўз услубини, ўз сўзини топди.

Аёллар олами... Бу олам юзлаб ва минглаб катта-кичик юлдузлардан иборат. Бу оламларда ўзининг бахтли ва бахтсиз дақиқалари, қуёшли ва булутли, фарахли ва фожиали кунлари бўлади. Бир оламда кечган шундай кунлар бошқасини ҳам четлаб ўтмаслиги, даврнинг ўткинчи шамоллари эса бу оламларда унган гулларни бир умрга қовжиратиб, муҳаббат ва ҳаёт боғини заъфарон қилиб кетиши мумкин. Ҳақиқий шоира шундай ҳолларни қалб кўзи билан кўриб, унга ўз муносабатини билдиришга, мушкул ёки мусибатли дақиқаларни бошдан кечираётган ватандошлари дардига малҳам бўлишга, уларнинг кўнгил дарчасига йўл топишга интилади.

*Кўнгил дарчасига қандан очай йўл?
Қандай қулоқ тутай юрак торингга?
Сен излаб келибсан битта тўғри йўл,
Жўяли маслаҳат жисму зорингга.*

*Қўрқаман, ярангга сепмасам деб тўз.
Сўнгни илинжингга етмаса завол.
Сен сўйлайверасан дардингни, гулим,
Булутни қувгандек сарсари шамол*

*Ёришиб боради чехранг мулойим,
Кўзларинг чарақлаб, йўқолар зарда.
Менинг дардкашгинам, мунисим, ойим,
Не бор сенга ахир совуқ шаҳарда?*

*Улкан чигириқдай домига тортар
Сумбул сочларингнинг зумрад баҳорин.
Қишлоқда алами, ҳасрати ортар
Тандир кундасидай ёнади ёринг.*

*Сенинг давлатинг-ку илк муҳаббатинг,
Қизгалдоқ гулидай нафосатинг ул.
Ул сенга Аллоҳдан битмиш қисматинг,
Поклик деб аталган ибодатинг ул.*

Мен бу ёниқ сатрларни ўқир эканман, шоира Зулфиянинг паранжи ёпинган хотин-қизларга бағишлаб ёзган шеър ва мақолалари хотирамга келади. Ўтган асрнинг

50-йилларида чакмоқ янглиғ яшнаб, момагулдирак янглиғ янграган шоира сатрлари катта акс садо таратиб, жамиятнинг олис ўтмиш кўланкаларидан халос бўлишига ёрдам берган эди. Ойдин Ҳожиева шеърятнинг ўша йилларда аёллар қисматига, бинобарин, жамият ҳаётига кўрсатган таъсиридан рағбат олиб, шу шеърни ёзишга жазм этди. Бу ўз вақтида ёзилган, турмуш сўкмоқларида адашган ёш дугонасини ибодат манзилларига чорловчи шеър ижодкорнинг шоиралик бурчини, жамият олдидаги масъулиятини чуқур ҳис этганидан далолат беради.

Шеърят, айтайлик, Миртемир домла учун бамисоли Каъба бўлган. Бу улкан шоир шеърятимиз байроғини юксак чўккиларга олиб чиқиб ўрнатиш учун тинмай меҳнат қилди, тинмай изланди. Унинг ана шу чўккилар бағрида ёзган шеърлари, Ойбек, Ғафур Ғулом, Ҳамид Олимжоннинг энг яхши шеърлари сингари, нафақат маҳорат мактаби, балки нафосатнинг ибодат маскани бўлиб ҳам хизмат этади. Умуман, шеърятни инсон руҳининг покланишига ёрдам берувчи, уни ўткинчи шамоллар таъсирида турмушнинг қоронғи ва боши берк кўчаларига кириб қолишдан муҳофаза қилувчи ибодатхона дейиш, балки, жоиздир. Ҳар ҳолда мен учун шеърят шундай ибодатхона бўлиб қолади.

Ойдин Ҳожиева муҳаббатнинг «қизғалдоқ гулидай нафосати» бояги нотаниш дугонаю нотаниш сингилларнинг давлати эканини улар қалбига қуйиш билангина кифояланмайди. Унинг шеърларида сиймоси ёрқин лирик қаҳрамон ўз севгисига садоқати билан бахтли. У саодат дарахтининг доим гуллаб-яшнаб туриши, ширин мевалар бериши учун суюкли ёрининг кадрига етишга, унинг осон бўлмаган йўлларига гулдан пояндоз ёзишга, ҳатто ўзини фидо қилишга ҳам тайёр. Мана бу сатрлардан ҳаволаниб-парвозланиб турган лирик қаҳрамон қалбининг наволарига эътибор беринг:

*Сизни «гулим», «гулим» қилдим,
Ўзгинамга зулм қилдим.*

*Сиз ўтган тош кўчаларни
Мен шаҳри Арзирум қилдим.*

*Ҳавзи Қулзум қайлардадир,
Дашти сим-сим жойлардадир.
Менинг зорим ёрсиз кечган
Йиллардадир, ойлардадир.*

*Тулпор ёлин ўрган шамол,
Беҳишларни кўрган шамол.
Сиз солланиб юрган йўлдан
Марваридлар терган шамол.*

Ўз ёрини шундай алқовчи меҳрпарвар сатрларда Ойдин Ҳожиёванинг лирик қаҳрамони қалбидаги эзгу инсоний фазилатлар мавжланиб кетади. Баъзан яшириниб ётган, баъзан булут бағрини тилиб чикқан ойдек намоён бўлган бундай фазилатлар тасвири китобхон қалбининг кўринмас торларини чертиб, жаранглатиб юборади. Шеърининг ибодат маскани эканлиги ана шу акс садода ўз тасдиғини топади. Шуларга кўра уни меҳр шоири, меҳрли шоир деб аташ ўринли бўлади.

Ойдин Ҳожиёванинг бутун шеърини шундай рангин товланишлари билан ажралиб туради. Улар инсон ва Ватанга ҳаяжонли меҳр билан йўғрилган.

Илк шеърларидаги шабнам ҳали гуллар бағрига сингиб улгурмасдан, Ойдин Ҳожиёва «Мен севган қўшиқ», «Заркокил қиз ва қуёш» (1972), «Манзиллар» (1975), «Наво» (1977), «Тароват» (1978) сингари йигирмадан зиёд шеърини тўпламларини эълон қилди. Бу тўпламларнинг ҳар бири шоира ижодий йўлининг муҳим бекатлари, уни шеърини камолот манзиллари сари элтувчи муҳим довлардир. Одатда йиллар ўтиши, ҳаёт ва шеърини шоир ва шоиралар кучини симириши билан шеърини чаманзоридеги баҳорий уфур кузги шамолларга ўрин бўшатади. Аммо шоир ва шоиралар қалбида ҳаётга муҳаббат, келажакка ишонч, ишқий туйғуларнинг ҳидоят нурлари билан туташиб, ибодат масканини бунёд этишига умид заволи кўрмай яшаса, бундай шеърини чаманзоридан баҳор ари-

майди. Ойдин Ҳожиева шеърятти шундай баҳор тароватига ошно шеърят.

Юкорида айтиб ўтганимиздек, ўнта ўғли ерга, битта ўғли урушга ем бўлган Ҳожи бобо ва Тошбиби она хонадонида Ойдин ўн олтинчи фарзанд бўлиб дунёга келган. Барча ўғиллари нобуд бўлиб, олтмиш ёшида ёруғ олам билан видолашган отанинг бирдан-бир орзуси жондан азиз кизларининг бахтини кўриш эди. Беш кизга ўғил-кизлар билан обод ва гавжум улуғ хонадонларни бунёд этиш на-сиб бўлди. Баравж хонадонлар яна янги хонадонларга уланди. Улардан ўз юртининг иқтидорли муаллимлари, инженерлари, врачлари, ҳалол меҳнаткаш хизматчилари, адлия ходимлари етишиб чиқди. Беш опа-сингил бунга оқила тадбир, тарбиялари билан эришдилар. Ойдинхон шоира, ёр ва она сифатида отасининг тушига ҳам кирмаган улкан бахтга эришди. Унинг Чўлпон ва Ойбек, Ғафур Ғулом ва Ҳамид Олимжон, Миртемир, Уйғун ва Зулфия, Саида Зуннунова ва Музайяна Алавия номлари чакнаб турган шеърятимиз анъаналарини халқона ва гўзал, на-фис ва ажиб самимият билан давом эттириши, ўзига хос такрорланмас овоз билан куйлаши адабиётимизнинг ну-рафшон бир манзили яралганидан дарак берди. У ижод-нинг катта ва сеҳрли йўлида ёлғиз эмас. Зулфия эркалаб, меҳр ва талабчанлик билан тарбиялаган, улуғ майдонга олиб кирган Ҳалима Худойбердиеваю Гулчеҳра, Турсуной Содиқоваю Эътибор Охунова, Қутлибека Раҳимбоеваю Шарифа Салимова, Марҳабо Каримова ва яна канчадан-канча нозиктаъб, дилсўз шоиралар, янги ниҳоллар унинг туганмас шеърят хиёбонидаги йўлдошлари, сафдош-лари, шогирдларидир. Шеърят диёрига шуълалар со-чиб турган бу каби шоиралар даврасида Ойдин Ҳожиева ўзини бахтли ижодкор деб сезади. Ахир юлдузлар дав-расида шон-шухратни саклаб туриш осонми? Бунга эса ҳақиқий талант эгасигина муяссар бўлади.

*Наим КАРИМОВ,
филология фанлари доктори.*

Шонг
туйгулари

КЕЛИНИНГНИ КЎРГАНДА

Келинингни кўрганда
Бир оҳ тортдинг, онажон.
Қайтадан кийнадими
Эски дардинг, онажон!
Юзингда қувонч изи,
Ҳасрат изи бир жаҳон,
Келгандай ўғлинг ўзи,
Бир оҳ тортдинг, онажон...
Кўзинг дер: келинчагим,
Наврўз гулим, чечагим,
Онам деб йўқлаб келган
Йўлларингдан ўргилай.
Ўғлимга белбоғ тиккан
Қўлларингга садкаман,
Ўғлимсиз танҳо кечган
Йилларингга садкаман...
Бўз боладай баркамол
Келин турарди беҳол.
Хотиротлар жонланиб,
Келинчакни этар лол...

Келининг кўрган замон
Оҳ тортмагил, онажон.
Ўзи дардкаш қалбингга
Юк ортмагил, онажон.
Жангда кўз юмган ўғлинг
Юракларда барҳаёт.
Шоирларнинг шеърида,
Тилакларда барҳаёт,

Бундаги ўғлонларни
Тойчоғим де, эркам де,
Ўғлим етмаган бахтга
Ета олган бўтам, де!
Оҳ тортмагил, онажон...
Ўзи дардкаш қалбингга
Юк ортмагил, онажон,
Оҳ тортмагил, онажон...

Ўғлинг, келининг ҳаққи
Висол бўлиб ёнурман.
Қалбингда бор доғингни —
Ором бўлиб олурман.
Мағрур овозинг бўлиб
Дунёга жар солурман!..
Оҳ тортмагил, онажон.

1963.

САФАР БАЛЛАДАСИ

Учкур тулпори кишнаб,
Сафар тобин олди ёр.
Тулпор жilовин ушлаб,
Сўзлар келинчак дилдор:

– Тилла қошли узугим
Такиб ол қўлларингга.
Чирок бўлиб туну кун
Нур сочгай йўлларингга.

Шода маржон териб кел,
Қуёшга ҳал бериб кел.
Жаннатсаро жойларга
Довруқларинг солиб кел.

Пешвозингга таъзимкор
Чикса сарви санамлар,
Унутмагил, интизор
Сенга бунда чаманлар!

Йигит дер: – Эй тоза гул,
Бунда қолма паришон.
Умидинг сўндирмагил,
Ой бориб, қайтгум омон.

Палакка, уй тўрида
Пичоғимни илгин, ёр.
Сахарлар ой нурида
Ёнса, қайтгум, вафодор.

Буғдой нон каби иссиқ
Бўлсин севгинг умрбод,
Келинликка ярашиқ
Хонамни этма барбод.

Хиёнат йўлига гар
Қўйсам ногоҳ бир кадам,
Пичоғим занглаб қолар,
Олтин тигли бўлса ҳам!

Қиз ишқи бўлди қанот,
Тулпор учар елдан тез.
Ёр йўлида умрбод —
Сочин тараб қолди қиз.

Дупур-дупур келса от,
Қиз кўшиқ бошлар ношод.
Ёнмади олтин пичок,
Занглаб ҳам қолмас бироқ...

1966.

ТОШҲОВЛИ

1.

«Қирктагина қорақош
Ҳам сингилу ҳам кундош,
Фол очарди – кўзда ёш,
Сўз демасди Тошҳовли.
Кун ёйилса ҳар сахар,
Ёқа вайрон қирқ дилбар
Қўшиқ айтди сарбасар,
Оғиз очмас Тошҳовли.
Қизлар унга кўрк эди,
Дарвозаси берк эди,
Тушларида эрк эди,
Тошдай қотди Тошҳовли».

2.

Тошҳовлида қанча туйғулар
Зулмат ичра ётди кўп замон.
Дарвозаси ланг очик турар
Бугун нурга бокқанча ҳайрон.
Унда – тошга айланган армон,
Унда – тошга айланган бардош...
Ғарқ бўларди бу ёруғ жаҳон
Эриб кетса ундаги кўзёш.

1967.

* * *

Ой боқади бир сокин,
Сокингина боқар тун.
Борлиққа тамом ҳоким
Ён-веридан оқар тун.

Ой сузади жимгина,
Елпийди уни шамол.
Юлдузлар зина-зина,
Липиллаб кетар хиёл.

Фонус мисол сузар ой
Ёритгани тун ҳуснин.
Учраганда телба сой,
Унга отади ўзин.

У тўлкину бу тўлқин,
Ой учади арғимчок.
Нурланади сиёҳ тун,
Ёришиб борар қирғок.

1968.

СЕВИНЧИМ

Далага борар эдим
Сой бўйини ёқалаб,
Ўзим ҳам тушунмаган
Севинчни дилга қалаб.

Кун ботарди, ботмасди —
Ёлғиз ўша севинчим,
Даладан қайтар эдим
Бир боғ ўтин орқалаб.

Сойлар нозига ўхшаш,
Қушлар созига ўхшаш,
Опамнинг «синглим» деган
Хуш овозига ўхшаш

Куй излардим бетиним,
Ўй излардим бетиним
Муҳаббатдан яшнаган
Диллар розига ўхшаш.

Давраларга кирдим
Қўшилдим суҳбатларга,
Терс ўгирдим юзимни
Аламга, ғурбатларга.

Не бахтки, топдим уни —
Излаганим Шеър экан, —
Тўлди менинг ҳаётим
Куй билан журъатларга!

1969.

ҲОРДИҚ

Қуёш оҳиста чўқар.
Ёйилар намозшомгул.
Далада ҳам иш тугар.
Ҳовлига қайтар сингил.

Енгин шимариб аста,
Оёқ яланг бўлганча
Сув сепади бирпасда
Остонадан йўлгача.

Ҳовур чиқади ердан.
Жимир-жимир оқар сув.
Фарзанд кўлидан хурсанд
Сув ичган онадир у.

Ҳаммамизга кадрдон
Ернинг яйраган чоғи.
Чикмоқдадир бу замон
Меҳнатдан сўнг чарчоғи.

1969.

КУНБОТАРДА

Ариқда сув милдирар,
Ой оқаради томда.
Ойналарда нур синар
Хаёлчан намозшомда.

Қанотлари остига
Яшириб жиш боласин,
Букри тутнинг шохида
Попушак қуш олар тин.

Қозикқа боғлаб маҳкам
Тўйиб қайтган тарғилин –
Соғмоқ учун ушбу дам
Енгин шимарар келин.

Сўнг ясаниб олар-да,
Йўлга қарайди шошиб:
Хув, ана... кунботардан
Келар унинг қуёши.

1969.

ЧЎҚҚИДАГИ КИЙИК ҲАЙКАЛИ

Чўққидаги харсанг тошга
Бир оёғи бойланиб,
Кийик турар – нак қуёшга
Сакрамоққа шайланиб.

Кўзларида чакнайди тун.
Ухлай олмас кийикжон.
Елкасини куйдирар кун,
Жунжиктиради бўрон.

Кўкка бокса – мовий осмон...
Оёғига тош ботар.
Ерга боқар – мовий уммон
Унда қўркув уйғотар.

1970.

ТИРИКЛИК

Оқ рўмолин бир учини елкага ташлаб сипо,
Дарвозада турар онам, қўли ишга бормайин:
Ташвиш билан, меҳнат билан толиқтиргандай дунё,
Кўзлари ҳам хира тортиб бормоқдадир кун сайин.

Дуркун бир киз дорга ёяр қордай оқ матоларни,
Гап ташлайди йигит унга ҳазил-ҳузул аралаш,
Барг чиқарган шохга қўниб,

трактор садоларин

Писанд қилмай чумчуқ сайрар.

Атроф сўлим ва дилкаш.

Самолётлар ташлаб ўтган хат каби жуфт кабутар
Булутларга ағанайди, чарх уради беармон.
Кўз узолмай боқар онам... ҳорғинлигин унутар,
Юрагига қуюлади сумбуладай хаяжон.

Юрагига қуюлади шунда ҳузур-ҳаловат,
Эслаб қолар сумалакка ундирган буғдойин ҳам.
Ариқчадан сув олганча шошилади

бетоқат –

Офтобрўя айвон сари мунис, меҳнаткаш онам!

1970.

* * *

Гоҳ айланиб хаёл сайдига,
Дардларимга изладим чора.
Гоҳ юрагим шодлик пайтида
Чаппар урди еру кўк ора!

Хаёл гоҳо оғир тош бўлиб,
Михлаб қўйди ҳасрат тоғига.
Гоҳ синашта бир сўкмоқ бўлиб,
Бошлаб кетди бахт сўкмоғига.

Хаёлларим – гоҳи бир эпкин
Кувар дилнинг туманларини.
Барк урдирар туйғулар мулкин
Турфа гуллик чаманларини.

1970.

СЕН БОРКИ...

Сен борки, ғоятда сулувдир ҳаёт,
Азиздир бу неъмат, бу насиба – нон.
Сен борки, орзумдан орзулар бунёд —
Олманинг нопармон гулидай ғужғон.

Яшамоқ!
Осмонга етади бошим
Бу оддий, меҳнаткаш сўз кудратидан.
Кўзимдан тиркираб кетади ёшим
Қуёш исли ёруғ дунё бахтидан.

Сен борки, чаккамга тақаман райҳон,
Кўзларим сурмадан ёнар тун мисол.
Пайваста қошимда ўсмалар гардон,
Севиб ўраганим – хил-ҳила рўмол.

Сен менинг рағбатим, тоби-тоқатим,
Меҳри уммонимсан кўпириб тошган.
Севгимсан – умримнинг олтин фурсати,
Оҳ, сендан жудолик тушмасин бошга!

Сендан ҳеч жудолик тушмасин бошга,
Муҳаббат хазони рўй бермасин ҳеч.
Мавжудлик бошқа-ю, яшамоқ бошқа,
Яшаш – бу ишқ бўлиб туғён урган куч!

Ўша куч тўлишиб, тиникиб, қалбни
Оташин айласин, бахш этсин сабот.
Она-Ерни севган оталар каби
Сиғиниб ўтайлик Ерга умрбод!

Яшамоқ!
Осмонга етади бошим
Бу оддий, меҳнаткаш сўз қудратидан.
Кўзимдан тиркираб кетади ёшим
Қуёш исли ёруғ дунё бахтидан!

1970.

ГУЛДАСТА

Қанча шаҳарлардан ўтиб келди у,
Йўли чангиб қолди сокин қишлоқлар.
Салқин саҳарлардан ўтиб келди у,
Қолди қайғу-шодлик аралаш чоқлар.

Аскарни кўрганда сойлар тошдилар,
Бедазорда сайроқ беданалар, ҳам —
Сўфитўрғайлар пир-пир қанот очдилар,
Салом берди унга бегоналар ҳам.

Она қишлоғига кирди ул ўғлон,
(Ҳамон кўзларида урушдан чакмоқ,
Жиндай бўй чўзибди. Эгнида чакмон.)
Мармар шохсупада турибди бу чок.

Ана, келаётир бир аёл елдек,
Этикларин кучди, йиғлади хўнграб,
Кўзига ишонмай қотиб қолди тек...
Гуллар кўйди унинг пойига сўнгра.

Шамол урилади, гувлар қалдиروق,
Гул ҳам янгиланар йилга муносиб.
Йўлга тушмоқ бўлар у йигит, бирок —
Нафис гулдастани ўтолмас босиб!

1971.

* * *

Кун тунади уфк ортида.
Сукунатнинг зил қанотида
Сузиб келди тийра бир хаёл.
Осмон билан туриб юзма-юз
Юлдузларнинг бенафас, бесўз
Қўшиғига кулоқ солдим лол.
У кимларнинг мунг, оҳиман, дер,
Кимнинг интиқ нигоҳиман, дер,
Рўёбига етмаган бахтнинг,
Орзуларнинг даргоҳиман, дер.
Сукунатга айландим шу зум,
Юлдуз бўлди интизор кўзим
Ва сен чиқдинг эшикка аста,
Нурларимга сиғиндинг пастда.
Нурга ҳовуч тутдинг – тўлмади,
Минг илтижо этдинг – бўлмади.
Овоз бердинг – толиққан кушдай
Қулаб тушди ерга, билмадинг...
Хаёл бўлиб сузиб кетдим мен,
Сендан кўнгил узиб кетдим мен.
Не умидда тузган режангни
Шамол каби бузиб кетдим мен...

1973.

* * *

Куй яралар ғамдан ё бахтдан,
Хуш наволар тузолмадик биз.
Боғимизда битган дарахтдан
Олтин мева узолмадик биз!
Жабр бўлди юракка ёлғиз,
Мангу битмас ундаги чандик.
Илон чиқди, танлаб иккимиз
Бахт бор дея очган оқ сандик!

1974.

* * *

Тинглаганинг барча дostonдан,
Англаганинг Ердан, Осмондан
Ортиқроқ сев, севгил жон-жондан,
Фақат ортиқ севма имондан!

Гоҳ бир боғ деб эъзозла, майли,
Гоҳ япроқ деб тор созла, майли,
Гоҳ чироқ деб сир сўзла, майли,
Фақат ортиқ севма имондан!

Дарё бўлиб ўтсам-да, дил бер,
Сайхон бўлиб кетсам-да, дил бер,
Шуъла янглиғ йитсам-да, дил бер,
Фақат ортиқ севма имондан!

Ташвишлардан ҳайроналикда,
Шўхликлардан мастоналикда,
Эл ичинда, ягоналикда
Севгил, ортиқ севма имондан!

Имонидан тонган ким бўлар —
Дашномларга умри ем бўлар,
Буткул ҳаёт сўнар, гум бўлар,
Ортиқ севма мени имондан!

Шунда жондан кечиб қўл берай,
Таъзим, таъзим ила йўл берай,
Қалбим эса бир гул, гул берай,
Сен деб кечай шарафдан, шондан
Кечма, мен деб, кечма имондан!

1975.

* * *

Ойлаб-йиллаб қалам тутмаган,
Шеър эсимдан чикқан чоғларим, —
(Бугун дилга ботгувчи тикан!)
Юрагимда қолган доғларим!

Узун кунлар хаёлга асир,
Ишдан совиб қолган чоғларим, —
(Бугун ҳисоб сўрайди бир-бир!)
Юрагимда қолган доғларим!

Хино учун пардозхонада
Навбат кутиб кечган чоғларим,
Ҳол сўролмаёй ёлғиз онамдан,
Дилсизлигим, балки, доғларим!

Балки олиб дўстимдан мактуб,
Жавоб ёзмаёй юрган чоғларим,
Қарзи йўқдай ўзимни тутиб —
Кетганларим, балки, доғларим!

Бу доғларни ювгум амаллаб,
Мен ўзимни шунга чоғладим.
Лек дўст кадрин юрмадим пуллаб,
Йўқдир менинг бундай доғларим!

1976.

НЕЧУН

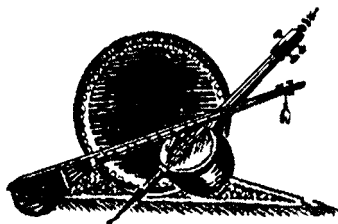
Кўкрагингдан итардим рости,
Эшикни тарс ёпдим юзингга.
Хаёлларинг, ажабо, асти
Ўхшамайди нечун ўзингга?

Кетсайди-ку ортга қарамай
Ўзинг каби қайсар бешафқат,
Мен ҳам балки паноҳ сўрамай,
Сигинмасдим унга вақт-бевақт.

Хаёлларинг пойимда нечун
Дарё каби ўтади оқиб?
Гоҳ адашиб келар ярим тун
Йўловчидай эшигим қоқиб!

Эшик очмоқ унга кўп оғир,
Эшикни тарс ёпмоқ ҳам ёмон.
Сен хаёлдан жудо бир бағир,
Мен ғурурдан қайсар қайтган жон!

1976.

* * *

Оҳ чекасан тунлари
Сирли-сирли ва маҳзун.
Мени ўтли оҳларинг
Сўзлатмайди не учун?

Юрасан ёниб-яшнаб,
Учиб-қўниб узуқун.
Мени қувончинг ғашлаб,
Музлатмайди не учун?
Юрасан беҳуш, лоқайд,
На оловсан, на тутун...
Бу ҳолинг ҳам, нечун, айт,
Дахли йўқдир мен учун?

1976.

БАХТ

Мен ёниб, интиқиб изладим, эй бахт,
Баъзан шеърда топдим сенинг учқунинг.
Меҳр изҳорида кўрдим бир фурсат,
Изтироб ёшида очилди ҳуснинг.

Кимдир муз ҳайкалдай чикди каршимдан,
Ярамга туз сепди бузмасдан пинак.
Қаҳқаҳа урса у қасос аршида,
Титраган чоғимда бўлдинг бир тирак.

Бир совуқ сўз ногоҳ миямга уриб,
Сабру қароримни тўзғитса пардай,
Бахт, шунда жонимга сен ора кириб,
Яккалаб қўймадинг катта шаҳарда.

Кувонсам, ранжисам сабаб-бесабаб,
Сенга ғойибона сиғинганман, бахт!
Келишингни кутсам лаҳзалар санаб,
Кутмаганда келиш сен учун одат!

Тонготарга етдим мағрур, ёруғ юз,
Бутун чиқдим ажал тегирмонидан,
Табрик, доврук бўлиб худди ўша кез
Чарақлаб турдинг, бахт, икки ёнимда!

1976.

БАЪЗАН

Баъзан олқиш, мақтовларимни
Сир тутмоқлик бўлганда қийин,
Кувнаб, айтиб олиб барини,
Мен пушаймон қилмадим кейин.

Баъзан танбеҳ-дашномларимни
Дилда тутмоқ бўлганда қийин,
Бетга айтиб-солиб барини,
Минг пушаймон қилганман кейин.

Тўғри дашном, керакли дакки
Гоҳ дўстликка солганда рахна,
Кўзларимга аччиқ ёш қалкиб,
Жисму жоним қолади музлаб.

«Етти ўлчаб, бир кесгин» деган
Мақол тушар шунда эсимга.
Ўйлаб кўрсам, гоҳ ёқмас экан
Тўғри дашном хатто ўзимга!

1977.

* * *

Ёлғизликнинг дарди, азоби
Тоғ бошига тушса – дегай дод.
Кувончимнинг ботган офтобин
Тоғиб берди кўзингдан ҳаёт.

Мен биламан – жонинг ўртанур
Юзларимга соя солса ғам.
Осмонингга сиғмай қолар нур
Шодлигимни бир бошдан айтсам!

Шодлигим сен – тутай десам сир,
Эпложмайман – аён кўзимдан.
Сен – қалбимсан, дардимни ахир
Қандай пинҳон тутай ўзимдан!

1978.

* * *

Агар толе куши кўнса бошимга,
Бахт-иқболим бўлса даврада дoston,
Менинг ҳар ютуғим, эзгу ишимда
Дўстларим ҳиссаси кўпдир бегумон.
Бирор ноҳақ сўздан бўлса бағрим қон,
Маломат тошлари ёғса бошимга,
Ўзим жавобгарман қилган ишимга,
Ҳаргиз ўзгаларни этмасман қалқон.

1978.

ҚИЁС

Сарғайибди чинор барглари,
Узилмайди чайир бандидан.
Гўё олдда баҳор кунлари,
Яшил либос кияр янгидан.

Қиш нафаси текканда бехос
Сутдай тиник, бўлиқ танига,
Қайдасан деб меҳри иссиқ ёз,
Ол мени, дер нур гулханига.

Шивирида ўтинч, илтижо...
Барглар эса чирт-чирт учарди.
Қишга эшик очди кенг дунё,
Мана, учди энг сўнгги барги.

Инсон ҳам шу: тоқатли чинор,
Ҳадеганда қишга бермас тан.
Ғафлат ичра қолганда баъзан,
Бинафшадай мўртлиги ҳам бор!

1978.

ЮРАГИДИР БАЛКИ...

У сукут сақлади, дилкаш дўстлари
Очилиб-сочилиб кулсалар.
Оҳ, унинг ақли, саркаш кўзлари
Қандай кулар эди, билсалар...

У сукут сақлади ноҳақ даккилар
Қалбига қадалса ўқ бўлиб.
Орзу, умид – барча кўнгилдагилар
Кетар эди шунда йўқ бўлиб.

Кўзга ёш олмади – гўё томчилар
Кул қилиб кетгувчи эдилар.
Жимгина у елка тутган қамчилар
Жон-жондан ўтгувчи эдилар.

Сукутдан топди у матонат, қудрат,
Бугун у кулади нашъали.
Қора тун чекинди этагин судраб,
Ёнди умидларнинг машъали.

Юрагидир балки ўша машъала,
Ишончи, бардоши эҳтимол.
Сукути оловга айланиб яшар,
Ўчиролмас у ўтни шамол!

1978.

* * *

Тоғ нимадир – кўнгли тўқ бўлса,
Руҳи баланд бўлса одамнинг?
Кифтларини тап тортмай тутар,
Тоғни қушдай кўтарар-кетар!

Жароҳатдан бағри доғ бўлса,
Кўнгли синик, шахди йўқ бўлса,
Хасга кучи етмас одамнинг,
Мингта жони қилади камлик!

1978.

* * *

Агар сўнар бўлса ишқ ёққан олов
Ташвиш шамолидан, кўзим ёшидан,
Заррача ўжинмам, ростин беаёв
Сўйланг, икрор бўлинг аввал бошидан.

Яширин ноладан ошкор бўлмоқ хуш,
Дарднинг бош-бошидан хушёр бўлмоқ хуш,
Пинҳона нафратдан, хуфя ғазабдан
Мардона, юзма-юз озор бўлмоқ хуш.

Меҳрингиз зарраси агар ёлғондир,
Кўзимда туғёндир, рангим сомондир.
Тирик ўлганим ул, рост гапиринг, рост,
Ўлганнинг устига тепган ёмондир.

Ғамзали каломмас, меҳнатлар билан,
Таънаю дашноммас, ҳурматлар билан
Қайта ёндирмасам ўшал ўтни гар,
Сиз мени ўлдилинг миннатлар билан!

1978.

ФУРСАТ ДЕЙДИ...

Мен баҳорнинг кўнглини топдим,
Учирди гул арғимчоқларда.
Кузнинг заъфар либосин ўпдим,
Зар япроқлар тердим боғларда.

Қиш билан кўл ушлашиб инок
Ченаларда гўдакдай учдим.
«Халқимнинг пок кўли» деб оппоқ
Заминнинг бахт кўйлагин бичдим!

Мен ёз билан бўлганда йўлдош,
Там-там боғлар бисотин очди.
Кўрдим: тошда ўлтириб қуёш
Ўтовидан шуълалар сочди.

Дедим: Фурсат, бўлайлик ошна!
Деди: Шартим осонмас, болам!
Қанотларинг учқурмиди ё,
Қизгинмиди қалбинг ўтдан ҳам!..

1978.

АРМОН

Муҳаррама ойи хотирасига

«Худо суйган фалончи асли,
Юрагида ҳеч армони йўқ.
Тагли-тугли, орзу-ҳавасли,
Ўғил-қиздан, молдан кўнгли тўқ!»

Ишқ савдоси тушиб бошига,
Жигар-бағри бўлиб лакқа чўғ,
Ошиқ деркан: Ёрим қошида
Жон берсам гар ҳеч армоним йўқ!

Елкалари тоғдай-тоғдай денг,
Йигит ўсиб-улғайса омон,
Она дейди: Бахти келиб ўнг,
Уйлантирсам – йўқ менда армон!

Тўй ҳам ўтар. Йил адоғида
Ширинликлар сочар бешиқдан.
Дер: Мункиллаб қолган чоғимда,
Куёв бўлиб кирсин эшиқдан!

Қандак ўрик донаси бўлсанг,
Бўйларингдан ўргилай ўзим.
Сенгинанинг тўйини кўрсам,
Армоним йўқ ўшанда, кўзим!

Армон!
Балки яшашга ундаб,
Умримизни чўзган кудрат у!
Жонимизда ёнаркан кунда,
Юракдаги тугамас тафт у!

Юрагида армон қолмаган
Қандай топсин яшашга рағбат?
Армон – бизлар эришолмаган,
Авлодларга насиб этган бахт!

1978.

ШОДЛИК ЯРАТСАМ

Нимага берилган ахир бу юрак?
Нечун ғурур билан деймиз: ор, виждон?
Биров қайғусидан қайғуролмасак,
Биров омадидан яйрамаса жон?!

Қай кун юрагимга тушди бир титроқ —
Демакки, дўстимни озурда кўрдим!
Қай кун кулиб-яйраб, ишим унган чоқ —
Дўстимни омадли, хузурда кўрдим!

Юрак! Сен яратган шодликдан озор,
Қайғунгдан бировлар туйганда шодлик,
Тириклигим, умрим, ишларим бекор.
Бу хил яшаш, юрак, сенга бедодлик!

Мен шодлик яратсам, ўзимдан кўпроқ
Дўстларимнинг боши етса осмонга,
Шунда ҳаётимдан розиман мутлоқ,
Шунда гард юкмайди ғурур, виждонга!

1978.

* * *

Меҳнатдан ўлмаган дунёда ҳеч ким,
Ширин нарса борми меҳнат нонидан?
Эртанги буғдойдай, ҳосилдай кечки —
Барака бўлар у эл хирмонида!

Кимга дур, кимга нур, кимларга шуҳрат,
Кимга омад учун очар дарвоза.
Меҳнатнинг болидан тотинар фақат
Кимнинг кўнгли тоза, нияти тоза.

Бир кичик тош билан беркилар булоқ
Олиб ташламаса ҳамиятли қўл.

Жиндай танбаллик-ла узилар мутлок
Меҳнату садоқат оча олган йўл.

Меҳнатим, хулқи хуш фарзандим бўлиб,
Халқимнинг корига ярагин бир кун.
Мен ҳаёт шодлигин меҳнатда билиб,
Унинг роҳатида қалбимни кўргум!

1978.

* * *

Мажнунтоллар ширин уйқуда,
Эртақларин туш кўрар бу чок,
Чирокларнинг сояси сувда —
Ёнаётган шам каби порлок.

Ойна каби ярақлайди сой,
Мавжларида шўнғир шабада.
Кеча сирли, малоҳатга бой,
Бир ҳарирлик бордир ҳавода.

Нозанин ой чиқар жилмайиб,
Хаёлларга ташлайди қармоқ.
Хаёлни ўз эркига қўйиб,
Керак жим-жим айланиб юрмоқ.

Тилақларнинг чашмаси қайнар,
Ваъдалар ҳам муқаддас бу кеч.
Ҳилпираган ҳавоси яйрар,
Салқин, сарин, хушнафас бу кеч!

Осмон дарахт – ерга эгилган,
Мевалари тарам-тарам нур.
Қўл узатсанг, роса етилган —
Юлдузлари дув-дув тўкилур!

1978.

АВГУСТ КУНЛАРИ

Саратоннинг дами кесилар,
Тиниқ тортар дарё ирмоғи.
Токзорларда саҳар узилар
«Шакарангур», «Келин бармоғи».

Ёз боғларда чордона куриб
Йўловчини чорлар меҳмонга.
Хаёлларда ўз аксин кўриб,
Бир шайдо хис тушар осмонга.

Анжирларнинг хушбўй баргида
Дилдирайди дурдона шабнам.
Тоғликларда, водий гирдида
Айланади салқин шамол ҳам.

Дарахтларнинг тепа шохида
Кўзни олар тилларанг япроқ.
Бутун меҳрин гул дудоғида
Тутқзади инсонга тупроқ.

Учиб кетар хушхон зарғалдоқ,
Қанотида офтоб излари.
Кўк тоқида нақ олтин бошоқ
Чиқа бошлар куз юлдузлари.

Асад ойи сеп-анжоми бут
Бахти кулган хур қизга монанд.
Она каби кўрар тараддуд
Тўй олдидан эпчил табиат.

1978.

* * *

Зирапчани олмагунча то
Жароҳатдан зириллайди жон.
Зирапчамас айрилиқ, аммо
Бирдан халос бўлмоқ даргумон.

Бардошсизнинг кўзларида у
Айланади икки чашмага.
Тоқатлига тутунсиз қайғу —
Бўлиб пинҳон дилин ғашлаган.

Идроки суст бўлса – бермай дош,
Йўқотади аён йўлини.
Қалби маҳкам, иродаси тош
Тоғиб олар гумон йўлини!

1978.

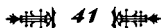
* * *

Калава ўрайди боғларда шамол,
Дарахтлар туришар қорайиб, юпун.
Энг сўнгги манзилда эриниб беҳол
Куз ҳам эски зангин чалмоқда бугун.

Юлдузлари сўнган осмон каби тунд
Қирларда ниш урар кузнинг арпаси.
Саҳарда кунишган кексадай сокин
Тоғлар елкасига тортар кўрпасин.

Бу кезлар табиат камгап бир аёл,
Қаҳратон олдидан йиғмоқда бардош.
Қалбимдан жой сўраб турар кўкда лол
Пилла нуқрасидай сап-сарик куёш!

1979.

Селдан ҳурккан бевош сурувдай беҳуд
Олатасир ҳар ён югурар булут.
Чақмоқ қамчи солиб кўкка устма-уст,
Осмоннинг кўзидан чиқиб кетди ўт.

Ялаб кетди чақин осмон юзини,
Ёмғир тинди.
Балқди хушранг камалак.
Сутдан тўйган гўдак каби ўзини
Хушчакчак кўрсатиб жилмайди фалак.

Бу соғлом жилмайиш кўнглимга оқди,
Ҳаётга боғланди маҳрим маҳкамроқ.
Қалбим меҳробида янгидан ёқди
Зангори пиликли баҳор шамчирок.

1979.

ДАРАХТ ҚАЛБИ

Гул ташлади. Ҳосил тугмади дарахт.
Болалар орзиқиб кутишган эди.
Одамдай боши хам, кўнгли хижолат:
«Ўтган йил... чодирлар тутишган эди!»

Соғлом илдизида жўшарди меҳр.
Ҳосил тугар омон ўтса қорлардан.
Ундан ризқ кутмоқда одамзод ахир.
Мурувват кутмаслар феъли торлардан!

1979.

* * *

Икки бўлсанг, омадинг ҳам
Кўша-кўша кўринар.
Асли азал сенга олам
Жигаргўша кўринар.
Икки бўлсанг, дарёларнинг
Қуяр жойи юрагинг.
Хушнуд-хушон наволарнинг
Ияр жойи юрагинг.
Икки бўлсанг, кўзларингдан
Нурга ботар коинот,
Изларингда, сўзларингда
Куйлаб ётар коинот.
Икки бўлсанг, юрар йўлинг
Доим бахтга ўнг бўлар.
Доим узун бўлар кўлинг,
Юрагинг ҳам кенг бўлар.
Иморатга тоқа устун
Бўлганмикан ҳеч асос,
Кўш устундан қолган бутун
Кўҳна дунёмиз мерос.
Иккиликдан яралмиш бу —
Борлиқнинг буюклиги!
Икки устун елкасида
Уқпар бўлар тоғ юки!

1979.

КУЗ ОСМОНИ

Кузнинг осмонига ярашар булут,
Ярашар арғимчоқ солган турналар,
Кузнинг осмонига сокинлик унут,
Осмон куббасига тоғлар ўрмалар.

Каркулдак «кур-кур»лар полиз айланиб,
Туршак меваларни чўқир зағизгон.
Кузги дастурхондан оғзи мойланиб,
Йўлда пилдирайди жибилажибон.

Беҳилар олтиндай товланар, ҳай-хай,
Анорлар тарсиллаб ёрила бошлар.
Худди ипга тизиб олиб таккудай
Сойда ялтирайди антиқа тошлар.

Ким беда ғарамин босади томга,
Мўрконларин кўздан кечирар биров.
Сеҳру фусун кўшар кузги айёмга
Майса-кўкатларда дур қатра қиров.

Ерга кулоқ тутса – теран қаърида
Қандайдир шағиллаш, уйғоқ ҳис кезар
Уфкнинг кунгурадор этакларида
Поёнига етган хаёллар сузар.

Дов-дарахт кўклигин елкадан ташлаб,
Узоқ қиш хобини хотиржам ўйлар.
Инсоннинг юраги турганда яшнаб,
Кузнинг осмонига ярашар тўйлар!

1979.

АПРЕЛ ЭДИ ХУШБЎЙ, МУСАФФО...

Дунёга устун бўлармидим, болам.

Онамнинг сўзлари.

М а н з у м а

Яшил куртакларга айланиб борлиқ,
Навдаларда титраб уйғонган замон,
Бу не уйқу эди, бу қандай хордик,
Нега кўз очмайсиз қайтиб, онажон?
Жуда хушбўй эди апрель кунлари,
Заррача ғубор йўқ баҳор хуснида.
Кўзғалди-ю ногоҳ ғам қуюнлари,
Омоч суриб ўтди жоним устидан.

Осмон юмшоқ эди она бағридай.
Она нафасидай ҳаво беғубор.
Ер билан осмоннинг гулшанларида
Рухингиздай гўзал покизалик бор.

* * *

Тегирмонга дон тортгани кўп борардингиз,
Мен эргашсам бошим силаб ёлборардингиз.
«Офтоб билан сўйлашиб тургин,
Гуллар билан бўйлашиб тургин.
Еллар билан қувлашиб тургин,
Ойлар билан сирлашиб тургин!...»
Овунардим, қолар эдим ҳовлида ёлғиз,
Бугун нечун овутгувчи сўзлар айтмайсиз?
Фурсат деган парраклари тинмас тегирмон
Умрингизни уқалади мисли бир кафт дон.
Жимсиз. Сизни маҳв этдими азал сукунат!
Йўқ эди-ку жимликларга Сизда тоб-тоқат!

«Қизил гул бандидай бойланайин мен,
Сенга балогардон сайланайин мен.
Униб ўс кўзимнинг қорачуғида,
Атрофингда кундай айланайин мен!..»
Сиз куйлаган бу кўшиқнинг қадри бунча билинди,
Кипригимга соғинч мезон укасидек илинди.
Гўдак эдим парвоси йўқ, бир лаҳзада улғайдим,
Юрагимга тўлқин-тўлқин ўй-хаёллар чулғанди.

* * *

Онам ётган шу тупроққа масъуллим хиссими?
Оналикнинг бурчин ўташ мушкуллигин хиссими?
Энди интиқ ўтарманми бўтакўзлар олдидан? —
Улар худди онам каби бўйлашса йўл ёнида!
Тоғлар кифтин кўтарганда кузак чоғи оқ рўмол,
Мен онамнинг иссиқ юзин эслагайман эҳтимол!
Оҳистароқ кадам босгум бу йўлларга авайлаб,
Бунда сокин ухлаётган онажонимни ўйлаб!
Кечалари чаракласин боши узра ҳилоллар,
Уйкусини бузмасин ҳеч талотўплар, шамоллар!

* * *

«Дунё кизил гул барги,
Сарғаяр хазон келса.
Сўнмайди она қалби,
Фарзандлар омон бўлса!..»
Шундай кўшиқ куйлар эди мунис Тошбиби кампир.
Хосиятли умр кўрди салкам тўлиқ бир аср.
Дарё каби тўлиб оқди, беҳаракат турмади.
Умрида у салкин излаб, иссиқ тусаб юрмади.
Бешиқларга сочи сочи, келинларга сочи гул,
Алла айтди, эртақ айтди, пахта терди мўлу кўл.
Яширмоқ не – музтар бўлди гоҳ бир қошиқ иссиққа,
Бизлар учиб боролмадик боши етса ёстикқа.

* * *

Мен биламан, меҳнатимни отам каби ардоқлаб,
Онам каби пешонамдан ўпгувчим бор дунёда.
Яхши-ёмон кунларимда алқаб, суяб, сўроқлаб,
Паноҳига олган халқим, умринг бўлсин зиёда!
Менинг тоғдай мусибатим бўлишган зарра-зарра,
Эвазига таскин, яна қувват берган бир жаҳон,
Қанотингда, қаторингда ёғду топдим минг карра,
Онамга ҳам она бўлган Она халқим, бўл омон!

1980.

ОЛМАЗОРДА

Бу ер олмазор эди.
Қўйнида баҳор эди.
Уй қурмоқчи бўлдилар.
Арра билан келдилар.
Пўлат арра тишлари
Кемирганда олмани,
Титради иссиқ тани,
Учиб кетди қушлари.
Чакиллаб шарбат оқар,
Ерни қучар илдизи.
Кесма, деб маъюс боқар
Боғнинг сермева қизи.
Сим арқон боғладилар,
Тортдилар бульдозерда.
Сўнгра бутокладилар
Олмани пайҳон ерда.
Арик бўйида бир саф
Чаман гулли тоғолча
Қолди бу ҳолга йиғлаб,
Қўлида оқ рўмолча.

1980.

У ДАФТАР

Мен опамдан беркитиб,
Шеър ёзгандим бир дафтар.
Пала-партиш, бетартиб
Баён эди у гаплар.

Кўғирчоғин сир тутиб
Юргандай дугонамдан,
У дафтарни беркитиб
Юрдим хатто онамдан.

Бир куни онажоним
Бордилару районга,
Намозигар қайтдилар
Тушганча ҳаяжонга:

– Ола келдим мен сенга
Дафтар-қалам, – дедилар.
Ёзганларингни бунга
Кўчир, болам! – дедилар.

Кўзларида қандайдир
Бор эди изтироб, мунг.
Ёзганим чизиб бир-бир
Ўша мунгни ёздим сўнг.

Опам бир кун дафтарим
Олиб қочиб ўкиди.
Ҳар гал мунис кўзлари
Ох, ўшанда ўк эди!

– Маҳмадана, – деди у, —
Ўзбошимча, эси йўк,
Бу дардларни ёзма, – деб,
Андаккина қилди дўк.

Онам кора сочлари
Бора-бора бўлди ок.

Кўп аскарлар сингари
Акам қайтмасди биров.

Бир кун онам ҳижжалаб
Дафтарим ўқибдилар.
Яна акамни ўйлаб,
Кўз ёши тўқибдилар.

Қайдан ҳам шу дафтарни
Қоралаган эканман!
Билсам, онам кўнглини
Яралаган эканман.

Гўллик ва қаҳр билан
Ўчоққа отдим барин,
Гўё ёндирган эдим
Онамнинг азобларин!

Ўшанда кўз ёшининг
Тошдай оғир бўлишин,
Одамзод бардошининг
Бир кун охир бўлишин

Онамнинг оҳларида
Англамасам, ҳеч қачон
Шеър қийноқларида
Ўртамасдим балки жон!

Умр бўйи сир тутиб
Ўтсайдим у дафтарни,
Юрагимни ёндириб
Кул қиларди гапларим...
Бўлармикан ёндириб
Юракдаги гапларни,
Юрак деган дафтарни!

1979.

ҚАЙНОҚ ПАЛЛАЛАР

Қилт этган шамол йўқ,
Экинлар баргин
Найча қилиб ўраб олган пешин чок.
Оромгоҳ бўлибди ишкомлар таги,
Салқин сўриларда суҳбатлар қайноқ.

Иссиқдан эгилиб кунгабоқарлар
Бошини қўйнига яширмоқ истар.
Маккажўхорининг сочида зарлар
Укпар таққан каби баркамол қизлар.

Сап-сарик олтиндай товланар томда
Қоқиға солинган хил-хил нав ўрик.
Офтобнинг ўзи ҳам айни қиёмда:
Ҳар зарраси порлоқ, зарраси – тирик!

Чумчуқ излаб топмас ўтлар ичида
Маст уйқуда ётар машшоқ чирилдоқ.
Тикка теракларнинг учи-учида
Кечки салқин ҳатто бекинган бу чок.

Қайнаган даштларда қазиб ертўла,
Кун қайтгунча мизғиб олади чўпон.
Саратон қўлида оташ зангўла
Ҳар чалганда тўзғиб кетади осмон.

Умри сўкмоқларни опичлаб ўтган
Тоғлар бағри гавжум, сойлар – тўполон.
Шаҳар боғларини бир зум тарк этган
Роҳат-ҳаловатга ташна ҳар инсон.

Далада кетмонин ташлаб елкага,
Сувга келган ерни чамалаб бу он,
Қалб бўлгудай чексиз, беҳад ўлкага,
Эгат оралайди миришкор деҳқон.

Сувнинг ҳикмати, куннинг заррасин
Шонага, гулга жо этмоқдадир у.
Кузги қўшиқларнинг увертюрасин
Шу кайноқ дамларда битмоқдадир у.

Йўкса, эй, дўстларим, оғиз тўлдириб,
Ваъда берган билан битибди қай иш!
Тонгда далаларга кун билан кириб,
Офтобдай ботғувчи деҳқонга олқиш!

1980.

* * *

Сенга кўрқинчимас ҳорғин намозшом,
Хонадон қалбини иситса олов,
Ёнса шамчиноқлар, кадру эҳтиром,
Ёру ошноларинг бўлсалар инок,
Ғамхўр, серкатнов.

Ўртада севинчу омадли меҳнат,
Изтироб, қайғулар, завқ ила сурур.
Сен севиб, ардоқлаб қўйсанг муҳаббат,
Эвазига кўрсанг вафо, бахт, хузур.

Шунда сен оламнинг эгаси рўй-рост,
Сен Ернинг таянчи, шунчалар зўрсан.
Ҳаёт – сен уқув-ла созлаган бир соз,
Истаган мақомда чертасан хурсанд.

Қадрдон ўчокни кул босса агар,
Уйингдан топмасанг қалбингга зиё,
Қурби қувватинг ҳам кетгай муқаррар,
Зулматга айланар сен учун дунё!

1980.

* * *

Гўдак эдим, кўп нарсага етмасди ақлим.
Билганларим бекинмачоқ ва тўптош ўйин.
Қулоғимга чалинарни кексалар нақли:
«Фалончими, пуч ёнғоққа тўлдирар қўйин!»..

«Сув қуяр ким бировларнинг тегирмонига,
Ғирромликда тулқига чап берар фалончи!»
Англаб етмай бу гапдаги теран маънига,
Кўзларимга кўринарни улар ёлғончи.

Бошдан ўтган табиб дерлар. Улғайдим букун.
Ҳикматларнинг мағзин чақиб бўлмасман ҳайрон,
Кексаларнинг айтганлари экан чиппа-чин:
Бошда ёнғоқ қақар экан баъзи бир инсон!

1980.

ЯШАРИШ

Авраб-авраб табиатни куз,
Япроқларни тердию олди.
Мўйсафид Ер паришон, маъюс
Узоқ-узоқ хаёлга толди:
Баҳор, яна гулдуросинг бер!
Ёз, оташин эҳтиросинг бер!
Тизза бўйи қор бер менга, қиш,
Токи яна кўрай бахт, олқиш!
Она каби кўксим сут тўлиб,
Дон-дун бўлиб, кўру кут бўлиб,
Умр фаслим келсин, ал-омон!
Ер хаёли учди тўрт томон!

Айланди у ўтроқ қушларга,
Шудгорларда қолган тушларга,
Шамолларга шўх дутор бўлди.

Сандиқлардан олинади
плашч, ёмғирпўш.
Тиним билмай олқиш айтар
Ерга, Оламга
Кўк арчалар этагида
жиблажибон қуш!

1980.

* * *

*Не бог, ҳатто қоя устида
Ўрик оппоқ бўлиб гуллади.*
Зулфия

Иссиқ ўлкаларга учиб кетгандек
Ёшлик турналари қайтмайди гарчанд,
Давом этаётган ширин тушлардек
Шоир умри мангу ёшликка пайванд.

Офтобга юкинган оқ сочли тоғлар —
Этагида гулхан ёқилгай баҳор,
Гулхан зарралари – ол қизғалдоқлар
Ёшлик сепи каби яшнайти такрор.

Гар тунаб қолмайсан бирор бекатда
Ёшликнинг қаноти толмас карвони,
Шошилма, бу тансиқ эзгу фурсатда
Шоирнинг дилида ҳаёт туғени.

Ҳаргиз бу гузарда чалма зангўла,
Илҳом қушчаларин чўчитма зинҳор,
Сен боқ, бу юракда ишқ – қўшиқ тўла,
Ўрик гулларига чулғанган баҳор!

1 март, 1981 йил.

Юракдаги чақмоқлар

* * *

Бормокдасан. Йўлингда
Қор бўралаб урар гоҳ.
Булутлар орасидан
Кун мўралаб қарар гоҳ.
Гоҳи ширин хаёлдан
Масту ҳайрон борасан.
Рўёби йўқ висолдан
Кўнгли вайрон борасан.
Гоҳ афсус қамчи урар
Юзу кўзинг аралаш.
Ўйингда шамол турар
Юрагингга солиб ғаш.
Солдим барин худога,
Ким яхшию ким ёмон?
Йўлларимиз дунёда
Кесишганда бир замон,
Бўлайлик-да эҳтиёт,
Учрашмасин нигоҳлар,
Кўр қилар деб кўрқаман
Кўзларни ўтли оҳлар!

* * *

Қўй, ёндирма энди кўнглимни,
Қувончларим ўзимга керак!
Мен томонга солма йўлингни,
Учрашувдан тонмоқда юрак!

Қуй яралар ғамдан ё бахтдан,
Хуш наволар тузолмадик биз.
Боғимизда битган дарахтдан
Олтин мева узолмадик биз!

Жабр бўлди юракка ёлғиз,
Мангу битмас ундаги чандик.
Илон чиқди, танлаб иккимиз
Бахт бор дея очган оқ сандик!

Қўй, ёндирма энди кўнглимни...

* * *

Икки ёққа кетдик бепарво,
Ўзни тийиб, дилга бир муштлаб.
Остин-устин бўлмади дунё,
Чағ-чуғини бузмади қушлар!

Ер ўз ўқи бўйлаб айланар,
Ҳаракатда ой ҳам, қуёш ҳам
Тирикликдан қуйлаб айланар,
Қуламади тоғдан бир тош ҳам.

Оқмади ҳам дарё тескари,
Қиш кетмади баҳорни ютиб.
Мана дилнинг, кун ўтган сари,
Жароҳати бормоқда битиб.

Биров ёқа ушлаб қолди-да,
Биров куйди, биров куймади.
Фақат... фақат юрак олдида
Арзон бўлди сўзнинг қиймати!

* * *

Бу кўзларга қарамоқдан
Таскин топса дилингиз,
Ё пушаймон, ё титроқда
Бир томоша қилинг Сиз:
Қаҳр кўриб бир ёнасиз,
Меҳр кўриб – ёнасиз.
Бесўз, беҳис, бедил нега
Интилмоқда яна Сиз?!
Қаранг, унда ёниқ ҳасрат
Соғинч бўлиб жўшмоқда.
Кунлар эмас, лаҳза фурсат
Алангалар кўшмоқда!
Олов бўлиб қарашлардан
Тобланмоқда ирода,
Гул кўрк олиб порлагандай,
Товлангандай қировда!
Берсин борар йўлингизни,
Унда бўстон гулласин!
Даргоҳи кенг тангри Сизни
Ҳар қадамда қўлласин!

* * *

Нур билан нур дийдор кўришса,
Равшанлиги чандон ортади.
Икки жилға бир изга тушса,
Жўшқинланиб равон тортади.

Сўз ила сўз қовушгани тоб,
Бўлар икки юрак соз, аҳил.
Меҳр бўлса – меҳрга жавоб,
Иккисининг мағлуби – жаҳл!

Боғ ила боғ келганди қамти,
Меҳнатлардан сўйлар яшиллик.

Кимки ҳамдам кадам ташлабди,
Манзилида кутар яхшилик!

Дўст ила дўст қўл олишганда
Учкун сочар кўзга ҳарорат.
Битта бахтдан яралган ханда
Икки дилга солгай жасорат.

Меҳр эдик тансиқ, аломат,
Дўст эдик-ку биз қиёматлик.
Гап элакка қолганда фақат
Қўлимиздан келмади мардлик!

* * *

Қаҳринг даштидан гулдай –
Ўтдим, сўлиб қолмадим!
У даштнинг чашмасидан
Ичдим, ўлиб қолмадим.
Ўраб олди гирдибод,
Ўт уфурди гармсел,
Чиқардим пар канот,
Учдим-ўтдим мисли ел.
Тоғлар тўсди йўлимни,
Қамиш кесди қўлимни,
Қояларга тирмашдим,
Писанд қилмай ўлимни.
Бокқа кирсам, зарпечак –
Дастидан бир ҳолда у.
Ёқдим, гур-гур ёнди мен –
Чақирган шамолда у.
Сокин уйда қолгандим
Дил-ла яккама-якка.
Деди: умид қилмагил
Бу даштдан гул узмакка!

* * *

Қандай учиб келибди бу хат,
Кечиб келмиш ширин жонидан,
Бу юракмас! Қалб эса ҳаққаст
Ўтардим бир қошиқ қонидан!

Ўлим йўқдир элчига азал,
(Ким қўймабди ҳикматга ихлос?) —
Ололмади кўнглимни бу хат, —
Элчимас бу! Шунчаки қоғоз!

Меҳрга-ку асли жон тортиқ,
Тўйдим, дерми, меҳрга инсон!
Ўкий дейман... бардош йўқ ортиқ...
Бу қоғоздир, меҳрмас, аён!

Ва қўлларим титроқ, бедармон
Тута бошлар хатни чирокка,
Жавоб бермай туриб кетарман
«Нега ёқдинг» деган сўроққа!

* * *

Менинг жону дилим ўша,
Удир кўнгил қўйганим.
Чароғон манзилим ўша,
Удир бахтга йўйганим.

Хур ва сокин ўйларимга
Туғён солган ул эрур.
Шоду хуррам куйларимга
Ҳижрон солган ул эрур.

Юрагимга титроқ тушса,
Юпантирган яна у.
Ўз-ўзимдан йироқ тушсам,
Топинтирган яна у.

Чек йўқ энди қайғуларга,
Бардошимга тўзим йўқ.
Гоҳи зорман бир кўрарга,
Гоҳ кўрарга кўзим йўқ.

* * *

Сен ўтсиз оловда ёнганинг-ёнган
Бирор сўз қотмоққа тополмай журъат.
Сўнгги чўғигача меҳр ҳам сўнган,
Қаттол чўққисида йилтирар ғурбат.

Нафрату муҳаббат дилда қамалган,
На чириб кетар, на кирар амалга.
Гоҳи ер, гоҳ осмон бўлганда ўзим,
Ажаб, томошабин – иккала кўзим!

* * *

Сен қалбимга қайғулар экдинг,
Шодлик бўлиб кўкарди ул ҳис.
Кўзларимга тун бўлиб чўкдинг,
Сўзларимга ёйилди кундуз.

Танҳоликка отдинг бешафқат,
Дунё бўлиб тирилдим қайта.
Чашма каби тинган муҳаббат
Шаркиради мен ёзган байтда!

Тамом вайрон айламоқ бўлди
Соз хонамни телба тушкунлик.
Мен суянган буюк тоғ бўлди
Ҳаёт дилга солган жўшқинлик.

Мункиб кетиб, қадам ташладим:
Йўл – бунча кенг, манзараси хуш!
Дўст кўллардан маҳкам ушладим
Жуфт қанот-ла учган каби куш.

Шеърим асраб қолган кўнгилда
Оловларга ташлаб зорларни,
Ҳамон кетиб боряпман илдам,
Кечиб тизза бўйи қорларни!

Оловларга ташлаб зорларни!

ШУНДАЙ ЧОҒ БЎЛДИКИ...

Шундай чоғ бўлдики, қорларга ботдим,
Совуқ ўрмалади тож томиргача.
Муз ўров ичида ўзни йўқотдим,
Дедим: энди тамом ошкор-сиргача.

Ялт этди бир игна кўзича шуъла,
Юрагим айланди ногоҳ оташга,
Куч топдим: ер билан кўкка туташган
Қордан оёқ узиб кетдим бир йўла!

Шундай чоғ бўлдики, осмондай ўраб
Тўрт ёқдан ёғилди куйдиргувчи ўт.
Ногаҳон довдираб, соялар сўраб,
Талвасада қолдим, яшил Ер унут.

Қандайдир шабада эсдию хур-хур,
Дилим таскин топиб, яйради бир оз.
Қай ҳамдард эдинг сен, сенга ташаккур,
Сенга бўлсин энди мангулик ихлос!

Билдим қаҳратонда олов ёқмоқни,
Жазирада саклаб қола олдим жон,
Маили, йўлим бўлсин тошли, сўқмоқли,
Мен йўл изламасман теп-текис, равон!

КУЙ

Мен бу куйни тинглагандим қаёнда?
Бунча сўлгин, бунча синиқ баёнда?
Мен зил кетиб, кўнглим чўккан бир онда
Тирикликдан нолишим эмасмиди?

Мен бу куйни тинглагандим қайларда?
Қай сеҳргар, қайси дилкаш найларда?
Мен ер-кўкка сиғмай юрган жойларда
Тирикликка олқишим эмасмиди!

Битта қисмат бизга иссиқда, қорда,
Гулда, хазонда ҳам насибамиз бир.
Олкишда, нажотда, роҳат, озорда
Ҳаёт иккимизга бир хилда татир.
Эзгулик шаънига дейлик ташаккур,
Юракларга севги солгани учун.
Вафо чечакларин дасталаб масрур,
Дунёга гулчамбар тақайлик бугун!

ЧАШМА БЎЙИДА

«Кўзгу эдим қуёшга асли,
Юзларимда йўқ эди ажин.
Бир қиз келди навбаҳор фасли,
Шўх булутдай қадами майин.
У хаёлчан термулди узоқ,
Гул дудоклар титради нафис,
Дилидаги интизор ушшоқ,
Сабру соғинч тўла нозик ҳис
Айландию бир томчи ёшга,
Маржон каби тушди узилиб.
Сўнг кўрмадим у қизни бошқа,
Кунлар учди қушдай тизилиб.
Баҳор келар, куз чалар хуштак,
Қиш келади эғни-боши қор.
Чала қолган сеҳрли тушдек
Хаёлимдан кетмас у дилдор.
Икки қатра нурдай мени ҳам
Нигоҳига кетсайди жойлаб,
Қачон келар дея ул санам,
Йиғламасдим йўлини пойлаб...»

МАЙЛИ

Майли, зулмат лашкарин тортган
Тушларингиз ичра мен уйғок,
Қалбим ёкиб, қайтайин ортга,
Бошингизда бўлсин шамчирок!

Боғингизга бевақт ёғиб қор,
Изғиринлар қаҳ-қаҳ урган чоқ,
Қалбим қадаб келайин, баҳор —
Умид бўлиб чиқаргай япроқ.

Тутунидан кўнгил бўлиб ғаш,
Ёқмоқ эсам ўчган оловни,
Қисматимга тушганда эплаш,
Топай қорни ёқмоқ қаловин!

Мумкин бўлар Сомон йўлидан
Қутбгача, балки, эгаллаш!
Келармикан, аммо, кўлимдан
Парчаланган дилни чегалаш?

СИЗНИ ДЕЙИН

Сизни дейин, сўзим гул бўлсин,
Сайлаб-сайлаб жойлай юракка.
Йўллар тизим-тизим гул бўлсин,
Ундан етай фасли чинакка.

Битта-битта терганим чоқда
Гул уйилсин бўйим баравар.
Остонаю равоқ, пештоқда
Гул уйилсин уйим баравар.

Гулдастага айлансин ой-кун,
Ернинг икки ярим шари-да!
«Гул» – сўйласин эртакка бой тун,
Тонг оқарсин гул баргларинда.

Сизни дейин, сахро туш кўриб,
Сийнасида хирмон бўлсин гул.
Қалбингизни беғам, бўш кўриб,
Тўлдиргувчи армон бўлсин гул!

Ўша гул мен, иродамга бек,
Виждонимга ҳар лаҳзада кул.
Сизсиз яшаш маҳол бўлгандек,
Сизсиз сўлиб қолмоқ ҳам мушкул!

МЕҲР

Бу шундай фаровон, қанотли туйғу,
Сиз парвариш этган боғда очилар.
Ҳам эзгу, чароғон, ҳам тотли туйғу,
Сизни ўйлаганда нурдай сочилар.

Сиз уни англамай ўтар бўлсангиз,
Сиз уни тингламай кетар бўлсангиз,
Ердан кўтарилмай, ётар қор босиб,
Куйлолмас, сўйлолмас қанотин ёзиб!

Биз билан бу олам қушга айланур,
Бўлайлик дунёнинг икки қаноти.
Оламнинг борлиги тушга айланур
Шу азиз туйғуни қўйсак йўқотиб...

Сенга топинганим билди-ю, тоғлар –
Деди: «У биз каби басавлат, сокин».
Ёниб улгурмаган кизғин чакмоқлар
Деди: «У биз каби бешафқат, ёркин».

Йўлимда шивирлаб қолди дарахтлар:
«Ишқин илдизлари бизнингдай маҳкам!»
Бошимда чак-чақлаб учди кўш каптар:
«Укпар патларимдай майин ишқи ҳам».

Аста пичирлади қай куни шамол:
«Биздай донишманду ақли тиниққан».
Ойнинг шуъласида ўқидим бир фол:
«У сени топгуси, йўлингга чиққан...»

Қишин-ёзин шу ҳол. Шундай эрта-кеч,
Толмадим таърифин лол тингламоқдан.
Сени кутгандайман, келгандайман дуч
Ер узра илк кадам қўйганим чоқдан...

СЕН...

Мени адо қилса бир куни ҳасрат,
Ўша адолигим,
У ҳасратим – сен.
Кўнглимни тоғ каби ўстирганда бахт,
Ўша юксаклигим,
Ўша бахтим – сен!

Жонимда тутаса ўтли пушаймон,
Пушаймоним – сенси
Кечган чоқларим!
Юлдузим чарақлаб кулган ҳар бир тонг,
У – сен қанот бўлгач
Учган чоқларим!

Ғарку ғарқоб бўлсам тошқинда ногоҳ,
У дарё – талотўп
Ишқ наҳринг сенинг!
Ёнган юрагимни ураркан чакмоқ —
Ёки қаҳринг сенинг,
Ё меҳринг сенинг!

ШОДЛИГИМ

Сен қайларда эдинг, шодлигим,
Қор тушганда ғурур тоғимга,
Зор тушганда меҳр боғимга,
Сен қайларда эдинг, шодлигим!

Нодўстларим қаҳ-қаҳ урган чоқ,
Ғанимларим даврон сурган чоқ,
Суяккача етганда пичоқ,
Сен қайларда эдинг, шодлигим!

Қайтиб келмас қушларга ўхшаб,
Таъбири йўқ тушларга ўхшаб,

Окибатсиз хешларга ўхшаб,
Сен қайларда эдинг, шодлигим!

Қизил гулдай юзим зард бўлди,
Кута-кута кўзим тўрт бўлди,
Пўлод эди сабрим, мўрт бўлди,
Сен қайларда эдинг, шодлигим!

Келдинг жуда интизор қилиб,
Яна бахтга умидвор қилиб,
Йўқлик эдим, қайта бор қилиб!
Сен қайларда эдинг, шодлигим!

Чулғанди қалб севгига буткул,
Орзуларга, ёғдуга буткул!
Бу дунёда наҳот шунча мўл
Баҳор, байрам, дўстлар!.. Шодлигим!

* * *

Аёз чимчиласа кулоқларни гоҳ,
Пўстин ахтарамиз, иссиқ яхши деб.
Ёзнинг жазираси тоқатимиз тоқ,
Салкин ахтарамиз, совуқ яхши деб.

Гоҳ арзон мактовдан димоқлар шишиб,
Босар-тусаримиз билмай қоламиз.
Жиндай аччиқ сўздан руҳимиз тушиб,
Тилни куйдиргувчи баъзан ноламиз.

Бировни шу алфоз кўрсак мабодо,
Писандага юз хил сўзлар топамиз.
«Қўл синса – енг ичра» – дегандай доно,
Айбу хатомизни нега ёпамиз?

ЁЗНИНГ ЁРУҒ КУНИДА

Осмон ёнар эди.

Ёнарди замин.

Созига дам берган сўфитўрғайлар.

Қалқитиб муаллақ булут ғарамин

Хивич тутган шамол соҳилда ўйнар.

Девор соясида кавшанар сигир,

Чипта салқинида тизилган қўйлар.

Қамиш попугини сидириб бир-бир

Қиз боладай шамол кўл ичра ўйнар.

Якка тол тагида бир парча салқин,

Чанқовуз тилига бармоғим босдим.

Олис осмон шунда бўлдию яқин,

Замин бургут каби қанотин ёзди.

– Кел! Кел! – дея аста чорларди оҳанг

Она қучоғидай майин, беғубор.

– Баҳор элчисидай кел, келар эсанг,

Кел, кўзни қувнатиб ёққанда илк қор.

Сулув келинчакнинг сочида чўлпи

Шундай жарангларди соллангани чок.

– Кел, менга сиғингил, боғларнинг зулфи

Атрин ғунчалари ёйганда япроқ.

Кел, агар боғларнинг тилсимидурсан,

Чашма бўл, жилдира, ҳузуримга шош.

Кел агар дарёлар иқлимидурсан,

Кўнглим ўзанида минг тармоқдай тош!

Чулдирарди ошиқ чанқовуз «вуз-вуз»,

Қачон бошландию куй, тинар қачон!

Олам тинглар эди лол, ҳайратомуз,

Гул бўлиб қолганди тошлар бу замон!

Бунча жон куйдириб недан сўйларди?
Ишқдан роз айтарди хушкалом кушим!
Ватан таърифини яна куйларди!
Тинглардим учганча ихтиёр, хушим!

Яна тоза дилга кўкрак сутидай
Сингиган эътикод ҳақда айтарди.
Худди қизиб турган тандир ўтидай
Унинг тўкигани қизғин байтларди...

Чорларди куй ҳамон зориллаб, титраб,
Чопарди пойгага кирган от мисол.
Ўтлоқ этагида ётарди мудраб,
Учиб кетмокчийди гўё якка тол.

Кун қайтди. Пода ҳам ёйилди кирга.
Минг хил кўкатларни чимдиб яйрашиб.
Хушбўй майсазорни тўлдирди нурга
Сайроқи кушларнинг кечки сайраши.

Пода қайтар маҳал изладим узоқ,
Бийрон чанқовузим топмадим бирок.
Адашиб кетдим мисли кўзичок,
Тош бўлиб қолдим, билмадим асло!

Дорбоздай қанотин этганча лангар
Сўфитўрғай сайраб юборса ёзда,
Чанқовузим, дея излайман хабар!
– Мен кушман, – дейди у тиник овозда.

Ишонмайман ҳаргиз,
Боғланар кўнглим,
Ошиқ чорловлари солар туғёнга.
Ўша чанқовуз у!
Мен чалган куним
Сўфитўрғай бўлиб учган осмонга!

ШАРБАТЛИ ФАСЛ

Кушларнинг сайроғи босилган бир оз,
Юки оғирлашиб ҳансирар боғлар.
Қирчиллама ёшга кирмоқдадир ёз,
Кун Ерни тобор кизгин кучоқлар.

Сутга тўлиб дони бош тортар буғдой,
Тўр боғлаб қовунлар қирда сувсаган.
Салласининг печин тугиб бир бобой,
Сувнинг қулоғини очар ғўзага.

Томорқада пиёз келар ўтоққа,
Қизлар сирғасидай олчалар ол-ол.
Бир кафт салқин сочиб катта қишлоққа,
Сой оқар ҳоримас йўловчи мисол.

Бир шохин силкитса – дўл ёғди дейсиз,
Оқ олма кўрпадай тўкилар ерга.
Ёзнинг чилласи бу – оташи тенгсиз,
Юраклар айланар ҳарорат, кўрга.

Табиатнинг сахий, шод нафаси бу,
Тоғу тош кўрада ёнар чоғидир.
Кузнинг қазноғига мой, дон фасли бу!
Бу – қиш декчасининг ўт, ўчоғидир!

Боғу боқчаларнинг ҳавоси атрин,
Сониялар гулга айлангувчи дам!
Шундай тўкис ярат камолот сатрин,
Шарбатли сўз айтгил ёзингда, қалам!

ЧАҚМОҚЛИ КЕЧА

Эгардан тушмайди момақалдирок,
Осмонда кўпкари чопар тун бўйи.
Вужуд-вужудида асабий титрок,
Табиат гувиллар жалалар куйиб.

Бодрокдай сочилар кўзикоринлар
Ўрмонзор, ўтлоқзор, анҳорлар бўйлаб.
Ажриқзорда тўзғоқ чумоли инлар,
Осмон кия бошлар оқ бўздан куйлак.

Вахший қалдироклар, гумбирлаш, сурон
Майин наволарга айланди гўё!
Тонгги бешигида кун кулар хандон,
Кўзи ёригандай маъсума дунё!

МАЙ МАНЗАРАСИ

Палак гулидай куюк
Чиннигул чаманзори.
Кўз олгудай тиниқ кўк
Укпар булут бозори.

Гулдонларда соллона
Чўғланади атиргул.
Боларига баҳона
Изламоққа татир гул.

Чайир ток бағазиди
Чумоли қора жилға.
Кабутар парвозиди
Раққоса монанд жилва.

Симёғоч кучоғиди
Варрак иплари мезон.

Акасларнинг сочида
Шилдирайди оқ маржон.

Уйда катта даҳага
Уйғонади ипак курт.
Айланади шоҳига
Барги таранг балхи тут.

Чўлга кетар гувиллаб
Ёшлар янтоқ ўрмоққа.
Йўнғичқазор шовуллаб
Келади илк ўроққа.

Қуёш нури – бол, каймоқ,
Эрир борлик танида.
Май ойи – бу гулгун чок
Фасллар гулшанида!

ОДАМЛАР БОР..

Одамлар бор: тегирмондан чиқади бутун,
Оғзидаги тайёр ошни олдирар биров.
Биров эпчил – нарра шерга уради тўким,
Сичкон кўрса – бири эплаб тутолмас жилов.

Ажрик каби яшовчану чайири кимдир,
Ёғ ичида яйрамаган буйрак қайсиси.
Бири – мўрт тол, бири пишиқ танли гужумдир,
Бургут каби кўзи ўткир, тийрак қайсиси!

Дарё каби жўшиб ётар қай ҳимматли қалб,
Чўққилардай юксак эрур бирининг шаъни.
Табиатнинг ўзи каби сирлидир, ажаб,
Ҳар одамнинг хислатида кўрдим юз маъни!

БАЙРАМДАГИ ГУЛ КАБИ

Отам каби насихат қил,
Онам бўлиб тергагил,
Гўдагимдай хархаша қил,
Майли ором бермагил!

Каптар бўлиб «ғу-ғу»лагин
Тонг чоғи том бошида.
Бўлиб орзу инжулари
Порла денгиз тошида.

Осмонимда «кур-кур»лагил
Турналардай тизилиб.
Бойчечакдай мўралагил
Қаттиқ ерни қазилаб.

Ҳеч бўлмаса бирор марта
Шеърим, қалбим парчаси,
Бойчечакдай зумрад Мартда
Бўл навбаҳор жарчиси!

«Бойчечагим бойланди» деб
Айтиб ўтса болалар.
Кўзларига сурсин сени
Ҳамалга ўч далалар.

Сўнг улашиб дона-дона
Олиб кетса кекса-ёш.
Ҳовучингда олиб боргил
Ҳар хонага бир куёш.

У куёшни эрта тонгда
Қора кўзларда кўрсам.
Чехраларда, дилу жонда,
Сара сўзларда кўрсам!

Ўзимда йўқ шод эдим мен
Дунё топган қул каби.
Азиз бўлсанг агар, шеърим,
Байрамдаги гул каби!

СОЗ

*Гўзал инсон, юксак эътиқодли
шоира САИДА ЗУННУНОВА
хотирасига*

Агар кўкдан қалдирғочлар вижирлашиб ўтсалар,
Сув бўйига чилвирсочлар шивирлашиб ўтсалар,
Тоғу тошни ирмоқларнинг чулдираши тутсалар,
Сайхонларда, ўтлоқларда бинафшалар битсалар —
Шу ҳаётнинг Саидаси, райҳон сўзли сози шу!

Гулхан каби ловулласа арғувоннинг гуллари,
Куртақлардан бол изласа шоир дидли болари,
Кўйлақлари атир исли, олам мовий бир пари,
Ғунчаларга тўлса қуёш – кўкнинг тилло каптари,
Шу – ҳаётнинг Саидаси, дармон сўзли сози шу!

Маъшукалар сайр этганда бир гулузор кўринса,
Садоқатдан сабоқ айтиб булбули зор кўринса,
Кўнгли нозик, меҳри иссиқ гулшанда ёр кўринса,
Ҳам ғамзали, ҳам иболи, ҳам устивор кўринса,
Шу – ҳаётнинг Саидаси, алвон сўзли сози шу!

Тушларини сувга айтиб мажнунтоллар эгилса,
Тўлин ойнинг чашмасидан оқ хаёллар тўқилса,
Келинчақлар саломидан сурур, висол ўқилса,
Оналарнинг алласидан нур, истиқбол ўқилса,
Шу – ҳаётнинг Саидаси, жонон сўзли сози шу!

Шоирамни изладим мен арғувонлар бағридан,
Хаёл сурган қоялардан, ломаконлар бағридан,
Пиру устоз, шогирдлардан, кадрдонлар бағридан...
Фариштадай кўринсангиз шеър чаманлар бағрида,
Шу – ҳаётнинг Саидаси, даврон сўзли сози шу!

УФҚЛАРДА КЕЧКИ НУР

Арғувоннинг шохида
Уй солган куйчи ғуррак
Қуюқ барг паноҳида
Узлуксиз чалар хуштак.

Муштдаккина жонига
Тиним билмайди чумчук.
Зўрға топган нонига
Эга чикди чуғурчук.

Тонг билан қора майна
Ин талашиб чағиллар.
Олча шохида ўйнаб
Ола ҳаққа қағиллар.

«Хушхабар» деб кўяди
Полиз оралаб боғбон.
Сувда тумшук чаяди
Мусичалар кадрдон.

Чайлада аҳён-аҳён
Бедана дер: «Битбилдик».
Денгиздай тиниқ осмон,
Шамол эсади илиқ.

Кўлдай сокин жимирлар
Уфқларда кечки нур.
Кунни ўнгарган кирлар
Уюр бўлиб туюлур...

ОНАЖОНИМ

Онажоним,
Кўзларингизда
Куннинг нафаслари бор эди.
Онажоним, юзларингизга
Ойнинг ҳаваслари бор эди.
Онажоним, сиз билан жаҳон
Беҳигулдай ифорли эди.
Тунлар ойдин, кунлар шодмон,
Шабадалар дуторли эди.
Тушларимга кириб чиқасиз,
Сочларимни ўриб чиқасиз.
Фариштадай бошим узра гоҳ
Оромимни кўриб чиқасиз.
Талпинаман, кучсайдим қани?
Соғинчлардан қочсайдим қани?
Кўз ёшларим гулга айланса,
Пойингизга сочсайдим қани?
Онажоним!
Жонажоним!

1981.

* * *

Мен Сизни жон ичра жон деб суйибман,
Сизга – ёлғизимга бино қўйибман.
Мен Сизни аябман ёмғирдан, қордан,
Бемаҳал шамолдан, ранжу озордан.

Осмонни яшартиб янги ой чикса
Сизга омад тилаб дуо қилдим мен.
Қай сўзда эзгулик, азизлик уқсам,
Таърифингиз учун раво кўрдим мен.

Ўзимдан ортина олмаган кезде
Бўлолмасам гоҳ-гоҳ Сизга меҳрибон,
Қор ёғмасми шунда қовоғингиздан,
Тушмасмикан ерга узилиб осмон!

Мен Сизни жон ичра жон деб суйибман,
Сиздек ёлғизимга бино қўйибман...

ДЎСТИНГ БЎЛСА...

Баъзида дунёга сиғмай қоласан,
Яшамоқ кўринар оғирдан-оғир.
Беҳуда ўйлардан тамом толасан,
Елкангда чўяндай бошинг ҳам оғрир.

Ногоҳ таниш чехра,
Иссиқ табассум.
Бирдан йўқолар-да қора соялар,
Сени юксакларга кўтарар шу зум
Қандайдир кўринмас пиллапоялар.

Яна булоқ каби қайнайди кўнглинг,
Яна аниқ бўлар борар манзилинг.
Аста бош ирғайсан: «Дўстим, ассалом!»
Йўлингда шахд билан этасан давом.

Барча мушкулликлар қолади ортда,
Сенга суянчикдай ҳар битта инсон.
Лоақал бир дўстинг бўлса ҳаётда,
Яшамоқ кўринар жуда ҳам осон!

АКС САДО

Гоҳ яхши-ёмонни фарқламай қолсам,
Гоҳ мижғов хаёллар дастидан толсам,
Кўрмай қолсам оёқ остидан нарин,
Ўртаниб сайрайди норизо, нохуш
Битта туйғун куш.

Алвон уфқларим туман чулғаса,
Хандон кўшиқларим гумон чулғаса,
Кўзимни ёғ босиб қолган кезлари
Ўртаниб сайрайди норизо, нохуш
Битта туйғун куш!

Кўзларда мунг кўрсам, ўртанмасам мен,
Шодбахтни кутлашни ўрганмасам мен,
Ўз бахтим билан маст юрган кезларим
Ўртаниб сайрасин норизо, нохуш
Ўша туйғун куш!

ТИЛАК

Сен менинг ёлғизимсан,
Қанду новвот сўзимсан.
Ёруғ ерда ёғ ёқиб,
Қоронғуда чирок ёқиб,
Ўстирган илдизимсан...
Кийикчадай эркалаб,
Оёқ боссанг – йўл бўлдим.
Ҳаддан ошсанг, тергалаб,
Гоҳо қаттиққўл бўлдим.
Бировдан кам бўлма деб,
Тил учимда бол тутдим.
Дийдаси нам бўлма деб,
Кўз ёшимни беркитдим.

Майин байтлар айтдим, то —
Бағритош бўлмагин деб.
Биров чекканда жафо,
Бепарво кулмагин деб.
Олиб бордим тўйларга,
Завқ инсин деб дилиннга,
Яхши-ёмон кунларда
Ҳамдард бўл деб элингга.
Шоҳи-атлас киймадим,
Чит кийдим, деб ўксима.
Бўз бўлса-да кўйлагим,
Ганж яширдим кўксима.
Ганжим эди пок меҳрим,
Сенга борин бахш этдим.
Оқ сутимдай пок нурни
Идрокингга нақш этдим.
Халкникисан, ёлғизим,
Кўп қатори ўлмагин.
Халқ меҳрига туш, кўзим,
Ёлғизланиб қолмагин!

* * *

Ёлғон-яшиқларга ўт кетди бугун,
Кўкрагига уриб, касам ичганга,
Бойлик деб имондан кечганга —
Сичқон ини бўлди минг танга.

Қоғозларни пардай учирди қуюн,
Мухрга ёпишиб олганга,
Курсини мерос деб билганга,
Сичқон ини бўлди минг танга.

Баҳор дарёлари тошмоқда бугун,
Турғунлик кўлларин сел босар,

Беғамлик чўлларин сел босар,
Дикқинафасларга, нокасга
Сичқон ини бўлди минг танга!

Қайга қочар улар алағда, дилхун:
Туннинг зулмат мозоригами?
Касод ғийбат бозоригами?
Уларга кундузнинг эшиклари берк,
Уларга эртанинг қопқалари берк!
Сичқон ини бўлди минг танга!

* * *

Қай кун эди... Сизни соғиндим.
Деразамни очдим куёшга.
Тоғдан тушиб келди кундузим
Бир сават нур кўтариб бошда.

Кўз юмганча туравердим лол,
Аста-аста исиди жоним.
Юзларимга урилди шамол
Ва кенгайиб кетди жаҳоним.

Боғ ариқдан оққан гул менгиз
Қалқиб чиқдим чексиз дунёга.
Кўрдим, хаёл қирларида сиз
Кетардингиз пойи пиёда...

ТИЛСИМ

– Абдулла шоир дўмбирасини созлаб,
кўзларини юмиб, илҳом парисини излаб,
бўзлаб, дoston аввалида «Шоми ғарибон»
куйини чала бошлади.

Музейяна АЛАВИЯ

Саратон селида ғарқ бўлган ховли,
Кун қайтиб куйилар салкин ҳаловат.
Бахш сиёкида кўшиқнинг сеҳри,
Созидан ёйилар аста тиловат.

Қизлар кела берар хаёл сурганча,
Ҳусну малоҳатда ойдек тўлганлар,
Атирга беланиб, кўзни олганлар,
Кампирлар ошикиб келарлар канча.

Набира опичлаб, донишмандона
Викорли тоғдайин чўкар қаррилар.
Қарчиғай йигитлар қураб чордона,
Дўмбира товуши селдай шариллар...

Томларга, тутларга чиқишар нечов,
Кўнарлар танламай тўрми ё пойгак.
«Шоми ғарибон»дан учкун оқарак
Ҳислар, туйғуларга чирмашар олов.

Юзларда шафақдан колган аланга,
Кўзларда тун каби теран бир шовуш.
Туман каби ўрлаб пасту баландга,
Жаранглаб сочилар ер узра кумуш:

«Юз йигирма ёшга кирдим, қаридим,
Қаримасам, Аскар товча бор эдим... ов...»
Қирларда акс садо отдай дупурлар,
Даштларда минг кўзли булок биқирлар...

Кўшиққа шу кизлар юзин чаяди,
Йигитлар оҳангга қанот ёяди,

«Дунё ўткинчимас. Умр бир тилсим», –
Қаддини ғоз тутар мудраган чоллар.
Лойсувоқ уйларга жўнашади жим
Ёришган, тўлишган уйғоқ хаёллар...

ЁДГОРЛИК

Она ўтар. Унга ёдгор
Мармар тошлар кўярлар.
Тош лавҳига жимжимадор
Ўз номларин ўярлар.
... Сизни ерга берганим йўқ,
Тушларимга яширдим.
Қор кўйлакли, кўлда урчук —
Қишларимга яширдим...
Қиш кечалар сирга тўлди,
Бўлди яна узунроқ.
Ёруғ ёзим кечар бўлди
Хаёлчанроқ, маҳзунроқ.
Мажнунтолнинг кўк навдаси
Кўм-кўк сувга эгилгай.
Офтоб ютиб гоҳ нафасин,
Сизмасми, деб тикилгай.
Ҳар тонг айтиб кунга раҳмат,
Кучардингиз оламини.
Гоҳ илиқ сўз топмай диққат,
Инжитарман боламини...
Сандиқ тўла молу бисот,
Кўш-кўш узуклар эмас,
Қолдирдингиз менга мерос
Соғлом юрак! Соф ҳаёт!
Шу меросни сарф этолсам
Эзгуликка бус-бутун,
Сизга ёдгор, Онагинам,
Тиклаганим ўша кун...

ГУЖУМ БИЛАН СИРЛАШГАН ЧОЛ

Одил Бўрон оддий бир одам,
На шоир ул, на-да бастакор.
Қишлоқчада чоккина, шинам
Ҳовли-жойи бор:
Боғ полизга сув ташиб дастёр,
Айланади чархпалаклар.
Ёзда алвон бўлар анорзор,
Девор ошар кадипалаклар.
Дарвозанинг олдида улкан
Ҳикматли бир гужум шовуллар.
Қор-куюнлар унга берган тан,
Эголмаган уни довуллар.
Одил жангга жўнаркан, уни
Дўсти каби кучиб, йиғлаган.
Хатларида, ёрдай юкуниб,
Соғинч билан ҳар гал йўклаган.
Уруш тугаб, она қишлоққа
Қайтганида шу Одил Бўрон,
Гужумга юз босиб, кучоклаб,
Деган: «Жўра, бормисан омон?»

Қалдирғочдай учди қизлар ҳам
Уя қуриб иссиқ қалбларга.
Ўғиллари ўқиган одам,
Кўчиб кетди катта шаҳарга.
Жаннатдай боғ ётади гуллаб,
Мевалари тўкилиб ерга.
Чол почтага қатнар мункиллаб,
Болаларин дилида тергаб:
«Етиб ортар қирқ набирага,
Эгаси-да боғимнинг шулар.
Усти боши ботиб ширага,
Ўрик қокса, тут қокса булар...»

Ўтган йили баҳор бошида
Ҳар бирига атаб бир ниҳол,
Кўп қаватли бино қошида
Экиб келди шу тинчимас чол...
Гужум билан кун ботар чоқда
Чол ўлтирар узоқ сирлашиб.
Иккисининг она тупроқда
Томирлари кетган бирлашиб...

ОТА

Қирқ биринчи йиллар. Гавжум хонадон,
Болалар тўпланса – бўлар бир кўча:
Барига кийим-бош, иссиқ сўз ва нон...
Ҳар куни қайнайди бир қозон гўжа.
Жўхори ҳам тугар. Супра юқидан
Атала қайнатар она гиргиттон.
Янги тўнин олиб уй равоқидан
Ота бозор чиқиб кетади пинҳон.
Қайтар, белбоғида ун, оқ лавлаги,
Қизларга беш чайнам сап-сарик сақич.
Томоша қилар ёш ювиб иягин,
Уйга сиғмай қолар байраму севинч.
Фотиҳадан кейин кўяр патефон.
Бобораҳим кўшиқ айтар оҳ уриб.
Чинордай тебраниб тинглар отажон,
Ҳорғин танасига кўклам югуриб...

.....
Ёзда пахса урди иморатларга,
Гулларга, ҳақ сўзга бўлди ҳаводор.
Учмади хушомад – мурувватларга,
Ҳалол меҳнатига қолди вафодор.
– Бобораҳим айтган кўшиқ баҳоси
500 сўм, – дедилар бўлиб харидор.

– Одамзод сотарми юрак дунёсин,
Дил мулкин нархламоқ эркак учун ор!

Ойнинг ҳам ўн беши бўлар-ку ёруғ,
Яхши кунларгача етолсак омон,
Ҳали тўйлар бўлар элда хушдоврук,
Жужуклар бахтига келар бир замон!
Ғалаба келади туздай татимли!
Дил тўлиб, солланиб чорпояларда
Мириқиб тинглаймиз Бобораҳимни!
Ўшанда бол томиб ҳикоялардан...

45 йилнинг қора совуғи,
Қасаллик йиқитди. Ота узди жон.
Бобораҳим айтди маҳзун кўшиғин,
Ўғлидай оҳ тортди эски патефон.
Ҳаётбахш шарбати тугамай, бевақт,
Ота ток зангидай кирди тупроққа.
Уруш бўронлари йиқитган дарахт
Беш қиз тақдирида айланди боққа.

ОЛМА ГУЛИ НОПАРМОН

*Олма гули нопармон, ёронлар,
Излаб сени топарман, ёронлар.
Излаб сени топганда, ёронлар,
Ўнг бетингдан ўпарман, ёронлар.
Қадамингда гуллар очилсин...*

САРВАР хола кўшиғидан.

Бир қиз эди. Чаманга кирса,
Гул кўйлақлар бичарди булбул.
У тўйларда чилдирма урса,
Атрофида учарди булбул:
«Қадамингда гуллар очилсин!»

Оқ тулпорга ёпиб бахмаллар,
Сўзи ўткир кайвони буви,
Мингаштириб келди сулувни,
Остонада ёнди машъаллар.
«Қадамингга гуллар сочилсин!»

Халилбойнинг бўм-бўш уйига
Ўша куни бир давлат кирди.
Етим кўнгли, басти-бўйига
Савлат бўлиб муҳаббат кирди:
«Қадамингда гуллар очилсин!»

Чимилдикда ёнган икки шам
Ширин-шакар гўдақлар бўлди.
Бировдан кўп, бировлардан кам,
Турмушлардан кўнгишлар тўлди...

Ёр ёндириб кетган бағирни
Сўнг яхлатиб келди қорахат.
Тунлар кучиб икки сағирни,
Хаёллардан топди фароғат.

Этакларин икки бегуноҳ
Баҳор бўлиб тутса, суюнди.

Бир сувратдан ўтиниб паноҳ
Ёстиғига йиғлаб, куюнди.

От миниб ер хайдади кузда,
Қор кечиб ер шўрини ювди.
Буғдой ўриб, ҳўп қўшди ёзда
Эркаклардай чайир, укувли.

Взасини ўтлар босганда,
Қўлларини кесди камишлар.
Белин боғлаб канал қазганда,
Кетмонида ёнди кумушлар.

Кўрак ситган бармоқларини,
Эм топди у, чирокқа тоблаб.
Келинга деб балдоқларини
Сандиғига солди ардоқлаб.

Дилда тоғдай озорлар билан
Рўзгор тутиб, жамалға ортди.
Қиз узатди «ёр-ёр»лар билан,
Ўғил уйлаб, элга ош тортди.

Сокин кўлдай яшаб ўтди тинч,
Эсга келди на мансаб, на шон.
Пок номидан ўзга бир илинж
Кўнглини банд этгани гумон.

Пилла тутиб, чиқарганда ном,
Пахта план тўлган паллада,
Унга халқи тутган эҳтиром —
Нишон қолди қуроқ халтада...

Йўл булутдай тўлғаниб олди,
Укпар бўлиб ўтди Сарвархон:
Қадамида сочилиб қолди
Олмаларнинг гули нопармон...
Қадамингда гуллар очилсин...

ОЙБЕК

Устоз, Сизга салом келтирдик бугун
«Тоғлар ҳавосининг ферузасидан»,
«Олтин водийларнинг шабадасидан»,
Давр кизларининг иродасидан,
Собит Муқонларнинг маърузасидан,
Устоз, Сизга салом келтирдик бугун!

Ажаб, тош виқорга дўнган не ҳаёл:
Сукут йилларидан изларми гавҳар?
Зарифахонимнинг қўллари – шамол,
Шивирлаб сочингиз силарми сахар?

Қарайман: дунёдай кенгиш пешона,
Бутун доноликни жамлаган кўзгу.
Шу улуғ таваллуд куни баҳона,
Сўйлайин Сиз ҳақда не билсам эзгу.

Асрлар қаъридан миннатдор боққан
Навоийнинг ҳайрат кўзидир Ойбек,
Сахрода дарёдай гулдираб оққан
Қудратли халкимнинг ўзидир Ойбек!

Ўқийман бу файзли чехрада нидо:
Йўлчим, эрк элчиси, кетяпсан қаён?
Шердай билакларинг – меҳнатга гадо,
Қордай яктагингни куйдирадир қон.

«Қизни суйганига бер!» – деган-ку халқ,
Тархи тоза гулга жуфт бўлди алаф.
Гулнорим, тесқари айландими чарх,
Дўзах оловини сабрингга қалаб?..

Баҳор ёмғирлари тукқан камалак
Ойбек қаламига туташган ёйдек.
Қизлар адирларда терса гулбаргак,
Наъматак гул бўлиб чорлайди Ойбек.

Ойбек ҳимматидан сўз кетгани чоқ
Жилғалар ўзида денгизлик кўрур.
Ойбек назокати ёдга тушган чоқ,
Харсанглар кўксида мунислик кўрур.

Ойбек ҳалолликнинг комил дарсидир,
Меҳнатга фидолик шиори – Ойбек.
Ул буюк илҳомнинг элга қарзидир,
Виждоннинг сундай пок қарори – Ойбек!

Шеърят қасрига кирса қай бир зот,
Ойбек кўзларига боқа олсин тик!
Биз мудом шогирду Сиз – абад устод,
Яшашни ўргатинг бизларга, Ойбек!

ҚИРҚИНЧИ ЙИЛЛАР

Уруш борар эди олис ёқларда,
Йўғ-ей, худди бизнинг шу қишлоқларда,
Оловни соғинган ерўчоқларда
Соғинч – тутантирик, тоқат ёнарди.

Оналар – юраги ларзонлар хомуш,
Нонга алиш бўлган маржонлар хомуш.
Тўқайга ўт кетса қўға, қиёқ, қуш —
Хўл-қуруқ баравар – ғорат ёнарди.

Қоратол тагида Ҳикоят момо*
Қизларга гап ташлар, тегишар гоҳо:
«Пучуқлар, кузакда еймизми ҳалво!»
Кўксида тўрт ўғил – суврат ёнарди!

* Беш ўғилдан тўрттаси жангда ҳалок бўлган.

«Тўйингда сув таший ғалвирлар билан,
Бел боғлай найқамиш-чилвирлар билан,
Тахт урай гул ука чодирлар билан!» —
Дард ичра не лутфу ният ёнарди!

Куй эзар қишлоқнинг тобистонини,
Бўзлаган Намознинг Робихоними?
Соғинч сиркиратса устихонини,
Ой кутса, йил кутса – муҳлат ёнарди!

«Ҳай, ёр, жангга кирсанг, яроқ бўлойин!
Кокилингга тилло тароқ бўлойин!
Ҳой, сани унутсам, тупроқ бўлойин!»
Чилдирма оҳидан сарҳад ёнарди!

От суриб кетдингми жангга, Зарафшон? –
Сувларинг тўпикдан келмас, онажон!
Ўроқчисин кутиб буғдойзор хайрон,
Ҳар бошоқ – фронтга!
Соат ёнарди!

Ўроқ етмаганлар пичокда ўрди,
Жужуклар чумчукдай машоғин терди,
Қоплар елкаларда, йўллар югурди,
Рельслар маромида шиддат ёнарди!

Туршакми, талқонми, кўйлак, рўмолча,
Гоҳ жийда, тутмайиз ёки тоғолча,
Болалар уйига бақавли ҳолча —
Ёрдам! – деган буюк ҳиммат ёнарди!

Урушнинг дўлидан бутун чиққан халқ!
Дўст билан тиллари узун чиққан халқ!
Эй, сариқ вабодан устун чиққан халқ,
Азмингда Эрк деган фикрат ёнарди!
Пўлатдан мустаҳкам журъат ёнарди!

БЕДОРЛИК

– Согинсанг, шу ҳовлига сизин, таскин беради... –
Аканг жангга кетаётиб янганга шундай деган эди...

Онамнинг айтганларидан

Ўтовлаган ойдек балқиб хиромон,
Мук тушиб каштасин олар келинчак.
Танчага бағрини бериб паришон,
Момо хом кўсакни қилади эрмак.
Кун бўйи юк ташиб хориган тулпор
Ухлолмас, қамишдай қулоқлари динг.
Ҳовлида етгита йигитдай қатор
Оқ терак хўрсинар – шивирида мунг.
Дарчадан сирғалиб киради шамол,
Гўдак каби ҳайрон қотар йўлакда.
Шам каби нур сочиб ул соҳибжамол
Ўзин кўксигами сўзан урмакда?..

Маъюс мўлтирайди остонада ит,
Тумшуғини кўйиб оёқларига.
Гуллар «ўсаверар», «жонланади» чит
Термулиб чеварнинг сиёқларига.
Қаҳ-қаҳ кулгуларинг қайда, келинчак,
Дутор торигами беркинди нозлар?
Хатга ўлтирасан – қўлларинг титрак,
Охуга айланиб қочар қоғозлар...

Узун тун, қадаминг бунчалар йўрға,
Бир тутам кундузлар мингга бўлингай.
Кундуз-ку хаёллар дилдан бадарға,
Дил хаёл тўрига тунда илингай...
«Булбулигўё»ни асрагандек боғ
«Ғалаба» шартини сўйлар эрта-кеч.

Етгита оғангдай тераклар уйғок
Етти йил кўзларин юмолмади ҳеч.

Сен дарё тубига тушган узукдай
Йиғлай-йиғлай кетдинг олис қишлоққа.
Ўша тун тераклар қолдилар ухлаб,
Тоқат қилолмади улар фироққа.

ЁДЛАШ

Шундай гўзал эди бизнинг онамиз...
Елкалари нозик,
Қомаглари тик.
Оғзида новвоти бордай эди,
Тишлари тиниқ дурдай эди.
Ишчан бармоқлари узук кўрмаган,
Байрамларда ясан-тусан юрмаган,
Алланинг, эртақнинг кони эди ул,
Қишлоқ аёлларин жони эди ул.

Нон иси келарди кўйлақларидан,
Эркалаши чашма сувидай тотлик.
Онамнинг қордай оқ лачакларидан
Зиё ёғиларди – меҳри ободлик!
Бўйимизга бокиб бўйлари ўсган,
Кўнглимизга қараб кўнгиллари тўк.
Ўн бор қора кийиб тоқати тўзган,
Шунда ҳам ҳаётдан нолигани йўк.
Бизни уйга қамаб тўйга кетмаган.
(Тиззасида ухлаб қолардим тўйда!)
Бизсиз томоғидан сув ҳам ўтмаган.
Бир энлик чит топса қизларин ўйлаб,
Тикиб-бичиб бизга ҳусн берган қўл,
Эрига суюкли, юртига – маъкул!

Сира қулф тушмаган дарвозасига,
Унинг кўчасидан ўтмаган гумон!

Аёлманд хонадон остонасига
Ҳавас қилар экан қишлоқда ҳар жон.
Бизлар эдик унинг йиққан бисоти,
Зебу зийнатлари, бутун бойлиги!
Отамга билдирмай сирғасин сотиб,
Кўйлак олиб келган бешовлон қизга.
(Етмасди отамнинг топган ойлиги...)
Бу журъат нечоғ жўн туюлар бизга...
Мен онам сўзидек интиқ ўқийман
Баҳорнинг бинафша мактубларини –
Гўзал Хотиралар – нурамас Ватан,
Пок тутар Дунёнинг кутбларини!

* * *

Ўйчан куз кунлари
Намхуш боғларда
Товланар фурсатнинг
Алвон хатлари!
Шамолда солланган
Арғимчоқларда
Анқир болаликнинг
Фароғатлари.
Бекат – заррин гилам,
Йўл – сариқ палак,
Зарғалдоқ баргларга
Кафтлари тўлиб,
Тин ола бошлайди
Мироб-чархпалак!
Жарангдор сукунат,
Сассиз хиргойи,
Покиза нафосат
Кузнинг чиройи!
Ёлқин манзарага

Махлиё бокиб,
Кахрабо тошкинда
Кетурман окиб!
Сайрдан қайтаркан,
Этакларимга
Кузнинг ёнгинлари
Ина бошлайди.
Хайрият, кўр босган
Юракларим-да
Ёна бошлайди!
Ёна бошлайди!..

* * *

Сен
Изладинг
Бўйингдай бўй,
Кўнглингдай кўнгил,
Ўзинг-да билмайсан
Неча йил!
Топдинг:
У сеники – яхши-ёмони,
Хушбахт табассуми,
Кулгуси билан;
Баҳор ёмғиридай
Лола мавсумли
Камалак яширин
Туйғуси билан!
Тилло узугингнинг
Ёкут кўзи ул,
Балки, ҳаётингнинг
Боли, тузи ул!
Денгиз ул —
Сабрга, тоқатга поён,
Телба бўронларда

Йўлингга қалқон!
Факат қай нуктада
Кетма пинакка,
Сўнгги томчи бўлма!
Ғафлат тўрларига
Илинма, Инсон.
Ул ажаб дунёни
Йўқотмоқ – осон!

* * *

Сен мангу хаёлсан...
Эсласам агар,
Саҳар уйғонурман мажнунтол бўлиб.
Фасли баҳорлардан излайди хабар
Ҳар битта япроғим минг савол бўлиб...

* * *

Бизни тез-тез йўқлаб тур, Меҳр!
Кўзимизда макон қур, Меҳр!
Заҳил, нохуш, ҳафсаласи пир —
Чехраларга ранг уфур, Меҳр!
Кел, худбинга – инсофли бўлар,
Оромидан кечар лоқайдлар!
Келсанг, саёз кўллар лим тўлар,
Тошқин баҳор, тўкин ёз қайтар!
Сен мўралаб турсанг эшикдан,
Кўчиб кетмас андиша, тоқат!
Сен ҳакамлик қилган кўшқда
Гуллаб, палак ёзгай муҳаббат!
Сен – тоқчада сўнгги тишлам нон,
Сен ҳар уйда ёнган чироғим!
Сен Она бўл, Меҳр, ҳар қачон,
Ота мисол бўл таянч тоғим!
Бизни тез-тез йўқлаб тур, Меҳр!

* * *

Ёр енгина гул кашга
Бўлсаммикан-о!
Биларузуқларин рашки
Келсамикан-о!
Дарёбодда турнами,
Ғозлармикан-о!
Ёрнинг бизга байрами
Нозлармикан-о!
Ёр булоққа йўл олса,
Кўза бўлсам-о!
Билаккиналаридан
Муччи олсам-о!
Дастрўмолчам кир бўлса,
Ювсами ёрим?
Яхши-ёмон ичра бизни
Севсами ёрим!
Маъшуқа билан ошиқ
Даврон сурмаса,
Сен ишонган тоғларда
Кийик турмаса,
Бекор, ёр, тирикман деб
Юргонинг, йигит!
Бекор, ёр, тошларга бош
Ургонинг, йигит!

ЙЎЛ ТУЙҒУЛАРИ

1

«Бу қадим Кармана.
Жизғанак йўллар.
Карвон қароқчилар изғиган сахро...»
Халқим, юрагингда очилган гуллар
Офтоб кўрмай сўлди туманлар аро!
Ширинмидинг, кўлинг толмадимикан,
Сув кўтариб келдинг қайси булоқдан!
Навий байтидек ҳузурбахш эпкин
Янги афсоналар айтар қулоққа.
Шамоллар «чўқиган» хароба работ
Яккакифт туради беҳол қарридай.
Бир қатра келажак, бир қатра ҳаёт
Қадим сардобанинг пинҳон қаърида...
Кўз қувнар.
Маликчўл елкаларига
Гўдақдай опичган чечаклар, салом!
Кулон ва гармсел ўлкаларида
Лолага айланган эртақлар, салом!

2

Темир йўл ҳансирар,
Тиқилинч перрон.
Чумчуқлар чўмилар кўлмакда шодон,
Болақай ўт юлар кўзичоғига.
Эрмагин ияртиб буви меҳрибон
Бораётир ёзлик чайла боғига.
Бозорча тарафда ҳаёт-бадавлат!
Сават-сават нонлар – офтобхонадай.
Кўлимдан етаклаб кетади ҳайрат!
Пешвоз чиқар қишлоқ интиқ Онадай.

Нихол эди, толлар қарибди.
 Танасида яшил «бўқоқ»лар.
 Асфальтларга «кўлин» берибди
 Билқиллаган қумли сўқмоқлар.
 Кўклам-қизнинг пастак томларда
 Узилганди қизил мунчоғи...
 Матал айтиб кирган шомларда
 Булбул бўлар эдинг, қишлоғим.
 Оқ туманга қоришиб хушбўй
 Беда ҳиди кезарди қуюқ.
 Чулғар эди дилни ғамгин ўй,
 Қўчкор тоға ўтганда «тўқ-тўқ»...
 Ғарамларга беркиниб олган
 Қани шаввоз хуштакчи шамол?
 У қайдадир адашиб қолган,
 Энди қайтиб келмоғи маҳол!
 Юрагимни ўзгармас қудрат
 Тортганидек шу қишлоқ томон
 Қилдақкина ариқча фақат
 Далаларга югурар ҳамон...

* * *

Сен аёлга
 Шоҳи кўйлак олиб берма,
 Гулимсан, дегил!
 Афсонавий қаср қурма,
 Дилимсан, дегил!
 Сен шундайки:
 Олтин бешик,
 Элимсан, дегил,
 Якка-ёлғиз танлаб юрган
 Йўлимсан, дегил!

Айт: сенингсиз
Сувсиз дарё,
Гиёҳсиз чўл,
Юлдузсиз осмон,
Ҳаёт учун
Ҳавоси йўк
Бўшликман, дегил!
Сен алладай соддагина,
Нондай зарур
Кўшиқсан, дегил...
Бу изҳорни
Кўзлар билан
Айта олган кун
Мўъжизага айланади
Аёл сен учун!

* * *

Шошилма айтмоққа! Кўнгил тобида,
Меҳр садафида гавҳар – битта сўз!
Шошилма! Шошилма, тил ғилофида
Ўлжасини кутган ханжар – битта сўз!
Шошилма! Сабрнинг панжарасидан
Сиртлондай сапчиса у беихтиёр,
Унинг важоҳатли исқанжасидан
Талофотсиз чиқмоқ ўлимдан душвор!
Шошилма! Айқириб оққан дарёни
Ўша сўз симириб, гоҳо қуритгай!
Шошилма, ўспирин, ўктам дунёни
Бир сўз мункиллаган чолдай қаритгай!..

ОҒРИҚ

Мени беуйку, бефароғат айлар,
Битта сўз кўксимни этади доғлик.
Мени беҳуд, яна бетоқат айлар,
Суяк-суягимдан ўтар бир оғрик.
Недир ул? Хаёллар ғарами ичра
Игнадай йўқолиб уни изладим.
Гоҳи алангадай осмонга сачраб,
Ёзнинг ўртасида гоҳо музладим.
Ҳар ким кул тортади ўз кўмочига,
Ғаним панд берса-ку, кечирмоқ осон.
Не озор – қор бўлиб қўнди сочимга,
Не ўйлов юзимни этди заъфарон!
Дунё тор узукдай қисиб келди гоҳ,
Гумонлар тулкидай пусиб келди гоҳ.
Жонимга туташ қай кадрдонимдан
Наҳот, иғво хатнинг туси келди гоҳ?
Бу ҳол не – тиллари куйганлар айтсин,
Ўздан ортиқ дўстин суйганлар айтсин!
Беҳуда силтовдан дийдаси қотиб,
Дилкаш сўздан яна ийганлар айтсин!
Сукунат чинқирар тунлар кулоқда,
Най каби янграйди овунчли ҳикмат:
Кийик турмас гоҳо ишонган тоғда,
Ул оғрик – дўстингдан келган хиёнат!

ЮРАГИНГДА...

Юрагингда учкун бордек, кечикма, уйғот,
Кўзингни не ғафлат босди, уйкуда – тугён.
Девор ошган беҳигулдай ифоринг тўзғот,
Кўнғироғи тилдан қолиб, нега гунг Виждон!
Агарчи сен шавки-дарди ўрлаган кўшиқ,
Зарангларни шудгор айла, олтин омож бўл!
Уйғон булут эсанг, бўрон солганда чивик,
Дўлми, селми, қалдирокми, гули бўзноч бўл!
Билагингда жўшқин кучни эзуликка бур,
Гар дарахтсан – мажнунтолдай эгил халқингга,
Гар кемасан – халоскор бўл қаттол тўфонда!
Сен оловсан, топинмагин совуқ ёлқинга.
Уйғон, девор тирқишида қолган қорақурт
Мисли захар санчма сўзнинг илмоқларига.
Эътикоду имон учун курашганда юрт
Тарик бўлиб тўкилмагин оёқларига!

ДАСТХАТ СЎРАГАН ҚИЗГА

Барчага бахт кулса, ғунчам,
Биргина тилак билан,
Ўтмас эди ҳеч бир одам
Армонли юрак билан!

Оқ юзларинг баҳор-ёзли,
Ҳатто шамол ўпмаган!
Кулгуларинг эрка-нозли,
Чиркин хаёл тегмаган!

Бинафшадай латофатли,
Қадамларинг нафисдир!
Бу ҳаёт-ку саховатли,
Фақат бахтга танқисдир!

Ҳали қалбинг осмонида
Ишқ арғимчоқ солмамиш.
Сирларингга ой нуридан
Ўзга қулоқ солмамиш!

Умр дарё мисли тезоб,
Олма гулим, гулларсан.
Муҳаббатдай буюк азоб
Келсин мерос йўллардан!

Аёл учун зийнату тахт
Қиммат-қирон эмасдир!
Ёлчитмаса гар муҳаббат,
Дунё – дунё эмасдир!

* * *

Кимга чумолидай ғимирлаган жон,
Кимнингдир сиғинган шоҳисан.
Кимнинг мушкулини этгувчи осон,
Кимнингдир бедорлик-оҳисан.

Ҳамлага шайланган она шер,
Гоҳ нажот излаган оҳусан!
Бировга меҳрибон, камтар Ер,
Кимга – кадр кўнғироғисан!

Кўзингда ғам кўрса – мўлтираб,
Дард уққан дўст хайрихоҳисан!
Сени хушвақт кўрса – қалтираб
Қолган кимнинг дилсиёҳисан!

ҚАРЗ

Дардинг олайн, тупроқ,
Сендан қарзга ботганман.
Ҳовучингда болбулок
Шарбатларин тотганман.

Оқшомлари хаёлчан,
Саҳарлари бир ҳалим,
Тупроқ йўлда сарпойчан
Ўйнаб юрган Ватаним!

Боғлар оралаб ўтсам,
Қирқоғайни гулимсан!
Тоғлар қоралаб ўтсам,
Хаёллари дўлимсан!

Тегирмондай гулдираб,
Матал айтди момолар!
Тарихлардан йўл сўраб,
Элга қайтди донолар

Ва Болалик қасрига
Сеҳргардай кирдилар.
Тасаввур ғорларимда
Чироқ тутиб юрдилар.

Оқшомлари хаёлчан,
Саҳарлари бир ҳалим,
Тупроқ йўлда сарпойчан
Ўйнаб юрган Ватаним!

Сенга кирган тиканни
Киприк-ла олмадим гоҳ.
Сен ғамгин боққанингда
Дардқашинг бўлмадим гоҳ!

Зарафшонга ёғилган
Қутли булут бўлсайдим.
Этагингга тўкилган
Марвартак тут бўлсайдим.

Қирларингга сочилган
Буғдой донинг бўлсайдим,
Дўстларингга илинган
Сўнгги нонинг бўлсайдим.

Оқшомлари хаёлчан,
Саҳарлари бир ҳалим,
Ёмғирда, қорда ивиб,
Пахта терган Ватаним!

Ўпкангни совуқ олиб,
Кеч кузаклар сабоҳи,
Оғзимга талқон солиб
Юрганим бир гуноҳим!

Айқирган Оролингни
Шўр босгани бир увол.
Нечун мени эртарок
Уйғотмади бу савол!

Тўғрининг ёқасидан
Эгрилик олганида,
Гоҳ ҳақиқат боши хам,
Эгилиб қолганида

Қандай қилиб менинг, оҳ,
Еб-ичганим ош бўлди?
Сен ипак бўлдинг, тупрок,
Менинг бағрим тош бўлди...

Увол, увол лахзалар
Олгай гирибонимдан.
Журъат бўлиб ларзалар
Чақмоқ чақар жонимда.

Шу журъат-ла яшарак
Оқларман нон-тузингни.
Кечир, сендан умрбод
Қарздоргина қизингни!

СИРЛАШУВ

– Дарёларим, менинг қувноқ сингилларим,
Гулпарастим, мангу уйғоқ сингилларим,
Неча йилки, бўйингизга боролмадим,
Мавжингиз-ла қувалашиб юролмадим.
Ошиғингиз – мажнунтоллар омонмикан?
Тўлқинингиз бешик-бешиксимонмикан?
Оқ патларин тараб-тараб булоқларда,
Қамишзорда оқ турналар меҳмонмикан?
Сўлим қизлар Сизга сахар йўл оларми?
Тушин айтиб, сувингизга гул соларми?
Уюр ҳайдаб келганида чавандозлар
Юлдуз тўла кўзгунгиздан лол қоларми?
Хонбалиқлар рақс этарми кўзни олиб?
Балиқчилар қийқирарми қармоқ солиб?
Садо келар гумбурлаган Зарафшондан,
Угамдарё, Пскомдарёлар томондан:
– Ўйноқ-ўйноқ балиқларим чириб кетди,
Оғаларим – мажнунтоллар куриб кетди.
Ғофил Инсон оёқ ювди булоқларга,
Оқ турналар кўчиб, оҳлар уриб кетди...

* * *

Чўтир туннинг ҳикоятларин
Чўкка тушиб тинглайди тоғлар
Ва булбулнинг ишқ оятларин
Талабадай ёдлайди боғлар.

Дараларда шамол – тун қизи
Чарх йигириб оттиради тонг.
Аждаҳони энгиб бир ўзи,
Кенжа ботир котиб ётар донг.

Йўл қавартган товонларини
Уқалайди туннинг бармоғи.
Унинг қилич-қалқонларини
Олмос қилар сўзнинг қайроғи...

* * *

Бошингда минг туман савдодир сенинг,
Тонган-топинганинг худодир сенинг,
Ҳасратинг видодир, хушхабаринг – ишқ,
Гирялар жонингдан ўтодир сенинг.
Ёшинг ҳисобига юлдузлар етмас,
Сочинг оқ, кўйлагинг кародир сенинг!
Бир инсон қисмати олдида лекин
Дунё, кўрганларинг ҳалводир сенинг!

ДЕҲҚОН ТАЪРИФИ

Кимнинг курби-куввати
Макри, жағи-тилида.
Тушса, бутун чиқади
Тегирмоннинг дўлидан.
Яктаклари жавзода
Сизилмаган шўр тердан.
Кўли тегса мабодо
Кўчат тутмайди ерда.
Ул эса чечан эмас,
Бор кучи – билагида.
Иродаси эланган
Меҳнатнинг элагиди.
Кетмон урса, гурсиллаб
Ернинг тани яйрайди.
У тилинмас, ҳар куни
Кетмон дамин қайрайди.
У кўл урса, дарахтнинг
Илдизлари эмар бол.
Белбоғининг учига
Носвой тугиб юрган чол.
Давраларда гап топмай,
Каловланиб қолар лол,
Она-Ерни бир умр
Гапиртириб келган чол!..

Муҳаббатнинг ширин шаробин ичиб,
Мевасин талх, деди, туфлади аёл.
Дорулшафақада уйқуси ўчиб,
Хархаша қилади бир гўдак увол.

Маймоқ айикчасин бўйнидан қучиб,
Кўрпаси очилиб ухлар болажон.
Тушида оқ лайлак келади учиб,
Уни олиб кетар водийлар томон.

У жўжа какликдай кирда йўрғалар,
Беркинмачоқ ўйнар бойчечак билан.
Хуштак ясаб берар сўфитўрғайлар,
Тоғлар опичади камалак билан.

Шамол харсангларда қовулар бодроқ,
Дўпписига кулча узиб берар ой.
Уни тиззасига олади ўтлоқ,
Кайвони кампирдай аллалайди сой.

Туннинг чориқлари пиёз пўстидай,
Ҳассаси игнадай, кўчада сарсон.
У қандай сайёҳки, кетар индамай,
Жон ипидан тушиб қолса бир маржон...

Эшикда умидвор ўлтиради тун,
Уйқуси қудуққа ташланган челак...
Ҳар кеча гўдакни овутмоқ учун
Деразадан учиб кирар оқ лайлак...

* * *

Жон энам-а, жонимдан
Ўтди ғаним иғвоси...
– Ел совурган сомондир
Фосиқларнинг ғавғоси...
– Жон энам-а, гоҳида
Дўстлар никоб тутдилар.
Мақтаб-мақтаб олдимда,
Ортимдан тош отдилар...
– Отилмаган сопқон-ку
Қайтиб тегар ўзига.
Сен мунғайиб қарама
Қаллобларнинг юзига...
– Юрагимга зирапча
Санчилди гоҳ, энажон!
Шубҳаларнинг дўлида
Янчилди дон каби жон...
– Довул, тўфон бошида —
Гулдираган тоққа бок!
Тўзмаган бардошидан
Тўзим тила, эй чироқ!
– Жон эна-я, кишларда
Музлаган оғоч бўлдим!
– Нажот сўра баҳордан,
Қайта гуллайсан, қўзим!
– Эрман каби эгилдим,
Не қилайин, энажон?
– Халқига суянса ким,
Букилмагай ҳеч қачон!
Куриган дарахт бўлма,
Зикнаю бадбахт бўлма,
Зоғларга тилинг берма,
Ғанимга сириг берма...
Меванг – элники бўлса,

Сўзинг – дилники бўлса,
Ёвинг бўлса-да лак-лак,
Қилолмас сени ҳалак!
Сен томонда бўлар халқ!

* * *

Боғларнинг кўйлагидан
Ҳид ўғирлар эпкинлар.
Тун юзига тошади
Оқ седона – сепкиллар.
Оқ тонг билан ёйилур
Кексаларнинг дуоси.
Яйдоқ тоғ юзи бужур,
Ўқир офтоб иншосин.
Фурсат – олтин чиғирик,
Замон момо ип эшар.
Минг йилларнинг нуктаси
Урчуғида туташар.
Кўллари толмасмикан?
Ё уйқу олмасмикан?
Сезгир юрак, торларинг
Шул чечанга мосмикан?
Ерга тегмас қадамим,
Вактнинг арғимчоғида,
Бир пишиқ қатим бўлсам
Замоннинг арқоғида...

ХАЛҚ ЙЎЛИДА

Сандиқчаю курсича,
Курсичада мусича...
Сандиқчада оқ рўмол!
Оқ рўмолнинг эгаси
Очилмаган гул мисол...

Сандиқчаю курсича,
Курсичада бозича...
Сандиқчада оқ маржон.
Оқ маржоннинг эгаси
Оқ бўйинли бир жайрон...

Сандиқчаю курсича,
Курсичада олуча...
Сандиқчада бир киз бор,
Шакарда ҳам тамиз йўқ
Сўзларининг болича!

ЭРТАКНИНГ БОШИ ВА ОХИРИ

Шоҳнинг ишқи курбақага тушибди,
Девнинг ишқи маликага тушибди.
Девни алқаб, қўшан берди эл-улус,
Шоҳ бечора калакага тушибди...

Муродига етди девлар зўр билан,
Ниятига етди шоҳлар зар билан.
Камбағалнинг ишқи бурда нон эди,
Қўша қариб яшар ўша зор билан.

1988.

ЁДНОМА

Музайяна АЛАВИЯ хотирасига

Офтоб очиб ташлар кўмган кўрини,
Кўксига сут тўлди она бўрини,
Қирғовул, тувалоқ чорлар жўрини,
Ўланчим, ўланга йўл бўлсин энди!

Хинолар боғланди тоғлар тошига,
Кийиклар чоғланди булоқ бошига,
Талога ошиққан деҳқон кўшига
Тупроқ бахмал қавик гул бўлсин энди!

Сумалак ундирган буғдойим тотли!
Маталгўй момолар тили новвотли!
Қизлар келар сатта Барчин сифотли,
Давра-гурунг хумор эл бўлсин энди!

Дўмбира чирпинди, бир тор узилди,
«Минг бир кеча»дан оҳ, виқор узилди,
Шода инжулардан қатор узилди,
Водариғ, кўз ёшлар сел бўлсин энди!

Қизил оёқ қирлар кечган оқиним,
Ялангоёқ ерлар кечган яқиним,
Лутфи хуш, ҳаққа эш, зукко талқиним,
Кўнгилларга сиғмас қил бўлсин энди!

Олис ўтмишимга йўлчим, хуш энди!
Навоий бобомдан элчим, хуш энди!
Ҳикмат гулшанида гулчин, хуш энди!
Ёронлар тоқатда фил бўлсин энди!

Ойпалак гирдига тушди қирқ чигил,
Сарғарди қатимлар, қирмизи, қизил.
«Музайян дафтар»нинг саҳфаси – комил
Ажалнинг кўзига мил бўлсин энди!
Ўланчим, мангуга йўл бўлсин энди!

Ҳар кимни тонг остонасида
Бир яқини кузатиб колсин.
Ҳар кеч ўпиб пешонасидан,
Хотиржам бир бахт кутиб олсин.

Оби ёвғон, ёхуд жизза нон,
Кўнгил ийиб, тузаб дастурхон,
Тўрт кўз тугал бўлиб, кўр тўкиб,
Давра курсин ҳар бир хонадон.

Ёлчисин ёр-дўстларидан ҳам,
Қаторидан хато бўлмасин.
Эл-уруғдан чекиб ранж-алам,
Ёлғизликда адо бўлмасин!

Кўш табақа эшикларидан
Ўз жаннатим, деб кириб келсин.
Етти иқлим сафарларидан
Шу меҳварга бош уриб келсин!

ИБРАТ

Эмиш:
Шоҳ шахзода кўзин ўйибди,
Ўзини ташлабди сувсиз қудукка.
Ул кўзни мушуги асраб қўйибди.
Вафодор кучуги ўйга толибди,
Донишманд мушуги ўйга толибди:
Бир янтоқ айланмиш шунда урчукка.
Мушук юнгларида йигириб арқон,
Кучуги арқондан тўкибди нарвон,
Нарвонни ташлабди улар қудукка...

Учовлон жўнабди яна қалъага,
Мушук юнгларида йигириб арқон,
Кучуги тўкибди арқондан нарвон,
Хулласи, шинакка етибди нарвон.
Шаҳзода қалъага тушибди омон,
Яна ўз тахтида сурибди даврон...
Бу – эски ривоят.
Ит-мушук бўлиб,
Инисин кўзини оғаси ўйиб,
Оғанинг ризқидан иниси қийиб,
Дўзахдан қочганлар,
Дордан қочганлар,
Товуқдай ўз сирин очганлар,
Сизнинг эртагингиз, айтинг, қанақа!
Итга, мушукларга бўлманг калака...

* * *

Сўз – ибодатхонанинг Шоҳ кўнғироғи,
Шамол эсса – жаранглайди,
Жаранглайди учса капалак,
Гимирласа ҳатто ўргимчак
Кўнғироқ жар солар оламга.
Исирғалар Сўзнинг қулоғида,
Хол-холлари бор оёғида,
Қўлларида зангуласи бор,
Нохунлари бор бармоғида
Раққосадир Сўз,
У даврада тушса жаранглаб,
Қоматга келтирар қулоқни,
Кар қилади қалдиқни.

Киндик момонг
Оқ сут соққан қулоғинга,
Навоийдан фардлар айтган

Азончи чол қулоғингга,
Бешигингда яллачи қўнғироқлар
Жаннат товушин қуйган қулоғингга.

Отлар кишнади, юлдузлар тўкилди – қўнғироқ,
Ўмғирлар шариллаб ёғди – қўнғироқ,
Ўғир туйди онанг, биларзути жангиллаб,
Шовуллаб тўкилди хиргойи – қўнғироқ!
Алпомишнинг етмиш ботмон
Қиличи жаранглаб ялтирар.
Қоронғу уйда қоплон —
Тегирмон гулдирар.
Ҳаёт – сирли қўнғироқ,
Қўнғироқ тилига тушун, тийрагим!
Ҳасратнинг тилидир у,
Мозийнинг тилидир у.
Қара, қўнғироқнинг тиллари тошдан,
Келбати тошдан,
Қулоқ бер, кўзим,
Симоб қуймаганми қулоғингга Фафлат,
Эшит янграётган Виждон Қўнғироғини...

ХАЛҚ ОҲАНГЛАРИДА

Ёр, кўксингга тақиб ол
Чечаклар бўлайин-о!
Ошиқ нигоҳингни сол,
Ипаклар бўлойин-о!
Чорбоғингда сочилган
Бодомлари бўлайин!
Айвонингда қалдирғоч
Саломлари бўлойин!
Ариқ лабинда шивит,
Шивитни сувга ивит!

Биз танлаган акам-о
Қарқарадек бир йигит!
Қирқ йигитнинг сараси,
Лочинларнинг жўраси,
Ўз элинда ҳар йигит-о
Тилло тахтлар сўрасин!
Ҳо лайлию, ҳо лайли,
Боғда райҳонинг бўлай!
Бир яхшига бир ёмон,
Майли ёмонинг бўлай,
Боғда райҳонинг бўлай...

САРАТОН

Умрнинг тўртинчи – саратон буржи,
Чакмоқ, дўл аралаш ярмидан ўтдим.
Там-там мева уздим боғдан улгуржи,
Ўтганлар сабоғин гоҳо унутдим...

Шувоққа ўралган пилладай ғуж-ғуж
Олтин шохларини эгган бу ўрик —
Усмон дадамиздан лаззатли севинч,
Тирик нафасидан қутлуғ бир кўрик.

Ер шира.
Қатирмоч ўрик доғидан
Ранги ўчиб кетган ошхўраклари,
Кечгача кетолмас мерос боғидан
Учинчи авлоднинг «дуварак»лари.

Мўр-малах, куш-қиё ёздан баҳраманд,
Офтоб эриб кетар оғизда болдай.
Уйқум ўчиб кетар тунлар дафъатан:
– Сендан нима қолар? – деган саволдан...

ОНА АЙТУР...

Сахар турмоқ саодатдур,
Ўлим барчага навбатдур.
Қариб ўлган не давлатдур,
Йигит ўлган киёматдур.

БАҲРИ хола айтимларидан.
Афғонда 1407
Ўзбекистонлик йигит шаҳид бўлди.

Боғимда райҳоним бор эди.
Чўлларда кулоним бор эди.
Чимилдик кўрмаган ўғлоним,
Тилимда ўланам бор эди.

Муртини ислаган ялпизлар,
Изини излаган хур қизлар.
Базмида мақом айтали, деб,
Торини созлаган ҳофизлар...

Аркони давлатнинг чоллари, —
Офтобда оқарган ёллари,
Омонат тожингиз қурбони
Бўлдими юртимнинг боллари?

Чегара дарада қолгоним,
Жаҳаннам ўрада қолгоним,
Афғонда адашиб бўтадай,
Аросат даврада қолгоним,

Бўйингга бўйтумор бўлойин,
Кўзингга кўзтумор бўлойин,
Қиморбоз ажалга тик мени,
Бўз болам, мен бўзлаб ўлойин!

Кўрғошин тобутлар, очил-ай,
Мен исириқдайин сочилай,
Кўзимнинг анор юзларидан
Тўрт мучам сиркираб муччилай!

Минг тўрт юз еттита қабрда
Юлдузлар сарғайди сабрдан,
Оқ гуллар кўкариб чиқдими
Қирмиз қонлар эмган тақирдан...

Оққина гулимнинг уволи,
Қиёматга қолди саволи.
Саланг дарёсида сандиқда
Оқди-кетди Тоҳир мисоли...

Зухролар йиғлайди, уйғонмас,
Дунёлар йўқлайди, уйғонмас!
Хом сут эмганлар хатосидан
Худо ҳам йиғлайди, уйғонмас!

НАВРЎЗНОМА

Яна кўк тоқида варрак дириллар,
Чўпон чайласида гулхан гуриллар.
Бинафшани кўзга сурган қаррилар,
Ҳақ сўзингиз элга таборак бўлсин,
Аё, Наврўзингиз муборак бўлсин!

Тўтидай зангори пат ёзган фалак,
Даштларга настаълиқ хат ёзган фалак,
Етти ранг ипакдан сизган камалак,
Нилийранг изингиз таборак бўлсин,
Аё, Наврўзингиз муборак бўлсин!

Оғзи қон бўрилар, ошиққа эврил,
Заранглар, харсанглар, момикқа эврил,
Нокасу ножинслар, холиққа эврил,
Мўъжиза кезингиз таборак бўлсин.
Аё, Наврўзингиз муборак бўлсин!

Гўдаклар, улғайинг жайрон каби шўх,
Оналар, йиғламанг ғариба, мунглуғ,
Бева-бечорага дей кўнгли шоҳлуғ,
Шоҳона кезингиз таборак бўлсин,
Аё, Наврўзингиз муборак бўлсин!

Моҳпора қизларнинг туши келсин ўнг,
Кўзилар туғилсин пешонаси дўнг,
Мислар кумуш бўлсин юртни севган сўнг,
Имон эвазингиз таборак бўлсин,
Аё, Наврўзингиз муборак бўлсин!

Дерман: балогардон тумор тилимга,
Табибини топган бемор тилимга,
Баҳор бисотидай рангдор тилимга:
Олий нуфузингиз таборак бўлсин,
Аё, Наврўзингиз муборак бўлсин!

Дўстлик меҳроблари идраса оҳ, дей,
Фитна кузғунлари потраса, оҳ, дей,
Арслонлар дев босиб, мудраса, оҳ, дей,
Қадр илдизингиз таборак бўлсин,
Аё, Наврўзингиз муборак бўлсин!

«Борига – барака» деган элимга,
Майизни қирқ бўлиб еган элимга,
Меҳнат таффотида куйган элимга
Дерман: ризқ-рўзингиз таборак бўлсин!
Аё, Наврўзингиз муборак бўлсин!

Ҳада эт дунёга омон-омонлик,
Қариган толларга бер арғувонлик,
Кечир, неки кўрдинг яхши-ёмонлик,
Толе юлдузингиз таборак бўлсин,
Юртим, Наврўзингиз муборак бўлсин!

ТАНБЕҲ

Тоғни талқон этар азминг бўлсаю,
Шу дардманд элингга қалқон бўлмасанг,
Ҳар кеча Жамшидча базминг бўлсаю,
Тиланганга тушиқ бир нон бўлмасанг,
Меҳр ила мурувват расминг бўлсаю,
Йўлдан адашганга имон бўлмасанг,
Боғу бўстон эсанг эл қадам қўймас,
Исирикча балогардон бўлмасанг,
Азбаройи инсоф, кимдурсан?
Нега жимдурсан!

Юртни маломатга қўймоқ ёмондир,
Ўтмас пичоқ билан сўймоқ ёмондир.
Бир куйган қатикни пуфлаб ичар-ку,
Ўз қавмидан тили куймоқ ёмондир.
Дўстининг пўстига сомон жойлаб гоҳ,
Душманни дўст билиб, суймоқ ёмондир.
Элингга кул бўлиб, тож кийсанг арзир,
Чоригин унутган хоқон бўлмасанг...
Азбаройи инсоф, кимдурсан?
Нега жимдурсан?

Ойни этак билан ёпган ким бўлди?
Эл ярасига туз сепган ким бўлди?
Юртнинг дуосидан униб-ўсган ким,
Ундан дуойибад топган ким бўлди?

Она кучоғидан паноҳ топгандай,
Элдан нажот сўраб чопган ким бўлди?
Оҳ, доно Онадан туғилган ношуд,
Бунча элдан чиққан нодон бўлмасанг?
Нега жимдурсан?
Худо хақи, кимдурсан?

* * *

Бош ур шу Онанинг этақларига,
Офтобдан оқарган кўйлақларига,
Сиғингин оқ рўмол, желакларига,
Бир қошиқ қонингдан кечса у зора!

Узр айт саҳарги тиловатига,
Чеккан машаққату ҳаловатига,
Оҳ, десанг, жон тутган саховатига,
Бир қошиқ қонингдан кечса у зора.

Сажда қил сиғинган меҳробларига,
Муқаддас сурали китобларига,
Қилган барча хайру савобларига,
Бир қошиқ қонингдан кечса у зора.

Тиз чўккил қадамжо мозорларига,
Шерик бўл ҳасрату озорларига,
Қулоқ тут лат еган дил торларига,
Бир қошиқ қонингдан кечса у зора!

Эгилган бошингни бағрига олар,
Қуриган кўксингга бир дарё солар,
Бу дарё мавжида қалбинг пок бўлар,
Бир қошиқ қонингдан кечса у зора...

ТАСКИН

Бахши бўлсанг агарда
Дўмбирангни қўйиб тур,
Маталчи бўлсанг агар
Маталингни қўйиб тур,
Ҳофизи хушхон эсанг,
Ғазалингни қўйиб тур,
Шаҳар бергил Аёлга,
Хаёллари ҳилолга!

Тўрғай уйғонмай туриб,
Тандир ёққани учун,
Ноз уйқусин сидириб,
Сигир соққани учун,
Қалдирғочдай қунишиб,
Болалари айвонда
Қолаверар, ул шошиб
Кезгани-чун ёбонда,
Шаҳар бергин Аёлга!

Сарвигулдай нозигим,
Тиллогина узугим,
Алла учун яралган
Менинг кўзи сузугим,
Бир чигит деб эгилиб,
Қомати ёй бўлганим,
Оқ пахта деб, тўкилиб,
Салту сувой бўлганим,
Пешонангда меҳнатми,
Ё машаққат нури бор?
Ахир Аёл улуснинг
Ҳусни эрур устивор!..

Оғиринг енгил қилиб,
Кунингга ярадикми?

Ҳар сўзингни фарз билиб,
Кўнглингга қарадикми?
Рўзғорингга қут кириб,
Пичоғинг мой бўлдими?
Ёвғонингга тот кириб,
Энди умринг ўн беши
Ёришиб, ой бўлдими?

Мен истарам: талха бўй,
Чангу тўзон кўрмасанг!
Олтин Аркинг бўлса уй,
Дашту ёбон кўрмасанг!
Елкангдаги юкларинг
Сатта норларинг олса,
Эр етган улуғларинг
Қоп-қанорларинг олса!
Кўш бешикнинг ўртаси
Ўрданг бўлса, келиной!
Хотиржам, бедард кунлар
Эртанг бўлса, келиной!
Ипакдай қўлларингнинг
Тошдай қадоғи учун,
Чала қолган тушларинг,
Буюк чарчоғинг учун,
Бир холингга бир шаҳар
Бермаганларни кечир!
Хаста жонингга ора
Кирмаганларни кечир!
Танти юртнинг Онаси,
Бахшиларингни кечир,
Шоҳларингни афу эт,
Биздай ёмонни кечир,
Яхшиларингни кечир,
Танти юртнинг Онаси...

1990.

РАМУЗЛИ САТРАЛАР

Топилади ҳамма замонда
Қабоҳатга – қалқон,
Ёвуз қўлга – қилич,
Отлиққа – узанги,
Эшак минганга халачўп,
Корфармога хивич...
Эвазига мартаба,
Сийлов ва унвон...

Қалқоннинг бети қоплама,
Қиличнинг юзи дудама,
Узангининг елкаси яғир,
Хивичнинг кўзи сўқир,
Халачўпнинг эса оғзи қон
Бўлиб келган ҳамма замонда.

1988.

ҚИСМАТ

Қоғоз қалқон бўлар,
Қонунлар қалқон.
Виждонин занг босган
Забунлар қалқон,
Пулдан кўтарилган
Устунлар қалқон,
Ҳақнинг кўзларига
Чанг солса Ёлғон.

Ул кўпик устина
Солғай иморат,
Туну кун харомга
Қилғай ибодат,

Бир куни келганда
Ҳақдан башорат,
Ул сохта саройлар
Бўлғуси ғорат!

Ҳаром пуллар танда
Қуртга айланар,
Сўнг мижозда сассик
Хилтга айланар,
Этакларга тушган
Ўтга айланар,
Иймонни ямлаган
Ютга айланар!

Ажал-ку бепулдир
Шоҳга, гадога,
Ул учмас порага,
Зарга, тиллога,
Минг тавалло қилса
Қодир худога,
Ёлғон давлатлари
Тушмас арога!

Ҳеч ким бу дунёга
Устун бўлмагай!
Ажални енгган бир
Қонун бўлмагай.
Қирқ йилда ўрнини
Топгусидир Ҳақ,
Ёлғондек юз қаро,
Забун бўлмагай!

ДАРДЛАШУВ

– Бизнинг юрт жаннатдан бир қитъадир.

Файзулло МАРҒИЛОНИЙ,
Саудия Арабистонидаги ўзбек.

Менинг қитъам, харсанглари қуйма олтин,
Оқар сувинг ширин эди кузги болдин,
Тирик топган жаннатисан одам зотин,
Кимлар сени абгор этди.
Сарик дардга дучор этди!

Сурхонингда анор гули кахрабодур,
Ёбонингда бодомларинг талх ғизодур,
Қовун-тарвуз курсоғинда селитродур,
Кимлар сени бемор этди?
Табиатингни хор этди?!

Ипак эдинг, арқонингни бўз билдило,
Гавҳар эдинг, нархинг қаро туз билдило,
Қисмат демай, сени ризку рўз билдило,
Сени ким ғамгузор этди,
Моли арзон бозор этди!

Мен-ку булбул ноласидан дилим ёнган,
Ватан, десам, кўкайимда тилим ёнган,
Эллик йилдир сенга элтар йўлим ёнган,
Умр мени атгор этди,
Меҳрингга харидор этди!

Шукрим – кетгум юрагимда байрам билан,
Узрим – кетгум куйдиргулик алам билан,
Ёвнинг – тўрда, сен пойгақда қолган Ватан,
Ким сени маҳзун тор этди?
Тақдирингни кимор этди?

1989.

СУВРАТГА ЧИЗГИЛАР

– Сизлар шеърни гуллатсангиз бўлди.
Биз ерни гуллатаверамиз.

Саломат ҒАНИЕВА сўзидан

Ёқалашиб юрар хил-хил гуруҳлар,
Гоҳи шон талашиб, гоҳ нон талашиб.
Улар ўз жонлари учун кўриклар,
Тожу тахт талашиб, даврон талашиб.

Уйдаги сирлари қалкиб кўчага,
Майиб-мажруҳларни майдонга бошлаб,
Шиор ёпиштириб ҳатто почага.
Эҳсонсевар эл бор – кўзларин ёшлаб.

Қишлоқлари қолган тамбада. Михда,
Аҳли – тентиб юрар, бўғзида – хитоб.
Гул экмас, дон сочмас, хаёли – ўқда,
Жаннатдай боғлари ётар чингилтоб.

Еб тўймас оғзини карракдай очиб,
Жаҳонга қўлларин чўзгай беибо.
Иш деса, лабига учуқлар тошиб,
Мойли маконларни излар доимо...

Сен эрса офтоб нишламай туриб,
Аллоҳ деб ёстикдан кўтарасан бош.
Дуойи давлатинг сеҳрида эриб,
Сенга ризқ илинар чечак бирла тош.

Сен қадим пахтангни экаверасан,
Сел босар, дўл урар гул боғларингни.
Сен қора тупроққа тикаверасан
Тирикликнинг яшил байроқларини.

Шафтоли гулидай тиниқ юзларинг
Чармдай қотадур ёз шамолида.
Тошқин дарёлардай тошқин ҳисларинг
Сингар илдизларнинг шира-болидай.

Ота мерос, дейсан, касбу корингни,
Бошингга тушганин дейсан, худодан,
Дилдаги доғингни, захру зорингни
Бир ўзинг биласан, мардона одам!

Сен элга бош эдинг, ёшга – ёш эдинг,
Катталарга – улуғ, фақирга – фақир.
Атала ичинда бир кун тош эдинг,
Ул бўҳтон тошидан ўртанди бағир.

Эгмоқчи эдилар элнинг бошини,
Кўзининг ўтини олмоқчийдилар.
Тўкис бошоқларин дурдай бошини
Қайчилаб, аросат солмоқчийдилар...

Узр, ярангизга туз сепдим чоғи,
Опажон, бу гаплар қолсин тушлардай.
Бугун далангизга барака ёғиб,
Ғўзалар унибди тўтикушлардай.

Майлига, жонингиз бўлғай Саломат,
Сизга тақдир қилган шу ёбон билан.
Эгачи-сингилдай бўлибсиз пайванд
Хожайи Жаҳон – бул Ғиждувон билан.

Хунарманду косиб, заргар эл билан —
Бир ёқа-енг бўлиб улғайган жонсиз.
Девни ҳам эл қилган ширин тил билан
Фидойи, хокисор Ўзбекистонсиз.

Истиклолнинг озов шабадалари
Юзингизга тегиб ўтса ҳар сахар,
Кўзингизда ҳурлик ифодалари,
Дейсиз: – Мутеъликдан асра, алҳазар!

Аллоҳнинг мунаввар нури бу тупрок,
Худо ярлақанган миллат бўламиз!
Шоирлар сўз айтса орзудай порлок,
Биз-чи, биз тупрокни гуллатверамиз!

1992.

БАХШАНДА

Фарзанд қобил эса – юртининг юзи...
Қора ширингина, иссиқ юлдузи.
Хожайи Жаҳонда битгадир ўзи,
Дарди кўп-у, дармони йўқ Ватанда
Дармон бўлиб яшайсан, Бахшанда.

Ерга боқсанг – хаста жайрон оҳ урар,
Кўкка боқсанг – кўнгли вайрон оҳ урар.
Шуурингда Ғиждувондай моҳ турар,
Зарафшоннинг пўртанаси бу танда,
Бўрон бўлиб яшайсан, Бахшанда.

Торинганга тор бу дунё, азизим,
Бозиллаган зор бу дунё, азизим.
Минг хил макри бор бу дунё, азизим,
Кенг феълидан дунё топар ҳар банда
Жаҳон бўлиб яшайсан, Бахшанда!

Дил баҳрида гавҳар эмас, тошлар кўп,
Ғафлат дўли эгиб ўтган бошлар кўп.
Юрагингни шундай ўйлар ғашлар кўп,
Тўмарисни соғинган бўл масканда
Туғён бўлиб яшайсан, Бахшанда.

Бахшандажон, элга жони бахшанда,
Буғдой сўзи, дил жаҳони бахшанда.
Дўст-ёрига хонумони бахшанда,
Бухородай мулки қуддус ватанда
Эрмон бўлиб яшаяпсан, Бахшанда!
Дармон бўлиб яшаяпсан, Бахшанда!

1991.

* * *

Қадим Афросиёб деворларинда
Кўзини қум босган хотирот келур.
Суворий элчилар қаторларинда
Туяга ортилган тилсимот келур.

«Борса-келмас»данми ё «Борса-хатар»,
Сен қайси работдан келурсан, карвон?
Базми жамшидгами ё қамал шаҳар
Худудидан қочдинг сақламоққа жон?

Тарихнинг чанг босган унут чўлидан,
Зулфини занг босган аркидан йўлинг?
Ва ё шафтолининг пушти гулидан,
Арғувоннинг тиниқ баргидан йўлинг?

Чиқдинг темир синчли уйлар токидан
Ва ё чўпқори уй вассаларидан?
Кемшик болақайнинг хивич отидан,
Такводор пирларнинг ҳассаларидан?

Садога эврилиб чиқар тонг-азон
«Минг бир кеча»даги мезаналардан.
Шивирлаб чиқадир фаромуш, хайрон
Музейлар асири – сўзаналардан.

Ва ё Улуғбекнинг ақл гавҳари
«Зиж»ни бекитикча олиб кетурсан?
Айтгил, корни тўқу шуури ғариб —
Бизнинг авлодларга қачон етурсан?

Шоҳона либослар. Аркдай қадду баст,
Сополда порлаган муборак зотлар.
Шўр босган, палаҳса, қариган лоҳас
Тупрокқа нур сочар руҳи озодлар.

1991.

ТОПИНИШ

Онажон!
Кўп бўлди бормадим даргоҳингизга,
Жимжит ғарибгина боргоҳингизга.
Мен учун майсалар саловат айтур,
Мен учун шамоллар айланиб қайтур.
Мен учун тушларим ойга айланиб,
Хаёл-дарвишларим сойга айланиб,
Зиёрат килурлар Хожа Бўстонни...
Сиз мен деб ўйлайсиз кўм-кўк осмонни:
Гоҳ инжик гўдакдай йиғлаб бесабаб,
Нохос чакмоқ чақиб, нохос нур тараб
Қабрингизни кучиб ўпган замони...

Сизни эсламаган лаҳзам йўқдурур,
Унсиз бўзламаган лаҳзам йўқдурур.
Неча турналарнинг қанотларидан
Тўкилган ҳаводан Сизни изладим,
Кувончли, қайғули кунлар бағридан
Топилган маънодан Сизни изладим.
Ўзим билан гарчи оворадурман,
Ҳар он меҳрингизга ёлворадурман.

Гарчи эл кўзида рўзгори бутман,
Гоҳи Ер, гоҳида кўк орадурман.

Елдим-ей, югурдим учрашувларга,
Шўнғиб кетдим бенаф баҳслашувларга,
Асабларим қакшаб, руҳим толиқиб,
Қайтдим Руҳингиз-ла саслашувларга...
Оҳ, шунда юмшади тош қотган дийдам,
Бошим тошдан қаттиқ бўла борди, рост.
Ҳилмлашди кўнглим қадоқлари ҳам,
Руҳим чўлларига сел ёғди шаррос...
Онажон! Сиз ошкор-ниҳонимдасиз!
Менинг Руҳ аталмиш кўрғонимдасиз...

ҒОЙИБДАН ОВОЗ

Бир пайтлар отхонага айлантирилган ҳазрати
Баҳовуддин зиёратгоҳидаги қудукдан
бир пиёла сув ичдим.

Охурларда отлар кишнар
Арпа-кишмиш берсалар.
Эврилади чинга тушлар
Тилло-кумуш берсалар.
Олқиш билан қоратошлар
Дурри-гавҳар бўлар-о!
Қарғиш олса тоғдай бошлар
Зеру забар бўлар-о!
Ёғийларнинг қўлларида
Косов бўлган даст кўрдим.
Чор китобнинг «тиллари»да
Олов бўлган сас кўрдим.
Тўрга чориқ билан ўтган
Тож талашган оломон,
Рухларининг хуни тутган
Улус кўрдим: қўли қон.
Топганлари бебарака,
Еб-ичганин тузи йўқ.
Ўхшар сувсиз чархпалакка,
Сояси бор, ўзи йўқ.
Ўғирлаган шуқуҳини
От девлари бир замон.
Тубларимда тасбеҳини
Ахтариб юрар Имон...

* * *

Зарметандаги Ҳамробобо хонадонида бир
набира қизалоқ туғилганини айтишди, унинг
учун исмимни сўрашди.

Аввал худо сени қилсин муборак,
Элимга эл қўшган исминг муборак!
Ризқи бут, отаси, онаси билан
Туғилган хурликнинг насли муборак!

Аллоҳ нафас қилсин, фаришта юзинг,
Нафасинг покласин булоқларингни.
Кутли қўлларинг-ла ёқарсан ўзинг
Боболарнинг ўчган чироқларини.

Бешигингни кучса онажон сархуш,
Синикқан сумбати ой бўла қолсин.
Осмонидан ўтса зарга ботиб қуш,
Зарметан тилсимли жой бўла қолсин.

Бу сохта тарихнинг ёлғонларини,
Гирром маъбудларин айла ўзинг фош.
Дилга жойла ҳикмат девонларини,
Фикрату зеҳнингда чакнасин қуёш.

Тарзинг ойдингина Ой дона бўлгил,
Ширмой кулчадаги седона бўлгил,
Истиклол боғида туғилган чечак,
Элинг, юртинг учун дурдона бўлгил!

* * *

Қаю кун мубтало бўлдим, сенга жони фидо бўлдим,
Ўзинг гоҳи балогардон, гоҳи жонга бало бўлдинг.

Улуғ мулкинда шоҳ бўлдим, кўйингда бир гадо
бўлдим,
Ки хайрат дарсида лолу яна турфа садо бўлдим.

Унутди эркини кўнгил, ўзинга истило бўлди,
Қутб буржинда бир собит Сурайёи само бўлди.

Оёғим ерга маҳкамрок, бошимда кўк ҳимо бўлди,
Ўзимни топдимۇ бир йўл, икки дунём раво бўлди.

Агар қучсам – замини пок, агар учсам – ҳаво бўлдинг,
Ғанимат даҳри дунда сен илоҳий кимё бўлдинг...

САЛОМНОМА

Шафтолизорлар-ай, пушти аланга,
Шуъласидан қочди кишининг зоғлари.
Ғойибдан бир хабар келмишди манга:
Чорлаётир мани Бўстон боғлари.

Аввал салом Сизга, чучмомаларим,
Салом, чучук тилли кизғалдоқларим.
Ялпизларим, Сизга – дилномаларим,
Ўргилайин Сиздан, чўл янтоқларим!

Оқ лачакли доно бибилар, салом,
Иззатда Фотима кабилар, салом!
Набира опичлаб, ерга эгилиб
Яшаган боболар – набийлар салом!

Салому ихлосим аввал Сизгадир,
Валийларга устоз Хожайи Бўстон.
Бундаги ҳар тошни сизлаб, сизлатур
Бағрингизга ойдек ботган Онажон!

Мусичадай мунглиғ, беозорларим —
Опаларим, таянч кўрғоним, салом,
Оғзимга бол тутган буғдойзорларим,
Ҳазориспанд исли ёбоним, салом!

Қулоғимга жаннат товшидай кирган
Укам сайратган лойхуштақлар, салом!
Ёнимда меҳрибон оғамдай турган
Чумчуқларга чайла-терақлар салом!

Танидингми мени, ҳай, Дўрмон арик,
Оқизоқ нонга ўч ўша кизингман.

Бўстоним, беғубор, бир содда кизик,
Турган-битганим-ла сенинг ўзингман.

Мен-ку янги дунё очолганим йўқ,
Шон-шуҳрат аршида учолганим йўқ...
Бирдан ортик бўлдим, бировлардан кам;
Бирор мушкул жумбоқ ечолганим йўқ.

Қайда бўлсам фақат ойдин сўз айтдим,
Шаънингни бамисли чанқовуз, айтдим.
Мен, Ҳожи бобонинг супра қоқдиси
Ой бориб, бағрингга ёруғ юз қайтдим!

Мадҳингни бамисли чанқовуз, айтдим!

БУХОРО

Минорида оқ лайлақлар қишлаган,
Арк майдонда оқ жийронлар қишнаган,
Жаҳонгир тўп сарбозларни хушлаган,
Эслайверсам, дилим санчур, Бухоро.

Расталарда кундал-кимхоб товланур,
Даштларида кулон-кийик овланур.
Йигитлари Ватан учун довланур,
Ёвларининг бошин янчур, Бухоро!

Дарвозаси кулфу калит кўрмаган,
Тош кўчаси макру палид кўрмаган,
Отинлари даврада сўз бермаган,
Кимлар солди сенга занжир, Бухоро!

Етти уйинг етимхона қилдилар,
Саккиз уйинг сомонхона қилдилар,
Масжидларинг ўтинхона қилдилар,
Ўйлайверсам, дилим ранжур, Бухоро.

Мезанада милтиқ ўқлар куфр зот,
Чигирткадай чирмаб келар оч саллот,
Сохта санам келди, сўнди эътикод,
Дину иймон-ай муҳожир, Бухоро!

Ёш қизларни беркитарлар хумларга,
Келинчақлар ўзин отар гумларга,
Навкиронлар айланадир чимларга,
Сариқ девдан қаён қочур Бухоро?

Йўл-йўлакай тилло сочиб қочди ким,
Ўз юртига аза очиб қочди ким,
Шаҳидликнинг шаробидан ичди ким,
Лошинг чўқир чўлда ғажир, Бухоро...

Саноч-саноч тилло-кумуш олдилар,
Мил тортишиб, кўнглингни кўр қилдилар,
Битинггача териб, теринг шилдилар,
Ўзи сағир, елка яғир Бухоро...

Муллоларинг чиқардилар «қулоққа»,
Булбул кетиб, бойқуш чиқди кўндоққа,
Орифларинг солиб минг бир қийноққа,
Зулм куши бола очур, Бухоро!

Қизилларга тилмоч бўлган отам-а,
Қилич эмас, омоч бўлган отам-а,
Ота юрти торож бўлган отам-а,
Айтсам, бошдан ҳушим учар, Бухоро!

Найранг қилиб гоҳ «оқ»лар, гоҳ «қизил»лар,
Жоҳилларнинг қули бўлди фозиллар,
Авраб келди мени зулмат-бозингар,
Гумроҳларинг бир йўл кечир, Бухоро!

Бир ғиштинга дунё маҳр бўлмагай,
Шарифликда сендай шаҳр бўлмагай,
Ҳеч бир авлод бизча ғофил бўлмагай,
Ғофилларинг бир йўл кечир, Бухоро!
Айтсам, бошдан ҳушим учур, Бухоро!

ИЖОБАТ

Ҳамма ерга кўкдан нур ёгилса, Хожжа Султон Боязид Бистомий ётган жойнинг ўзидан Аллоҳ қудрати билан нур таралиб тураркан. Сўфийлар тариқатида айтилишича, туффроқ Аллоҳнинг мунаввар нури экан.

Бистомий Хожа Султон,
Сизга гузар топдим,
Нури назар топдим,
Юрагим нурга тўлди.

Дуогўй пири хўбон,
Аллоҳга етди додим,
Етти пуштим, авлодим,
Палагим нурга тўлди.

Тушимда кўрдим аён:
Омонат жоним билан,
Тақдиржумоним билан,
Тилагим нурга тўлди.

Рухимга инди ризвон,
Дастурхондаги ноним,
Охурдаги сомоним,
Кепагим нурга тўлди.

Зиёрат бўлди шоён:
Бу туш на хуш, қутлуғ туш.
Хосиятли, улуғ туш,
Миллатим нурга тўлди.

Дардмандим – Ўзбекистон,
Умринг савобга ботгай,
Толеинг тонги отгай,
Пиримдан дуо бўлди:
Элатим нурга тўлди.

ЎТИНЧ

30-йиллар...

Бўстон қишлоғида 60 ёшдан ошган Норқул бобони сайловга қатнашмагани учун «халқ душмани»га йўйдилар...

Фаришталар дев бўлди,
Гулшанлар оғу бўлди.
Жоҳиллар касратидан
Юрак эриб сув бўлди.

Қумрилар бўлди бойкуш,
Қузғунга дўнди оқкуш.
Бандга тушиб Алпомиш,
Элати сурув бўлди.

Ултонлар бўлди султон,
Баъзилар бўлди шайтон,
Қозилар жўғи, мўлтон,
Хеш-ақрабо ёв бўлди.

Қора кўзли жайронлар —
Қобон талаб – хайронлар.
Ариллаган арслонлар
Тозиларга ов бўлди.

Сичқон ини минг танга,
Ҳар бошда бир кўланка,
Сор бургутни, қаранг-а,
Кўнган ери зов бўлди.

Бир бурда нон илинжи,
Омонат жон илинжи,
Қўллари қон илинжи
Чақимчилар «мов» бўлди!

Юрт сўраган арбоблар
Кўкрагида итоблар,
Кўзи кўр, марги хоблар
Жаллодга косов бўлди!

Элда кетмаган бурдим,
Болта кесмаган муртим,
Эрман дарахтдай эрким
Бир тутам ғаров бўлди.

Ким кўрибдир: дунёда
Зулмат умри зиёда?
Тўғри сўзим ёқога
Ёпишган олов бўлди.

Бир оёғим ердайди,
Бир оёғим гўрдайди,
Кўз ёшимга, водариг,
Оқ соқолим нов бўлди.

¹ Ғаров – камиш.

БИБИРАЖАБ ОПАМГА

Опа, умр қай кун тугар китоб экан,
Гоҳ сокин кўл, гоҳ пўртана-гирдоб экан.
Сочларингиз оқаргани офтобданмас,
Кўрганингиз роҳатдан кўп азоб экан.

Дарё бўлиб юрганингиз айтаймикан?
Ўтга-чўкқа кирганингиз айтаймикан?
Тоғдай маҳкам турганингиз айтаймикан?
Ҳаёт шундай шитоб экан, тезоб экан.

Туёғидан ўт чакнаган бўз боладай,
Ўн саккизда ловуллагансиз лоладай,
Кокилингиз баҳор туққан шалоладай
Елка билан биттаю беҳисоб экан.

Накш олмадай юзларингиз сувдай тиниқ,
Сўзлаганда сўзларингиз сибизғалиқ,
Ох, куралай кўзларингиз ишққа тўлиқ,
Сизни асли меҳр учун безаб экан.

Ҳусн кетди. Мадор кетди. Баҳор ўтди.
Шаркираган куч-шаҳдингиз қуриб битди.
Наҳот мунглим, опажоним, кузак етди,
Бу дунё бебақо экан, каззоб экан...
Умр шундай тезоб экан. Тезоб экан.

1994.

ҒАЗАЛ

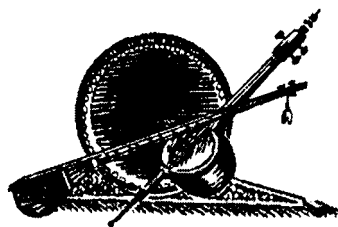
Қаён борсам, жаҳон ичра борур ул ён Бухоро ҳам,
Сўраб бахтим сомон бўлсам, бўлур сомон Бухоро ҳам.

Ниҳолим, мунисим, дардкаш, танамда қатраи жонсан,
Ғанимга ўқ отар бўлсам, бўлур камон Бухоро ҳам.

Агар хайру савоб ўлсам, бўлур осмон Бухоро ҳам,
Ки мен хоку туроб бўлсам, бўлур гирён Бухоро ҳам.

Шаҳидон, сарварон, дўстон, Хожайи Бўстон
Бухоро ҳам,
Валиюл комили аъзам олийул унвон Бухоро ҳам.

Басе зебу бу зийнатлар хасу хошок бўлур, Ойдин,
Сенга мулки худодан ганж халқи раҳмон Бухоро ҳам.

Бухоронинг тош кўчаси,
Товонларга тош ботар.
Изиллаган қиш кечаси
Қорачукка ёш ботар.
Дарчаларнинг зулфинлари
Қиров босиб, яхлаган.
Элнинг хушбахт келинлари
Бешик кучиб ухлаган...
Дажжол шамол жуводдизин
Жонга санчиб, овунар.
Хосхонадан хон канизи
Қочиб борар, севинар.
Қадам босса, балдоғидан
Нуқра жаранг сочилар.
Ёр ўпмаган ёноғидан
Ошиқ Аёз муччилар.
Тавл уради беғам миршаб,
Ҳуркиб кетар минорлар.
Типирчилар кушга ўхшаб
Қиз бўйнида туморлар.
Қўш илондай қўш биларзук
Чирмашодур билакка.
Даҳшат деган бир қора юк
Тирмашодур юракка.
Зар кавушин оч совуққа,
Тунга сотиб кетар қиз.
Дев ҳалқумли тош кудукка
Ойдаи ботиб кетар қиз...

АЙИРБОШ

Лаби ҳовуз салқинин
Чарм мешлар симирар.
Сув бўйида ҳалкумин
Намлаб юрар кумрилар.
Кўчаларда офтобнинг
Тангалари ўйнайди.
Усталарнинг иши ўнг,
Покиларин қайрайди.
Бозор тикин. Талотўп,
Сувсаган харидорлар.
Мешкобчининг касби хўп:
Сув сўрайди атторлар.

Зеб берган Ғиротига,
Сумбатлари озода,
Ўзигамас, отига
Сув тилайди бекзода.
Ироқдан келганми ул,
Келганми ё Ажамдан, —
Эгар-жубдуғи буткул
Ярқиллайди ҳашамдан.
Дутор бўйин от ёли
Қиз сочидай ўрама.
Бекзоданинг хаёли
Ишқ дардида қурама.
Ул оҳиста эгилиб,
У ён-бу ён қарайди,
Мешкобчига тикилиб,
Бир кўчани сўрайди.
Жавоб ҳақи узугин
Ҳадя этиб кетар бек.
Кўзлари сузугининг
Кўчасига етар бек...

Даромаддан кўнгли шод
Кулбасига етар чол.
Қизин топмас. Солар дод.
Тилин куйдирар савол.
Ўнгми-тушми, инонмай
Мук тушар қоқ қамишга.
Тилла узук чаёндай
Кириб кетар тирқишга...

СИТОРАИ МОҲИ ХОСА

Уста Ширин нақш чеккан Оқ қаср.
Гулганчларда ўрмалайди шоҳи сир.
Аллоҳ билан шивирлашган улуғ Пир,
Сизни Бухородай афсона кўрдим.

Ганчларда гапирган япроқлар сўлим,
Томирлари тилло янтоқлар сўлим,
Киприкдан тўкилган титроқлар сўлим,
Моний назар солган кошона кўрдим.

Ҳикмат меҳробидир заррин равоқлар,
Жаннат устунидир мунаққаш тоқлар,
Ҳар ғунча қатида ёкут чироклар,
Ҳунар фариштасин парвона кўрдим.

Чорқирра ғиштларда Хизр панжаси,
Нилий кошинларда нур алангаси.
Мунг иси, дард иси, тер ва қон иси
Куллик меҳнатини шоҳона кўрдим.

Кўксингни топталаб ўтган туёқлар,
Жойнамозинг тепган манфур оёқлар,

Қуббанга тўп отган Чингизсиёқлар —
Бекларни дардинга бегона кўрдим.

Товуслар қичқирар телба йиғида,
Доғ кўрдим замоннинг қорачуғида,
Гўзал ҳайратларнинг ҳайрон туғида
Жаҳолатдан тамға-нишона кўрдим...

Султон-ку суяган асли хор этмас,
Моҳи Хосам, сенга минг баҳор етмас,
Қай бир халқ ўз эркин устивор этмас —
Етти пуштини шўрпешона кўрдим!

«Қази билан қарта едим, оғзимда йўқ,
Кимхоб билан адрас кийдим, эгнимда йўқ», —
Деганлардан мерос мулким, тенгинг-да йўқ,
Зийнат ҳадисида фарзона кўрдим!

Бухородай ажиб афсона кўрдим.

«Туркумидан
Туркумидан»

Туркумидан

* * *

Ватан, тутқинликда кечган дамларинг
Шоирнинг тилида оху зор бўлди.
Чеккан қайғуларинг, ҳасрат-ғамларинг
Рауфнинг сочига ёққан қор бўлди.

Шаҳидлар бошида ёққан шамларинг
Зулмат рўзгорингда шуълазор бўлди.
Сен унсиз йиғладинг, дил шабнамларинг
Қисмат бозоринда қонғубор бўлди.

Тарикдай сочилган зурёдинг минг-минг,
Бугун йиғмоқ илинж, Умид бор бўлди.
Бахайр, осилганинг, эй Турон замин,
Мустакиллик деган баланд дор бўлди.

ТУРКИСТОН ЙЎЛЛАРИДА

Бу ерларнинг ҳаволари —
Етмиш дарднинг даволари.
Минг бир гиёҳ ҳидли, дейсиз.
Асалари сутли, дейсиз.

Тўрғайлари дорбоз экан,
Қизғалдоқлар танноз экан.
Қирларининг «ёқа»сига
Чучмомалар пардоз экан.

Оқбош, такасоқоллари,
Анқийди жийда боллари,
Қўбизчими шамоллари,
Аломат нағмасоз экан.

Бўйнида қўнғирокчалар
Диқирлайди улоқчалар.
Юлғунлар илдизин «тишлаб»,
Қикирлайди булоқчалар.

Бияларнинг биқинида
Тойчалари кишнаб юрар.
Шафақларнинг яғринида
Булутлар ирғишлаб юрар.

Йўл бетида юмрон турар,
Дейсиз: ноғорабон турар.
Тошбақа тарозбон турар...
Тулкилари раққос экан.

Яшил дарё – яшма дарё,
Баҳорий карашма дунё.
Миртемирнинг сочмасидай
Нафосатга чашма дунё!

Минг турфа куш «Ёсин» ўқир,
«Алҳумдулилло»син ўқир.
Сен ҳам намозингга ўтир,
Ям-яшил жойнамоз экан!

ЯССАВИЙНИНГ ЕТТИ ЧИРОҒИ

Етти дунё, етти қитъа, етти нур,
Илоҳий каромат, илоҳий сурур
Гумбазлар тоқидан сим-сим қуюлур:
Яссавийнинг етти чироғи булдур.

Илдизи куриган дарахт – тўрт чироқ,
Пилиги учинда олов гул ухлоқ,
Учгаси ўрнида ёнар уч сўроқ,
Туркистоннинг кўҳна титроғи булдур.

Оятлар қапгардай чарх уриб бот-бот,
Еттита чироққа излайдир нажот,
Учовлон инисин сўрайди, хайҳот,
Тўрт етим чироқнинг фироғи булдур.

Кумуш «тишлари»га насиба йўқдир,
Гўзал тушларига қасида йўқдир,
Қайчиланган тили эсида йўқдир,
Боболарнинг ғариб арвоҳи булдур.

«Бири – фарангларнинг мозийгоҳида,
Иккиси – Оқпошшо манзилгоҳида», —
Олиянинг сокин бир нигоҳида
Туркий шажаранинг чақмоғи булдур.

Кийганлари калта-култа энгил-бош,
Сувратга тушишар кулиб кекса-ёш,
Ярадор шер каби инграр қабртош,
Яссавий ҳазратнинг кийноғи булдур...

Қани, ҳей, довланса етти оғайни,
Туғишган, қариндош, кудаю қайни,
Тузса бир машварат, адолат сайли, —
Туркистондай азиз туфроғи булдур.

Буюк Темур ёққан чироғин олса,
Талон бойликларин сўроғин олса,
Ўчган пиликларга қайта мой солса,
Ўзлигига соқчи яроғи булдур.

Еттиликнинг азал ҳикмати аён,
Бу етти чироқнинг қиммати аён,
Яссавийнинг улуғ ҳикмати аён:
Туркистоннинг етти аймағи булдур!

Чироқсиз ўтовлар, пиликсиз диллар,
Ғафлатда адашган бу туркий эллар
Ўз чироғин ёкса, Яссавий қўллар,
Тилкаланган юртнинг сабоғи булдур...

КЎНГЛИМ

Кўнглим, ўз-ўзингча бир шоҳсан сен,
Кўкда ўтовланган бир моҳсан сен.
Бинафша гулидай мўртсан-а бунча,
Хазон лашкарли тирамоҳсан сен.

Қилтириқ жилғадай ҳолинг йўқ-йўқ,
Бир янтоқ удмича болинг йўқ-йўқ,
Селдирсан, чинорни оқизгулик гоҳ,
Силайи раҳимсан, мисолинг йўқ-йўқ.

Селингда лангарсиз оқдим-о,
Елкансиз кемадай улоқдим-о,
Ғаввос бўлиб дур олиб чиқдим,
Бир игна кўзича нур олиб чиқдим.

Гоҳи тегдим жароҳатингга,
Жон аччиғи – чиқди кўздан ўт.
Гоҳо меҳру фароғатингга
Икки дунё бўлгудек унут.

Орзудан бир иморат қурдим,
Маликадай давронлар сурдим.
Виждон қасрин остонасини
Чўри бўлдим, сочим-ла супурдим.

Миннатсиз ризқу рўз терибман,
Ўлмаган қул, яшаб юрибман.
Кўнглим, хафа бўлма, измимни
Мен фақир Виждонга берибман!

МУСТАҚИЛ ВАТАННИ БАХТ НУРИ ЧАЙСИН

Сумбула сувидай тиник бир Аёл
Дунёни асрайди бало-қазодан.
Юртнинг рўзғорида сен барака, бол,
Қалдирғоч ниятли, умри озодам!

Ерни уйқу деви алдаб, музлатар,
Жонини илитгай Қавс яхоби.
Қарри, соков ерни қайта сўзлатар
Дехкон юрагининг майин офтоби.

Оёгингда тилла кавушчалармас,
Кирза этик кўрдим чўяндай оғир.
Сумбул сочларингга шивирлаб минг сас
Ҳар йил ошиқ бўлар кўкламги ёмғир.

Ҳар йил шоналаган ғўза бошига
Эгилдинг, унутиб полапонингни.
Мен кўрдим: балхи тут боланг қошида
Оғзига дур тутган саратонингни.

Сендан рози кетар шу кўхна кетмон,
Бошингдан тер куяр, чопик қиларсан.
Эркақлар кочарлар шийпонни чоғлаб,
Нозигим, сен қачон ҳордиқ биларсан?

Рўзғор – ғор дейдилар. Шу тубсиз ғорда
Равшан бир чирокдай юрасан, бекам!
Шу ғорни бутлагил деб биру борда
Жонингни қирқ битта яратмиш эгам...

Тунлар без-без оғрир, ох, бармоқларинг,
Дутор пардасида уйғонур нола.

Аллага шайланса гул дудоқларинг,
Муस्ताқил Ватанинг етар камола.

Ўғлинг элга эга бўлиб улғайсин,
Қизларинг малика бўлиб улғайсин.
Шоҳу гадога ҳам оқ сут берган зот,
Муस्ताқил Ватанни бахт нури чайсин.

Борингга барака берсин илойим,
Суянч тоғларингнинг хайрини берсин.
Аёлманд Ватаним, жўжавир жоним,
Меҳнатинг роҳати, мойини берсин!

Энди уйинг тўри ўзники бўлғай,
Нонинг бутун бўлғай, ўзлигинг бўлғай!
Энди оғзингдагин олдирма, халқим,
Муस्ताқиллик ёруғ юзлигинг бўлғай!

1992.

НОДИРА ИМТИХОНИ

Кел, эй Нодираи даврон,
Сабок бер ишқ намозиндан.
Жами оламни эт хайрон
Дурафшон инжа созингдан.

Муҳаббат саждагоҳинда
Тутилди кун нигоҳингда,
Адашди моҳ роҳиндан,
Баҳор айрилди ёзиндан.

Не афғон бул,
Не хижрон бул,
Не турфа садкаи жон бул,
Ҳайити ишққа курбон бул
Гўзал Лайли вафосинда.

Қаро сочлар – каро мотам,
Ҳазин байтлар аро мотам,
Бир дарди қирқ бўлур олам
Моҳлар ойим навосинда.

Қилич урма, аё, кутқар,
Эй, даҳри бевафо, кутқар,
Умархондай шаҳо, кутқар
Ани девлар балосиндан.

Бу не зулмат, Кўкон келди,
Бу не зиллат, Турон келди,
Нафосатга кирон келди
Жуҳҳол Насруллосиндан.

Намози ишқ қазо бўлди,
Турон юртга аза бўлди,

То қиёмат изо бўлди
Эл бу қисмат хатосиндан.

Бу элни имтиҳон айла,
Бир тану битта жон айла,
Ой юзингни аён айла,
Нодира, имтиҳон айла,
Чиқиб хурлар аросиндан!

МОМОГУЛДАЙ ОПАМ БОР

Жуссаси чигитдайгина,
Қояда бургутдайгина,
Лафзи жавзо тутдайгина
Момогулдай опам бордир.

Тўрт ўғиллик тўра хотин,
Соёси тўрт бўйра хотин,
Эл ичинда қадри олтин
Момогулдай опам бордир.

Ўр келганда, ўрлаб юрган,
Қир келганда, қирлаб юрган,
Тўлин ойдек порлаб юрган
Момогулдай опам бордир.

Ўғлонлари – қилич насли,
Қизлари қалдирғоч мисли,
Гўбалакда бўзnoch исли
Момогулдай опам бордир.

Боғ шамолин ҳузуридай,
Теграмда «хув-хув» кумридай.
Марваридгулнинг дуридай
Момогулдай опам бордир.

Ман-ман деган кайвонилар
Чечанлиги хайронилар.
Садоқатда султон бўлар
Момогулдай опам бордир.

Етти дунё мол-давлати —
Тутинган опам зийнати.
Кўнгил кўзимда суврати —
Момогулдай опам бордир!

* * *

Кунларим қиличнинг даминда кечди,
Тиғнинг шифоси-малҳаминда кечди.

Яшаркан шул яро мажруҳи аро
Умр ишқ ҳасрати, ғаминда кечди.

Офтоб шуъласидан қамашди кўзлар,
Меҳрим каро туннинг шамъинда кечди.

Тилим куйди бахтнинг шаробин ичиб,
Корим ташвишу бахт жамъинда кечди.

Мулку мулкон абас, ғанимат – нафас,
Борим дунёнинг йўқ-каминда кечди.

Шукрона

ҚИРҚ БИРИНЧИ

Тун.
Рухда уйғонар фиғон булоғи,
Тонггача булбулдай сайрайди нолон.
Кўчиб сабр томин метин сувоғи,
Жисмимдан кийикдай хуркиб қочар жон.
Қочдим, қанотимда қайғу халқаси
Шамолда шилдираб, руҳимга ботур.
Тушларим тахтида шодлик ўлкаси
Девлар тилсимлаган шаҳардай ётур.
Қирқ йил кун тегмаган дарвозасига
Аста қўл ураман келтириб имон.
Чарчок кўзларимнинг ситезасидан
Зулфинлар шарақлаб сочилар ҳар ён.
Тилла равоқларда эгасиз торлар,
Кумуш саҳнларда жон асари йўқ.
Зумрад мажнунтолда ухлоқ баҳорлар,
Товон теккан ерда ланғиллайди чўғ.
Қирқ биринчи уйда... булбули гўё,
Қирқ биринчи уйда... сеҳрли чирок.
Қирқ биринчи уйда... муштоқ бир имло,
Қирқ биринчи уйда... занжирбанд чакмоқ.
Қирқ биринчи хона. Қирқ биринчи килт.
Доно эртақчилар йўйган каромат.
Бевафо ҳамроҳдай тун чиқар бебурд.
Қирқин остонада тугайди фурсат.

Дуогўй кексадай тонг уради жом
Рух сеҳр кўйлагин қияр шошилинич.
Кун аврар, кечалар бермайди ором
Қирқ биринчи орзу – абадий илинж!

1988.

Тиззагача лой кечиб бу киш,
Дехкон ерларига яхоб беради.
Аёз совуғидан таъкиллайди тиш,
Боди қайталайди, азоб беради.
«Темир арғумоғи» ётар бойлоқда,
«Бўғинларин» ёғлаб, созлайди уста,
Гавҳар топганидай қора музлоқда
Оқ тасбеҳ ўгириб юрар зимистон.
Ернинг яралари истайди даво,
Умрингдан чегириб, қўясан малҳам.
Ҳали қор эригач, илигач ҳаво,
Уйқунгни ўчириб, келади кўклам.
Пахта қисиб қўйган томорқа боғда
Сийрак йўловчидай яккатуп ўрик.
Бир пайт сайисхона тирбанд кишлоқда
Қолмабди пойгачи биргина тўрик.
Қуюқ бедазорлар хидин туясан,
Эслаб ширинпоя оқ жўхорини,
Ернинг ангорига қараб қуясан:
– Шўр кесди тупроқнинг ғоз-охорини!
Ернинг жигарини қилдилар хароб,
Заъфарма боладай лоҳас ётади.
Дунё деганлари эмас беҳисоб,
Бир кун ёкамиздан увол тутади.
Тўнини бар уриб кирар шудгорга,
Совуқдан чарсиллаб яхлайди этик.
Боқар омоч тиши синган викорга,
Далаларнинг руҳи бўлади тетик!

1988.

ТУЛПОР ТОҒЛАРГА КЕТДИ...

Она Рўзибиён, тинчгина қишлоқ,
Гузари толзорли, йўллари қумлоқ.
Адир-адоклари кўрпадай чимлоқ,
Болалигим ўйнар ҳамон сополак,
Шўхлигим – боғларда алвон капалак...

Ушбу шўхлик аро, ушбу бепарво,
Усти бут, қорни тўқ болалик аро
Бир хайрат, бир савол қийнарди гоҳо:
Қирқта охур нега ётибди бўм-бўш,
Қирқ қозик тунлари қилармиш нолиш...

Чопса, қанотлари қирқ газ очилиб,
Ёлларидан нукра-атлас сочилиб,
Намозшом еллари ўриб «сочини»,
Тойларга тўларди сайисхоналар,
Тулпор хаёлларга мажлисхоналар...

Дердилар: қирқ тулпор тоғларга кетган,
Ғаним йўлларини боғларга кетган.
Йигитлар бахтини овларга кетган...
Қирқин паризодин олиб қайталар,
Ой бориб, омону ғолиб қайталар.

Юганлари кумуш тулпоринг қани?
Эгар бошиндаги нигоринг қани?
Омади ўнг келган бозоринг қани?
Қирқ охур оғзида ажриқ кўкарди,
Кўксида қирқ фиғон – санчик кўкарди.

Тоғларга кетгани ёлғонлар экан!
Асраган кўзларга тушдилар тикан.
Тўриқми, чавкарми, жийронми, саман —
Айланиб, қозигин топиб келмади,
Сағрисига бахмал ёпиб келмади...

Охурда қирқ камчи қирқ илон бўлди,
Ким оғзи мой, кимнинг оғзи қон бўлди,
Унут сўроқларга шул аён бўлди:
Қирқ охур туш кўрар сулуқотини;
Гўштга топширилган қирқта отини...

* * *

Унутсанг, минг йиллик чинор қулайди,
Қўл тегса, қуриган анор гуллайди.
Арбоби кулоққа пахта тикқан кун
Юртда фасод урчиб, кимор гуллайди.

1988.

ОНА ТИЛИМГА АЛЁР

Оғзимдаги новвотим,
Бошимдаги миннатим,
Бобокалонларимдан
Мерос улуғ давлатим!
Танглаймни кўтарган
Киндик момом қўлисан!
«Беш кечам»да сирлашган
Шамчироғим тилисан!
Онамнинг оқ сутисан,
Ўчоғимнинг ўтисан!
Сен руҳимнинг саҳроси,
Асли тоза юртимсан!
Баҳорда бойчечагим,
Тираноҳда турнамсан!
Каштамдаги ипагим,
Ёқамдаги йўрмамсан!
Келинчаклар сузилса,
Кўзлардаги нозисан!

Атиргуллар узилса,
Шабнамлар ҳаёсисан!
Сенда қимиз таъми бор,
Мўмиё малҳами бор!
Оҳанрабо афсуни,
Қиличларнинг дами бор!
Шавқимсан, шукуҳимсан,
Кўз ёшим, андуҳимсан!
Ўзлигим тоғларинда
Қадаб қўйган туғимсан!
Замонлар элагиди
Сараланган буғдойим!
Меҳроблар пойгагиди
Қолган унут худойим!
Тупроқ олсанг олтину
Кул олсанг кумуш бўлсин!
Сени тинглаб улғайган
Уллар Алпомиш бўлсин!
Бешикларим бошида
Алла айтган фариштам,
Қабрларнинг тошида
Хаттот битган жон риштам,
Оналигинг чин бўлсин!
Қизларинг лочин бўлсин!
Йўлингдаги харсанглар
Илоё, парчин бўлсин!
Қадим туркий тахтингга
Яйраб ўлтир, ярашгай!
Оқ сутингни оқлай деб,
Фарзандларинг курашгай!
Курашмаса, нон-тузинг
Икки дунё ҳаромдир!
Она ғариб бўлган халқ
Оломондир, авомдир!

1989.

ОНА ДУОСИ

Ўғлонни ҳарбийга кузатаётиб...

Одам Ато ҳимматидан сўрадим,
Сени жоним пардасига ўрадим.
Тўлпичадай йўлга кирдинг сен қачон, —
Камзулчангга жийда-бодом курадим.

Қизил гулдай тарзи бўлсин йигитнинг,
Билаклари гурзи бўлсин йигитнинг.
Қаторинда нори бўлган халқ ўлмас,
Юрт қўриқлаш фарзи бўлсин йигитнинг.

Ол бўлсин-а, ол бўлсин-а, ол бўлсин,
От танласанг – офтоб нури ёл бўлсин.
Тангрим сени паноҳинда асрасин,
Пешонангда борса-келар фол бўлсин.

Бошимдаги олмос жиғам, омон кел,
Белимдаги кумуш тўғам, омон кел.
Келгунингча қанча тойлар от бўлар,
Бўйларингга жон садағам, омон кел.

Суксур болам, сарҳадларда сергак тур,
Чорлоқ болам, денгизларда чаппар ур.
Каклик болам, тоғликларда сайрон юр,
Кийик болам, қумликларда равон юр.

Тўқайларда арслон каби ариллаб,
Дараларда бўрон бўлгил гуриллаб.
Қайруғига сир айтмайди кулонлар,
Қоплон бўлгин, ёвинг қочсин зириллаб.

Сен оҳ десанг, қирқта жоним чиккудай,
Тоғларимни қора ғурбат йиккудай.

Товонингга тикан кирса баногоҳ,
Менга тегар замбаракнинг ўқидай.

Момо Ҳаво ҳимматидан сўрайман,
Сени жоним пардасига ўрайман.
Аркдай бўлиб, остонангдан кириб кел,
Яратгандан ҳар кун шуни сўрайман.

Мен дуогўй йўллариингга қарайман...

1989.

ИЛТИЖО

Дарё десам, балиқлари йўқ экан,
Тоғ дегандим, кийиклари йўқ экан,
Алпомишнинг ўқ-ёйини занг босмиш,
Кўтаролмай лойиқлари йўқ экан,
Бул қавмни ўзинг асра, худойим!

Пулдорлари ўтса давра тўрига,
Кўйчивонлик маҳри тушса бўрига,
Ношудлари гуллаб юрса оғзидан,
Шайтон ошно бўлса пинҳон сирига,
Бу қавмни ўзинг асра, худойим!

Эшигининг остонаси йўқ бўлса,
Дардларининг дарманаси¹ йўқ бўлса,
Сувлик билан сув кечмаса эрлари,
Жондан кечар мардонаси йўқ бўлса,
Бул қавмни ўзинг асра, худойим!

Қизил юзи сарғайса, эл қул бўлар,
Ўз қўрғонин қўрғамаса, қул бўлар,

¹ Дармана — шифобахш ўсимлик.

Гурур деган ўти ўчиб, кул босса,
То ўлгунча оёғида гул бўлар,
Бул қавмдан ўзинг асра, худойим!

1989.

ТАВАЛЛО

Чиқиб қолди йўлимдан Ҳизр:
– Тилагингни тила, – деди ул.

Билагида қайнаганда куч,
Отам унга келган экан дуч.
Тилмоч отам, қорни оч отам
Тиламаган тилло бир ҳовуч...

Эсга келмай на зару зевар,
У бир этак фарзанд сўрабди.
Ўн беш гўдак – ўн бешта шаҳар,
Қўрғон бўлиб гирдин ўрабди...

Мен не сўрай, нашаванд асрим,
Қурум босган ўпкаларингга?
Париларнинг нураган касри —
Денгизларнинг кўлкаларига?

Боғларимга пишиқчилик, ёз,
Ҳаволарга анбар сўрайин.
Ҳовузларга ўрдак билан ғоз,
Қирларга гулчамбар сўрайин.

Яйловларга тулпорлар сўрай
Ғиркўк билан Ғирот зотидан.
Ерга соғлом баҳорлар тилай
Заҳри қотил чиқсин ёдидан!

Тилсим калит сўрайин кўҳна —
Минорларнинг хатин уқмоққа.
Юрагимнинг томирин яна
Уланг, дейин, пилик-чақмоққа.

Асрларнинг токчаларида
Мудраб ётган Эркни тилайин.
Хотиротнинг нукчаларида
Дарвозаси беркни тилайин.

Пўлат ҳасса, чорик сўрайин
Йўқотмишлар изига тушсам.
Эгов сўрай, ёруғ сўрайин
Зиндонларнинг ҳибсига тушсам.

Қирк йил юриб ғорда, баногоҳ
Нурга элтар туйнук сўрайин.
Мен нон эмас, умр эмас, йўқ
Икки дарди буюк сўрайин:

– Гурур беринг, мунис дил беринг,
Умр беринг ҳар бир боламга!
Бир ўтинчим: узун тил беринг
Ўзбекистон деган Онамга!

1989.

* * *

Дарёлар адашди юрар йўлидан,
Ёмғирлар адашди, қорлар адашди.
Ўрдак билан ғози учди қўлидан,
Тақдири чалкашиб ёрлар адашди.

Итнинг ялоғига солдилар сомон,
Отнинг охурига солдилар суяк.
Товуқлар курк бўлиб излади макон,
Тулкининг ғорига қўйдилар мояк.

Меҳроблар бузилди, молхона бўлди,
Китоблар кўмилди қабристонларга.
Маролу жайронмас, ўрмонлар тўлди
Хонасаллот бўлган аристонларга.

Ёлғон-жодугарнинг сочларин ўриб,
Кўймади кенжа қиз устунга боғлаб.
Жодугар боғларда чордона куриб,
Юрар Ҳақиқатнинг бағрини доғлаб.

Кенжа қиз – Ҳақиқат олмаси қўлда,
Ҳамон хавотирда кечиргай умр.
Рост – мерос тахтига чиқмаган элда
Ёлғоннинг бетига қайдадир кўмир?

1989.

* * *

Қай кулол яратмиш сендек насима?
Сувдан тиниккинам, халким, ўксима.
Сен бир ишонувчан, собир, маъсума,
Кўзингга чўп солмоқ бўлар носозлар!

Уларнинг аъмоли фармон, қоғозлар,
Минбарлар, мансабу унвон, овозлар,
Турғунлик давридан қолган хўрозлар,
Кўзингга чўп солган меҳри аёзлар.

Сен бир чигит каби ёғинг қолмайин,
Бўйрача томорқа боғинг қолмайин,
Бек эмас, ерингга қул бўлган сайин,
Жони яйраб кетар нафси ҳарослар...

Улар табладаги отдай кишнаса,
Тилингни арралаб, қонун ишласа,
Сенинг жilовингдан маҳкам ушласа,
Қадим тарихингдан илми саёзлар!

Пахтанинг нурида камашса кўзинг,
Истайлар: балчиқда қолса илдизинг...
Ўзинг-ла андармон бўлсанг-да ўзинг,
Кўзингга чўп солса ақли носозлар!

Ҳақиқат тоғларда сарсон кийикдир,
Ҳақиқат деганнинг оғзи куюкдир,
Ирғит, елкангдаги ўлакса юкдир
Посангиси бузук эски тарозлар,
Кўзингга чўп солган ақли саёзлар!

1989.

Бу замон савдогар тарикли, ажаб:
Насяси тайиндир, нақдонаси йўқ.
Кўзингни боғлайди ромчига ўхшаб,
Ёлғонлари кўпдир, росмонаси йўқ.
Хирмонин шопургай қароқчи шамол,
Сомони бордиру тўқ донаси йўқ.
Эл агар муҳаббат лафзин урар лол,
Гарчи талабгор минг, девонаси йўқ.
Умр – шамъ, липиллар саҳрода танҳо,
Капалаклар лак-лак, парвонаси йўқ.
Маъшуқ оёғига бўл десанг фидо,
Қуёнлари тўп-тўп, мардонаси йўқ.
Дунёни сел олса, турар кўру қар
Бедардлари беҳад, сўзонаси йўқ.
Ярақон элига султонларининг
Зақоти минг туман, хайронаси йўқ.
Сулҳдан айру тушса хешу ақрабо,
Қутлуғ саҳарларнинг нишонаси йўқ!

1990.

ЎЗБЕК

Ўнта тўйни ўтказгулик ҳоли бор,
Дастурхонда суви қочган қаттиқ нон,
Оғилида тана-тўлпи, моли бор,
Қозонида қайнайди оби ёвғон.

Битта бўлмас эғнидаги чакмони,
Белбоғида зоғораси чорақта.
Меҳмон бўлиб келса ҳамки душмани,
Тўрга чорлар, ўзи чўқар пойгакка.

Одамлар бор – нақ бургани тақалаб,
Олтин сарой куриб олар кўпикдан.
Экар-тикар ўзбек, бозор орқалаб,
Элга тутар, нархи арзон кипикдан.

Буйра узра шохдай бўлиб яшайди,
Йўқчиликка бағри тўлиб яшайди.
Бола-бақра, сўрасангиз, бир этак,
Чақаси йўқ, лекин кулиб яшайди.

Қирда эчки-улоғини сизлайди,
Кучугининг ялоғини сизлайди.
Бешиқдаги гўдагини сизлайди,
Гўдагининг сумагини сизлайди.

Кўз тикмайди ўзгаларнинг ерига,
Томир ёйган ангорига-қирига.
Қулдай содиқ кетмон деган ёрига,
Шукур килар пешонада борига.

Уни шундай шоир килиб яратган,
Бир жаннати собир килиб яратган.

1990.

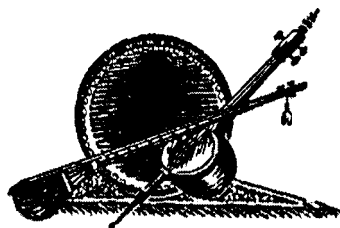
* * *

Эркнинг зуваласи ўтдан қорилмиш,
Булбул кўз ёшидан, сутдан қорилмиш,
Шамол дояли булутдан қорилмиш,
Булут, уйғотсанг-чи майсаларингни!

Ўтнинг «тиш»ларида пўлод гуллайди,
Пўлод тиғларида нажот ухлайди,
Ҳар тонг бул нажотни умид йўқлайди,
Пўлод, зулматга санч найзаларингни!

Булбулнинг кўз ёши кўл бўлди лим-лим,
Сабр тошди сутдай, парт бўлди кўнглим,
Менинг Гурур деган жонажон синглим,
Уйғот бу ҳокисор майсаларингни...

1991.

ЛАЙЛАТУЛ ҚАДР

Маним лайлу наҳор тиловатларим
Темир том тоқига урилиб қайтар.
Бу дунёда топган ҳаловатларим
Меҳрим толасидан эшилган байтлар.

Бошимга ёғилган нури ҳидоят
Бир ҳовуч чағир тош бўлди не замон.
Такбир сасларидан уйғонди қарахт,
Қулоғи том битган даҳрий оломон.

Яратганга йиғлаб айтдим саловат,
Ойдан, юлдузлардан хушхабар эсди.
Қадр кечасидан тилаб саодат,
Тушларимда гулихайрилар ўсди.

Кўзларни боғлаган афсун-синоат,
Темир том устунни тутдай тўкилди.
Ғуноҳлардан фориғ Ерга иноят,
Баракот гулхайри мисли экилди.

Эшигимни тутсам, тилло бўларди,
Бешигимни тутсам, тилло бўларди.
Бир қултум сув ютсам, тилло бўларди,
Нима ният этсам, тилло бўларди.

Элимга чироғи Иймон тиладим,
Дилимга шифойи Қуръон тиладим.
Чекил, ғафлат куфри, зулмат юҳоси,
Эрк деган энг улуғ Эҳсон тиладим!

1991.

АЛЛА

Халқ оҳангида

Икки кўзим аймоғи-ё, алла,
Юрагимнинг қаймоғи-ё, алла,
Кўш фаришта бешигингни кўрғасин,
Худо берган чироғим-о, алла-ё,
Какликчадай сайроғим-о, алла.

Тулки бола ухлар қиёқ болишда,
Турна ухлар – беланчаги қамишдан,
Ойнакўлда балиқ мудрар кумушда,
Чин бахмалда минорим-о, алла-ё,
Рўмолимда туморим-о, аллаё!

Гул баргига чирилдоқлар беланди,
Райҳонлардан атру анбар эланди,
Ҳаётимга кизил гулнинг пайванди,
Боғимдаги қирмиз лолам, алла-ё,
Киссамдаги майиз болам, алла.

Шамол тинди, шакилдоғи – ёнбошда,
Ой беркинди тўлқинларда талошда,
Уйқу босиб мудрайди тоғу тош-да,
Янги чикқан ойим болам, алла-ё,
Ипақдан ҳам майин болам, алла.

Тил учимда ҳалвойитар беройин,
Кадининг боғи узилсин-а, кўройин,
Келинча бўлиб сузилсин-о, кўройин,
Худо берган чироғим-о, алла-ё,
Юрагимнинг қаймоғи-ё, алла.

1992.

ШУКРОНА

*БМТ нештоқида мустақил
Ўзбекистон байроғи ҳилтиради.*

Сени озод, хур кўрдим,
Кўксингда нур-ан нур кўрдим,
Ўз тахтингда манзур кўрдим,
Ўлсам энди армоним йўқ.

Неча йиллар тўти бўлдим,
Ғафлатларга ботиб ўлдим,
Эркинг-ла қайта туғилдим,
Ўлсам энди армоним йўқ.

Мошдай очилди кўзларим,
Офтобни кўрди юзларим,
Эриди асрий музларим,
Ўлсам энди армоним йўқ.

Заъфарон бўлган ботиним,
Рухга қайтган салотиним,
Имон деган бир олтиним,
Ўлсам энди армоним йўқ.

Ризқинг дарёдай шарқираб,
Етти қопқанг етти тараф
Очилди бирдан ярқираб,
Ўлсам энди армоним йўқ.

Кўл берган пирларинг қайтди,
Меҳри мунирларинг қайтди,
Буюк Темурларинг қайтди,
Ўлсам энди армоним йўқ.

Ватанфидоларинг қайтди,
Сен деб адоларинг қайтди,
Унут садоларинг қайтди,
Ўлсам энди армоним йўқ.

Ҳадяли, тортуғли Ватан,
Оламга тануғли Ватан.
Ёқали тўн, туғли Ватан,
Ўлсам энди армоним йўқ.

Найдай бағри чоқим элим,
Шаҳаншоқим, оқим элим,
Уйғонган гумроқим элим,
Ўлсам энди армоним йўқ.

Нишхўрт бўлган гилим маним,
Читиргулли чўлим маним,
Ҳай, ўзбаки тилим маним,
Ўлсам энди армоним йўқ.

Иброҳимдай пайғамбарим,
Малоҳатим – дил гавҳарим,
Муҳаббатим – кабутарим,
Ўлсам энди армоним йўқ.

Отам, онам, жигаргўшам,
Қадрим, аслим, юз андишам,
Байрамингга жоним қўшан,
Ўлсам энди армоним йўқ.

1992.

* * *

*Чалма чалгонинг бўлай,
Чаллаб олгонинг бўлай.*

Баҳри хола деганларидан.

Бўз бола ошиқ бўлса,
Қирқ туялик бой бўлур.
Қиз бола маъшук бўлса,
Ўн тўрт кунлик ой бўлур.
Чалма чалгонинг бўлай,
Чаллаб олгонинг бўлай.

Эрни эр қилур аёл,
Қаро ер қилур аёл,
Юрт сўраган шохни ҳам
Мусофир қилур аёл,
Чалма чалгонинг бўлай,
Чаллаб олгонинг бўлай.

Тоғда тумон кўрингай,
Боғлар хазон кўрингай,
Ёрсиз ўтган йўлларда
Шубҳа-илон кўрингай,
Чалма чалгонинг бўлай,
Чаллаб олгонинг бўлай.

Қиёматлик бозорим,
Дунёда йўғу борим,
Куйса-куйгулик ёрим,
Суйса-суйгулик ёрим,
Чалма чалгонинг бўлай,
Чаллаб олгонинг бўлай!

1992.

* * *

Мен обрў-шонимни топдим мисқоллаб,
Меҳнат йўлларида зарралаб топдим.
Ҳар тишлам нонимни топдим ҳалоллаб,
Пешона терим-ла, юрагимни арралаб топдим.

Арпа экиб, буғдой кутган чоғим йўк,
Ўзга хирмонига солмадим назар.
Ғарқ пишган боғимни гоҳ талаб чумчук,
Гоҳ дўлу жалалар етказди зарар.

Тишни тишга босиб, белимни боғлаб,
Чумолидай тун-кун билмадим роҳат.
Фаришта кетмади дилдан йироғлаб,
Кулбамни ёритди шамъи саодат.

Бунда ўчоғининг кулида – меҳрим,
Ҳар ғишти, сомони, гилида – меҳрим.
Майин аллаларим тинглаб йиғлаган,
Васса чўпларининг тилида – меҳрим.

Мен меҳру вафони мисқоллаб топдим...

1993.

ДАЪВАТ

Бу элнинг юраги мисоли чилтор,
Қай пардасин чертсанг нола чиқаду.
Куйласа, ўт тушиб жонига якбор,
Кулларида қанус бола чиқаду!

Дарду балосига ўзи ошиқ эл,
Куйган – қўшиқчию суйган – ўланчим.
Ичганига кўз ёши қоришиқ эл,
Ўзи бек, ўзлигига бўлган тиланчим.

Зардобнинг рангини, кўз ёш таъмини,
Куллик ҳасратини бу элдан сўранг.
Ғам чўғида куйган пойқадамини,
Занжир кулфатини бу элдан сўранг.

Бу улусдан сўранг тож пайларида
Ғулдан мерос сим-сим оғриқларини.
«Гиря»сини тинглаб сурнайларидан,
Қаҳрабодан сўранг сарикларини.

Елкасида тилсим қирқ қанотларин
Шайтон бўлиб қирққан каслардан сўранг.
Кўкка пайваст руҳи озодларини
Яссавийдан келур саслардан сўранг.

Бу тўққиз фалакнинг аршига етган
Оху вовайлоси «Минг бир кеча»дир.
Бир зарга ботгану бир зорга ботган
Улуским, дўзаху жаннат ичрадир.

Тақдир ўтга отди, ёнғоқ бўлди ул,
Токчада очилди ул гулиқаҳқаҳ,
Дарёга отдилар – балиқ бўлди ул,
Қафасда тўтидай айлади чаҳ-чаҳ.

Чориклари бўлиб пиёз пўстидай,
Ҳассаси игнадай ингичка тортиб,
Озодлик деган нур кўприк устида
Турибдир бу элат наъралар тортиб.

Елкасига унинг кун тушди ногоҳ,
Димиккан бағрига тегди ҳур шамол.
Кўрсаки, кўксида доғ устина доғ,
Мақсадга етибди ранг-рўйи бир ҳол.

Кўзлари қамашиб, айланиб боши,
Туродур Истиклол чорраҳасида.
Эски мажруҳлари эсига тушиб,
Қолар гоҳ изтироб исканжасида.

Жафокаш Ватансан, қад ростла, ҳайқир,
Бир совуқ оҳ бўлиб чиқсин фасодлар!
Чақмоқ шиддати-ла чакна, тилга кир,
Арслонюрак бўлғай руҳи озодлар!

Қадим чинорларнинг илдизларига
Сингисин Истиклол оби нажоти!
Ўлмас минорларнинг юлдузларига
Айланиб порласин ойдин ҳаётинг!

1993.

ЎЗИМГА

Билакда кувватинг, кучинг бор экан,
Яшашга, курашга ўчинг бор экан,
Дилда Орзу деган лочин бор экан,
Ёниб яша, токи жонинг бор экан!

Майсадай шимиргин офтоб ўтини,
Кўзидай симиргин баҳор сутини,
Авайла Юракни – бу Рух кутини.
Уйғоқ яша, ғафлат сенга ор экан!

Ер – ипак, қадаминг пардан-да енгил,
Мўрча қанотида мусаффо кўнгил.
Ё ҳайқириқ, ё бир оҳ бўлу, тингил,
Ёниб яша, дунё бир бозор экан.
Бир бошга бир ўлим харидор экан...

1993.

ТАСДИҚ

Ит ҳуради, карвон ўтади.

Халқ мақоли.

Дунё сўраб, султонлар ўтар,
Кароматли чилтонлар ўтар,
Яхши ўтар, ёмонлар ўтар,
Итлар ҳуради, карвонлар ўтар.

Ялтоқланиб суяк берганга,
Эгасини қопиб эртанга,
Ўлжа бўлиб ҳақдай мерганга,
Итлар ҳуради, карвонлар ўтар.

Улуғларни солиб орага,
Айлантириб оқни-қорага,
Қул тутиниб макру порага,
Итлар ҳуради, карвонлар ўтар.

Бойчечакдай қор остида гоҳ,
Машраб каби дор остида гоҳ,
Ҳақ туғилар тор оғзида гоҳ...
Итлар ҳуради, карвонлар ўтар.

Мусичадай кўнглимда қишлаб,
Буғдой каби ям-яшил нишлаб,
Онам каби қўлимдан ушлаб
Ҳақ тураркан ақлимни пешлаб,
Итлар ҳуради, карвонлар ўтар.

1993.

* * *

Қалдиноклар, уйғот мени,
Чиғирикларга от мени,
Тегирмонингда торт мени,
Уйғот мени!
Дўлингда бир кафт ун бўлай,
Эриб ё кўрғошин бўлай,
Ўтга тушиб олтин бўлай,
Уйғот мен!

Чашмайи салсабил бўлай,
Тун соқчиси – табил бўлай,
Ё арслон, ё сабил бўлай,
Уйғот мени!

Кўзимни тутмиш пардалар,
Тавба ўрнинда зардалар,
Хизрдай назаркардалар,
Уйғот мени!

Тоатга тоқатим қани?
Ҳаққа ибодатим қани?
Сахархез одатим қани?
Уйғот мени!

Қорин ғами, турмуш юки
Тоғдай турар каддим букиб,
Сўрарман юм-юм ёш тўкиб,
Бу ғафлатдан
Уйғот мени!

1993.

* * *

Саррин шабадалар, ел,
Шабнамли сабуҳимга,
Гулдан нафис руҳимга,
Андухимга кел!

Бир ҳовуч чағир тошдай
Ўзим дарёга ташлай,
Дарёда яшай бошлай,
Кел, сулҳимга кел!

Тошқин шалолалар, ҳай,
Нолаваш лолалар, ҳай,
Сабри қил – толалар, ҳай,
Дил мулкимга кел!

Гул бўлиб оқай-кетай,
Ё ярадор охудай
Тоғларга чиқай-кетай,
Ҳамроҳликка кел,
Сабоғимга кел...

1993.

ВАРДОНЗЕ КЎРҒОНИДА

Пахмоқ сочли саксовуллар хаёлкаш,
Туябўйин таналари чатнаган.
Шаккок шамол девларининг кўнгли ғаш,
Туяқушдай тепалардан хатлаган.

Оёқ кўйсанг – ўрмалайди зиналар,
Осмон яқин. Аллоҳ яқин, нур яқин.
Вардонзенинг кўксида хазиналар,
Тилсим тарих – кўзлардаги ҳур чакин.

Рўпарада мунғаяди кабртош,
Битикларин ўкий олмай дил ҳуноб.
Кўзларимга сизиб келар ҳалқа ёш,
Бу хатларнинг кўз ёшида офтоб.

Маним дардим, армонларим малҳами,
Рухим поклар бундаги ҳар калима.
Фориғ бўлар бунда қисмат алами
Ва шўр босган диллар бўлар салима.

Саксовулзор шовуллайди ҳайбатли,
Қамишзорлар қаҳ-қаҳ урар ҳолима.
Гўё аршдан ерга бокиб ҳасратли,
Мен ўхшарман ўз-ўзима золима.

Гарчи энди шафақ яқин, шом яқин,
Йўқдир тавба-тазаррудан ўзга йўл.
Кўнглум эриб, дил бузилиб бу пешин
Хайр қутига ташларқанман аста пул

Оёғимнинг остидаги ер чўкар,
Осмон кетар назаримдан кўп йирок.
Хайру эҳсон, садақалар қилмас кор,
Мен коларман ўрталикда муаллақ.

Бу дунёда муаллақлик ёмондир,
Рух калидин йўқотмоқлик зўр гуноҳ.
Осийларни кечиргувчи улуғ Пир,
Ўзлигига қайтаргин ўзинг, Аллоҳ!

Саксовуллар туяларга айланиб,
Изғиб кетар ироқ мозий чўлига.
Мук тушганча, қумга ёшим ийланиб
Мен колурман кўрғоннинг қоқ белида.

1993.

ВАТАНГА МУҲАББАТ ИЗҲОРИ

Ҳазориспанд бўлсам саҳроларингда,
Феруза тош бўлсам дарёларингда,
Ҳайит ойи бўлсам самоларингда,
Меҳру вафо – кўрар дунёларингда,
Сени ёмон кўздан асрамоқ учун!

Остонанда ётган итинг бўлойин,
Наслингни пок тутган сутинг бўлойин,
Кўзингдаги ҳурлик ўтинг бўлойин,
Баланд тоғларда бургутинг бўлойин,
Сени ғаним кўздан асрамоқ учун!

Сўзим бор – савашда қилич бўлоли,
Шахдим бор – қуввати биринч бўлоли,
Яхши-ёмонингда илинж бўлоли,
Ипак жоним метиндан синч бўлоли,
Сени офат кўздан асрамоқ учун!

Фақат сен кўзимга боқиб тур, Ватан,
Онамдай елкамга қоқиб тур, Ватан,
Қалбимда дарёдай оқиб тур, Ватан,

Бошимда Хумодай балкиб тур, Ватан,
Мени гумон сўздан асрамоқ учун!

Сени ёмон кўздан асрамоқ учун!

1993.

ТАЪБИР

Нечаким жаннатий тушлар,
Башоратлар кўрармен гоҳ.
Синик бу кўнглими хушлар
Ишоратлар кўрармен гоҳ.
Буюк Аллоҳ каломидан
Мунаввар гўшалар ичра,
Гоҳи бомдод давомида
Тариқатпешалар ичра
Кўзимдан сочилиб дурлар,
Тавалло айларам Ҳакка.
Дуога кўл очиб пирлар,
Сўз айтур менга – илҳаққа.
Мислсиз баҳри уммонда
Узалган кўприк узра гоҳ
Турарман зору ҳайронда,
Тубинда парпирар гулмоҳ.
Саболар кўнғирок чалгай,
Булутлар эшилур тол-тол.
Наволар ақлими олгай,
Ҳаволар бахш этур икбол.
Кўзим очсам: мулойим бир
Гўзал орзули тонг отмиш.
Бу тушлар таъбиринда хур
Ҳаётдан яхши фол ётмиш.

1993.

ОНА ТУРКИСТОНЧА ЙИҒЛАГАН ЙЎҚДИР

– Истиқлол ҳавосига, озодликка,
эркинликка тўйиш мумкинми ўзи?

Президент И.КАРИМОВ сўзларидан.

Кийикнинг кўзидан бошқа айби йўқ,
Маним жайрон элим, кўзларингда ўқ.
Дардинг-ку кўксингда ёниб турган чўғ,
Озодлик деб сен-ча йиғлаган кимдир?

Оёқ остиндаги туфроқ бўлдинг-а,
«Босмачи» бўлдинг-а, «қулоқ» бўлдинг-а,
Қирғинларда боши улоқ бўлдинг-а?
Эрк деб сен-ча бағрин тиглаган кимдир?

Ўзлигингни қамаб «Ёрилтош»ларга,
Айландинг қаноат, фил бардошларга,
Ҳасратингни айтиб гулга, тошларга,
Жигари-бағрини доғлаган кимдир?

Кафансиз кўмилган, мозори ғорат,
Йиғлаб-йиғлолмаган, озори ғорат,
Умр деган савдо бозори ғорат,
Селу себор бўлиб йиғлаган кимдир?

Ўз уйидан ногоҳ чикқанда илон,
Беклари тирқираб тўзғиса тўрт ён,
Ожиз кўйчивондек гарангсиб ёмон,
Етмиш йил ўликдай ухлаган кимдир?

Қандаладай сўриб куч-мадорини,
Бир юҳо топтади номус-орини,
Унутиб Аллоҳдай азиз ёрини,
Узлатда сенчалик йиғлаган кимдир?

Харсанглар мум бўлди Қадр кечангда,
Илоҳий зум бўлди Қадр кечангда,
Ким билди, ким билди Қадр кечангда:
Нон эмас, нур сўраб йиғлаган кимдир?

Руҳингдаги майин шаббодалардан,
Кўзингдаги озод ифодалардан,
Ғойибу тирик бор ғамбодалардан
Сўйласам, сенчалик йиғлаган кимдир?

Қодирийнинг маҳзун кўзлари айтсин,
Носирийнинг пари сўзлари айтсин,
Аждодларнинг улуғ қарзлари айтсин:
Она Туркистон-ча йиғлаган йўқдир,
Озодлик деб онча йиғлаган – йўқдир!

1993.

* * *

Макрнинг устидан кулган Ҳаётдай
Сизлардан куламан, сохтагар Зайдлар.
Ким куннинг юзига балчиклар отгай —
У нурга айланиб ортига қайтар.

Ёғдудан кўзингиз қамашиб, титраб,
Тирқишга қочдингиз калтакесакдай.
Думингизни ташлаб, танани судраб
Югуриб чиқдингиз бошқа қавақдан...

1993.

* * *

Мен кул бўлдим номус-орга,
Осилдим бир баланд дорга:
Молим магар жон садқаси,
Жоним садқа номус-орга,

Ҳар не айтдим – отилган ўқ.
Қадалди ўқ жисму зорга,
Сўз ўқларин териб бир-бир,
Бағир тўлди яроларга.

Куним, қолма бурди йўққа,
Ишинг тушсин лафзи борга.
Ғафлат кули, нафс бандаси
Ярарми ҳеч бирор корга?

Бу миллат эрки деб бир йўл
Бошинг қўйсанг пойдеворга,
Истиқлол де, кечиб жондан,
Кирар бўл оташин норга.

Шу халқнинг шаъни, ҳусни деб
Ўзинг ур чархи давворга:
Ки айлансин анинг мулки
Устивору устиворга!

1994.

* * *

Опам Бибиражаб мезонда
70 ёшга тўлардилар...

Шоҳсупа гирдига райҳон сепайин,
Келар йўлингизга сувлар сепайин,
Кўклам ёмғиридай сўзлари майин,
Садарайҳон Сизни эслатур.

Сап-сарик тиллодай олулар пишди,
Оқ олма оқариб тагига тушди,
Баргидан кўп узум солди бихишти,
Оҳ, саратон, Сизни эслатур.

Қовунлар карсиллаб полизларида,
Қирқ оғайни гулнинг қирмизларида,
Кузнинг хаёл кезган кундузларида
Мезон Сизни эслатур...

Армон Сизни эслатур...

1994.

* * *

Неча йилки, ёстикқа михлаб
Қўйган уни бешафқат ҳаёт.
Шеър ёзар у қувончдан йиғлаб,
Тушларида қучиб ишқ, нажот.
Дарчасидан мўралаб ўтар
Ўйинқароқ ой меҳру нозда.
Жамбул, райҳон бўйлари тутар
Хонасини ҳар баҳор-ёзда.
Хаёллари унинг – қизғалдоқ,
Қояларга чиқар ўрмалаб.
Назарида, чопқиллайди тоғ,

Этагида яшил йўрмалар.
Ҳилпиратиб шоҳи кўйлагин
Капалакдай кирар сулув киз.
Бир дам шодлик ёқар юрагин,
Нигоҳлари тортади маънос:
Қалдирғочдай вижирлар баҳор,
Ўсиб чиқар кўксида қанот.
Шивирлайди қоғозга бедор:
«Сени жондан севаман, ҳаёт!».

АГАР...

Имтиҳон, деб
Ширин жонга
Темирни қиздириб босса,
«Ватан» сўзин ўйиб ёзса,
Тоғдай чида,
Чида, юрак!

Ватанни нолавор кўрсанг,
Тирикликни бекор кўрсанг,
Жон тикмоққа қарор кўрсанг,
Жон жойингга қамчи урсанг,
Йиғлаб чида,
Чида, юрак!

Чидолмасанг, бир хас бўл-а,
Номарду ҳам нокас бўл-а,
Бир кунингда минг бор ўл-а,
Бесару бесомонимсан,
Садқайи тоза қонимсан,
Тина қолгил,
Тингил, юрак!

1994.

Яшин урди далаларни,
Дарахт мисли Юрак ёнди.
Юрак қўйнида туш кўрган
Муборак ҳар дарак ёнди.

Қурук ва ҳўл ёниб бўзлар,
Тану жон муштарақ ёнди.
Тиканзор, ангор, андизлар,
Тоғларда шаршарақ ёнди.

Очилди зум сўқир кўзлар,
Қароқда камалақ ёнди.
Қарахт бўлдию бу кезлар
Ғорларда шабпарақ ёнди.

Ҳаёт дўконида хом бўз,
Кимхоб-кундал, ипак ёнди.
Қаю нокасга бердинг туз,
Бўғзида нон-намақ ёнди.

Қизиб томир – пилик бўлди,
Чақинда шубҳа-шак ёнди.
Ки гулзор бўлди бизга ўт,
Қамақлар жизғанак ёнди.

1994.

* * *

Ғаюр бўлсанг, зикна бўлсанг,
Давлат кетар кўлингдан,
Ғийбат ёйин ўқлаб юрсанг,
Савлат кетар кўлингдан.

Бу беш кунлик дунё асли,
Кўз очгулик толе фасли,
Тутқич бермай кийик мисли
Мухлат кетар кўлингдан.

Оёқларинг омоч бўлгай,
Босган изинг равоч тўлгай,
Баҳоринг элга бож бўлгай.
Шиддат кетар кўлингдан.

Қайтиш келар, ботарсан ҳам,
Қора ерда ётарсан ҳам,
Тирикликдай буюк байрам,
Бу бахт кетар кўлингдан...

1994.

* * *

Ватан!
Хур қизи каби бул кун
Баланд тоғ устида кўрдим.
Яшил мовий ва оқ ёлқин
Бир байрок хуснида кўрдим.

Агар қирқ йил бўлиб қирғин,
Ажал ўтса чалиб бурғу,
Ўлмаган мардларингни мен
Хур сабоқ устида кўрдим.

Кўзингда – ўчи алқасос,
Кўксингда кучли гулдурос,
Нодирадай гирён уввос
Дод-фироқ устида кўрдим.

Изинг қутли, шонинг қутли,
Тоғинг, чўққинг сор бургутли,
Сени тонг шараф қутбли
Буржи моҳ хуснида кўрдим.

Тўкилсам, ковжираб бир кун,
Видо айтар дунёи дун.
Онамдай кўзлари пурхун
Шу тупроқ устида кўрдим...

1994.

* * *

Алвидо,
Кетарман куш бўлиб.
Хувиллаб қолар уй мисли қишки боғ.
Энг ширин, энг ёрқин туш бўлиб
Кечалар яшайман ҳаётингда мен.

Ҳижрон бўрилари увиллар тунда,
Кулбангни ёритмас фариштали ой.
Сен ҳасрат маҳбуси – йиғлайсан унда,
Топилмас дардкашинг, қанотингда – мен.

Дарчангга тирмашар бесоат шамол,
Пойгакда кавушинг тўлдиради қор.
Жунжиккан жисмингни иситмас висол,
Суянсанг – елкангдан итарар девор.

Чорлайсан. Ўртада етти қават кўк.
Чорлайсан. Орада жаннат, қиёмат.
Мен юрган йўллар бўш – чиннигуллар эк,
Маҳзун ўйларингга сочгай тароват.

Ёлғиз бир эгам бор иссиқ жонимга,
Манимдай ярим жон, кўнгли адога.
Мен кетсам, кетарман меҳрибонимга —
Суйдирган, куйдирган қодир худога...

1994.

ЎЗБЕКИСТОНГА ФАХРИЯ

Дардингни бошига тож айлаган ким?
Умрини умрингга бож айлаган ким?
Қоронғу тунингда порлаган умид —
Дилин шамъи меърож айлаганинг ким?

От суриб ўтди хон-бекларинг қанча,
Хар бири кул торғди ўз кўмочига.
Ёғийга ем бўлиб, ёвларга — қамчи,
Кўксинг шудғор бўлди ғам омочига.

Беасил, безотлар мазаллатидан
Буюк даҳоларинг аталди жаллод.
Тўзғидинг, сочилдинг оққуш патидай,
Бўғзингдан вулқондай отилди фарёд.

Бой эдинг ҳимматли, хайру дуоли,
Кўранг — тана-тўлпи, қозикларда — от.
Боғу боқчаларинг жаннат ҳаволи,
Тўйларинг кўпкари, курашли, шўх-шод.

Бўзлаб, кўч-кўронинг ортиб елкага,
Ота маконингдан бўлдинг бадарға.
Булбуллар чаҳ-чаҳи тўлган ўлкага,
Қор тилаб ёприлди калхату қарға.

Бир ғалвир арпа не — нишхўрти ҳам йўк,
Бешигингни ўтин қилдилар яйраб,
Эл ичра оралаб бўридай совуқ,
Акани укага ёв қилди қайраб.

Ўғлин аждаҳога берган Онадай
Қуюнларда қақшаб, қорларда чопдинг.
Баҳри муҳит ичра садаф донадай
Носирийни қайинзорларда топдинг.

Оғзини очолмай, кимга дил ёриб,
Дарди ичга урган заъфаронимсан.
Нағал пошналарга пешона уриб,
Арзагўйлик қилган нотавонимсан.

Ғофиллик ниш урди Ақл кўзига,
Шабкўр бўлди элат чирокқа мухтож.
Зор бўлди кафанлик сурпу бўзига,
Жаҳоний шарафга ярашган гултож.

Эй, тоқат фарзанди, буғдой сўзлигим,
Эй, сабру ситамга севгили ўлкам,
Наслу насабли эл, шаъним, ўзлигим,
Бугун қаҳрамонсан, гўшангда байрам.

Юзинг қизил бўлди салтанат ичра,
Довруғинг шоён юз мамлакат ичра.
Сен уйқунг бузилмай, тинч тушлар кўрдинг,
Бир ўғлинг бедорхоб азият ичра.

Қарчиғай куш каби сезгир сиёғи,
Доим узангида анинг оёғи.
Улуғ минбарларда шонингдан сўйлаб,
Етти иқлим ичра ёқди чироғинг.

Зулмат девларини енган темиртан
Фидойи мардингни қутлайсан, Ватан!
Озодлик ва хурлик юлдузин асли
Сен унинг исмида топгансан, зотан!

Сенга раво кўрмай ҳатто сомонни,
Не каслар олдилар оғзингдан нонни.
Бу не жўмардликким, шаҳаншоҳи юрт
Сенга нисбат берар Олтин Нишонни!

Туғли, туғроли эл, эй олийнишон,
Яхшига – яхшилиқ савлатим маним,
Яхшингга буюрсин бу кутлуғ унвон,
Келажаги буюқ давлатим маним!

Сен янги ўзанга тушган дарёсан,
Довул-долғаларинг, баҳоринг бўлак.
Донғил манзилларга кириб боросан,
Давлатий удуминг, шиоринг – бўлак!

Боши янчилмаган илондай гоҳ-гоҳ
Кўзгалар ул эски тузумнинг лоши.
Яна вужудингни айлаб минг куроқ,
Этмоқ бўлар фитна-бузгун талоши.

Қайтар кўприклар-ку ёнгани ҳақ рост,
Ким ул зимистонни соғинган зоғлар?
Ақлу тафаккурга солиб гулдурас,
Истиклол! – Бонг уринг хур кўнғироқлар!

Ўтсак, майса бўлиб кўклармиз қайта,
Истиклол, Истиклол қасамин айта.
Озод руҳимизда порлар тун-кундуз
Ўзбекистон деган абадий юлдуз!

Эй, тоқат фарзанди, буғдой сўзлигим,
Эй, ёрқин йўлларни танлаган карвон,
Наслу насабли эл, ёруғ юзлигим,
Яхшингга буюрсин муборақ унвон!

1994.

ГИРЯ

Сен бунча кўнгли қаттик,
Ҳукми ботил, замона?
Ўз ўғлига уриб тиг
Кулган қотил замона.

Бўғзига пичоқ тираб
Отабекни, Қумушни,
Қора зулфидан бураб
Зайнабгина беҳушни,

Қодирий билан кўшиб,
Дорга тортган замона.
Лабига учук тошиб,
Кўзи қотган замона...

Ўзбекойим – хон ойм,
Юраклари қон ойм,
Офтобойим кўзида
Порлаб турган мулойим

Меҳр кабутарини
Сихга тортган замона.
Ичиб селобларини,
Наҳсга ботган замона.

Паст-пастгина тепалар
Тоғлик даъво қилдилар.
Хондан кийиб сарполар,
Бекни иғво қилдилар.

Отилма ўк, отилма,
Жаллодлара сотилма,
Тушма Имон қасдина,
Қора қона қотилма!

Ўқ варанглар чакмоқдай,
Кўкка учар озод Рух.
Одам ўтмас овлоқда
Ўкка учар Сўз, Шукух.

Кўзлари кўр замона,
Қулоғи қар замона,
Қурбонлик сўраб ўтган
Қизил аждар замона...

Йиғлаб-йиғлаб тонг отар.
Уйғонмайди бирор зот.
Жарликда гувлаб ётар
Қо-ди-ри-ий
деган фарёд.

1994.

* * *

Оловга келдингми, кулга келдингми? —
Мендан эмас, умри бодпойдан сўранг.
Садаф анжоми шай меҳмонидурман,
Дунё деган қарвонсаройдан сўранг.

Мен бир қувонч топдим ёруғ дунёда,
Ул қувонч нелигин сўраманг мендан,
Бахт қуши бошига кўниб саҳрода
Подшоҳ кўтарилган гаёйдан сўранг.

Тупроқда нур кўрдим, нафасда – шуур,
Неки тақдир кўрдим, айладим шукур,
Қирқ йил салом бердим туз ичган жойга,
Қадамларим теккан ҳар жойдан сўранг.

Косамиз оқариб, пичоғимиз мой,
Гоҳ-гоҳ ҳолимизга маймун деди вой,
Гоҳ бўлдик хумдонда обдон пишган лой,
Савлатни шул содда ўзбойдан сўранг.

1994.

ТАЛҚИН

Умидли дунёда ҳар бандайи Ҳақ
Ноумид бўлмасин, нолон бўлмасин.
Етти мучасини яратибми соғ,
Ўзгаларга тирик товон бўлмасин.

Уловин гупчаги синиб, қоқ йўлда,
Ярим манзилларда ҳайрон бўлмасин.
Ғафлат кўчкисиди, оловда, селда
Қурган иморати вайрон бўлмасин.

Кўтарган хирмони – ўзига насиб,
Ҳаром панжаларга ўлпон бўлмасин.
Бойлик – қўлнинг кири, дил мулки – бисот
Қароқчи талаган карвон бўлмасин.

Ҳар кимнинг умрида меърож туни бор,
Ўшал бахтга етмай бешон бўлмасин.
Беш кунлик дунёда эй, сен умидвор,
Элдан чиқиб номинг ёмон бўлмасин,

Маломат тошига нишон бўлмасин!

1994.

МАШРАБ

Бунда девонадан соғлари кўпроқ,
Булбуллари сийрак, зоғлари кўпроқ,
Руҳида иллоти, доғлари кўпроқ,
Бу соғларни кечир, девона Машраб.

Сўзингда курраи арзни кўрибмен,
Ишқ элин покиза тарзин кўрибмен,
Юракнинг қирқ газли дарзин кўрибмен, —
Тиккали қайдадур тевона, Машраб?

Ваҳдат майин ичиб, синовга кирдинг,
Қамишдай хирмани оловга кирдинг,
Бир тутам оҳ бўлдинг – ғаровга кирдинг,
Ўзин ўтга урган парвона Машраб!

Оломон пойида авбош ётодур,
Кимдир туфроқ сочур, ким – тош отодур,
Пири пахта отар – тигдай ботодур,
Арслондай ўкирар гирёна Машраб!

Бир алиф ичига дунёни жойлаб,
Дорнинг оғочига жонини байлаб,
Урён сийратини қасри «худой»лаб,
Ҳакнинг сўроғинда сўзона Машраб!

Қашкар чўлларида муғом йиғлаюр,
Дарвишлар зикрида пайғом йиғлаюр,
Томошабин улус – ноком йиғлаюр,
«Аналҳақ» деб учди тўзона Машраб!

Эй, Аллоҳ ишкида бемор ўлан зот,
Маҳрами хос – дорга иқрор ўлан зот,
Кўклам майсасидай бедор ўлан зот,
Қаландарлар шоҳи – шоҳона Машраб!

Ўшал дор кўкариб, хурмо бўландир,
Оҳинг палакларга йўрма бўландир,
Гардинг Намонгонда сурма бўландир,
Садаф ичиндаги дурдона Машраб.

Бу мудроқ наслинга уйғон, дея кел,
Нори муҳаббатдай ён, ён, дея кел!
Инсон бир ғанимат меҳмон, дея кел!
Зийнат бўл бу эски дўкона, Машраб!
Ўртанмоқни ўргат жаҳона, Машраб!

1994.

* * *

Жон қулоғин тутган мажлисларимга,
Жонимни тутай Сиз мухлисларимга,
Читга, бўзга эмас, шеърга дил берган
Дардкашим, дилкашим, мунисларимга.

Қаро кўзингизда дард-финоқ кўрдим,
Бедорлик деган хур кўнғироқ кўрдим,
Ҳазрат Ғиждувоний мақбарларида
«Алиф»дай хайратли сас-сўроқ кўрдим.

Бу ташна қалбларга нури назар қил,
Илму маърифатни шамъи хунар қил.
Битта сўнғак кўрса, эмаклаб юрган
Тубан бандалардан тангрим, ҳазар қил!

Агар пойдор экан дину диёнат,
Оламдан бадарға бўлғай хиёнат.
Бир қоп сомон эмас, бир дона гавҳар
Инсонлик тожига бўлғуси зийнат.

Ҳафтмачитга етдим кўлмаклаб, сойлаб,
Кўнгилларда ҳикмат мурғини пойлаб,
Менким, дардингизга дармон изларам
Минглаб овозларни жонимга жойлаб...

1994.

* * *

Довул хуркиб наърасидан,
Учук тошиб тоғу тошда,
Боботоғнинг дарасида
Арслон каби ўкраб-шошган
Ботир бола!
Ўвузликнинг пайин қирқиб,
Чўл белида дупурлаган,
Ҳайбатидан девлар хуркиб,
Қояларда гумбурлаган
Ботир бола!

Ботир бола, тулпорингнинг
Туёқлари тилло бўлсин!
Ўзбекистон тупроқлари
Сен ўтганда кимё бўлсин...

* * *

Мен кимнинг букилган қаддини кўрдим,
Қовурғам қайишди, ботди жигарга.
Игна кўзича нур истаб югурдим,
Меҳримни кўнғирок қилиб кимларга?

Сабримни совурди сўник нигоҳлар,
Олтин кукунидай тўзди тоқатим.
Юрагимни тиғдай тилди чакмоқлар,
Айқаш-уйқаш бўлди азоб-роҳатим –

Истадим: осмонга парвоз айласа
Озод, эрка руҳлар, дилбар хаёллар.
Нозли сирларига сирдош сайласа
Кетмонга боғланиб қолган аёллар.

Булбули нолондек ёндим, сайрадим,
Кимиё бўлмоққа бор эди чоғим.
Ёп-ёруғ юзимга чизик тортиб жим,
Бўзга сотди-кетди уруғ-аймоғим...

Кимиё бўлмоққа бор эди чоғим!

1995.

Таваккал қилдим-у оловга кирдим,
Товоним ем бўлди лаққа чўғларга.
Симдаги дорбоздай ўтда югурдим,
Томоша топилди дарди йўқларга.

Ўтин қалайверди бедард оломон
Иғводан, фитнадан, фиску фужурдан.
Қирқоғайни гулдай бу олов хирмон, —
Покланиб ёндим мен илоҳий нурда.

Сўзларим кичкириб кушдай учдилар,
Эътикод, муҳаббат, ишқ учқунлари.
Кўзларим сеҳрини аста ечдилар
Жаннатий азобнинг бод-куюнлари.

Саҳрони коплаган кўкламий майса
Шивирлаб пойимга бош уриб йиғлар.
Оби раҳмат дея майин жилмайсам,
Жаранглаб сочилди ерга ақиқлар.

Мен байъат келтирган Иймон чин эди.
Ихлосим пок эди. Ишқим эди рост.
Мен-ку кул бўлмадим.
Бурқираб дуди,
Кул сочиб ўйнайди уч-тўрт ишкибоз...

1995.

ТЎРТЛИКЛАР

* * *

Уйку кўздан қочиб кетган бир кийик,
Ани қувламоққа мадор қайдадур?
Созанда, дил сатҳи тут каби ўйик,
Унингдай ҳасратли дутор қайдадир?

* * *

Яхшингни оширган – меҳрибон элинг,
Ёмонинг яширган – меҳрибон элинг,
Шамолгаронинг, ҳам – соябон элинг...
Кўксингга эл каби тумор қайдадур?

* * *

Фалак айвонида буржи фарахман,
Гаҳи бахтдан, гаҳи дарддан карахтман.
Қаю офтоб ўтибдур бошингиздан,
Меҳр боғинда-ку кўм-кўк дарахтман.

* * *

Мен – анжир гулиман,
Тўзим билмасман,
Ҳамалимда кечар кузим, билмасман,
Маъюс кўзларимга мўлтираб бокма,
Ўзимнинг кўнглимни ўзим билмасман...

Ҳали Сизга дард айтдимми,
Эсиз маним сўзим-а.
Деворга сўз қотгунча то
Тиғ урсайдим ўзима!
Сўзим ерда қолганича,
Шайтон бўйни синсайди.
Ёки сўзим харсангларда
Майса бўлиб унсайди.
Дарёларга айтганимда
Садаф бўлармиди ул?
Ё чўлларга шивирласам,
Очиларди наврўзгул.
Токқа айтсам ўшал сўзни,
Қайнар булоқ бўларди.
Қудукларга айта қолсам
Най-кўнғироқ бўларди.
Қулоғи том битганларга
Айтсам, довул бўларди.
Шамол куни гапирдимми,
Довшим зое кетди ё?
Бир ҳикматни минг олтинга
Олар дамлар ўтди ё?
Мен эдим-ку сўз инжусин
Елга сочмас нозиктаъб...
Бойлигини дев талаган
Хумга ўхшаб қолди қалб...

1995.

* * *

Хижиллик курсин.
Хижолат сарик бўлмоқ ёмон.
Юрагингда ҳаво қорасон,
Тиш оқини кўрсатмоқ – ёмон.

Сабринг дарёдай тўлмоқ ёмон.
Кўнглинг кўлдай қуриб,
Бардошинг мумдай эриб,
Сомондай соврулмоқ ёмон.

Ўзингни шер билмоқ ёмон.
Ўзгани – чумоли билмоқ ёмон.
Майдонга кириб, жўмарддан эмас,
Номарддан йиқилмоқ ёмон.

Ўтгани бошдан оширган яхши,
Ғанимдан дардни яширган яхши,
Ноқасдан ҳиммат сўрагунча,
Қора ерга бош урган – яхши!

1995.

* * *

Бу жароҳат чуқур,
Азоб – аччиқдир,
Сабрдан ўзга бир табиби йўқдир.
Ярадор кийикдай
Бир чашма қидир,
Аллоҳнинг сенингдек
Ҳабиби йўқдир.

Изла равочларнинг
Илдизларини,
Меҳригиёларнинг қирмизларини,
Ё кўли Қуббоннинг жазирасида
Қумғондай қайнар қум-денгизларини!

Сени хўп сийлади дард билан ҳаёт,
Яна шифосин-да берди меҳрибон.
Адашдинг, мункидинг, чиқардинг қанот,
Гоҳ бошинг осмонда, гоҳо дилинг қон.

Давраларга кирдинг иззатли, камгап,
Кучоғини очди басавлат элинг:
Алқади, суяди ўз қизи атаб,
Эл ичинда қисқа бўлмади тилинг.

Энг баланд минор ҳам Ердан юксалар,
Сенинг таянчинг шу, собит юлдузинг:
Дуога қўл очиб қолган кексалар
Доно сўзларидан излагин ўзинг.

Сенинг таянчинг шул, собит юлдузинг!

1995.

ИСТИҚЛОЛ ТАРИХНИНГ ИМТИҲОНИДИР

Торгина гузарлар, пастқам расталар
Ғала-ғовур бозор кетмас хаёлдан:
Қорин ташвишида қўли басталар
Ўсиб чиқаверар ҳар бир саволдан.

Фитрат ким, Чўлпон ким, кимдир Тавалло,
Миллат деб қон қусган марду эранлар,
Жони пилик бўлиб таратган зиё
Эътиқоди буюк фикри теранлар.

Аларнинг сувратин излайман бир-бир
Рўпарамдан ўтган ҳар бир одамдан,
Қонида ранги йўқ, онгида шуур,
Тамом хабарсиздир янги оламдан.

Истиқлол юлдузи яркираб магар
Жаҳон айвонида ўзбекдан сўйлар.
Қартавозлик қилиб бир тўда гар-гар,
Дўқондан топилмас шакарни ўйлар.

Дунё кимёгарнинг рангидай қайнар
Зехну қалб кирадур ўзга сифатга.
Бири амалдорнинг оғзини мойлар
Эришмоқ-чун обрў, мансаб, давлатга.

Эшигин олдида уюлган ахлат,
Кўнглини кир қилмас, ўтар бепарво.
Отни ҳуркитгудек олифта савлат,
Кўксида илондек ўрмалар риё.

Улуғ Яссавийлар – нури покларим,
Баҳовуддин пирим, эй дили баёр,
Иймон осмонида ўчмас моҳларим,
Ғафлат бандаларин айлангиз бедор.

Ки миллат эрк учун, ҳамият учун
Жон олиб, жонини бермаса магар,
Бошини тикмаса ҳуррият учун,
Маломатга қолур ўлгунга қадар.

Асрий талотўплар, зилзилаларда
Ўзбекнинг ўлмаган сабил жонидир.
«Истиклол не берди?» дейсан серзарда,
Истиклол тарихнинг имтиҳонидир.

Пойингда шу жаннат туфроқ Истиклол,
Бошингда булутсиз само хурликдир.
Бешигингда чақнаб ётар истикбол.
Мустақиллик тили, дили бирликдир.

Бир луқма думба деб қопконга тушган
Арслон қисматини чиқарма ёддан.
Битта тақа топса, от дея шошган
Афандим ўзингсан, ўзбексан содда!

Ҳали сен жаҳоний илмда комил,
Гурас-гурас келар авлод бошисан.
Бозорларинг бўлур мол билан мил-мил,
Сен ёруғ кунларга тамал тошисан.

Сабрдан ийланган асли зуволанг,
Тишингни тишга бос, тоқатга бўл ёр!
Истиклол – тўрт ёзни кўрган ўз боланг,
Кўксингга маҳкам бос, халқим, умидвор!

Ҳар битта юракда сас берсин Чўлпон,
Фитратлар юксалсин метин жонингда.
Тишингга маҳкам бос, олиб ўт омон
Истиклолни Аср имтиҳонидан!

1995.

* * *

*Шеър ўқимаган куним бир нарсамни
йўқотгандайман, – дейди доришунос*

М.Хўжаев.

Донишманд шеър ўқийди.
Тутларга бол инади.
«Кўкча» ёқда сўфитўрғай
Чулдираши тинади.
Ғафлат босган булоқларнинг
Ғамгин кўзи очилар.
Дала-даштга сабоҳларнинг
Шудринглари сочилар.
Қирғовулнинг патларига
Оқ бурганлар хат ёзар.
Ғанимат ёз дафтарига
Қадимий ҳикмат ёзар:
«Ки ҳар томнинг бўғотига
Ёғиб ўтар дайди қор»¹

Ёшлиқ ўтин сўндиролмас
Агар шеърий ёлқин бор.
Фузулийдан, Шохмашрабдан
Ғазал янграр пешма-пеш
Ҳасрату шавқ, ҳаёт, Ватан
Ҳижрон-висол келар эш...
«Ғиждувонлик ҳозиқ табиб,
Таъби назми бинойи» —
«Мажолисун нафоис»га
Ёзгудайин Навоий!

¹ Лоадрийдан.

* * *

Хулкар туғди.
Кечалар салқин.
Мастона сайрайди саратон.
Бота бошлар саҳарга яқин
Чарақлаган ой ҳам дарахшон.

Ўрикларнинг хумчаларида
Ёз шарбати тирсиллаб ётар.
Атиргулнинг ғунчаларида
Капалаклар асалга ботар.

Марвартак тут новвот, дурдона,
Ҳар шохаси – чуғурчукбозор.
Намозшомгулларга парвона
Уйғонади насим беозор.

Оғиб кетар «Етти оғайни»,
Сумбуланинг ўроғи «оғар».
Собит турар Қутб юлдузи,
Хаёлларга афсона ёғар.

Саратоннинг сўлим лаҳзаси,
Тонг ҳуснида тириклик, фарах.
Янграб кетар Аллоҳ шеvasи:
«Ҳаййа алал фалаҳ...»
Садосида тириклик, фарах.

* * *

Қоратоллар соясида
Кашта тикиб ўсган эдинг,
Атиргуллар поясига
Қайноқ хатлар ёзган эдинг.
Чўл булбули ҳасратлари
Қулоғингга сирға эди.
Болаликнинг ҳайратлари
Кўзларингда жилға эди.
Нозбўй, ҳулбўй атирлари
Сингиб қолган кўйлагингга.
Қанча-қанча дил сирларинг
Айтгандинг оқ лайлагингга.
Кашталаринг олиб кетди
Тийрикамон-камалаклар.
Хатларингни ўқиб ўтди
Фаришталар, капалаклар.
Сирғаларинг шилдир-шилдир
Ютди балиқли ҳовузлар.
Лайлак экиб ўтганмидир:
Унибди тилло тарвузлар.
Кесилмишдир қоратоллар,
Ерда мажруҳ чандиқлари.
Тол тагида қолиб кетди
Болаликнинг сандиқлари...

1995.

* * *

Неча фасл ғайратим йўк, тобим йўк,
Чархпалакдай айлансам, шитобим йўк,
Ўз-ўзимга фармоним, итобим йўк,
Уйкуларим ўчирган азобим йўк.

Офтоб кулиб пешонамни силайди,
Елкам узра шафтолулар гуллайди,
Мусичалар шавқия «ку-ку»лайди,
Алангам йўк, ҳайратим-хитобим йўк.

Хайригулнинг муғжасида сир дунё,
Булутларнинг ўркачида нур дунё,
Билқиллаган тупроқларда ҳур дунё,
Нохун урсам, юракда рубобим йўк.

Ёғ ичинда яйрамаган буйракдай,
Том бошида учолмаган варракдай,
Шамолини йўқотган бозбаракдай,
Сонда борман, санокда ҳисобим йўк.

Аё, пирлар, шууримни босди шўр,
Шер келбатмас, мўрча каби бўлдим ғўр,
Кўзим очик туриб, кўнглум бўлди кўр,
Аё, раббим, ўзга бир мехробим йўк.

Аё, шиддат, гули печон бўлиб кел,
Аё, кудрат, гули дармон бўлиб кел,
Ғофилингга Ҳақдин фармон бўлиб кел,
Итоатдин ўзга бир жавобим йўк.

1995.

СИЗГА...

Омад бировларга ботмонлаб келар,
Ер бағирлаб келар, осмонлаб келар,
Ҳизр йўликқандай юришгай иши,
Хамирдан қил суғургандай осонлаб келар.

Гарчи сиз хирмондай тўкин-сочинсиз,
Қоялар бошида учган лочинсиз,
Гала-гала қушлар дон терар сиздан,
Кийиклар сувлаган чашмаи сокинсиз.

Сизга буюрганин ярим йўлларда
Ўлжа қилиб олар қароқчилар кўп.
Ўлпончилар тўла ўнгу сўлларда,
Нонга эга чиқар бошоқчилар кўп.

Сиз шундай сабрли, бир оғир карвон,
Ҳар битта ушокни топган ҳалоллаб,
Олтмишта довондан терган ризку нон
Бугун етиб келди сизга мисқоллаб
Она сутидай оқ,
Нур каби порлоқ...

1995.

* * *

Онам, сизни шивирлаб айтсам,
Кўксимда минг булоқ қайнайди.
Шивалайди руҳимга найсон,
Дилимда булбуллар сайрайди.

Ул булоқ сувлари жаннатий,
Ул кушнинг сайроғи жаннатий,
Илоҳий хаёллар чакнайди,
Шодлигим сиёғи жаннатий.

Мен довул ё бўрон эмасман,
Сибизга мисли бир созим бор.
Мен ҳам эл қатори тўкисман,
Менинг-да камим бор, озим бор.

Мен Сизни шивирлаб куйлайман,
Бакирок, пуч сўзга ҳушим йўк.
Ўзимдан адашсам дафъатан
Дилимда ВАТАНдай қушим йўк...

Бешовлон қиз эдик, бешгина бийрон,
Беш йўлга отланган беш бола жайрон,
Бугун соғинчлардан кўзларим ҳайрон,
Бошингга тушганни кўрдинг-а, кўзим?

Йўнғичқазорларда пари хаёлим,
Ўрикзор боғларда қолди шамолим,
Ёмғирдай ёғилди минг бир саволим,
Чувалган жумбоқлар жавоби ўзим.

Ўн тўрт кунлик ойдаи фаришта пайтим,
Ширин тушларимни сувларга айтдим,
Ҳай, бўз болалигим, қаландар байтим,
Қуралай кўзларда чақнаган нозим.

Ёри жон, ёқангни гули ким бўлди,
Юрсанг, сенга жаннат йўли ким бўлди,
Етти маҳаллангнинг эли ким бўлди,
Изингдан изма-из ёнди юлдузим.

Икки опам учди-кетди, қуш бўлиб,
Қолдим икки қитъам мангу бўш бўлиб,
Гарчи тўрт томоним элу-хеш тўлиб...
Тўққиз дунё билан тўлмас бу озим.

Аларни соғинсам, тоб-бардошим йўк,
Икки бармоғимда ақиқ тошим йўк,
Кўксимда сихланиб ёндирадир чўғ,
Ғамгин садоларга ёнашди созим.

Сукут даштларига тўзонлар кирди,
Қаҳрабо суворий хазонлар кирди,
Армон кўнғироқли карвонлар кирди...
Кузнинг кўлларида ғарқ бўлди ёзим...

1995.

* * *

Доғу дардларингга малҳам бойланиб,
Кўнгил сирларингга маҳрам сайланиб,
Минг бир илдизингга маҳкам пайланиб,
Қирқоғайни гулинг бўлсин шоиринг.

Чоҳдан омон чиккан Алпомиш элим,
Оҳдан армон тукқан Кунтуғмиш элим,
Етмиш икки бовли чин кумуш элим,
Бўғзингда булбулинг бўлсин шоиринг.

Тамал тоши бўлиб иморатингга,
Ўзни фидо айлаб ибодатингга,
Биргина имою ишоратингга
Тилло топган қулинг бўлсин шоиринг.

Бешингда толеинг кенг қилмиш эгам,
Мулки саодатга тенг қилмиш эгам,
Фолу баётингни ўнг қилмиш эгам,
Хизр тутган қўлинг бўлсин шоиринг.

Сермева дарахтим, яшил бўстоним,
Хур-хур шамоллари роҳати жоним,
Етти иклим ичра тенгсиз маконим,
Бир Ойдин манзилинг бўлсин шоиринг.
Қиёматлик элинг бўлсин шоиринг!

1996.

* * *

Жоним ичинда титроқ,
Титроқ кучинда чакмоқ.
Чакмоқ ўчинда дил чок,
Жон ипида улаб кўр.
Жон – пилик лов-лов ёнар,
Мисли бир ғаров ёнар.
Дилда заранг, зов ёнар,
Кулларини элаб кўр.

Жон-ку вужуднинг синжи,
Пойдевори, илинжи,
Савдо қилиб улгуржи,
Жонга жонни тўлаб кўр.

Қирқтасидан бир қили
Қолган унинг шекилли,
Чегаланган бу дилни
Жон ипида улаб кўр.

Жон кадрига етмоқ-чун,
Ё бир фараз этмоқ-чун,
Кўкламингда қовжираб,
Қаҳратонда гуллаб кўр!

* * *

Фаришталар, қанотингиздан
Тўкилган шабнамлар дур бўлар.
Назар солган заҳотингизда
Гўдаклар бешикда хур бўлар.

Сиз елиб ўтганда тақир тоғ
Симиё-кимиё кон бўлар.
Тирилиб ҳар янтоғ, ҳар япроғ
Саловот сўйлаган жон бўлар.

Қудукнинг занжирбанд девлари
Нур тушиб, бўлодир паризод
Ва руҳнинг минг йиллик сирлари
Бўлғувси чашмайи муножот.

Еру кўк аро Нур кўприги.
Фаришта ёғилган лак-лак.
Ғафлатга илинма, кипригим,
Бу кўприк Ҳаққа йўл бўлажак...

Фаришта ёғилган ой кеча...

1996.

* * *

Янги боғда битган навниҳолларим,
Фикри зилолларим, хур хаёлларим,
Қутлижон, Хосият, Гулжамолларим,
Сизга эл кўзларин тикиб турибди.

Сўзингизда буюк вулқон кўрайин,
Изингизда тоза райҳон кўрайин,
Созингизда юртга дармон кўрайин,
Аллоҳ Сизга нурын тўкиб турибди.

Тилло кампирсиёк созли бўлсангиз,
Шаҳду шиддатли, парвозли бўлсангиз,
Ватаннинг жони, жонбози бўлсангиз,
Демакки, миллатга худо берибди.

Чин бахши сўз деса ёлғони бўлмас,
Ёлғон деганларнинг иймони бўлмас,
Ойдин опангизнинг армони бўлмас,
Сизда бир башорат укиб турибди...

1996.

* * *

Макру хийла килаверар бандалари,
Яхшиликка эш бўлмаган гандалари,
Олов олиб бир кун саҳар жандалари,
Ниқоблари ёниб, асли аён бўлгай.

Қизармаслар – юзларини қизили йўк,
Тийилмаслар – инсоф деган тизгини йўк,
Югургани – сомонхона бузокбошлар
Асли одам, наслин сўрсанг ҳайвон бўлгай.

Гўнгаргадай қағиллашар ёзда «кишлаб»,
Бандасининг қилмишидан бармоқ тишлаб,
Яратганнинг ўзи ажаб, ёқа ушлаб
Одамсуврат нокаслардан ҳайрон бўлгай.

1996.

САИДАХОНИМНИ ЭСЛАБ...

Бул хонада гўё тўхтаб қолган Вақт.
Сувратлар боқади маҳзуна хаёл.
Бир боғлам бинафша терганча хушбахт
Ой нуридай кирар фаришта Аёл.

Очиқ дафтарларнинг саҳифасида
Меҳнаткаш қўлларнинг майин тафти бор.
Чала қолган шеърлар сарлавҳасида
«Бири кам дунё» деб хўрсинар баҳор.

Ёмғир, қор ёғдирар баракали Ҳут,
Қадр тунларидай фарахли айём.
Бу жаннат туфроққа ёғилмоқда кут
Шоирам, Сиз етмиш ёшга кирган шом.

Ёзёвон чўлидан учган ғозларми
Хат ташлаб ўтодур Куйганёр томон?
Маъюс кўзингизда ёнган нозларни
Соғиниб бўзлайди Саид Аҳмад ҳамон.

Ҳамон давраларда гулчехра қизлар
Оғзидан бол томиб Сиз ҳақда айтур.
Жийда гулларида таралган ислар
Ҳар тонг қабрингизни айланиб қайтур.

Сулув сувратингиз қасдма-қасд, мағрур
Жилмайиб тик боқур жала-дўлларга.
Тоза руҳингиздан таралади нур
Садоқат аталган мушкул йўлларга.

1996.

* * *

Изимда оташсўз шоира қизлар...

ЗУЛФИЯ.

Сизни соғинарман байрамларда.
Ёмғир шивалаган кўкламларда.
Давраларда, лутфу карамларда
Иссиқ юзингизни кўргим келадир.

Аллоҳдан ғанимат инъом тонгларда,
Намозшомгулидай сирли шомларда,
Илҳом шалолали хур пайғомларда
Иссиқ юзингизни кўргим келадир.

Янги шеър ўқишиб кўнғирокларда,
Ўгитингиз тинглаб жон қулоқларда,
Шифо симиргандай соф булоқлардан,
Ғойибона суҳбат қургим келадир.

Кўкси, кўнгли тўла эзгулик, зиё,
Қайда гуллар энди ул меҳригиё?
Дунёга бир келди-кетди Зулфия,
Баҳордай қайтмайди, дегим келади...

1997.

ТЎРТЛИКЛАР

* * *

Худойим ризқингни ўлчаб беради,
Мослаб бичиб берар бўйнингга либос.
Кимга – мўл-кўл, кимга – тежаб беради,
Борига шукр қил, дема кўпу оз...

* * *

Тошнинг орасида эмасдир кўлим,
Текизсам – кўклайди қуриган япроқ.
Офтобрўялардан ўтгандир йўлим,
Юрагимдан менинг ийланган тупроқ.

* * *

Чўлларининг туятовони бўлдим,
Кўлларининг мовий мавжли хаёли,
Элларининг ўзим қурбони бўлдим,
Саҳарлари бўлай мрамар ҳаволи.

* * *

Чинни пиёлангиз кунгирасида
Битилган муҳаббат байтиман балким.
Танглайим кўтариб тонг кўрасида
Бир ҳовуч нур кўшган исмимга халқим.

* * *

Ўзинг тўрт ёнга урма,
Шоҳинг синиб қоладур.
Шоҳи синиб қолганлар
Эл ичинда оладур.

* * *

«Ўғлим еди – ўрға кетди,
Қизим еди – қирға кетди».
Маним довул шиддатларим
Ёшлик билан бирга кетди.

Туёғидан ўт чакнаган
Қадамлари йўрға ёшлик,
Қайси жаннат чаманларга
Бўлибсан гул сирға, ёшлик?

Кийик бўлиб излаб бордим
Тоғ бошидан тополмадим.
Дарё бўлиб кўп ахтардим,
Боғ бошидан тополмадим.

Булоқларнинг кўзларига
Тикилдим ой нури бўлиб.
Чўлда қулон изларига
Эргашдим бир кумри бўлиб.

Ёзда қовун чайлаларда
Шамолларга қулоқ бердим.
Наврўзларда, сайлларда
Бахшилардан сўраб кўрдим.

Дарагини тополмадим,
Изларини ўполмадим.
Болаликнинг дулдулига
Бахмал ёпқич ёполмадим...

1997.

* * *

Ўзингни тут, хаволанма,
Ватанда илдизинг бордир.
Бу томирдан узилганлар
Эл ичра ҳоли абгордир.

Яна бир томиринг элнинг
Рухига пайваста тордир.
Ўшал рухдан жудо бўлган
Казолар мисли девордир.

У деворлар тишида не
Учун нишли тикан, хордир?
Чу туфроқ ичра явшаннинг
Томринда тилласи бордир.

Сени-ку елкада тутган
Бу хоки нури анвордир.
Қаро туфроқ аро ётган
Худойимга севар ёрдир...

1997.

ЛОЛАХОНГА

Аёз шамолидан замин жунжикар.
Эрина-эрина кўкка Кун чиқар.
Муздай этикларин шошқиниб кийиб
Мудроқ далаларга нозанин чиқар.

Кулоғига сирдош сирғалар қолар,
Сурмадонда қора сурмалар қолар.
Сой ёқалаб ўтса жийдадек бу қиз
Музлаган анҳор ҳам йўрғалаб қолар.

Қўлларин узатар ток бағазлари,
Ҳаётбахш нур ўтар қиз бармоғидан.
Куртакларнинг синиб гул қафаслари
Гуллаб берар анув бодом оғзидан.

«Сичқонқулок» бўлган ялпиз интизор —
Гўдакдай суйкалар этакларига.
Ошиқ йигит каби шамол бахтиёр —
Лаб босар сочининг ўрмакларига.

Чўлнинг чангалидан олган шу жаннат —
Туфроққа чўккалаб хидлайди Ерни.
Тобга келдимикан?
Етдими фурсат?
Ўзин сенлайди у, Сизлайди Ерни.

Эшилган ипакдай далалар майин,
Уйкулар ўчади!
Хуш келдинг, кўклам!
Ерга қадамлари тушгани сайин —
Илдиз отабошлар Инсон ўзи ҳам!

1997.

* * *

Сахарлардан сабот изла,
Кундузлардан бисот изла,
Кечалардан мурод изла,
Ижобат бўлса, ажабмас.

Сукунат топ мозорлардан,
Сулукот топ бозорлардан,
Дарду ҳасрат дуторлардан —
Ишорат бўлмас, ажабмас.

Қийғир кушдай қамиш изла,
Кўнглинг ичра кумуш изла,
Бедорлик аро туш изла,
Синоат бўлса, ажабмас.

Машаққат ичра не топдинг,
Мақомат ичра не топдинг,
Ибодат ичра не топдинг, —
Шу жаннат бўлса, ажабмас...

1997.

* * *

Рамазоннинг равшан кунлари ўтди.
Лайлатул Қадрдай тунлари ўтди.
Дуолар ижобат бўлдим, ё йўк,
Кўнгилнинг илтижо унлари ўтди.

Сахар сажда қилдим, пешонамда – нур,
Оқшом тилга кирдим, остонамда – нур.
Хаёл урчуқлари кўҳи Қофгача
Зумда бориб келган афсонамда – нур.

Аё, тарозунгда қай саноқ оғир:
Савобу гуноҳми, сабру тўзимми?
Афу эт, паноҳим, мен лолу басир
Эллик йил ахтариб топдим ўзимни!

1997.

ЙИГИРМА ЙИЛ ИЗҲОРИ

Дўстимга

Қаттиқ ерни қазлаб чиққан бойчечак,
Ўйлаб кўрсам, пешонамга ўхшайди.
Йигирма йил изҳорида бир тилак
Ёнар сўздек тил учимда яшайди:
Синов кунда сипар бўлган жонимсиз,
Гулдан нозик уқпар бўлган жонимсиз.

Бир ям-яшил дарахт кўрдим дунёда.
Соя солди офтоб ўтган бошимга.
Тилла топган қулдай бахтим зиёда,
Ҳизр бўлиб келди толеъ қошимга:
Беклар билан беллашган эшонимсиз,
Тўрам десам тўрамдай унвонимсиз.

Чидаб бердик турмушнинг зил муштига,
Захмат тоғин тирноқ билан қаздимиз.
Меҳнату ранж, машаққатлар даштида
Юрак қони билан иншо ёздимиз,
Давраларга кирсам, шўх забонимсиз,
Минг бир ўққа кўкраги нишонимсиз.

Қорачўғим асрагувчи кипригим,
Қирк йигитча ҳиммати бор оғамсиз.
Хатарларда олиб ўтган кўпригим,
Кумуш тахтим муҳрасида жиғамсиз.
Балогардон туморим, дармонимсиз,
Ёруғ юзим, меҳри фаровонимсиз...

Бошимизга қорлар ёғди, курадик,
Дўл урганда Аскар тоғдай нурадик,
Илдиз отдик, палак ёйдик, қўш бўлдик,
Нон-туз ҳақи эл корига ярадик.
Мисқол-мисқол тикланган хирмонимсиз,
Букилгану синмаган эрмонимсиз.

Яшаяпмиз юк кўтариб, нор каби,
Дўсту ёрлик кўрғон курдик, ўз бўлдик.
Пок сўзимиз – умримизнинг матлаби,
Бир узукка мисли ёқут кўз бўлдик.
«Ақду банду жигарбанду жонимсиз», —
Садаф ичра дур – мен, Сиз маконимсиз.

1997.

تازار چوگيدير سالوتغا شايان كۆزىنگ يۈم، بىر نەفەس سەبوتغا ايلان

تۇركۇم

* * *

تازار چوگيدير: سالوتغا شايان،
كۆزىنگ يۈم، بىر نەفەس سەبوتغا ايلان.

ياخشى-ئەمەن كۆردىنگ – باخوسى تۇفروك،
مانزىلى ھاك ارو قانوتغا ايلان.

پات-پارىنگ ۈت اولسا شىدداتلارىنگدان،
سەس بۆلىب ۇچ، نەو-فەرەدغا ايلان.

كەچ ىكى اولامنىنگ فاروگاتىدان،
يۈراك، انبار تۇلا داوتغا ايلان.

ۈزىنگدان چىققانلار ۈزاغىنگ تورتدى،
ىنسوفاغەلتگۈۈچى رابوتغا ايلان.

اداىان جايرونداي كۆزلارى گىرەن
رۇخى بەمورىنگغا نەجوتغا ايلان!

كانغۇلدا بوتمىدىر كاىباي ىيمەن،
شۇل سۆرۈك ىۈلىندا سەۋودغا ايلان...

Бошингга тушса иш, ҳар ёнга урма,
Ўзингни оловли сандонга урма.

Суйган бандасига дард бергай эгам,
Чидаб бер, тўзим топ, тўзонга урма.

Йиғлаб тавбалар қил, шуҳрат аршида
Унутган чориғинг товонга урма.

Шамъ эдинг, бошингдан ёндинг, ўзингни —
Парвоналар қочган томонга урма.

Ҳар кимнинг ташвиши етгай ўзига,
Заҳрингни ҳар дили сўзонга урма.

Бошидан ўтганни табиб дейдилар,
Ўз дилингни ўзга фармонга кирма.

Кўнгил кўйларида йитдинг, улоқдинг,
Пушаймон ўтидек хирмонга кирма!

Дардингни сев, ёниб қизил гулга дўн,
Эл ичра афсона-достонга кирма!

Аллоҳдан сўрадим:

Яримта нонимни бут қилиб берди.
Яримта жонимни ўт қилиб берди.
Беғам юрагимни дуд қилиб берди,
Сўзларимни яна уд қилиб берди.

Аллоҳдан сўрадим:

Бардошимни қачон мўрт қилиб берди,
Юрагимни ишққа юрт қилиб берди,
Шижоатимни бургут қилиб берди,
Сирларимни сукут қилиб берди.

Аллоҳ

Дўстларимни гоҳ бевурд қилиб берди,
Душманларимни беҳудуд қилиб берди,
Ризқимни мўл қилди, бахтли-тахтли
қилди,
Кўзим ёшларини ҳут қилиб берди...

Аллоҳ яна

Юрар йўлларимни қут қилиб берди,
Назарини манга совут қилиб берди...
Ўзига минг шукур Аллоҳнинг!

Ёғилди оби раҳматлар,
Кулиб толеъ-саодатлар.
Минордай ўсди-ку қадлар,
Бу кунга жон фидо бўлсин!

Бу бошдан офтоб ўтган,
Жигарлардан хуноб ўтган,
Жафолар беҳисоб ўтган,
У кунлар ҳей, адо бўлсин!

Ҳар сўздан бир хато излаб,
Ҳар танбехдан юрак музлаб,
Нобакорлар кетди тузлаб,
Балога мубтало бўлсин.

Чим бўлдингиз – отлар эзди,
Кум бўлдингиз – ётлар босди.
Жим бўлдингиз – шодлар эзди,
Ҳей, юзлари қаро бўлсин!

Булутларни сурди шамол,
Ғолиб чиқди эзгу аъмол.
Бир давлати соҳибкамол —
Улусга пешво бўлди.

Зар кадринаи захҳоб билар,
Эл кадринаи арбоб билар.
Дуолар мустажоб бўлсин:
Бу кунга жон фидо бўлсин!

* * *

Юрак қақшар, ёмғир йўк,
Қор эламас осмон ҳам.
Тушларимда урар дўк
Шайтон бўлиб хазон ғам.

Йўл излайман мозорлар,
Гавжум бозорлар аро.
Ёнаётган гулзорлар
Кўринади қоп-қора.

Райҳон эди нафасим,
Қорақурум қуюлар.
Тушда кўкрак қафасим
Кўрғошиндай туюлар.

Кўзларини лўк қилиб,
Девлар гулхан ёқади.
Дарёлар қонга тўлиб,
Беланчақлар оқади.

Тўлғанаман: бошимни
Янчиб кела бошлар тоғ.
Сесканаман: тушимни
Қувар халоскор чирок...

Шаҳар ухлар осуда.
Йўллар бўм-бўш ва чарчок.
Муаззин овозида
Ҳаёт янграйди порлоқ...

Юрагимнинг бир чети
Ҳамон хижил, армонда:
Кўзларига ўк ботиб,
Чечендами, афғонда,

Одам увол, одам хор,
Ажал юрар оғзи қон...

Ўз илдизига ўзи
Болта урмоқда инсон...

Карамли Аллоҳ, дейман,
Алҳамдулиллоҳ, дейман,
Кўздан асраб элимни,
Ўзинг бўл паноҳ, дейман!..

* * *

Нега қайчи орасида
Қолаверар менинг жоним?
Изтироблар кўрасида
Ловуллайди устухоним.

Қулоғим қар, кўзларим кўр
Бўла олмай чингилтобман,
Кўрдим магар бир бешуур,
Бедорхобману бетобман.

Нега ростин айтсам, бот-бот
Тилим куяр, қўлим куяр?
Гоҳ соддадил мен бесавод
Ўтга уриб, қўлим куяр?

Виждонимга қилмай хилоф,
Кўрганим гоҳ зиён бўлди.
Ўйларим гоҳ чиқди сароб:
Мол дўстларим куён бўлди.

Лойми, гилми, тушук нонми —
Бисотим пок кимёдурур.
Майли, яхши-ёмон кунми,
Ҳаёт – ёруғ дунёдурур.

* * *

Чала ишларим деб овора бўлдим:
Қурбим келганида фурсатим етмас,
Муҳлат топганимда давлатим етмас...

Қалбим теграсида сайёра бўлдим:
Рағбат топганимда қулочим етмас,
Қувват топганимда иложим етмас...

Айтар сўзларим кўп – уд ора бўлдим:
Жонни исит десам тобистонларга,
Юрагим дуч келди зимистонларга...

Турналар тўпида қарқара бўлдим:
Ялдо кеча Сомон йўлига тушдим,
Гоҳо тегирмонлар дўлига тушдим...

Алқисса, ҳикмат бул – минг чора бўлдим:
Етти қат ер ичра осмон бўлдим-о!
Ўзим отган ўкка нишон бўлдим-о!

ЭСДАН ЧИҚМАС МАНЗАРА

Икки баҳор кўрган пажмурда палак —
Оташ-алангада ёнади гўдак.
Иккита шамъ каби ёнар икки кўз.
Ёнади гўдакнинг эгнидаги бўз.
Нажот йўқ. Умид йўқ. Ётар чалажон
Оғзидан атала ўтмас болажон.
«Ўлмаса худодан, ўлса ҳам ундан»
Не ёзиғ бўлса-да Онаси кўнган.
Ёзнинг офтобида беҳол ётадир.
Ёнбошига сомон тошдай ботадир.
Ота йиғлаб-йиғлаб қилар хиргойи.
Машраб фиғоними? Бобур оҳими?
Яссавий ҳазратдан таскин-тавалло?
Аста-аста очар кўз қабоғини,
Сув деб тамшанади гўдак, ё Олло!
Сўнг нон деб талпинар. Яшил навдадек
Жонлана боради лаҳзама-лаҳза.
Отанинг жисмига тушади ларза
Бағрига олади, ё Ҳақ, тавба деб...
Ким кўрган кўшиқдан тирилган жонни?
Гўдак отдай бўлиб кетар соғ-омон.
Икки ёшда кўриб икки дунёни
Худо қайтиб берган жонман, отажон...

НОТАНИШ СИНГИЛГА

Биламан: кўзингда пўртана дунё.
Сўйлашга ийманиб, турасан унсиз.
Ойдек юзларингга кўниб гард-риё,
Ўт бўлиб ёнади қалбинг тутунсиз.

Кўнгил дарчасига қайдан очай йўл?
Қандай кулоқ тутай юрак торингга?
Сен излаб келибсан битта тўғри йўл,
Жўяли маслаҳат жисму зорингга.

Кўркаман, ярангга сепмасам деб туз.
Сўнгги илинжингга етмаса завол.
Сен сўйлайверасан дардингни, гулюз,
Булутни кувгандек сарсари шамол,

Ёришиб боради чеҳранг мулойим,
Кўзларинг чараклаб, йўқолар зарда.
Менинг дардкашгинам, мунисим, ойим,
Не бор сенга ахир совуқ шаҳарда?

Улкан чиғирикдай домига тортар
Сумбул сочларингнинг зумрад баҳорин.
Қишлоқда алами, ҳасрати ортар
Тандир кундасидай ёнади ёринг.

Сенинг давлатинг-ку илк муҳаббатинг,
Қизғалдок гулидай нафосатинг ул.
Ул сенга Аллоҳдан битмиш қисматинг,
Поклик деб аталган ибодатинг ул.

Бор ўша укувсиз, лекин соддадил,
Жиндай рашки ёмон бебошингга бор.
Окқуш ҳам ўз жуфттин ташлаб кетмас, бил,
Мой ҳиди келган ул йўлдошингга бор.

«Севаман» дейсан-у... ҳасрат не учун?
Эрингга кул бўлиб, аталурсан шоҳ.
Севги донин терган ошиқлар учун
Бундан буюк тақдир йўқ, иншооллоҳ!

* * *

Шеър ўқийман...
Сенинг хаёлинг
Тоғларнинг шўх охуларида.
Қармоқ ташлаб кўрар шамолнинг
Дарёларнинг моҳиларига.

Қишлоқнинг чанг йўлкаларида
Сурнай чалиб юрган болажон,
Кўрдим: икки елкаларида
Фаришталар тутмиш соябон.

Тушмагандир ҳали сут тиши,
Ўйин билан овворадир ул.
Еру кўкка сиғмай юриши
Шовуллаган фавворадир ул.

Кавушлари кум денгизида
Қайиқчадай борар йўл очиб.
Болақайнинг митти изидан
Тонг келади шудринглар сочиб.

Кавушчасин босган кезларда
Жингиллайди кўнғироқлари.
Бул жарангдан пари қизлардай
Уйғонади тоғ булоқлари.

* * *

Танинг қизиб, ер чопмасанг,
Билак куйиб, нон ёпмасанг,
Минг бир ишни-да эпласанг,
Кўксингда ғозинг бўлмагай!

Бармоғингда хино қайдан?
Шоҳи-шалпар дунё қайдан?
Ер билан сўйлаш бир майдон:
Ердек ҳамрозинг бўлмагай...

* * *

Агарчи Жамшидсан базми шоҳона,
Мезбонсан – меҳмонинг соғу девона.
Бўй баравар тилло сочсанг-да бормас
Кўнгли қолган одам, топгай баҳона.

* * *

Дунё – бозор. Савдога сол
Кундалингни, бўзингни.
Дилсандикдан чиқара қол
Сир саклаган сўзингни.
Бахшиларга бек бўлиб айт,
Нархи арзон сўрама.
Сўз кадрига етмаган мард
Бу бозорга кирама?

ТИРИКЛИК ПАНОҲИСАН

Одам Ато наслига
Яратгандан иқболсан.
Бу беором дунёда
Ҳаловатли хаёлсан.

Сен мардона қасамсан,
Муножотсан, висолсан.
Шаҳидларнинг кўзида
Кетган армон – саволсан.

Беланчак кучганингда
Хур фаришта мисолсан.
Илон заҳрини кесган
Мўмиё малҳам-болсан.

Чимилдик ўтрусида
Жаннатий навниҳолсан.
Гўзаллик кўзгусида
Чарақлаган ҳилолсан.

Аллаларнинг шавқ сири,
Марсиялар оҳисан.
Марду номард, инсу жинс —
Тириклар паноҳисан.

Заифа деб атар ким,
Ожиза деб ким айтар:
Сен нарра шер бўлурсан
Бошга иш тушган пайтлар.

Остонадан узилган
Қадамларга уволсан.

Ҳар гўшада кезинган
Ориятсан, аъмолсан.

Тоғлар сендан ўрганар
Сукунатни, бардошни,
Дуонгдан эл кўкарар,
Қарғишинг ёрар тошни.

Миллатнинг жон томири
Сен Ватанга тимсолсан.
Юртнинг ўчмас чироғи
Момо Ҳаво – Аёлсан.

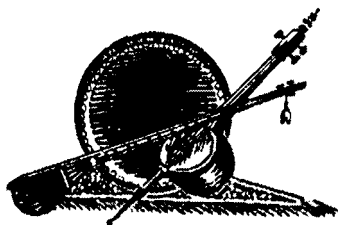

Туркум

ИҚРОР

Неча йил, неча замон қочдим,
Мен бошим оққан томон қочдим.
Кўзларим кўр, қулоғим қар,
Ширин кўринди бу жон, қочдим.
Кечалар уйку паноҳига,
Кундуз ишга андармон, қочдим.
Мен – отлик, ғамлар – пиёда,
Ўйидан мисли камон қочдим.
Дарё бўлганда, елкан топдим,
Сахро бўлганда, қулон қочдим...
Йиллар тоғидан лаҳм кавлаб,
Топди мени дард, қаён қочдим?

* * *

Йиғлаб-йиғлаб сўқир бўлди булоқлар,
Гуллаб-гуллаб тақир бўлди гулбоғлар,
Ҳижрон хатин ўқир бўлди қирғоқлар
Одамларин бўрон учирган юртда.

Ўчоқларда ўчмай куллари қолди,
Поездга илашган йўллари қолди,
Кечмиш ёқасида қўллари қолди,
Одамларин бўрон кўчирган юртда.

Тим-тирс вагонларда юлдуз кетодур,
Ердан кўчирган илдиз кетодур,
Ох, қундуз кетодур, сулдуз кетодур,
Ғурбат захри-заққум ичирган юртда.

Узумзорлар дардга даво бўлолмас,
Денгиз ҳаволари ҳаво бўлолмас,
Сарву шамшодлари асо бўлолмас
Халқи ёнғоқ каби сочилган юртда...

Қасос малҳамидир ҳар бир бужур тош,
Жонини армонлар қилодур талош,
Нонига қоришар хун тўла кўз ёш
Юрак яралари очилган юртда...

* * *

Юрагингда бир яра бор,
Неча йиллар кўзи битмас.
Кўзингда бир шаршара бор,
Тинишига кўзинг етмас.
Хаёлингда бир дара бор,
Шамол топмас, кадам етмас.
Меҳрингда бир манзара бор,
Унга Боғи Эрам етмас.
Сенинг дардинг, шодлигингсиз
Оламга бир байрам етмас.

БАДРИЯ

Этаклари қўш қават,
Кўйлаги кўк сидирға,
Бадрияжон, кўзингда
Бор эди икки жилға.

Хурковуч кийиккинам,
Юраги куюккинам,
Даврага қўшилмаган
Тиллари сучуккинам!

Ўзбекчани ҳижжалаб,
Ҳарфни ҳарфга қўшардинг,
Дарс тугагач, индамай
Ёлғиз йўлга тушардинг.

Осмонда эркин сузган
Булут бўлгинг келарди,
Тилга новвот томизган
Суруд бўлгинг келарди.

Жума бобонинг ёлғиз
Олчазор боғи гуллар.
Сайфи бибининг тиғиз
Ўрик чорбоғи гуллар.

Гулга тўлган қишлоқда
Мунғаярдинг, Бадрия.
Ҳеч ким билмас фироқда
Улғаярдинг, Бадрия...

Муллатош сўқмоғида
Майин изларинг қолди.
Хаёлларим тоғида
Кийик кўзларинг қолди...

Ўзанига интилган
Ирмоқдай оқиб кетдинг.
Дардимга Ватан деган
Чирокни ёқиб кетдинг...

**МУЛЛАТОШ ҚИШЛОҒИДА ЯШАБ
КЕТГАН КАВКАЗЛИК МЕҲРАЛИ ЧЎПОННИНГ
САҲАРГИ ИБОДАТИ**

– Эй, она чакмоқнинг
Улисан, тошлар,
Хазон кўли етмас
Гулисан, тошлар!
Офтоб ўпичлари
Совумай туриб,
Сизга юкинаман
Саҳар бош уриб:
– Дунё омон бўлсин!
Юрт омон бўлсин!
Кўйга, кўзиларга
Шу ёбон тўлсин.
Шу сувлар илойим
Шўх-зилло бўлсин!
Шу йўллар бўйида
Мажнунто бўлсин!
Шу элнинг элати
Кўр-кутли бўлсин!
Тоғу тепалари
Бургутли бўлсин!
Топгани тўйларга,
Тўйчикқа бўлсин.
Уйлари бешикка,
Кўшикқа тўлсин.
Танти, саховатли
Одамларига,
Жоним нисор бўлсин
Қадамларига!
Фақат бу мункайган,
Қартайган бир чол
Ўкинчу армонин

Ижобатга ол:
Қарчигай қиёда
Уя солодур.
Қалдирғоч уясин
Қия солодур!
Ёзтовуқ явшанзор –
Ватаним, дейди.
Сурув ҳам кўналға –
Қўтаним, дейди.
Кечалар ухламас
Фироғим вордур.
Маним кўҳна Кавказ
Тупроғим вордур.
Шу ирғай таёғим
Тўрғайга ташлаб,
Кетарман дардимнинг
Этагин ушлаб.
Мен қори ҳофиздай
Бўзлаб борурман.
Дардим етагида
Излаб борурман.
Киндик қоним томган
Ерларга етсам,
Вужудим соғинган
Нурларга етсам...
Кўзларим ярқ этиб
Очилар шу он
Қайтадан туғилар
Меҳрали чўпон!

ЯНА ШУ ЧЎПОННИНГ ҚИЗИ ГУЛПОШШАНИНГ ТЎЙИДА КУЎВИ ЎЗБЕК ҒАФУРЖОНГА ДЕГАНЛАРИ

– Бошга тушганини, мана, кўз кўрди,
Тақдирин шу юртга қўш-эгиз кўрди,
Ёшу қари билан нону туз кўрди,
Бу юрт қиёматли қалин дўст экан.

Қизим-қирмизимни гулга беладим,
Бешиги бошидан анбар эладим,
Бир шоҳ томиримни сенга уладим,
Қиз деган бир ҳовуч қутлуғ туз экан.

Хотинга пирим деб юкинсанг, довсан,
Кўнглин ололмасанг, нураган товсан,
Бир мунис бағирга олтин ўтовсан,
Чироғим, эр-хотин қўш ҳўкиз экан.

Бу юртга меҳримдан тўладим ўлпон,
Меҳрингдир Гулпошим – кўзлари чўлпон,
Келганда бегона Меҳрали чўлпон,
Бугун тўрга ўтиб, кизил юз экан.

Қиз тушган маконга дилдан йўл қолур,
Бешикда гувраниб она тил қолур,
Ва ишонч қўрғони – хуш манзил қолур,
Ёр кўкси қиз учун бир Қуддус экан...

ХАЙРЛАШУВ

Юртига кўчиб кетиш олдидан Меҳрали чўпон Мулла тош қишлоғини хомуш айланиб, тили бойланиб, ҳар гиёҳ, ҳар дарахт олдидан сўйланиб тургани:

– Бу дунёда кадар йўк
Юрагимнинг оҳидай.
Бир диёр бор гўзал, чўх,
Кўкрагимга таккудай.
Шамол тарозу тутган
Буғдой хирмон, яхши кол.
Тоши кавшаниб ётган
Сув тегирмон, яхши кол.
Кезмоқдан баҳра топган
Чўпон таёғим, хайр!
Чориқларимни ўпган
Майса-қиёғим, хайр!
Жавзо билан ҳангома
Қурган адоғим, хайр!
Хуш кол энди, оймома
Бепул чироғим, хайр!
Ғўза шоналаб ётган,
Памбух¹ дала, хайру хуш.
Дилда понадай ётган
Андух-нола, хайру хуш!

Хайр, бегона демай
Очилган дарвозалар!
Иссиқ нонин илинган
Юраклари тозалар!
Ўраб-чирмаб, кишларда
Чакмон берганлар, хайр!

¹ Памбух – пахта.

Кўнгил сўраб хешлардай,
Дармон берганлар, хайр...
Ярим тунда кўч-кўрон
Ортиб ароба ўтди.
Йиғлади кўли Қуббон,
Чўпон хуноба кетди.
Туни бўйи саратон
Сайради тоқати тоқ.
Янграмади серканинг
Бўйнидаги кўнғироқ.
Элга эл қўшилганда,
Ер ҳам бутун бўларкан.
Одам кўчган Ватанда
Ерлар етим қоларкан...

1988.

Сирлашув

ЧОРЛАШ

Қайлардасан, камнамо илҳом,
Кийик бўлиб чўлларга қочдинг?
Ё мен билмай қолдим: намозшом
Марваридинг кўлларга сочдинг?

Сайёд бўлай десам – ўким йўқ,
Ғаввос эсам – йўқдир қувватим.
Тўр ташлайман – тўрим куп-курук,
Чўлда юрар соя-сувратим.

Мен сеҳргар эмасман, ёху –
Қаср пайдо айласам зумда.
Юрагимнинг занг босган охи
Барг чиқарди қарри гужумда.

Қай каптарнинг юрагидасан,
Ёкут тошдай беркинган тилсим.
Қай баҳорнинг дарагидасан,
Ҳаётимга кел, эй, хуш насим!

Кел, қуриган дарёга сел бўл,
Одамови руҳимга эл бўл.
Мен қовжираб қақшадим-ёндим,
Жисмим узра совуган кул бўл.

Дўсту душман орасин очиб,
Ҳабиб айла, дўст айла бир йўл.
Тандан жондай юрмагил қочиб,
Кел, Ҳизрдай чўзгил менга қўл!

* * *

Менинг маъмур умрим,
мангу ёш умрим,
Эртақларда қолган
ёнар тош умрим.
Чархпалак йўлига
тескари тушган
Кўзадай бўляпсан ох,
одош умрим.
Чархпалак,
жонимни чайнадинг тинмай,
Ҳар қатра томчидан
гулми ё чечак,
Тиканми, чақиртош
унди пайдар-пай,
Билолмай гарангман,
айтгил, чархпалак!
Юрагим об бўлди,
дил селоб бўлди,
Кўзанинг кўнгли ҳам
чингилтоб бўлди,
Кўзанинг ичига қамалган девдай
Кучим-кудратим ҳам охир соб бўлди.
Ҳамон айланади тезкор чархпалак,
Кўзасида қолган энг сўнгги томчи.
Уни тўлдирай деб жонларим ҳалак,
Елка тутиб турар ғайб бир ишончим...

* * *

Айб замондами, ўзимиздами,
Ё мол-дунёга ўч кўзимиздами?
Ё бизнинг ясаган қобикқа сиғмас
Қулочи кенг ўғил-қизимиздами?

Замона чархига урилиб жонлар,
Ақлимиз пайраха мисоли учди.
Чархнинг қировлари – аччиқ армонлар
Икки чекамизга оқ бўлиб тушди.

Турармиз таноби узилган чархдай,
Калавалар узук, арқоқлари – бўш.
Қанотли тулпордай учар болалар,
Биз қараб қоламиз ҳайратли, беҳуш.

Энди ҳур авлоднинг қанотларида
Офтобнинг мунаввар учқунлари бор.
Чархи кажрафторнинг ҳаётларида
Гулдираб келади нажотбахш баҳор.

* * *

Дафтарим, оқкина кафтарим менинг,
Сирлар дунёсига сафарим менинг.
Сенга шивирладим бокира қиздай
Барчадан қизғанган гапларим менинг.

Мен карвон йўлида кетиб боряпман,
Ортимда жовдираб қолар сўзларим.
Сендаги ҳар ҳарфни нурга қоряпман,
Дафтарим – эртага қолар кўзларим.

Бу кўзлар кўргани эртан не бўлар,
Тўлмасми кўзларим косасига тош.
Тақдир, сендан ҳиммат сўрагим келар:
Дафтарим лавҳида кўрайин қуёш!

* * *

Менинг дил сўзларим – осудаларим,
Талотўп дунёда маъсудаларим,
Кўзимни ўйса-да минг битта нокас,
Биргина дўстимга қасидаларим.

Юрагим конидан кўклаган гулим,
Жаннат чашмаларин йўклаган гулим,
Оқ сут бериб боккан фарзандим каби
Нону тузларимни оклаган гулим.

Умр боғимдаги латиф ифорсан,
Гўдак кулгусидай соф, беғуборсан.
Фаришта бўлиб сен очдинг эшикни
Қай даргоҳга элчи-шеърим юборсам.

Иссик юзларимга пешвоз бир меҳр,
Сўзимга ярашиқ тансиқ бир калом
Шу элим, шу Ватан кўзларидадир
Абадий севинчим, туганмас илҳом.

* * *

Ўзин ўтга урган парвонадурман.
Парвона феълимдан афсонадурман.

Найқамиш-дилимни агар ошиқлар
Чалсалар бир дардли таронадурман.

Кийикнинг шохида жавҳар шифоси,
Ажриқ илдизида дармонадурман.

Бурғу чалиб ўтди жафо лашкари,
Қайғуга бандипо девонадурман.

Сахродай тарс-тарс ёрилди юрак,
Дил чокин чоклаган тевонадурман.

Зоғлар базми жамшид курса боғларда
Булбул ноласидан уйғонадурман.

Кимдир азон айтур янтоқ шохида,
Равон йўлда тойган пешонадурман.

Хешу дарвешларга очикдир дилим,
Кўнгли зикналарга бегонадурман.

Эл меҳрин айладим жонга кўзмунчок,
Юртимда бир Ойдин нишонадурман.

* * *

Эй, Ватан, кадрингни мен
Ҳазрат Навоидан сўрай.
«Минг бир кеча»лар элчиси
Қирқ мингта ровийдан сўрай.
Ғозию шаҳидларинг
Ҳадди-ҳисобидан сўрай.
Нажмиддин Куброларинг
Хоки туробидан сўрай.
Мащрабингни ошиғи
Дорнинг жавобидан сўрай,
Нодира кўксидаги
Қонли рубобидан сўрай.
Қодирийдек нолавор
Бағри кабобидан сўрай.
Кеча-кундуз Фитратинг
Тортган азобидан сўрай.
Зулфия фахридану
Ҳижрон китобидан сўрай.
Зор Саида бўзлаган
Йиллар азобидан сўрай.
Тан руҳинда титраган
Кимё-симобидан сўрай,
Қадрингу Эркиннга эш
Дил Инқилобидан сўрай.

* * *

Денгизлардан гуҳар топдим,
Ғойиблардан хабар топдим,
Пулсиротдан гузар топдим,
Кўнглимдай кўнгил топмадим.

Укпар эдим – ботмон бўлдим,
Ошкор эдим – ниҳон бўлдим,
Курмак эдим – курч дон бўлдим,
Ризкимни енгил топмадим.

Гоҳ муз ичинда ёкилиб,
Чакмоқ ўтинда чокилиб,
Заъфарон гулдай тўкилиб,
Ҳосилни мил-мил топмадим.

Бошга кўниб омад кушим,
Ҳал бўлди минг бир ташвишим,
Ҳайрон қолиб хейлу хешим,
Бахтимга восил топмадим.

Оқар сувман – тинганим йўқ,
Тирик ўтман – сўнганим йўқ,
Бўйим каби бўй топдим-у
Кўнглимдай кўнгил топмадим...

* * *

Юрагимнинг кунгай адирларида
Лалми буғдой каби унар севинчлар.
Қай душманам тошдай бағирларида
Ҳар тун қайраб чиқар тухмат-қиличлар.
Майса-севинчимга ўт тушиб бот-бот.
Ини ёнган кушдай қалб чекар фарёд.

* * *

Сен гулладинг – боғим, атир-анбарим,
Қирқ оғайни гулим – бошга чамбарим,
Сўнмас баҳор, тўкин ёзим, гавҳарим,
Бошим узра осмон бўлди ложувард.

Ғунчаладинг – фариштали бўлди уй,
Бозор бўлди, бахт-қувончга тўлди уй,
Дутор-қалбим тилларида минг бир куй,
Кекса дунё яшнаб, кетди ғубор-гард.

Камалаклар, наъматаклар, чақмоқлар,
Кўзин очди буғу ўтган сўқмоқлар,
Боғ йўлидай яқин бўлди йироқлар,
Ҳар жон борки, жонимга мисли пайванд.

Ер-кўк аро урчук бўлди юрагим,
Соғинч аро бир чўғ бўлди юрагим,
Қордай эриб гоҳ йўқ бўлди юрагим,
Бўғимларим шовшаб, ёниб банду банд.

Авж пардада создан чикиб кетди тор,
Кўнглим қолди дунёсидан баякбор,
Сендай нафис қизни қилиб қўйса хор –
Ҳаёт – жаллод, тақдир – сўқир, бахт – номард.

* * *

Чаҳ-чаҳ кулишларингга
Жон тикарди қирк йигит.
Чакнаб туришларингга
Энтикарди қирк йигит.
Бир оҳ десанг, кўлингга
Қирқта жон гул бўларди.
Яшнаб ўтар йўлингга
Қирк йигит қул бўларди.
Танлаб-танлаб тозига
Тушган Кенжа қиз бўлдинг.
Кўниб йўқу озига,
Бир кафт қора туз бўлдинг.
Бир подшолик божингни
Балчикларга отдилар.
Гавҳар эдинг, кадрингни
Қоратошга сотдилар.
Қадру қиймат баҳсида
Харидори – арзоним,
Қирк йигитнинг кўксида
Гавҳар бўлди армонинг.

* * *

Юрагимнинг қадоғига
Оёқ кўйма,
Унинг қат-қат доғларига
Тамға ўйма,
Ўзи куйган кўксимдаги
Сафроларим,
Оҳ урганда парт бўлади
Саҳроларим.
Юрагимнинг хурумида
Мисдай эриб,
Юрмагил сўнг сўнгақларинг
Бир-бир териб...

* * *

Менинг кўнглим
Ойна бўлди:
Душман ҳам қаради,
Дўст ҳам қаради.
Дўстлар назаридан
Ёришди кўнглим,
Душман ҳасадидан
Кўнглим нуради.
Шунданми
Кўнглимда тонгу шомларда
Гоҳи нур,
Гоҳ зулмат баҳсга киради..

* * *

Буғдой дони бўлдим офтобрўяда,
Майсадай кўқладим, томир отдим мен.
Юрак – чигит бўлди, жон-ҳимояда,
Қора совуқда ҳам нурга ботдим мен...

УМР БУ...

Умр бу – Аллоҳдан бизга омонат,
Аллоҳнинг фарзи бор азиз жонларда,
Омонатга қилма ҳаргиз хиёнат.

Умр – ёмби олтин, буғдой донидай
Майдалама уни тегирмонларда,
Аллоҳнинг фарзи бор азиз жонларда.

Омонатга ҳаргиз қилма хиёнат,
Уни пуллаб юрма майхоналарда,
Умр – бу Аллоҳдан қарзи қиёмат.

Умр – бу толедан барака, хирмон,
Елларга совурма, туфрокка сочма,
Аллоҳнинг мулки бул ҳар дон, ҳар сомон.

Гурбат-ғийбатларга талош айлама,
Йўлингда учраган нокасу нодон
Кимсаларни унга фаррош айлама.

Сенга бир ҳадият бул феруза тош,
Ўзинг заргарисан, захҳоби – ўзинг,
Қаллобларни-да сангтарош айлама...

Умр – бу Аллоҳдан бизга омонат...

Кел, руҳим, жонимга қайт,
Бу жисми сўзонимга қайт.
Мулкатимнинг файзи бўл,
Мулки фаровонимга қайт.
Қоп-қоронғу кечалар
Ой бўл-да, осмонимга қайт.
Гул-чечаклар хандаси
Бўл, боғу бўстонимга қайт.
Хушxabар келтиргил, эй,
Хур элчи, остонимга қайт.
Шуълайи ишқдай юзимга —
Руҳи зардонимга қайт —
Кел, масиҳо, жонфизо
Мушкул-осонимга қайт.
Еру кўкни қамраган
Шахду имконимга қайт.
Жон ичинда пок нур
Сабру иймонимга қайт.
О – алифу
Й – ёйи ваҳдат,
Д – диёнат,
И – инжа инсоф,
Н – нуни гардун
Исми қўрғонимга қайт!

1999.

ЁШЛАРГА ДЕГАНИМ

Кўнгилда кулф урган гулшанларим Сиз,
Нафаси муборак гулханларим Сиз,
Эртан ҳар кифтида бир тоғни тутган
Алпомиш ҳайбатли улканларим Сиз.

Тожу тахт эгаси – шахзодаларим,
Орзу-хаёллари озодаларим,
От босмаган изни босган тойларим,
Ялпизли, райҳонли шаббодаларим!

Қошу кўз ораси кабоғимдасиз,
Жон пилигим ёнган равоғимда Сиз!
Етти шажарамнинг шоҳ ҳалқасида
Ҳизр назар солган туёғим-да Сиз!

Ватан қоясида лочин бўлгайсиз,
Ёвлар елкасига – қамчин бўлгайсиз,
Булутсиз, беғубор очун бўлгайсиз,
Фикри хур, маслағи некбин бўлгайсиз!

Ит текса булғанар оқар дарё ҳам...
Бузгун хаёллардан асрасин эгам,
Онага тик бокиб, бўлманг боши ҳам,
Зангламас, айнимас олтин бўлгайсиз.

Ватанни бир товоқ кепакка сотиб,
Бир умр хиёнат лойига ботиб,
Дурдай жигарларин балчикка қотиб,
Юрган нокаслардан йироқ бўлгайсиз...

Йигитлик даврони – тахту тожлидир,
Инсон юрти билан бахтли, божлидир,
Бегона элларда султон бўлгунча,
Остонада бир кафт туфроқ бўлгайсиз,
Қарғиш-қоҳишлардан йироқ бўлгайсиз.

СҮЗСӨЗҮЛҮКҮНДӘСЭ ӘЛҮҮТ СӨЗҮЛҮКҮ

Туркум

* * *

Ёзларимнинг тафти қайтиб, оз-оз бўлиб,
Сунбуладан элчи келди аёз бўлиб.

Ёшлигимнинг турналари шайланадир
«Борса-келмас» юртга баландпарвоз бўлиб.

Ҳар дақиқам – қўлдан учган нақдим, дедим,
Ҳар бир куним – мерган отган шаҳбоз бўлиб.

Тўрт фаслимдан гилам тўқир бўзчи тақдир,
Иссиқ-совуқ кунларимга ҳамроз бўлиб.

Бул бўзчининг мокилари жон поралар
Арқоғига юрак қоним пардоз бўлиб.

Ер бағирлаб эниб учдим, кўкни қучдим,
Қанотимда мажруҳларим мерос бўлиб.

Аё, тақдир, қаҳратонли тунларингдан
Ўчмай ўтай бир шуълайи ихлос бўлиб...

МАШРАБОНА

Ишқ майин ичдим, ишқпараст бўлдим,
Парвоналарга ҳамнафас бўлдим.

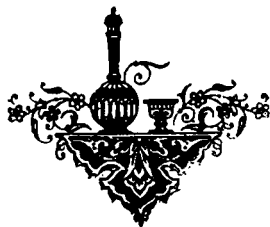
Парт бўлди жоним ҳар оҳ дўдинда,
Ожиза эрдим – забардаст бўлдим.

Ким айтадурким: осмон сутунсиз,
Фалакка тоқи муқарнас бўлдим.

Харобот ичра хору хас эрдим,
Пойингни ўпгач, муқаддас бўлдим.

Девоналиғдан топдим ҳаловат,
Жонфидалиғдан ўзим маст бўлдим.

Чархи самода эрдим сўник тош,
Заминга Ойдин мухаммас бўлдим...

* * *

Дафтардаги бу дардларни
Сен ўқима, нозигим.
Тоғдай оғир ва залворли
Маним тақдир ёзиғим!

Жимжитгина, беҳолгина
Юрганларим ёлғондир.
Бир юракка бу Аёлнинг
Қамалган минг бўрондир.

Юрагимнинг дарзларини
Қирқ чегачи улолмас.
Синган дилга қирқ йил бекор,
Асло бутун бўлолмас.

Қизил гулим, чақнаб турган
Менинг тоза палагим,
Юрагимни чақмоқ урган,
Бўйлама, жонҳалагим...

Ўн гулингдан битта гулинг
Очилмаган санамсан.
Булутсиздир сенинг йўлинг,
Сен мусаффо оламсан.

Ўттизингда ўн тўрт кунлик
Ойдаи тўлиб турибсан.
Кўзларингда ишқ, мафтунлик,
Бека бўлиб юрибсан.

Сендан узоқ бўлсин бало,
Бахтинг кўрай, нозигим.
Яратганнинг ўзи сени
Қўллаб тургай, нозигим!

Буғдой ноним бўлмаса,
Буғдойгина сўзим бор.
Ҳар сўзимда чийлаган
Ям-яшил илдизим бор.

Меҳр кўрган одамдан
Элга қайтур муҳаббат,
Ҳар дилда юз ҳарорат,
Ҳар кўзда юлдузим бор.

Молим етмаганига
Жонимни қилдим нисор,
Дўстга очиқ остонам,
Келса ёруғ юзим бор.

Туз баҳона ким келди,
Қарз баҳона ким келди,
Ғарибона ким келди —
Ўртада нон-тузим бор.

Ғойибона, юзма-юз
Эл тутинган жонимсиз.
Шоирам деб сийлаган
Ҳур Ўзбекистонимсиз.

* * *

Даҳри дунни туздингиз бизга атаб,
Тўрт буюк унсур яротиб, бутлаб.

Тўртта иқлимни яна аъмол этиб,
Тўрт мучамни соз, баркамол этиб.

Тўрт қутбни йўлима роҳ айлабон,
Тўрт фаслни шахдима шоҳ айлабон.

Катта олам саҳнини майдон қилиб,
Қўйдингиз-ку, бандангиз ҳайрон қилиб...

Борадурмен чўнг талотўплар аро,
Неча фирром, неча дилхўблар аро.

Меҳрига лойиқ кўрди яхшилар,
Оғзида ошини берди яхшилар.

Гоҳда хирмоним совурди ўзгалар,
Дўзах ўтида қовурди ўзгалар.

Ёп-ёруғ кунда йўлим йитмишди гоҳ,
Ёзуғимга юз бало битмишди гоҳ.

Мең ёниб кулдан чиқиб қақнус бўлиб,
Ўз-ўзимни топдим-о ҳур қиз бўлиб.

Бир тавалло қилганим – Сиз бўлдингиз
Раббано, ҳар ерда ҳозир бўлдингиз.

Халқ билиб айтмиш: етимга – ёр худо,
Бандадин кўрдим жафо, Сиздан – вафо.

* * *

Бу саҳар, бу саҳар мунаввар.
Гўдакдай оромда баҳру бар.

Ой – туннинг қаймоғи, илиги,
Тушларнинг беғубор пилиги, –

Юлдузлар тилида сўз бўлар.
Тандаги ҳар муча – кўз бўлар...

Сут ичсанг дур бўлар кеча бул.
Ҳар дуо – нур бўлар кеча бул.

Дарёда Ҳут бўлган ўзингсан,
Илоҳий ўт бўлган ўзингсан.

Игнадай топганинг тоғ бўлар.
Тор кулбанг – жаннатий боғ бўлар.

Юрагинг тубига қарагил:
Аллоҳдан мўъжиза бу манзил

Неларга бўлибдир хазина?
Не сирни сақлар бу дафина:

Айт, ҳою ҳавасми, ё ҳасад,
Инсофми, меҳрми, диёнат,

Озорми, эҳсонми, ё хислат,
Не бор бу мулкатда омонат?..

Эй, ғафлат бандаси, кўзни оч,
Ўзингга ўзингсан зўр тилмоч:

Иймонни маҳак тош қилурсан,
Мисмисан, кумушсан – билурсан...

Тун – қадр.

Жон – қадр.

Дил – қадр.

Лайлатул Қадр.

Лайлатул Қадр...

* * *

Ариқ бүйларида чучмома бўлсам,
Қизлар суҳбатида дилнома бўлсам.
Кўнглига қил сиғмай қолган кезларда
Қизимга бир таскин-ҳангома бўлсам...

Набирам тилида эртакка дўнсам,
Дарахтлар лабида куртакка дўнсам.
Ўртачўл ёқларда баҳор сарпоси —
Лолақизғалдоққа, чечакка дўнсам...

Бухор зардўзларин кўз нури ёнган
Заррин қатимларда палакка дўнсам.
Бўстон осмонида шамолга ошиқ
«Қамиш қобирғали» варракка дўнсам...

Ота-бобом ётган азиз тупроқда
Куйлаб турган кумуш теракка дўнсам.
Онам қирқ йил кутиб ухлай олмаган,
Акамдан келган хуш даракка дўнсам...

Моҳи рамазоним, ижобат ойи —
Оҳ десам – оҳи муборакка дўнсам...

* * *

Алмисокдан қолган бу дунё
Сиздан қолар, бизлардан қолар.
Шоҳларга ҳам қилмаган вафо,
Гавҳар тожли кезлардан қолар.

Гардкам дейсан – ошигинг олчи,
Сомон каби совруласан гоҳ.
Гоҳ омадинг ўнг дейди фолчи,
Буғдой каби қовруласан гоҳ.

Тегирмоннинг дўлида қолиб,
Омон чиқмоқ гоҳида мушкул.
Минг ажалдан чиқадир ғолиб,
Кимки бўлмас иродага кул.

Бу дунёнинг минг битта тўри
Тортанакдай ўрар бизларни.
Маккор тақдир, кўз ёшлар шўри
Сарғайтирар қизил юзларни.

Шунча шўриш, ғавғоси кўзда,
Кетолмайсиз жаннатга қочиб.
Қари дунё яшар хур қиздай
Кўнглимизда ғунчалар очиб.

* * *

Гўзалим, дилбарим, севгининг гули,
Аждаҳо ғоридан ўтдими йўлинг?

Ўргимчак тўрига тушган кабутар
Фарёди бунча ҳам товшингга ўхшар.

Сен битта тўнкадан ясай деб худо
Машаққат даштида бўлибсан адо.

Эй, зулматхонага тушган нури пок,
Қай номард топтади сени мисли хок?

Бургани тақалаб юрган кимсалар,
Хўрдани-бурдани урган кимсалар,

Қар сочинг ториға биттадан ғийбат
Кўнғироғин илиб топарлар роҳат.

Эй, гулим, вафоға гўзал қурбонлиқ –
Топмадингми жондан ўзга бир жонлиқ?

Сажда қилма, ойим, бир бевафоға!
Ибодат қилурлар ёлғиз худоға!

2000 йил.

ЭЪТИҚОДИМСАН, ХАЛҚИМ

Қадамимга қўйлар сўйиб,
Йўлимга гул сочганим,
Этагига бошим қўйиб,
Сир айтиб, дил очганим,
Ҳурматингни чап кўксимда
Офтоб қилиб юрибман,
Ўз кадримда, нон тузингда
Тоғдай маҳкам турибман.
Тўнларингга жийда тумор,
Кўзмунчокдай тақилдим.
Ўтга кирсам бўлди гулзор,
Ўнг дафтарда ўқилдим.

* * *

Қизил атиргулинг бўлдим,
Гох заъфарон гулинг бўлдим,
Дуторларинг бўғзидаги
Девона булбулинг бўлдим.
Ҳасратингдан бўзладим гох,
Нусратингдан сўзладим гох,
Жалолиддин, Алпомишдай
Келбатингдан сўзладим гох:

Ҳай, юрагинг ғалвирмиди,
Солганда турмайди тарик.
Етти дарё сувига
Ювганда кетмайди сарик.

* * *

Пилтасаватларингда
Ўлмаё ўсган болангман.
Қанду наввотларингдай
Меҳринг сезган болангман.
Ўртачўлдан ўтса шамолим
Ҳзориспанд, явшон гуллайди,
Болаликда қолган хаёлим
Бешигида Ҳумо ухлайди.

* * *

Қор остида мева туккан –
Дарахтингман, онажон.
Эркинг учун бошин тиккан
Журъатингман, онажон.
Ойдинбоғда жавлон урар
Менинг икки жайроним.
Юрагимда гавҳар турар,
Кўзларимда армоним.

* * *

Гоҳ кўйнимда илон саклаб,
Дилим куйди сенингадай.
Қатикни ҳам ичдим пуфлаб,
Тилим куйди сенингадай...
Зулфиямсан, Нодирамсан,
Бисотимсан тенги йўк.
Келажагим, хотирамсан
Саждагоҳимсан қутлуғ.
Кетсам, тупрок ичра туриб
Ғайбдан кудрат топурман:
Мушкулингга овоз бериб
Хизматингга чопурман.
Икки дунём, дин-имоним,
Эътиқодимсан, халқим.
Қирқта жоним ичра жоним –
Ойдин отимсан, халқим!

2000 йил, декабр.

* * *

Шу тиғиз, тор хона
Қисматга ёр бўлди.
Сенинг кадаминг-ла
Баҳравор бўлди.

Бу уйнинг шифтлари,
Бетонли кифтлари,
Шу ҳаммол лифтлари –
Файзга ёр бўлди.

Бу ғамгин, бу шовқин
Дунёда шеър шавқим,
Эл ичра бой мавқим
Сен билан бор бўлди.

Бойлигим, оз-камим,
Беминнат ишқ шамим,
Дардимга малҳамим,
Сен билан бор бўлди!
Устувор бўлди!

* * *

Муҳсинага

Ғамгин хаёлларинг жисмига жойлаб,
Кечалар куш каби чирқиллар тумор
Кўзи кўр севгининг йўлини пойлаб,
Ҳеч бир қиз бўлмаган сендай интизор...

* * *

Томсувоқ бўлмаган уй каби вужуд
Чидаш берармикан жала, дўлларга?
Баногоҳ тўпланса бошида булут
Юрак айланади тошқин кўлларга.

«Тиқ» этган томчимас – гўёки ханжар
Нақ юрак томрига санчилар тиғи.
Севинч бугдойларин ўғирдай янчар
Ожиз ва бетоқат кўздаги йиғи.

Ёгин-сочин фасли ғафлатда қотма,
Кўнгил иморатинг бировга сотма.
Вужудинг худонинг мулки-эхсони,
Пинҳон тут бу қутлуғ байтулмаконни!

* * *

Осмон эгилади бошимга жим-жим...
Афсона аралаш сирлари сим-сим.
Юлдуз – бошоқларин тера бошларман
Ойнинг кокилларин ўра бошларман...

ТАНБЕҲ

Охурдан бош кўтармаган
Новвос бўлма –
Новвосларни семиртириб
Суярлар!

Тулкидайин
Нафси ҳарос бўлма –
Қопқонларга
Карт думбалар кўярлар.

Бўзтўрғайим!
Бўзлаб-бўзлаб эркин уч!
Ўзинг урма асло
Тилло қафасга.
Тутқинликнинг минг йили ҳеч
Арзирмикан
Даштлардаги
Бир кунлик
Хур
Нафасга!

* * *

Теша бобо айтар ривоят.
Гумбазлардан акс садо қайтар.
Нурдай оппоқ соқолларидан
Сочилади илоҳий байтлар.
Мадрасани сукунат кўмган.
Қўрғошиндай яраклайди сой.
Мақбаралар хаёлга чўмган.
Елкасида чарақлайди ой.
Эски масжид пештоқларида
«Алифу лом» ўрмалар сим-сим.
Муридларнинг кулоқларида
Чашма бўлиб қайнайди тилсим...

* * *

Ҳеч кимдан сўрмагил
имкондан ортик,
Мўрчадан тиланма
бир дондан ортик,
Хасис ғазнасида
гавҳар кутмагил.
Шамолдан хас била
сомондан ортик.
Гадодан манзилу
макон тиланма,
Подшонинг лутфи йўқ
фармондан ортик.
Арслон панжасига
тушган кийикдан
Садқа не титраган
бир жондан ортик.
Боғбон мулкатидир
боғу сарву гул

Ёр, ағёрсан, сўрма
 тикондан ортиқ.
Кўнгил жаннатида
 меҳр ғунчалар,
Сўрмагил вафодек
 эҳсондан ортиқ.
Ошиқ қисматидир
 ҳижронда ёнмоқ
Борму дармон
 васли жонондин ортиқ?
Ишонч юртларига
 чакмоқлар тушди,
Энди не кўрарсан
 бўрондан ортиқ...
Дилим сахросига
 ўт кетди бир йўл
Излама Мажнундек
 курбондан ортиқ...

ИСТИҚЛОЛ СЎЗИН АЙТСАМ

Истиқлол сўзин айтсам
Кўксимда чинор ўсар,
Лайлаклар уя курган
Бухорий минор ўсар,

Набирам лаҳжасида
Тоғдайин виқор ўсар,
Гунчалар нафасидан
Жаннатий ифор эсар,

Қатраси дур ёмғирлар
Шивалаб, баҳор эсар,
Озода рух Тоҳирлар
Савлатида сор ўсар,

Чақмоқ урган тутларнинг
Бағрида дугтор ўсар,
Бургутфеъл йигитларнинг
Кўкайида ор ўсар,

Бешикдаги бек болам
Ҳаққа ҳаводор ўсар,
Маликчўл – қутлуғ далам
Исирик-тумор ўсар,

Шаҳидлар қалкиб бедор,
Тириклар ҳушёр ўсар,
Юртим юксалиб кирк газ
Элим эркиёр ўсар,

Рухлар – уйғок, шаън – уйғок
Тилимда алёр ўсар,
Истиқлол сўзин айтсам,
Кўнглимиз минг бор ўсар.

Сарик саратон ўтди,
Юрагим ларзон ўтди.
Суяк қақшаб, димоғим
Куйиб минг армон ўтди.

Сафро куйди кўксимда
Зардобли гумон ўтди.
Итлар изғиб изимдан,
Иғволар ёмон ўтди.

Дилимдан неча тасдик,
Неча пушаймон ўтди.
Бир жонимга тасаддук
Ёр ила паймон ўтди.

Пилик бўлдим, тутадим,
Гоҳ гули хандон ўтди.
Фалак ичинда жим-жим,
Умри жовидон ўтди.

Куюк кулчасин аяб,
Не қизғанчоқ жон ўтди.
Букилган қаддим суяб,
Дардима дармон ўтди.

Неки ўтди – саловат,
Бу ёруғ жаҳон ўтди.
Ойдин йўлим элимга
Пайвастайи жон ўтди.

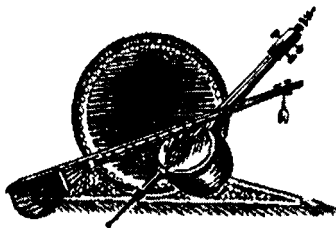
* * *

Қилмишидан топар ҳар банда,
Кўйнингизда йилон кўрдик биз.
Ўт оралаб бизнинг хирмонда.
Айни кўклам хазон кўрдик биз.

Сиз осмондан тушган фаришта,
Биз шу Ернинг ёмонидирмиз.
Сиз – дунёнинг зулмат кунжаги,
Биз офтобли томонидирмиз.

Кўлингизда ҳар дона тасбиҳ
Қорақуртга айланар гоҳо.
Ҳар сўзингиз – ўзгага андух,
Ўзингизни санайсиз худо.

Сиз ибодат узангисида
Гоҳ койимсиз, гоҳида сойим.
Тарозининг посангисини
Тўғрилайди кодир худойим.

Осмон олачалпок,
Жон – олачалпок.
Офтоб нурларидан
Ел эшар арқоқ.
Тоғларнинг қорайган
«Қобирғалари»
Ўйнар булутларнинг
Шўх йўрғалари.
Турналарнинг узун
Арғимчоғида
Осмоннинг илоҳий
Нур кучоғида
Наврўз кунларидан
Башорат келар.
Шодлик унларидан
Ишорат келар.
Қизил лолаларнинг
Гул косасида
Бир томчи дур бўлган
Хулосасида
Семурғ кушлар ундан
Тополсин шифо.
Дилингга жо бўлсин
Зумуррад дунё.

* * *

Ватанни соғиниб турналар қайтди,
Қирларда лолалар саловат айтди,
Олча, ўрик гуллаб, бол тугар пайти
Соғинчлар бош урган остона бўлдим.

Мажнунтоллар ёйди чилвир сочини,
Иссиқ инлар қучди қалдирғочини,
Наврўз кийди яна кўклам тожини,
Вулқон кўчган тоғдек ларзона бўлдим!

Яшил сўкмокларда ҳилпирар шамол,
Тоғлар елкасида пистоки рўмол,
Қартайган Ер янги келинчак мисол,
Хутнинг ёмғирлари дурдона бўлди.

Қайғурма, дил, гуллаш фаслинг қайдадир? –
Чўбонлар сайратган камиш найдадир,
Гулла, гул хирманинг тил-кўкайдадир,
Найнинг пардасида тарона бўлдим.

* * *

Баҳор базм тузди дала-тузларда:
Кулгулар гуллади қирмиз юзларда.
Олтинлар бойчечак толага дўнди,
Ҳаяжонлар варрак-болага дўнди.

Чўлнинг кўйлақлари явшан атирли,
Осмон ҳам қайнаган юлдуз-чодирли.
Дехқон омочидан ерга нур томар,
Қирлар равочидан жонга дур томар.

Чўтир тошлар юзи бахмал мулойим,
Шамолни кайвони қилмиш худойим:
Дарчаларни очган совчи бўлар у,
Кўнгилларни овлар овчи бўлар у.

Қоқигуллар ойна тутиб офтобга,
Юраклар тушади тошқин гирдобга.
Ранглар тилга кирар, сув сайрон булбул,
Букри толларнинг ҳам чеккасида гул.

Сўзанақлар ошиқ, чумоли мажнун,
Отларнинг кўзида шиддатий куюн.
Девор тирқишида ҳилпираб қувноқ
Мўралаб туради лолакизғалдоқ.

Симонлар кўксини ёриб майса-ниш
Баҳор кудратига айтади олқиш...
Қафасдан чик, юрак – хур қиролича,
Қурбинг йўқми ахир мўрча ҳолича?

* * *

Хаёл кўлларимга гулмоҳ истарам,
Кўнгил кўзларимга бир моҳ истарам.
Куйган юрагимдан бир оҳ истарам,
Ё раббим, ўзингдан паноҳ истарам!

* * *

Боғларда ёсуман гуллай бошлади,
Қумрилар мастона «ху-ху»лай бошлади.
Офтоб юракларни ёғдулай бошлади,
Ёзнинг шамоллари хуш ёқар жонга.

Қулфинай баргида қизил маржонлар,
Оқ тут оғизларда наввот-дармонлар,
Буғдой бошоқ тортиб сут тўлар онлар
Ёзнинг хаёллари ғунчалар жонда.

Урушқок майна ҳам хаёлпарастдир,
Кабутар рақслари ишққа пайвастдир,
Қирқоғайни гуллар бир фолпарастдир...
Сувлар гулдирайди кўш тегирмонда...
Жаннат Ўзбекистонда...

* * *

Сўзларим, учкун соч,
Самандар куш бўл.
Ён, кулда бола оч,
Сайра, беҳуш бўл.

Найнинг пардасига
Фарёд бўлиб кир.
Ёмғир қатрасига
Ҳаёт бўлиб кир.

Қиличлар қон тусар
Чиққанда қиндан,
Дунёга ўт кетар
Битта учқундан.

Ухлат қиличларни,
Сирли ғилоф бўл!
Уйғот севинчларни,
Элчи-инсоф бўл,
Сўзларим!

* * *

Шоирлар ўлса,
Ватан деб ўлгандир,
Ватан ҳажрида
паймонаси тўлгандир.
Муқаддас дарахтдир
аслида Ватан,
Яшил баргидай шоир
ўз шохида сўлгандир...

МУҲАББАТГА

Кўзлари жавдироқ жайрон боламсан,
Дунё ишларига ҳайрон боламсан...
Сен сўзла, ипакдай эшиламан мен,
Армони йўқларга қўшиламан мен.
Маним меҳригиё дарахтим бўлиб,
Куласан ҳаётнинг сеҳрига тўлиб.
Кўзингдан кўксимга малҳам оламен,
Кўлинг тутсам, бола бўлиб қоламен.
Сочимга тушган қор тафтин сезмасман,
Бир лаҳза дардини унутгай юрак.
Гарчи арқоқлари пишиқ атласман,
Сенинг шўхлигингдан сўрайман кўмак.
Қадр кечалари муножот айтиб,
Аллоҳдан тилаган гулчамбаримсан.
Умр ўзанига дарёдай қайтиб —
Гул фаслидан келган хушхабаримсан.
Мусаффо юрагинг, кулгинг – безавол
Қалбим пилигини ёндиргувчи мой.
Сен зулмат тунларим ёритиб хушҳол
Кўнгил осмонимда чиққан янги ой...

2003 ЙИЛ ҚОР ХАТИ

Қор гулини қилди хирман оҳ, қиш!
Қиш удумидир азал қор хат ёзиш.
Дўстларим бор ҳар бири нуқра, кумуш,
Элчи бўлгайсиз биза, эй «Тикланиш»¹
Гоҳ арузда баҳру байтлардан тузиб,
Гоҳ Ҳасанбойда анор, олма узиб,
Эътиборхон келсалар там-там бўлиб,
Қошига ўсма қўйиб, хуррам бўлиб.
Битта қўлда бола, бир қўлда қалам
«Ёр-ёр» айтиб келса Гулчехра опам.
Гул тақиб Олмос келурлар очилиб,
Оғзидан қанду новвотлар сочилиб.
Учқора кишмишидан тортик қилиб,
Хосиятхон келсалар ойдай тўлиб.
Бону Дилбар чиқса Учқўрғонидан,
Ҳимралиб Дилбар келур Қўқонидан.
Келсалар Фарғонанинг ойимлари:
Энахон, Максудадек қойимлари,
Ҳангома авжига чиқса не ажаб,
Ой Малика лутфидан нурлар тараб,
Сухбати сеҳри билан гипноз қилиб,
Турсунойим кўринадур ноз қилиб.
Ҳар на қилсанг ҳам, Ватанни сотма деб,
Уйғотиб миллатни, ухлаб ётма деб,
Тоғдаги оху каби сезгир бўлиб.
Даврага киргай Шарифа хур бўлиб.
Элга Алпомиш туғар деб ҳар Аёл
Келадур Фаридaxon Барчин мисол.
Қўш Ҳалима завқида гулхан ёнур,
Зулфиянинг шавқида гулшан ёнур,
Қутлижон кўксида тоғ сўзлаб келур,
Гулжамол парвонадай излаб келур.

¹ «Миллий тикланиш» газетаси.

Каштасига ташлабон зар баҳялар
Муҳтарамхон шеърни қилмиш насялар.
Келса Дилбаржон билан қаҳ-қаҳлашиб,
Гоҳ Муқаррамхон билан чақ-чақлашиб,
Шоҳ Бухоро пирларидан қўл олиб
Нодира Афок келур фанга толиб.
Гоҳ юраги парт бўлиб Зеболарим —
Ўт олиб сўйлар дали дунёларим,
Сир томонлардан Баҳорим кўринур,
Ойниса, Меҳри нигорим кўринур,
Келса Жиззахдан Шарофатхонимиз,
Камсуқум Венерадек меҳмонимиз.
Келса Сурхондан Жамила Эргашим,
Бахшифеъл Момохолимдай дардкашим,
Шоира Гулнора Раҳмоним яна,
Раъно Раҳмондай кадрдоним яна,
Вақт топиб келса Саломатхон Вафо,
Қутбижон бирла Фароғат камнамо.
Кел, Санобардек кизик дарвешимиз,
Матлуба Дехкон, Дилором эшимиз.
Муҳлиси содиқ бўлиб муниси жон
Ғиждувондан келсалар Бахшандахон.
Битта холига сўраб икки шаҳар
Келсалар майлига, дермиз, Нилуфар.
«Қош қаро, кўзи қаро санамгина» —
Келса Сайёрам – бўлур байрамгина.
Жаннати устозларни ёдлашиб,
Сухбати жонон бўлиб ободлашиб,
Қўр тўкишиб, шеър ўқиб, кўнгил ёзиб.
Бир мажолис-ун нафоислар тузиб,
Мисли Хулқар юлдузидай жам бўлиб,
Чинданам меҳригиёга эврулиб,
Келсангиз-чи, бошимиз осмондадур,
Манзилим: Тошкент, «Буюк Турон»дадур
Етса молим, етмаса – жонлар фидо,
Сизга мезбонлик қилурмиз, марҳабо!

ЎЗБЕКНИНГ ЁЗИ

Ўзбекнинг ёзи бу, ғўза гулининг
Жаннатий исига тўлган чоғлар бу.
Ишчан боларидек деҳқон элининг
Оғзига бол тутган асал боғлар бу.

Ўртачўлнинг кенгиш этакларида
Қирғовул патидай тўзган лолалар.
Жавзо шамолининг элакларида
Дур бошоғин эгар буғдой далалар.

Каллакланмай қолган балхи тутларда
Хушхон попушаклар базм бошлагай.
Лалмикор қирларда, кунгай бетларда
Офтоб тандирини очиб ташлагай.

Зарафшоннинг чимтол ёқаларида
Чиркиллар ёзтовуқ полапонлари.
Ям-яшил пайкаллар укаларида
Гидамдай чўғланар гул хирмонлари.

* * *

Кўксида яркиллаб кизил маржони –
Аёл эгатларда юрар жонсарак.
Ҳар туп ғўзасига боғлиқдай жони,
Ҳар ниҳол бошида хаёли ҳалак.

Қадок кўлларидадан ерга инар жон,
Ўзанинг илдизи эмар ҳарорат.
Шоҳи кўйлагига тирмашиб оқшом,
Ўздакдай эргашар ҳар ниҳол, кўкат.

Гарчанд қош-кўзида ёбоннинг гарди,
Гарчанд ҳаловати, ороми йўқдир,
Шу чексиз далалар унинг ўз дарди,
Шу сахий тупрокни билади тақдир.

Кун ботар. Товуқлар чиқар кўндоққа,
Оқшом пари қиздай силкитар рўмол.
Бир этак боласин жамлаб кучоқда,
Қозонга ўт ёқар табаррук Аёл...

ЎН ИККИ БАҲОРИМ...

Фахрия

Озодлик – руҳимда сайраган кушим,
Озодлик – кўнглимда ўсаётган най,
Озодлик – ўнг келган илоҳий тушим,
Ўн икки юлдузли фаслим, айланай.

Сен-ку Тўмариснинг шиддатли йўли,
Қиличга битилган қасам байтимсан,
Эртақлардан ўтган мурод манзили.
Она алласидай улуғ айтимсан.

Сен ғафлат мулкига келган қиронсан,
Сен ғурур элчиси чалган кўнғироқ,
Сен сокин кўлларда турган бўронсан,
Сен зулмат ғорларда ёнган шамчироқ.

Работи Маликнинг харобасида
Қайтадан кўклаган навнихол ҳаёт,
Қадим Кармананинг сардобасида
Сарин шаббодалар айтган муножот,
Сенсан, Озодлик!

* * *

Хушбўй явшанларнинг томирларида
Тиллога айланиб ётган эй, тилсим,
Ўн тўрт кунлик ойнинг чодирларида
Тўлишган жаннатий, мусаффо насим.

Ўртачўлда гуллаб меҳригиёлар,
Шудрингдаҳ бўлди туятовон гул,
Сомон йўли сочган кумуш зиёлар
Кўктоғ ўнгирида ўстирар сумбул.

Юлдуз ёмғирлари куйилар шаррос,
Саксовул, бурганлар чўмилар нурга.
Вактни эгаллаган шамол – чавандоз
Сурон солиб ўтар мудраган кирга.

* * *

Бухоронинг нақшин эшикларида
Фитрат қўлларининг қутлуғ изи бор.
Моҳи Хосанинг гулкори кўшкларида
Уста Ширин чеккан ҳикмат сўзи бор.

Сен ўша ҳикматнинг мазмуни – Эрксан,
Юзим қизиллиги, сўзимнинг – тузи,
Қадим минорадай элимга кўрксан,
Озодлик – Орзунинг париваш қизи.

Модари Шоҳоннинг даҳмаларида
Кезинган минг йиллик қахрабо сукут,
Ҳазрат Нур отанинг чашмаларида
Балиққа айланиб ўйнаган умид,
Сенсан, Озодлик!

Бўзсув ёқасида гумбазли кошин,
Шаҳидлар руҳига ингай ҳаловат.
Кафансиз кўмилган шаҳидлар лошин
Овутиб янграйди «Ёсин» тиловат.

* * *

Озодликнинг буюк кўприкларидан
Дунёга қанотин ёзар ҳур авлод,
Мен уни авайлаб киприklarимда
Ҳазрат Пирларимдан сўрайман нажот.

Озод саҳарларим, кутлуғ шомларим,
Меҳнатда ўтгучи кунларим ҳақи,
Эй, тақдир келтирган ҳур пайғомларим,
Сени қизил гулдай юрибман тақиб.

Ўн икки баҳорим, ўн икки ёзим —
Озодликнинг икки метин қаноти,
Халқимга жўр бўлиб озод овозим,
Турибман Эркинлик болидан тотиб.

Бу куннинг ҳар лаҳза, ҳар нафаси деб
Жонни гаров кўйиб яшасанг арзир.
Ўн икки йилликнинг қасидаси деб
Шукронам қабул эт, эй, Ватан, тақдир!

2003 йил.

МУЪЖИЗА ЛАҲЗАЛАРИ

Умрим бўғотига қор тушди неча,
Лайлак қорлар ёғди афсона айтиб.
Ҳаётимга янги йил кирган кеча
Ҳар гал болалигим учратдим қайтиб.

Кумуш теракларнинг кир учларида
Тилла исирғадай қолган варрақлар,
Бир ҳовуч нур ўйнаб кулгичларида
Ўсмирлигим келар ҳар йил дараклаб.

Аллоҳдан муъжиза кутган гўдакдай
Тутсам она тақдир этакларидан,
Қор босган тоғлардан сайраб какликдай
Йилларим чиқар киш этакларидан.

Кўзим-ла эркалаб ғунча қизларни
Дилбар сингилларим манглайин ўпдим.
Шамолдай айланиб дала-тузларни,
Гуллар япроғига шудринглар сепдим.

Қорхат олиб келган кемшик болакай —
Остонамда турар шошқалоқ элчи.
Анхор сукутида чалиб оқар най
Вақт деган ғанимат ғаройиб йўлчи.

Ёғоч дарчаларнинг зулфинларида
Мурғак қўлларимнинг тафти товланар.
Кўкка ўрлаган тут ажинларида
Ўн тўрт кунлик ой ўтовланар.

Қизийди гап-гаштак, ҳангома, гурунг,
Танчада бикирлаб қайнайди қумғон.
Кимдир «Кунтуғмиш»дан ўқий бошлар сўнг,
Ернинг илдизига туташади жон.

Борликни чулғайди жаннатий ифор,
Оппоқ камалақдан қамашади кўз.
Замин сукутида гувлайди бедор
Юрак – кул ичида тирилган Қакнус.

НАВРЎЗ

Ўриклар шохида ёнди минг чирок,
Пушти капалаклар кўнди бодомга.
Офтоб бир қиздирса кўзлари қора
Лолақизғалдоққиз чиқволар томга.

Жиловсиз тойчоқдай югурар кишнаб,
Қиш бўйи эснаган эринчоқ сойлар.
Баҳор бисотидан кетади яшнаб,
Келинчак уйидай кўҳна саройлар.

Сумалак бошида келинлар чечан
Лутфида дунё ишқ, сирга айланар.
Ёмғир қўбизини чалади шўхчан,
Сомонлар тиллога, дурга айланар.

Тарновда пат тараб ошиқ мусича
Шўх-шўх муччилашиб баҳши бўлодир.
Каврак илдизию чўл андизича
Бол кириб чечакдан яхши бўлодир.

Хазин мозористон дарахтлари-да
Армон гулларини тўзғитиб порлар.
Қабртошнинг видо дастхатларида
Хотира шуъласин ўқир баҳорлар.

Ҳаёт абадийдир. Ҳаёт – ғанимат.
Довул коқар жарчи, бонг урар Наврўз.
Не чоғ сеҳргарсан, она табиат,
Ҳар бир хужайрада ёқасан юлдуз.

Минг торли соз каби сасланар Инсон
Наврўзий саболар оҳангида маст.
Тонггача баҳорий завқ ичра жаҳон
Бир кучоқ гулдаста бўлса ажабмас.

НАМАНГАНЛИК СИНГИЛЛАРИМГА

Кўзлар – кўзга тушди, дил бўлди пайванд,
Наманганда жонга гул бўлди пайванд.
Мезбонлик урфини этибсиз санъат!
Меҳр – кўзда дерлар! Кўз – дил ойнаси!
Ҳар кимни юртида эли сийласин!

Офтоб ғунчалайди кучоғингизда,
Қакнус тирилади ўчоғингизда,
Бинафша атри бор дудоғингизда,
Машраб забонида сўйлаганларим,
Опамлаб, абамлаб сийлаганларим!

Мажнунтолдай соя ташлаганларим,
Қанотимга кириб қўшилганларим,
Меҳрда ипакдай эшилганларим,
Қорақош, қаламқош сингилларимсиз,
Кўнгли гул, тошбардош сингилларимсиз!

Ўнгиртоғ бағрида шоирлар тукқан,
Торгина ўйига кенг дунё сикқан,
Феълидан феълимга яхшилик юкқан,
Салқинласам тонгги шаббодаларим,
Донохон, Муҳаррам, Дилшодаларим!

Ойшахон, Дилбарим – қахрамонларим,
Фарида, Ашура, Дилдорхонларим...
Сафид Булондаги шаҳид жонларим
Табаррук излари безаган тупрок!
Сўз қадрин тиллога менгзаган тупрок!

«Келуттиман» деган шеваси яхши,
Боғларида жаннат меваси яхши,
Чортоғи, Олмоси, Ғоваси яхши,
Келса, йўлларига жоним пояндоз,
На жоним, мартаба, шоним пояндоз.

Шоирин сийлаган – орин йўқотмас,
Кўксида бўзлаган торин йўқотмас,
Дорга бошин тиккан норин йўқотмас,
Ҳар бири шоиру мохиру соҳир,
Нодим Намангоний юртига доир.

БАҲОР ИЛИНЖИДА

Қиш қаҳрида қорайган шаҳар
Дов-дарахтлар турар яланғоч.
Хўмраяди совуқ бинолар
Чарх урмаган ҳали қалдирғоч.

Бинафшанинг майин патларин
Ўпгим келар муштоқ кўз билан.
Ялпизларнинг яшил хатларин
Ўқисам ишк берган сўз билан.

Шамолларнинг ноғорасига
Ўйнамаган лолақизғалдоқ.
Дала-даштда тош орасига
Сочилмаган бойчечак-бодрок.

Чўпон-чўлик ўтовларига
Мўраламас Ой – хаёлпараст.
Тоғнинг сирли ўмровларида
Ухлаб ётар чашмалар ҳам маст.

Термуламан корга бош қўйиб
Қишга банди ётган боғларга.
Хаёл деган озод, хур кийик
Ўйнаб юрар қорли тоғларда.

ТАШРИФ

Учкур тулпорига уради қамчи,
Гулдираб ўтади момақалдирок.
Қур-қур турнажонлар солар арғамчи,
Юракка ёношиб келар ҳур чакмоқ...

Майсаларнинг игна тиллари бахши,
Ёмғирга жўр бўлиб ўлан айтадур.
Оҳ, ҳаёт – мўъжиза, тириклик – яхши,
Дилнинг туб-тубига қуйилади нур.

Ернинг шодликлари – кўзикоринлар
Ҳамал елларига тутади кўкрак.
Минг турфа ранглардан зангор қуюнлар
Келинчак заминга тақар чамбарак.

Атгор қутисида йўқ бўёқларни
Малик чўлларгача чаплаган моҳир.
Ҳатто Қизилқумдай қоқ тупроқларни
Яшнатгай сочилиб майса-жавоҳир.

Бешик бошидаги онадай дилбар,
Суюмли шу тупроқ, баҳорий Ватан!
Сеҳргар кўкламга ошиқ кўнгил бер,
Эй, жон бойчечакка айлана қол сан!

* * *

Бир сўниб, боз ёнмоқ на хушдир,
Тирикликда башорат тушдир.

Гулга кирган бир чоғимдайди,
Ишқ шиддати қароғимдайди.

Ёндим, устихоним-да ёнди,
Томирларда қоним-да ёнди.

Ўт кетди– хўл-курук аралаш,
Ёнаверди тўрт тараф яккаш.

Аждаҳо ўт нафаси тинди,
Кўксим аро насимлар инди.

Кул остида қолган чўғ эдим,
Мулки борлик аро йўқ эдим.

Бир қатра сув, бир томчи шабнам
Баҳрул нажотмиди ўша дам?

Чағир-чуғур қушларим қайтди,
Маъсума, хур тушларим қайтди.

Мен коврилган дўзахни кечиб,
Қалдирғочим, хуш келдинг учиб!

* * *

Тамарага

Ўриклисой чашмаларидай
Хаёлингда милдирайди сир.
Овозингда шивирлайди най,
Нигоҳингда покиза таъбир.

Кўз тушмаган дала гулидай
Бепардозу феъли аслсан.
Чанқовузнинг содда тилидай
Созандасин кутган фаслсан.

Осмондаги учар кушмисан,
Кимларгадир ширин тушмисан.
Мерганларнинг кўзи қайдадир,
Асли тоза бир кумушимсан...

* * *

Зуволангиз балки шамолдан,
Ўтдан қорилганми, билмадим.
Тангрим мени тупроқдан қорган,
Шундан балки тупроқ – бекадр.

Шамол иши бузмок, тўзитмок,
Олов – эса ямлар беаёв.
Босинг – янчинг – сўз демас тупроқ,
Шамол, ўтнинг қурбони – ғаров.

Тупроқ ўтда пишгани сари
Бўлар асл жонон пиёла.
Шамол дайдиб эсиб сарсари
Бошин уриб йиғлар дувола.

Ўт дамига тутилган пичок
Бўлар қилич тиғидай кескир...
Сиз ўт олиб ёнинг, бу тупрок –
Тобга келар мисоли тандир.

Лов этасиз, сўнг пов ўчасиз,
Қудратингиз зое ва завол.
Кул бўласиз тандир ичра сиз,
Ҳар ён сочиб ўйнайди шамол...

ТАНБЕҲ

Ўз шоирин танимаган ким бўлар?
Кул бўлади, ғафлатга маҳкум бўлар.
Ҳасратида кўнгил олар кими йўк,
Қувончида қанотсиз мардум бўлар.

Аждодларин ёди ўчгай дилидан,
Унутмишлар саҳросида қум бўлар.
Кўкайида ори унут, тили йўк.
Бош-бути бор, ичи бўм-бўш хум бўлар.

Ўз элида қаддин букиб яшайди,
Ўзгаларга ликилловчи дум бўлар.
Тожу тахти топталади, хор бўлар.
Туғ-туғроси эшакка тўкум бўлар.

Мирзолари чўкмор тутиб гўр кавлар,
Гўрковлари мулкатга ҳоким бўлар.
Шоир элнинг дилда гавҳар тошидир.
Миллат қадди у бирлан қоим бўлар.

ЎЙЛАР

Бу дунёдан азизлар кетди,
Фикратида юлдузлар кетди.

Ўтди неча авлиё зотлар,
Дуосида қакнуслар кетди.

Ўтди Аллоҳ ишқида Мажнун,
Пайғамбарга эгизлар кетди.

Оҳ урганда ноласи қуюн,
Кулгусида кундузлар кетди.

Торларида булбул сайраган,
Элга дармон ҳофизлар кетди.

Чимилдикқа кирмаган неча
Сор йигитлар, хур қизлар кетди.

Чумолидек тоғларда кезган
Хазинаси қомуслар кетди.

Майсалари саловат айтган
Баҳор-боғли андизлар кетди.

Қаърларида садафлар тукқан
Неча баҳрул денгизлар кетди.

Ер юзини шамолдай кезган
Қадамларда шаън излар кетди.

Ватан қадрин номус билганлар
Ибратида нон-тузлар кетди.

Аждодларнинг шукуҳ-шонидан
Чакнаб фидо ворислар кетди.

Мункиллаган донишманд йиллар
Кипригида қор кезлар кетди.

Дор остида Эрк-иймонида
Букилмаган қад, тизлар кетди.

Тирикликнинг тегирмонида
Янчилик не тўқислар кетди.

Молу давлат гирдобларида
Неча аҳли тамизлар кетди.

Шону шуҳрат саробларида
Қанча дўсту нодўстлар кетди.

Тошбақадай имиллаб кимдир,
Порлаб вақти тиғизлар кетди.

ДЕҲҚОН

Товшинг турналарнинг «кур-кур»лашидай
Қирга бойчечаклар экиб ўтади.
Биллур булоқларнинг шилдирашидай
Майсаларга шудринг такиб кетади.

Форда калавадай чигал бир сукут.
Калаванинг учин топар қаҳқаҳанг.
Тошларнинг бағрида уйғонар умид,
Сўқмоқлар тоғларга чиқар қисталанг.

Боғларни жаннатнинг ислари босиб,
Ҳаёт неъматидан баҳраманд инсон.
Ларзон олмаларга исирик осиб,
Шохларига тиргак қўяди деҳқон.

Яшил байроқлардай хилпирар ғўза,
Илдизи шамчироқ пиликларидай.
Унга қўл урасан – меҳринг андоза,
Ҳар шона – меҳнатинг битикларидай.

Милёнлаб ғўзанинг нозик илдизи —
Улаб қўйилганми томирларингга,
Эгат оралайсан дилдан нур сизиб,
Бир зум кетолмайсан адирларингдан...

САДО БЕРГИЛ

Қайси дарё ирмоғидан
Сувляяпсан?
Қай қоянинг чақмоғида
Гувляяпсан?

Ўрмонларда меҳригиё
Бўлдингми ё?
Осмонларда янги ойдек
Тўлдингми ё?

Чархпалакнинг косасига
Айландингми?
Камалакнинг рангларига
Жойландингми?

Пода қайтар қишлоқ томон
Серка билан,
Намозигар шабодаси
Кўрки билан...

Ўйинқароқ болалигим,
Дарагинг йўқ.
Қайтмадинг-а, ё тегдими
Бир дайди ўқ?

Абжир мерган камонига
Дуч келдинг ё?
Неча йилки, кўзим йўлда
Бермас садо
Ўйинқароқ болалигим,
Ўйинқароқ болалигим!

* * *

Сўнди деманг, олов ўчса,
Кул остида чўғи бор.
Бу оташда кўклам шавки,
Саратоннинг тиғи бор.

Бир учкуни сачраганда
Хўлу курук ёнодир.
Ўт қорилган жисму танда
Гулханларга дўнодир.

Темирчининг босқонида
Очилгандай олов гул,
Тафти қайтган юрак қайта
Ловуллашга топар йўл.

Чўғ топаман тирикликдан,
Ўт излайман йўлимдан.
Юрагимнинг пилигига —
Куч оларман элимдан...

* * *

Чечак бошқа, янтоқ, явшон чўлга хос,
Явшон гули менгзарми ҳеч атирга?
Тулпор отнинг жабдуғини чавандоз
Урмас асло чўбир отга, хачирга.

Пойгаларнинг ҳадис, шавқин олган от
Кўкни чоғлар, парвозлари тилсимот.
Тилло тақа кокса ҳамки чўбир от
Ер хайдайди, сомон ташир умрбод...

* * *

Ҳосили ўрилган даладай кўнгил,
Кўши, хирмонлари кўчган ва жимжит.
Ёшлик кўшинлари ташлаб кетган йўл
Фурсат сўроғида нахотки унут?..

* * *

Сенинг – онанг меҳнат.
Отанг ҳам меҳнат.
Топганинг ғойибдан, ҳалолдан келмиш.
Суянсанг – суянчик,
Зориқсанг – ҳиммат,
Меҳнат деган улуғ аъмолдан келмиш...

* * *

Шошма, кўнгил, баҳор билан
Хайр-хўшга кўн энди.
Ловуллаган тандир каби
Бўлолмайсан сен энди.
Тушларингга кузакларнинг
Элчилиги чин энди.
Дарё эдинг телба тошқин
Оқишинг сокин энди.
Кулдирдими, йиғлатдими
Сени даҳри дун энди,
Уйқу ўчар, хаёл қочар
Кечалар узун энди.
Сен эккан ул теракларнинг
Қоматлари нун энди.
Гарчи кўнглингда дарзлар кўп,
Толеинг бутун энди.
Ҳар кунингга, ҳар кунингга
Байрам, деб юкин энди...

ВОСВОС

*«Ўзини портлатганлар орасида ёш қиз
ҳам бор эди..»*

(Матбуот хабаридан.)

Ўн гулидан очилмаган бир гули,
Сочи эди баҳорларнинг сумбули,
Бахт кўйлаги бичилмаган қизгина,
Қачон дилинг бўлди восвос манзили?

Алла айтсанг бешикларга ярашиқ,
Гул-райҳонли эшикларга ярашиқ,
Ок сутини ерга соққанмиди-я,
Онанг йиғлар, қуяр кўзу қорачик.

Қай ғофиллар бозорингни қизитди,
Умр деган гулзорингни қуритди,
Қадамингда гуллар унса бўлмасми,
Ўз элингда мозорингни қуритди.

Қаро ерда сочилган қон – дўзахий,
Ўз қавмидан чиққан инсон – дўзахий.
Аёл ахир халқнинг нажот-паноҳи,
«Бу шаҳидлик» Ҳаққа исён, дўзахий.

Нечун келдинг бу дунёга жавоб йўқ,
Нечун кетдингки, бир хайру савоб йўқ,
Ер ёнади ололмасдан лошингни,
Шаккокларга дея, хоки туроб йўқ...

* * *

Ён-верингда тусланади бир шайтон:
Дўзах бўлиб юзланади ногаҳон,
Жаннат бўлиб нозланади ногаҳон,
Лол турасан: чинми-лофин билолмай.
Қиёматдан сўзлаб туриб ниш урар,
Диёнатдан сўзлаб туриб ниш урар,
Оч бўридай юрагингга тиш урар,
Лол турасан: чин ғилофин билолмай.

АСЛО ҚАРАМ БЎЛМАСМИЗ

Пирлар дуосин олиб,
 палак ёзган Ватан бу,
Майдонда марду ғолиб
 кўнгли ўсган Ватан бу,
Душман келса қоядай
 йўлин тўсган Ватан бу,
Ҳеч кимдан кам эмасмиз,
Асло қарам бўлмасмиз!
Кўнглимиз тоқчасида
 бир чироқ ёниб турар,
Мангу алангасида
 кирқ Широқ ёниб турар,
Тошга битилган хатдай
 шул сабоқ ёниб турар: —
Ҳеч кимдан кам эмасмиз,
Асло қарам бўлмасмиз!

Сўнгаклар тилга кириб,
 боболар ёди айтур,
Амир Темур бошида
 туғлар муроди айтур,
Дорда Дукчи эшонлар
 фарёд, саботи айтур: —

Ҳеч кимдан кам эмасмиз,
Асло қарам бўлмасмиз!

Мовий гумбаз остидан
Гулдираб садо келар,
Чўлпон, Фитрат, Қодирий,
Усмондай фидо келар,
Меҳрсаро Онанинг
Кўксидан нидо келар: –
Ҳеч кимдан кам эмасмиз,
Асло қарам бўлмасмиз!

Асл деҳқон қўлида
 омочлар кумуш бўлиб,
Хивич отли гўдақлар
 эртан Алпомиш бўлиб,
Кексаларнинг дуоси
 сайрар найқамиш бўлиб:–
Ҳеч кимдан кам эмасмиз,
Асло қарам бўлмасмиз!
Ватан – борлиқ ҳаётим,
 сенга жоним садаға,
Ҳар ғиштида жон ипи
 хонумоним садаға,
Даштлардаги эрмоним,
 адрасмоним садаға,
Ҳеч кимдан кам эмасмиз,
Асло қарам бўлмасмиз!

Булбул чаманин севар,
 одам Ватанин севар,
Бир ҳовуч тупроғига
 тенг бўлмагай дунё зар.
Ватан – Иймон, Ватан – Дард,
 кимки жон-танин севар –
Ҳеч кимдан кам бўлмагай,
Асло қарам бўлмагай!

МУНОЖОТ

Дунё!

Бу заминни осуда тутгил,
Меҳру илтифотинг кўзида тутгил.
Кипригингда асра фарзандларингни,
Қобилу ноқобил дилбандларингни.

Бол томиб сўзидан бири жонга жон,
Бирининг қўллари тирсаккача қон.
Бири бунёд этар, қай бири вайрон,
Бирининг макридан худо ҳам ҳайрон!

Бири қадам босса – гуллайди жаннат,
Бирининг қаҳрида дўзах, фалокат.
Онасан, кечирдинг оқ сутинг хақи,
Фаҳру пушаймонлар ёрлигин тақиб.

Сўзон шамчирокқа айланиб тунлар,
Бағрингда ёнадир шодлик, қуюнлар.
Бешик кирган уйда ҳаёт бўлурсан,
Тобут чикқан жойда фарёд бўлурсан.

Яйрайсан, ҳимматдан бўлурсан дарё
Танти ўғлонларинг саховатидан.
Куярсан онага сомонни раво
Кўрмаган нокаслар хиёнатидан.

Гулларнинг баргига шабнамлар эмас,
Намозшом сочилган кўз ёшларингдур.
Дастурхон бошида шоду хуш ҳавас
Тўпланган дилкашлар куёшларингдур.

Ғижжак торларига тегинган шамол
Дардчил юрагингда берадир садо.
Мунгли нигоҳингда титроқли савол,
Эй, куш уйқусида мизғиган дунё!

Кўнглини кул босган бандаларингни
Ёндир-ей саратон, жавзоларингда.
Ер бағирлаб қолган кундаларингни
Учиргил еттинчи самоларингда.

Нодон болаларинг жафоларидан
Юрагинг ғалвирга айланган, дунё!
Ёруғ жаҳондаги бедаволардан
Кўзлари басирга айланган дунё!

Сен ширин азобсан, аччиқ қисматсан,
Яхшию ёмонга меҳригиёсан.
Онадай покиза хусни исматсан,
Онадай ягона, битта Дунёсан!

Дунё, иссиқ жонинг одам кафтида
Типирчилаб турар мисли ночор куш.
Сени асролмасак дил садафида,
Борлигинг, йўқлигинг, тириклигинг – туш.

Ўзингники бўлиб ўзагинг тортган
Эллар орасига ташлаб Сулҳ рўмол,
Мен сени опичлаб бораётирман,
Нажотга ошиққан Кенжа қиз мисол.
Эй, она Дунё!

2005 й.

АЙТИМ

Нозик Қўзиевани эслаб.

Ғойибон осмонида тўлин ойлар ботдилар,
Нозук ойдаи нозукни зах тупрокқа сотдилар.
Оқ юздаги холини қош ораси қотдилар,
Қалам-қалам қошлари тўкилмаган, Нозикой,
Сарвиғулдай қомаи эгилмаган, Нозикой.

Уч қизини орқалаб қадди обкаш, ёй бўлди,
Навганди¹ боғларида кўз ёшлари сой бўлди.
Турмушнинг тош йўлинда бир салту сувой бўлди,
Гурунгларга кирганда сувдай сокин Нозикой,
Шоҳи-шалпар кийганда ойдан ойдин Нозикой.

Кармананинг йўлида салкинласам, тол эккан,
Дугоналар хурмати тил учида бол тўккан,
Давралар пойгагида камтарона тиз чўккан,
Сен ўтирган чорбоғда айвон экан, Нозикой,
Сен билан ўтган дамлар даврон экан, Нозикой!

Қунлар ботиб, тонг отиб, офтоб чикди хуромон,
Бўстон кечаларида ойлар балқир чароғон,
Баҳор тошқинларида куйлар бахши Зарафшон,
Турналар қанотида келмаганим, Нозикой,
Қундай қулиб, ой қаби тўлмаганим, Нозикой!

¹ Ғойибон, Навганди – Қизилтепа туманидаги кишлоқлар.

ҲАМИД ҒУЛОМ ВИДОСИ

Дўст-ёронлар, хуш энди,
Иссиқ дийдор туш энди,
Тилдан қолди, водариғ,
Юрак деган куш энди,
Даврангизнинг тўрида
Битта ўрин бўш энди,
Бир кун Сизга қайтаман...

Мен элимга қайтаман
Бинафша атри бўлиб,
Қадим тошкентликларнинг
 мартаба, қадри бўлиб,
Ғафур Ғулом наъраси,
Ойбекнинг фахри бўлиб
Мен элимга қайтаман.

Қитъалар уйғоқ, дея
 долғали ҳаётим-ла,
Лолакўлнинг мавжида
 халқона баётимла,
Шоҳ Машраб оҳи била,
 мангулик ёдим била
Мен элимга қайтаман.

Ёшлар тоққа интилса – мен
 сўқмоқ йўл бўламан,
Чўққидан узатилган
 мададкор қўл бўламан,
Оҳ, сенинг ёшлигинг деб,
 ҳиммати мўл бўламан,
Мен элимга қайтаман.

Вафонинг узун йўли
Кўрғонимни безади,
Фарзандлар, неваралар
Жаҳонимни безади,
Шогирдлар саф-саф бўлиб
Бўстонимни безади,
Мен элимга қайтаман.

Кўзларимга жойлабон
Юртим жаннат жамолин,
Гойибдан мужда бўлиб,
Тилаб Ватан камолин,
Ҳамидман, Ғуломдирман –
 саховатдир аъмолим,
Ҳар кун сизга қайтаман,
Мен элимга қайтаман...

2005.

* * *

Бу ҳаётда ҳамма ғанимат,
 Ҳеч ким бўлмас дунёга устун.
 Гар мол-мулкат бир пулга қиммат,
 Жонинг сабил тириклик учун.
 Рўзғор – ғорнинг чувалган тўри
 Ўраб ташлар оёқ-қўлингни.
 Гоҳ тулкисан, гоҳида бўри,
 Йўқотасан юрар йўлингни.
 Қўлларингда сайраган торинг
 Чертилмаса тоб ташлар, тинар.
 Чўқкиларда чарх урган соринг
 Ўлжа қувиб қаноти синар.
 Тун кечалар сукунатидан
 Тополмайсан сеҳрли эртак.
 Зим-зиёлик кўзинг оларкан,
 Юлдузлар ҳам овутомас андак.
 Қучоғингда ойдаи тўлганлар —
 Фарзандларинг осмондай йироқ.
 Болалиқда ёққан гулханлар
 Оловида бўлма исинмоқ.
 Жунжикасан, бўм-бўш бағрингда
 Бурқсиб ётар куз хазонлари.
 Иншо битар сенинг тўғрингда
 Хаттот кузнинг зар мезонлари.
 Иншоларнинг хулосасида
 Бахтми ёки ранжу аламдир...
 Мен ўқийман куз нафасида:
 Тириклик бу тансиқ байрамдир!

* * *

Дарахтлар бир кучоқ заррин калава,
Тиллолар сочади тагидан ўтсанг.
Жиловдор куз кўшган олтин арава
Қишнинг саройига чопар қисталанг.
Қамчисин босади шамол чавандоз,
Ғознинг укпаридай титраб турар жон.
Ярим йўлда тушиб қоларми бехос,
Кўклам боғларига етарми омон
Йўловчи Инсон?

* * *

Қоғоз, қўнғироклар вақтнинг эгови,
Пайраха мисоли учади умринг.
Ўчиб қолмаганми кўринг, оловинг,
Эй маним юрагим, сайроқи кумрим?
Чакмоқлар тушади сенга юз бора,
Сўзлар найзасидан бўласан пора.
Шиддатли тўфонлар, бўронлар ора
Тинмай дукуллайсан юрак бечора!
Чакмоқ чакқанида кўкка солар дарз,
Остин-устун бўлар бу курраи арз,
Сен тоқат бобида кимдан олдинг дарс,
Ловуллаб яшайсан еру кўк ора?
Сокин денгизларда туғилар бўрон,
Қайсар довулларга бешиқдир уммон.
Вулқону қасирға бағрингда пинҳон
Мўътадил яшайсан, кўксингда ёра!
Минг битта торинг-ла ҳаётга банда,
Оху зоринг ила нажотга банда,
Туғилган дамданок ёнган гулханда-
Юракда жон билан ўрнашган ишк
Сени олиб ўтар зулматлар ора
Эй, сирли машъала,
Мангу машъала!

* * *

Кун чарақлаб ётади.
Қиров тушган тунука
Том ярақлаб ётади.
Бир тутам кун шошилар.
Осмонни опичлаган
Уфқ ерга қўшилар.
Беқасам тўн арчалар
Чаккасида кузги гул,
Мағрурман деб жар солар.
Паға булут ўрмалар
Кўкда.
Намозшом қўяр
Тун кўзига сурмалар.
Йўллар қолар ҳувиллаб.
Уй-уйга, тепа-тўйга.
Ўчоқларда ловуллаб
Чарсиллаб ўт ёнади.
Кўнгилларда офтобдай
Орзулар уйғонади.

* * *

Кирар-чиқар кийикчадай қиз.
Оёғини ўпар остона.
Орқасидан юрар изма-из
Ўйинқароқ шамол дугона.
Қизнинг нозик ҳовучларида
Гул кулади қикир-қикир.
Юзидаги кулгичларида
Шуъла берар икки тутам нур.
Осмон тиниқ кўзгусин тутиб
Кутиб турар қизни йўлакда.
Маст қилади оламни тутиб,
Райҳон иси хазончинақда.

* * *

Неки ўтди – жонингдан ўтди,
Жонмас, устихонингдан ўтди.
Етай-етай деганингда бахт
Тутқич бермай ёнингдан ўтди.
Дашт шамоли хасдек учирди,
Кун тиғи карвоинингдан ўтди.
Ёруғ ёзда туриб қорбўрон,
Титратиб осмонингдан ўтди.
Чумолидай эзғилаб гоҳ ғам,
Юрагингдан, конингдан ўтди.
Сабр тағи сариқ олтин деб
Юрсанг-да имконингдан ўтди.
Оҳ десанг оташлар сачради,
Умрингдан, хирмонингдан ўтди.
Қизил гулдай кўкка чирмашган
Яшнаган бўстонингдан ўтди.
Кўклам кетди. Кузги рутубат
Чароғон остонингдан ўтди.
Тоқат-бардош эди қалқонинг,
Бу савдо қалқонингдан ўтди.

* * *

Ё худо, офтоб бунчалар порлок
Кун ботар чоғида, завол онида!
Симирсанг нурлари мисоли қаймоқ,
Кувватга айланар одам жонида.
Хушу хушвакт кунлар, ғамгузор кунлар,
Ёмғир шивалаган, калин қор кунлар
Ёзги боғлар каби хуш ифор кунлар
Офтоб хамиртуруш одам жонида.
Эй куёш, танғримнинг азал тафтисан,
Ғумбагига кирган ипак қуртисан,
Эй, сен пари кизлар юртисан
Жаннатдай абадий хур маконида.
Тунларнинг сир тўла ҳикоятида,
Заминнинг вулканий ҳароратида,
Илоҳий тушларнинг башоратида
Офтобдан зувола кўриб яшайсан.
Бешикка ошиққан гўдакдай гоҳи,
Қафасига сиғмас юракдай гоҳи,
Кўкни қамчилаган гулдуракдай гоҳи
Офтобдан бир тола териб яшайсан...

Ялтираб ётибди кузнинг гуллари,
Ҳали изиллатар қишлар олдинда.
Сахар қировлари, аёз еллари
Эркалаб хурмолар ёнар олтиндай.
Дала ҳовлиларнинг бўм-бўш боғида
Ўйинқароқ шамол мезбонлик қилар.
Мевалари туршак шотут шохида
Олақанот қушлар хушхонлик қилар.
Нозанин атиргул сўнгги хандаси
Ақиқ ғунчалари бўлар очилиб.
Арча этагида нур алангаси
Ғужғон гунафшалар ётар сочилиб.
Букри тиргақлар ҳам вазмин ёнбошлар,
Дуварак олмалар пилла мисоли.
Булуғлар чувалиб пойгасин бошлар,
Ўртада тоғ билан осмон висоли.
Кузги буғдойпоя – зангори денгиз,
Ям-яшил барқутдай товланар ҳай-ҳай!
Одам изин кумсаб ангору андиз
Қамишлар тилида сайратади най.
Баҳордан ёркинроқ кузнинг палаги,
Сарпо саватида ипақлари кўп.
Кўксингда ёникми ошиқ юраги,
Тиз чўк, зебо кузнинг этакларин ўп!

2006.

ШОҲИМАРДОН

Қуббон кўлдан сув ичар қуёш,
Кумуш сойда чўмилади ой.
Қун муччилаб ўтган харсангтош
Уйқусираб сўзлар пойма-пой.

Гулхайрилар гул косасидан
Шарбат эмиб, боларилар маст.
Гулзорларнинг шаббодасидан
Ифорга ғарқ бўлар баланд-паст.

Булоқ қайнар Ёрдон Азизда,
Ҳар илтижо бўлар мустажоб.
Арчазорлар бахмал кигизда
Яратганни килади тавоб.

Тоғ бошида ҳуркиган отдай
Пишқиради момақалдирок.
Қояларни ёндириб ўтдай
Қилич сермаб ўтади чакмоқ.

Юлдузларни ютган наҳангдай
Тун ўрмалар ўнгирлар аро.
Кўнгилларга кўчар оҳангдай
Сукунатга айланиб дунё.

Ўзинг танҳо, бу олам – танҳо,
«Ёрилтош»га айланар тоғлар.
Ёрил, тош, деб қилсанг илтижо,
Жаннат йўли бўлади боғлар...

САВОЛ

Эй, дунё!

Шунчалар сеҳрни қаердан олдинг,
Қайси мўъжизадан, қай пирдан олдинг,
Қодир Аллоҳимдай шоирдан олдинг?

Дунё-ей!

Ўқиндим – дардларим мажнунтол бўлди,
Юқиндим – чечаклар барги бол бўлди,
Ўтиндим – тераклар пурхаёл бўлди!

Ҳай, дунё!

Жўр бўлсам – қўбизга ўхшайди ҳар хас,
Тингласам – ҳофизга ўхшайди ҳар кас,
Ўртансам – оҳ урар менга басма-бас!

Оҳ, дунё!

Ўтдим қил кўприқдан жоним ҳовучлаб,
Сабрни лангарчўп ўрнида тишлаб,
Турдинг-ай онамдай ёқангни ушлаб!

Оҳ, дунё!..

* * *

Билолмадим, душманмисан, дўстмисан,
Баҳормисан, хазонрезги кузмисан?
Бир қарасам, қариндошдай яқинсан,
Билолмадим, бегонами, ўзмисан?

Сўзингдан бол томганида эридим,
Заҳрингдан гоҳ дарё каби қуридим.
Гоҳ пўстимга сомон тикдинг, торидим,
Қақраган чўлмисан, ё андизмисан?

Баланд тоғлар титраб гоҳи паст бўлди,
Қадринг гоҳи олтин, гоҳи мис бўлдинг,
Гоҳи қойим, гоҳи белафз бўлдинг,
Айтгил, ўзи атласмисан, бўзмисан?

* * *

Саратон ҳуруми қуритди,
Тўкилди пишмасдан шарбат шеърларим,
Боласин учириб, булбуллар кетди,
Оҳангида кетди қанча сирларим...

2007.

* * *

Киш чўзилди. Аччиқ аёзлар
Дилдиратиб кўйди жонларни.
Қайлардасан, офтобли ёзлар,
Иситсанг-чи устихонларни!

Сен, сурнайчи шамоллар, хушвақт
Эргаштириб келгин баҳорни.
Ўзинг кураб кўйсанг-чи бевақт
Бошимизга ёққан қорларни.

Бойчечакнинг пиликларида
Шамчироқлар ёндиргил порлоқ.
Одам аҳлин иликларидан
Бадар кетсин рутубат, чарчок.

Қалдирғочим, канотларингни
Қутлуғ билиб сурай қошимга.
Тангрим, сочгил нажотларингни
Ойга, кунга йўлдош ёшимга...

* * *

Яшил дунё гуркираб ётар,
Ҳар куртакнинг туғдори ҳамал.
Ерни кўклам лашкари тутар,
Замин узра баҳорий қамал!

* * *

Сокин кеча.
Япроқ узилса,
Тангадай жаранглаб тушади ерга.
Ойни елпиб шабада эсса,
Гулларнинг қадахи тўлади нурга.

Ернинг жон томрида гупиллаган қон,
Тоғлар сийнасида мудраган вулқон,
Кўллар маликаси – окқуш нафаси
Жаннат чечагидай очилар қирда.

Отларнинг ёлини ўрар парилар,
Қизларнинг қўйнига кирар парилар.
Дунё бир муниса Онадай ухлар,
Ширин уйқусини қўрир парилар.

2007.

*Достон
ва қасидалар*

Етти фасонадан иборат дoston

БАҒИШЛОВ

Навосиз улуснинг навобаҳши бўл!

Алишер Навоий

Наврўз сайли. Тошкентнинг Бош майдонига шаҳарнинг беклари кириб келадилар. Улар зарбофт чопонда, манглайда беклик жиғаси порлар. Учкур отларнинг бахмал ёпқичлари товланар. Кумуш аслаҳалар кун тиғида шуъла берар. Элу юрт шодумон сайлга ошиқар. Мозийнинг олис сўқмоқларидан қадим Туркистоннинг жароҳатли кўксига муборак шамоллар уринар. Тошкентнинг Себзор, Бешоғоч, Кўкча, Самарқанд, Камолон дарвозаларидан гурас-гурас ёшлар қизғалдоқлардай ловуллаб келаберар.

Мавлоно Жомий, ҳазрати Навоий, Фурқат, Муқимий, Фузулий байрам либосларида Хизрдай бўлиб, ўзбек элатини қутлагани, Иймон ва Динини бутлагани, юракларни ҳаёт шавқига тўлдиргани майдонда ҳозир бўладилар.

Мен-да томошаталаб болага айланиб, тилим шошиб, илҳом ва сурур дарёси тошиб, болалигим сирли толага айланиб, бу толанинг бир учи гўдаклик боғларига мени етаклаб кетар.

Бу ғанимат дийдорлашув – Ҳазрат Навоий ва туркийзабон улуснинг пешонасига нур тушган лаҳзалар пири комил устозга айтиб турганларим ушбудир:

Ассалому алайкум, устоз,
Йўлингизга эл чикди пешвоз.
Меҳру нажот истаб келдило,
Бир йўл қанот истаб келдило.
Қуриб битган Рух дарёсига
Баҳрул ҳаёт истаб келдило.
Ширин ила Фарҳодлар келур,
Не миннатдор авлодлар келур.
Чиқур гўзал каниз Дилором,
Чиқур шуҳрат сайёди Баҳром.
Етти ёшдан етмиш ёшгача
Муборакбод этгали келур.
Бугун Сизни сийлаб бошқача,
Ўзлигин ёд этгали келур.
Шоҳу гадо келур сиғиниб,
Бир мўъжиза зиёратдир бул.
Хешу дарвеш келур йиғилиб,
Бир байрами қиёматдир бул.
Ернинг юзи одам тумонат.
Қуннинг кўзи тўлибдир одам.
Ёғилмоқда нури хидоят,
Сўнган, тўнган дилларга малҳам.
Нафаси пок, умри муборак
Валийларнинг пири, ассалом!
Туркий элнинг шаъни, таборак —
Сурасидай шеъри, ассалом!
Улуғ ҳазрат, дилда гирдибод
Ўрлаб, оҳлар кўкка чикқан чоқ,
Жаннат диёр қолиб бенажот,
Бўлганида бир тутам янток,
Дарёсини нафси ўпқонлар
Симирганда бир наҳанг бўлиб,
Тоғларидан қочиб жайронлар,
Набототнинг ҳоли танг бўлиб,
Жаҳл солиб Рухига занжир,

Ўтмишини унутганда эл,
Ўзгалардан бўлиб домангир,
Жонидан ғам ўтганида эл,
Келтирдингиз, эй улуғ Ҳазрат,
Покланишнинг тоза ҳавосин,
Ғафлатга кул, шуури карахт
Бандаларга малҳам давосин!
Бир силкиниб кишанин узган
Баҳодурдек уйғонар Рухим.
Етти ровий – етти сибизға
Сўйлагани – дардим, шукуҳим...

БОЛАЛИК БОҒИДАН ФАСОНА

Онам Тошбиби Бобожаҳмат қизи Бухоро инқилоби ҳақида йиғлаб сўйлардилар. Ёзнинг сутдай кечаларида, қор-бўронли қаҳратон қиш тунларида ғаройиб эртаклар айтиб бериб, мени ва бир этак жиянларимни овулардилар. Бу эртаклар гоҳ етти кечаю етти кундуз давом этарди. Биз тезроқ тонг отишини, кеч бўлишини кутардик. Эртаклар дунёсида яшардик.

Рўзибиён қишлоғи тупроқ йўлли, пахса уйли, толзор кўчали бир гўша эди. Саратон кунлари толлар тагида тизилишиб, ўтган-кетганларни томоша қилардик. Оқ либосли, соқоли кўксига тушган Ҳизр бобони кутардик. Ҳар бир йўловчига таъзим билан салом берардик, изидан узок қараб қолардик. Хўжаи Ҳизр бобо келмасди, биз норасталарнинг кутганини билмасдилар гўё. Қишлоқчада мактаб ҳам, мачит ҳам, мадраса ҳам йўқ эди.

Пахса деворимизнинг қанотига туташ қизил чойхона бор эди. Аҳён-аҳён Тошкентдан, Бухородан артистлар келишарди. Гоҳ эса кино кўрсатиларди. Ҳар байрамда Салой бобо қизил чойхона деворларини оқлаб кетарди. Кино қўйилган кечалар онам «девордан шай-

тон чиқади, имонни бузади», деб ҳовлига кириб кетардилар. Биз ҳам онамнинг изларидан эргашиб, эртақлар мамлакатига кириб борардик. Фолбинлар, жўғилар, тиланчилар, меҳтарбоз-қўғирчоқбозлар, каландарлар саратонда пайдо бўлиб қолишарди. Лекин Ҳизр бобо келмас эдилар. Шундай кунларнинг бирида...

Кун киздирар.
Чумчуқлар ҳам
Тол баргига беркинибдир.
Қўрғошиндай эриб олам,
Йўлакларга тўкилибдир,
Саратоннинг козонида
Билқиллаган йўл қайнайди.
Темирчининг босқонида
Олов деган гул қайнайди.
Чайлаларда қайтар нафас,
Ишқомларда ғўра чатнар.
Молхонада моллар лоҳас,
Ҳовузларга шамол қатнар,
Чўпқори уй.
Пахса девор.
Оқ пилладай етилган тут.
Дарвозаси бор нақшинкор
Ота мерос, авлодга қут.
Томорқада буғдой пишган,
Қаҳрабодай бошоқлари.
Ариқчада сувлар тошган,
Оқар қовун пўчоқлари.
Қарри-курри сояларда
Жон сақлайди, ором олар.
Ширин жўхорпояларга
Шўх болалар «карвон» солар.
Қораширин бир қизалоқ
Болаларга қўшилмайди.

Жиндай хуркак, хаёлчанрок,
Ўйинларга шошилмайди.
Ним қоронғу салқин хона.
Вассалари тароқдай зич,
Ухлаб қолди ҳорғин она,
Нимадандир дилда ўкинч,
Қуроқ «қош»ли ёстиғидан
Бош узади қиз бетоқат,
Кимдир тутар қўлтиғидан,
Ташқарига ундар фақат.
Кўзларини ишқаганча
Юраберар беҳуш, карахт.
Дарвозага то етганча
Учиб борар қушчасифат.
Дарвозада биров турар
Қулоқлари нурга ўхшаб.
Эртақдаги соҳибназар
Балогардон пирга ўхшаб.
Бошдан-оёқ оқ ридоли,
Чориқлари пахтадай оқ.
Кўксин қоплаб оқ соқоли
Ёришгандай ундан тўрт ёқ.
Ногаҳонда дўлдай уриб,
Ёқимли куй ёғаберди.
Дарвозанинг тоқин суриб,
Қиз мўралаб бокаверди.
Кўзларидан ёш тиркирар,
Бошларидан тер қуйиб гох,
Қулоқлари гох сиркирар,
Варажада, қалтираб гох,
Тингларди ул, сеҳрли куй
Қўнғироқдай жарангларди
Ва чулғарди талха, хушбўй
Явшанзорли зарангларди.
Мўъжизадан анқайиб ул

Остонада сих қотганди.
Соз авжига чикиб бир йўл,
Онани ҳам уйғотганди.
– Ҳай, худонинг машшоқлари
Ризкин териб юрар ҳар ёз, —
Бир лўнда чой, нон кўтариб
Ола чикди нарзу ниёз.
Қаландарнинг либослари,
Сирли соз ҳам бўлди ниҳон.
Дарвозада турар ғариб
Бир бечора жулдур чопон.
Оёқяланг, ёқаси чок,
Бошда телпак яғир-ярғок.
Кўзларида бечоралиғ,
Кўлларида ирғай таёк.
Қизча ногоҳ сескандию
Кўзларига инонмади:
Зар кийимли кўшикчи шу
Йиртиқ тўнли инсонмиди?
Ер ютдимиди? Ютди осмон?
Чинмиди бу, ёки рўё?
Қизча йиғлар ҳайрон-ҳайрон,
Ҳикилларди: – Ҳизр бобо!
Мени ташлаб кетманг, – дейди.
Кўзим ёшлаб кетманг, – дейди, —
Қумга ботиб тўпиклари
Йиғлаб-йиғлаб чошиб борар.
Онажони қайтақол деб
Бир ёлборар, бир ёлборар...

Ҳизр бобо қайтиб келмади.

Бу ҳовлига колхознинг сариёғ, тухум йиғиб юрувчи солиқчиси серкатнов бўлиб қолди. Гужум дарахтидан ясалган гулкори дарвозага кўзини тикиб олди. Пул ваъда қилди. Йўқ. Эвазига бир соғин сигир бераман, деди.

Йўқ. Кўчиртириб юбораман, деди. Йўқ. Отамиздан ёд-горлик, деб, дарвозани беришмади. Кунларнинг бири-да ГПУдан уч киши келди. Дарвозани хатлади. Моҳир ўймакор уста араб алфозида Аллоҳи карим оятларини дарвоза «пешонаси»га ёзган, нафис ҳуснихат билан унинг табақаларини пардозлаган эдилар. Қизингиз фирқа аъзоси бўлатуриб, эскичага амал қилгани, Аллоҳни ўзига пир билгани учун деб, бошида эркаги йўқ, бир этак сағири нон деб турган аёлни йиғлатиб, дарвозани кўчиртириб олиб кетишди. Аёлманд хонадоннинг фариштаси учди. Чор-ночор қолган Аёл Новача тўпаридан Магалак гузарига кўчди. Ўшанда етти ёшда эдим. Кичкинагина дарча олдида узок ўлтириб, оқ либосли, соқоллари кўксига тушган, халоскор Хўжаи Хизр бобони кутардим. У эса бедарак эди...

ҚИРҚИНЧИ ҚУТИ ТИЛСИМИ

Зарметан қишлоқнинг йўллари
Бахмал каби чимзор, мулойим.
Токзорида меъмор болари
Қуриб ётур «шарбат» саройин.
Деворларга мингашиб олган
Шўх боладай «томошақовок».
Ўтлоқларда маърашиб қолган
Диқир-диқир эчкию улоқ.
Себаргалар яшмадай порлоқ,
Сув тубида ялтираб турар.
Бўтакўзлар қувалашмачок
Ўйнагандек мўлтираб турар.
Бутазорда зимиллаб қолар
Оқ пайпоқли чопқир товушқон.
Юмронқозик қаққайиб олар,
Йўл йўқотган одамдай ҳайрон.
Қамишлар ҳам шовуллар «виз-виз».

Ёлғизоёқ сўқмоқ. Кун – пешин.
Кийикчадай келар сергак қиз,
Кўнгилда не хавотир экин?
Рўмолида тугилган бир шай,
Уни берган пир бобожони,
Олиб борар қизча билдирмай
Тоғасига сирли дунёни.
Бобожони ўқирди такрор:
Ҳофиз каби майин, пурмаъно
Ул китобни тунлари бедор,
Қишлоқ аҳли тингларди шайдо.
Авазхону ғариб Кунтуғмиш,
Мисқол пари бўларди меҳмон.
Рустамхону Барчин, Алпомиш
«Гурунглашар» эди бир майдон.
Йўл четида сайисхонага
Дулдул отлар учиб келарди.
Сўз ёритган мажлисонада
Гўрўғлибек кўчиб келарди.
Чўпкори уй вассаларидан
Ҳумо куши порлаб чиқарди.
Мавлавихон ҳассаларидан
Кенжа ботир, ё раб, чиқарди.
Эски уйнинг остоналари
Ўша кеча мрамор бўларди.
Бобосининг афсоналари
Тил учида гавҳар бўларди.
Сандалида мис патнисда – нон,
Туршак, жийда – жаннат неъмат,
Ҳар бир одам ўзича султон,
Тикланарди Нур салтанати.
Илон чиққан касофат уйдек
Нафис мажлис тўзғиди бир кеч.
Ўз акасин сотди бир тўйда
Ука – имон-иродаси берч.

Деди:

– Улар замондан ношод,
Қўмсар ўтмиш овозларини.
Йиғилишиб ўқишар бот-бот
Авлиёлар баёзларини.
Ёмон кўрар озод тузумни,
Юрагида алам-кеки бор...

Бошладилар ялпи ҳужумни,
Арабчада битган неки бор,
Ёндирдилар, пора қилдилар,
Шайтон базм курдилар, эвой!
Мулла борки, қора қилдилар,
Ўз юртида қилдилар гадой,
Қаттол ҳукми фармон ёзилди:
– Эскиликка соламиз кирон!
Ўн саккизта масжид бузилди,
Меҳробида ўйнади шайтон.

Салласини қориб туфрокка,
Хўрладилар Мавлавихонни.
Китобларин кафанлаб окқа,
Паноҳ билиб мозористонни,
Кўмиб келди охир бенажот
«Алпомиш»ни, сўнг «Авазхон»ни,
Инисидан кўриб ситам-дод.

– Ҳа, замона зўрники бўлди,
Сўкирники, кўрники бўлди.
Фозилларга пода қавми деб,
Жилов солган ғўрники бўлди.

Кеча Тилаб терговчи шаккок,
Китоб бор деб, гўрни очибди.
Вишиллаган аждаҳо кўриб,
Нобакорлар урра қочибди.

Шукур, тангрим қилмиш иноят,
Китобларни асрабди ўзи.
Эрган қилар уйларни ғорат,
Исковучлар итлиги кўзиб.

Улуғ ҳазрат пирнинг девонин
«Дафн» этарга топмадим журъат.
Хилватроққа юборинг они,
Ямламасин бу қизил бидъат!..

Ва тун тўйи тасбеҳ ўгириб,
Аллоҳ билан гаплашди жим-жим.
Киши билмас бир ғорга кириб
Кетди, қайтиб кўрмади ҳеч ким...

Бобосининг ноёб давлати
Ўша девон қизнинг қўлида,
Қулоғида ота даъвати
Бормокда қиз нажот йўлида.

Ванғозининг минораси ҳам
Хомушгина кузатиб қолди.
Бу қилтироқ қизча ушбу дам
Куч-қувватни каердан олди?

«Ғув» деганда овоз етгудек
Масофада Шўробод кишлоқ.
Рўпарада тоғни ютгудек —
Сой солади юракка титроқ.
Ёғоч нов бор кўприк ўрнида.
Доки Юнус давридан ёдгор.
Илвираган новнинг «қорнида»
Ўпқон каби тешиклар қатор.
Тугунини ташлади ерга,
Норасида хўрсинди хомуш,

Акли етмай бирор тадбирга,
«Алҳамду»ни айтди фаромуш.
Ҳулбўй, шўра босган кирғоқда
Бир шитирлаш келар кулоқка.
Оппоқкина хушрўй товушкон
Кулоқларин динг қилиб, ҳайрон
Қизалокни этиб имтиҳон,
Қараб турар беғаму шодон.
Тугунини бағрига босиб,
Қизча қумда чўккалаб олди
Ва товушкон булутдай тўзиб,
Ўрнида оқ калава қолди
Ва чувалиб-чувалиб ногох,
Салла каби ёйилди паккос.
Нов устига тўшалди оппок
Толалардан узун пояндоз.
Чулдираган тўрғайлар дастёр,
Пояндозни тумшукда тишлаб,
Сойнинг икки четида қатор
Икки ёқдан туришди ушлаб.
Югургилаб, қанотин ёзиб,
Эсон-омон ўтди «кўприқдан»,
Қизча борар вужуди кизиб,
Қум «қитиклаб» ўпар тўпиқдан.
Шўрободнинг боғбони Фармон
Бобо қутлуғ китобни олди.
Боғ тўрида назардан ниҳон
Қирқинчи бол қутига солди.

Ҳар йил асал йиғар мавсуми
Бол олинмас сўнгги қутидан.
– Ҳазратимнинг ўлмас сўзлари
Беҳроқ асалари сутидан!
Ханжар тираб халқнинг бўғзига,
Рух гавҳарин ёриб олганлар,

Мил тортишиб Эрkning кўзига,
Рўзгорига ғавғо солганлар,
Замон келар, сохтагар Зайдлар,
Миси чиқиб, расво бўлодир!
Яратгандан жавоби қайтар,
Бошида минг савдо бўлодир!
Ҳар хонада, ҳар бир работда
Улуғ ҳазрат меҳмон бўлурлар.
Гумроҳ элга ҳар мушкулотда
Элга балогардон бўлурлар.

Алқисса, Фармон бобо юз билан юз кўришиб, оламдан ўтдилар. Бобо асраб қўйган ҳазратнинг илк девонларини бир кун олис Ленинград шаҳридан келган олимлар катта пулга сотиб олиб кетдилар. У ҳазратнинг қайси асари эканини ҳеч ким билмайди. Мен ҳамон катта чорбоғни, чорбоғ тўридаги сўрида чордона қуриб ўлтирган, бола-бақраларга чиройли паккиси билан юмшоққина ҳолвайтар кесиб берган донишманд бобони эсламан. Мен тасаввуримда кўрган иккинчи Ҳизр бобо ўша киши эдилар. Ҳозир чорбоғдаги анвойи мевали дарахтлар кесилиб, ерлари ялпи пахтазорга айлантирилган.

Мавлавихон, мен у кишининг номларини шундай ўзгартирдим, қаерга кетганларини ҳеч ким билмайди. Лекин у кишининг ҳовли-ҳашамига эга чиққан уканинг уйида бир гўдак дунёга келди. У ерга тушиши билан эмакляб, гапира бошлади. Доя буви «бало туғилди» деб, устига қозон тўнкарган экан. Аканинг қарғишига учради, дебдилар. Худонинг каломи битилган китобларни ёққани учун ҳар кеча тушида кимдир унинг остонасига олов ташлаб кетар экан, дейишарди.

Каттакон ҳовли, сайисхона бўш турар, бефайзу бифаришта эди...

ЭЛДАН ЧИҚҚАН БАЛО

*Ўзингдан чиққан балога,
Қайга борарсан давога?*

Мақол

«Тоштарози» ёбонда бир чок
Чакалакзор бор эди овлоқ.
Юлғун, шувок, кўзтикан, бурган —
Бугазорда шокол ин курган.
Гоҳ тулкилар дориб қоларди,
Савдойилар бориб қоларди.
Латта туғлар илмишлар эди,
«Авлиёча» демишлар эди.
«Қув-қув», «ёв-ёв» бир замон бўлди,
Бойлар «қулоқ», катагон бўлди.
Китобларни даста-дасталаб,
Арқонланган қулдай басталаб,
Аравага солиб келдилар,
«Авлиё»га олиб келдилар.
Қишлоқ шўро раиси Тўлов
Каттакон бир ходани мойлаб,
Гугурт чакиб, ваҳший «ҳой-ҳой»лаб,
Китобларга ёқарди олов.
Юмрон, сичқон, кўркаламушлар,
Ёзтовуқлар, кирғовул қушлар
Патирлашиб, пат-пари ёниб,
Тўрт тарафга кочар тўлғониб.
Ваҳшат солар олов қиличи,
Қоча олмай китоблар ёнур.
Эл турар лол нафаси ўчиб,
Кўз ўнгида савоблар ёнар.
Ғирот ёнди, куйди Алпомиш,
Қизиб кетди наҳс бозори.
Ёнди Иймон мисоли қамиш,

Ёнди юртнинг ҳамият, ори.
Тўлов раис оғзи кулоқда,
Отга қамчи босиб юради.
Руҳи сўнган ғариб қишлоқда
Кузгун каби кезиб юради.
Иттифоқо, тарқалди миш-миш:
Тўлов раис ҳовлисида тун
Ажиналар базм қурармиш,
Қилар эмиш тонггача ўйин.
Бир кун тулки чиқиб йўлидан,
Тилга кириб, шайтонсан, дермиш
Ва қамчисин олиб қўлидан,
То ўласи бўлгунча урмиш.
Дастурхонга узатса қўлин
Майизлари бўлмиш қумалок.
Тушларида чўқирмиш тилин
Қанотлари куйган тувалок.
Тонг отганча уй орқасида
Базм, ваҳшат эшитар ёмон.
Қўзин юмса, денг, ёқасида
Ўрмаларди бир чипор илон.
Хотинига боқар – ёстикда
Тумшукли бир кузгун кўринар.
Қамалгандай аждар сандиқда,
Хаёллари бузгун кўринар.
«Авлиёда пирлар руҳи бор,
Дер эдилар, Аллоҳ мулки ул».
Юрт удумин бузиб нобакор,
Валийларга кўтарганди қўл.
Қайга кўчиб борса, баттолни
Инсу жинслар қувди қасдма-қасд
Ва топшириб қамчи, амални,
Товба қилди бир кун хору хас.
Боғбон бўлиб экканди ниҳол,
Қуриб қолди авжи жавзода.

Чўпон бўлиб қўй боқди увол
Маликчўлда – мулки худода.
Айни совлиқ кўзилар мавсум
Сурувига дориди ўлат.
Корида ҳеч бўлмади унум,
Мардикорлик килди бир муддат.
Савоб учун ипак қурт тутди,
Кирганида айни чилбаргга,
Таррак каби қуртлари қотди,
Тополмади яна барака.
Хотинни-да топширди ерга,
Ул сўкқабош қолди бенаво.
Эй, одамзод, омади йўрға,
Мансаблардан ким топган вафо?
Хотирамнинг кўчаларидан
Йиғлаб ўтди Барот бахшилар.
Ҳалол нони, гўжаларидан
Жудо бўлган зору яхшилар.
Эл-улуснинг маъракасида
Дилларни сел килган ҳофизлар,
Қора тухмат алангасида
Ўққа учган ақли қомуслар
Кўлларини кўрдим ёқангда,
Кўрдим: кўлинг билаккача қон.
Телпак тутиб, сўраб садақа,
Яна элдан кутасан эҳсон.

Кўрдим Кўшша Норкул дили пок,
Имони пок, лекин қабри йўқ.
«Халққа душман» атаб, бир нопок
Сенинг кўлинг билан отган ўк.
Ҳамон ундан излаб бир нишон,
Армон билан ўтар синглиси.
Мева тугмай ул бўлди хазон,
Сен қурт бўлиб қирқдинг илдин.

Мункиллаган чол отасин ҳам,
Тутиб бердинг сайлов баҳона.
Қайтар дунё: синди жоми Жам,
Ўтди-кетди умринг шоҳона.
Айтишарки, сенга боққан он
Қўрқиб кочмиш Ёдгор девона:
– Елкасида бор экан шайтон,
Тил ўрнида кўрдим тевона.
Девоналар – халқнинг суйгани,
Айтганлари тугал каромат.
Бежиз шайтон демаган сани,
Ахир шайтон иши – касофат.

Қазо ҳақдир бани башарга,
Не саройлар кетарлар нураб.
Тўлов ўтди. Йиғлаб борарга
Ҳассакаши бўлмабди, ё раб.

Алқисса шу: уч кунга довур
Гўр ўлигин отиб ташлабди.
Кечалари ёнибди гур-гур,
Кўрган борки, ёқа ушлабди.

Машойихлар демишлар масал,
Йўқдур асло шак-иддаоси:
– Китоб ёққан одамнинг азал
Куйиб кетар икки дунёси...

АРОСАТ

Ош тортилди.
Кўпкари бўлди.
Кураш тушди номдор полвонлар.
Эл-ҳамсоя йиғилиб келди.
Яна тўлди уйлар, айвонлар.
Карнай-сурнай томоғи қақраб,
Хизматини айлади тамом.
Тўйхонада чилдирма янграб,
Бошланадир келинсалом:

– Кўкни тўққиз яратган,
Ерни тўкис яратган,
Сизни эгиз яратган
Аввал худога салом!
Келинсалом!
– Ҳазор алик!

Расулуллоҳ пайғамбар,
Чориёру суханвар,
Саҳобалар боназар
Мустафога бир салом!
Келинсалом!
– Ҳазор алик!

Чорбоғдаги чинордай,
Қоядаги шунқордай,
Давлати шаҳриёрдай
Қайнотасига бир салом!
Келинсалом!
– Ҳазор алик!

Ўғил туғиб керилган,
Қоши пиликдай терилган,

Ўчоқ бошига эринган
Қайнонасига бир салом!
Келинсалом!
– Ҳазор алик!

Кўк саройнинг гумбази,
Эшикдаги тамбаси,
Асилзода аммаси —
Кадхудога бир салом!
Келинсалом!
– Ҳазор алик!

Жавзодаги лоласи,
Бол тутган пиёласи,
Хонимчадай холаси,
Маҳликога бир салом!
Келинсалом!
– Ҳазор алик!

Чархнинг кумуш парраси,
Ок шоҳидан дурраси,
Бешикнинг кунгураси —
Овсинчасига салом!
Келинсалом!
– Ҳазор алик!

Етти пуштига салом!
Хелу хуштига салом!
Қўни-қўшнига салом!
Келинсалом!
– Ҳазор алик!

Хотин-халаж «Кўп яшанг»лаб турдилар. Саломга чакирилганлар келинчакка тухфалар бердилар. Келинчак бошидан қанду курс, тангаю тунга сочдилар. Бо-

лалар чувиллашиб, дон терган чумчуқлардай сочкига ёприлдилар. Кексалар дуойи давлат айтиб турдилар, қизалоқлар ҳавас қилиб қимтиниб хаёл сурдилар. Робихоннинг чилдирмаси халқалари бир маромда шилдирар, кайвони Рухсора холанинг овози кўнғирокдай, чимилдиқда икки шам ошиқ дилидай ёнар, кўрганлар кувониб, тўйхона ҳаётнинг илоҳий нурига чулғониб турар...

Шу пайт ланг очик дарвозадан уч киши кўринди. Йиғилганлар ҳуркиб икки четга суринди. Мўйловини бураб, лабини буриб қараб тўппа-тўғри Норбўта раисга йўналди. Бири нўғай, бир кўзи ғилай, бири ўзбек, кўланкаси майдон гўё шу қишлоққа хон, бири ўрис, бегида тўппонча, юзида ғазоби онча, бирпас тек туришди, пешоналари тиришди.

Тўйхона қор ёққандай совуб кетди. Жимликни бузиб, бармоғини нуқиб, амиркон этиклари ғирчиллаб, қиш чилласидай қирчиллаб, нўғой киши раисга сўз қотди: – Хўш, ўртоқ фирқа! Авомни йиғиб, фикрини бузиб, худони тарғиб қилиб, диний кўшиқ айтиб турганингни биласанми? Улуғ Ленин-Сталин ғояларига қаршимисан?

– Мен эл-юрт таомилини қилдим! Ота-бобомдан қолган удумни фирқа тақиклаган эмас!

– Керакли жойда айтишади, фирқага кириб олган ёт унсур!

– Сен чиркин ниятларингга фирқани қалқон қилма, номард!

Норбўта раис «фаоллар»ни тўрга таклиф қилди. Кайвониларга, давом этаверинглар, деди. Лекин юракларга бир қаролик тушди, халойиқ бирин-сирин тарқаб кетди. «Фаол»лар эса намоийшқорона чиқиб кетдилар.

Норбўта раисга керакли жойда «айтишди». Эскиликка муккасидан кетгани, халқнинг фикрини «бузгани» учун партия сафидан ўчиришди. Оиласи билан

бирга Бекобод чўлларига кўчиришди... Раис оқланиб келди. Уни партияга тиклаш ҳақида қарор ҳам чиқди. Лекин у қайта фирқа сафига кирмади. Ғиждувон томонларда яшаб, катта боғ барпо этиб, умргузаронлик қилди. Ундан қолган боғни «Руҳи жонон» деб аташди.

Яшил бедазорлари, буғдойзори, қовун полизлари гуркираб ётган колхоздан барака учди. Отхоналар хувиллаб қолди, гўштга топширилди. План тўлмаган йиллар аҳолининг томида босилган ғўзапоярларни титиб, пахта излашар, хонадонлардаги кўрпаларни ағдариб чағитини давлатга топширадиган бўлишди.

Тоғанинг кўзига чўп солган жигар
Ҳовли-ҳашамига қилди эгалик.
Унга тегди қамчи, от билан эгар,
Кимсан – раис энди ҳукми ҳиккалик.
Бебилиска келган давлатни жатлаб,
Анжирзор боғни ҳам ўзники қилди.
Бирор жон бу уйга остона ҳатлаб
Кирмакни ўзига орият билди.
Урушдан, очликдан омон ўтган халқ
Кўз солмай бировнинг омонатига,
Аҳил яшар эди,
Билмай қош-ковок,
Тушмаганди гумон асоратига.

Дўппи – ёввойилик белгиси, деди,
Шапка кийиб, тақди ола бўйинбоғ.
Нос чекиш бангилик, қўланса ҳиди,
Чилимдан папирос эрур яхшироқ.
Тўйда чой ўрнига тортилди шароб,
Чимилдик узилди, курси терилди.
Етим қиздай қолди пойгақда савоб,
Имон кўнгиллардан нари сурилди.

Сув ичган кудукка тупурди бири,
Ариқлар сувига оқизди ахлат.
Қўйга чўпон бўлди оғзи кон бўри,
Юракни тарк этди меҳру мурувват.
Аҳли аёлига топинган қишлоқ
Хотинига кетмон тутқазиб қўйди,
Ота-она қилди фарзандини оқ,
Бор-будин қиморга ютқазиб қўйди.
Тандирхоналардан кетди фаришта,
Ўчок турумлари бузилди бир-бир.
Аристонхонаю турма қуришди,
Иккидан бирови бўлишди асир.
Адиру ўтлоққа қўш кирди баҳор,
Шудгорлаб, барига чигит сочилди.
Тупрокнинг танидан кетдию мадор,
Ҳар йили кўксида пахта очилди.
Тўқайлар хокони арслонлар гумдон,
Қамишзор эркаси лайлак, лойхўрак,
Қурбақа қирилди, қолмади нишон,
Ўчди қирлардаги шойи камалак.
Эскилик қолдиғи аталди жувоз,
Тегирмонлар тўхтаб, барака учди.
Юртнинг куни қолиб чой-нонга паккос,
Гўрсўхта раҳбар-чи, мой, шароб ичди.
Кундаков этилди олмазор боғлар,
«Қувиб» бораверди уни «Оқ ботир».
Кўзлари беркилиб қайнар булоқлар,
Кўпайди ўлкада майибу басир.
Элнинг кўкрагига тушаверди доғ,
Раис эса тақди кўксига юлдуз.
Ялпизларни «ютиб» сўнг бетон қирғоқ,
Оқизоқ нонларни еди ялмоғиз.
Ернинг вужудига ўрмалаб заҳар,
Гўза баргларидан тўкилди вабо.
Мезон бола-бақра борки – сафарбар,

Кўкйўтал, сарикқа бўлди мубтало.
Карманада куриб «аждархона»лар,
Ҳавога пуркади захролуд тутун.
Газини хорижга пуллаб,

оналар

Қозон қайнатгани тополмас ўтин,
Бешиқдан чикмаган гўдаги мажруҳ,
Чиллашир боласи ўртайди жонни.
Хизмати ҳалолу ўзини макруҳ
Деб яна жар солди келгинди хони.
Ялпи саводсиз деб лоф урди яйраб,
Шаҳрида яланғоч ҳайкаллар курди.
Минбар, мажлисларда тўтидай сайраб,
Ўз тилин қашшоқ деб, тубанга урди.
Ғазнасин устида сапча илонлар —
Корхоналар ётур «Иттифок» номли.
Тилласини юклаб кетар карвонлар,
Гадо хуржунидай тўлмайди коми...

Хулласи калом, «отанг — пахта, онанг — пахта» замон бўлиб, ёшу қари пахтага андармон бўлиб, келин-чаклари ранги сомон бўлиб, гўдақлар рамақдажон бўлиб, илиги пуч бўлиб ўсаверди, кўзларини пахтанинг гарди тўсаверди.

Бир жарлик ёқасига келиб, хушёр тортиб қарасаки, мол-ҳолига яйлови, экин экарга томорқаси, мева узай деса боғ-роғи, суянғали тоғи, элнинг ўз-ўзига сийлови, раисларидан қиёмат сўрови қолмай турган пайти.

Қайта қуриш шамоли эсиб, умид ниҳоллари куртак ёзиб, ўзбек ўзини инсондай сезиб, томирларида боболарининг ғурури сизиб, увишиб қолган қони қизиб, лоқайдлик занжирларини узиб, ўз юртимга бек бўламан деб юрган замони.

Бобурнинг изларини кўзларига суриб, Хожа Аҳмад Яссавий билан суҳбати риндона куриб, Имом ат-

Термизий руҳи покларига имон келтириб, ҳазрати Навоий пиримнинг ҳикмати муборакларига ошиқ муҳибдек кулоқ бериб, кўнгли кулф уриб турган даврон.

Дарвоқе, энди жамоа хўжалиги «Оқ ботир»нинг ҳукмини бекор қилиб, бир ёнда олмазор, бир ўнгирда бедазор, бир қанотда қовунполиз, бир этагида гулзор ва жўхоризор барпо қилди. Гўрсўхта раис нима бўлди дерсиз? Исмига «кофир» лақаби қўшилган ҳукмдор ўзини отиб қўйди, бекафан, жанозасиз кўмилди...

ҲАМИД СУЛАЙМОН ҲАСРАТИ

... Очти Масъуд кўз маломат аро,
Кўрди ўзни ғариб ҳолат аро,
Аёғи, илги боғланиб маҳкам,
Кўзига тийра жумлаи олам.
Жисмининг нисфу балчиғу сув аро,
Ёрими қийрдек қоронғу аро.
«Сабъаи сайёр»дан

1950 йилнинг 30 ноябри. Қама-қама, таъқиб бошланган. Навоийшунос олим, зукко муаллим Ҳамид Сулаймон ҳибсга олинди. Шукрулло, Шухрат, Саид Аҳмад, Маҳмуд Муродлар бир ярим йилдан ортиқ қийноққа солинди.

Ҳамид Сулаймонни терговчи Конюхов сўроқ қиларди. Имтиҳон варақаларини ўзбек тилида тузгани учун уни «миллатчи»ликда айбладилар. Никоҳ ўқитганлар, суннат қилдирганлар, уйдан араб алфозидаги китоблар чиққан кишилар номи «халқ душмани»га йўйилиб, қор-қуюн салтанатига бадарға қилинаверди.

Қафасдай тор хона,
Бир парча туйнук.

Махбус аркдай киши,
Минора бўйлик.
– Бу қандай кўргулик,
Қабоҳат бўлди?
Инсонлик шаънига
Ҳақорат бўлди?
Игнанинг кўзича
Нурга зор эсанг!
Бир ютум ҳавога
Шунча хор эсанг!
Қалайи тавақда
Пиёва – бир ён,
Сасиган тувақда
Тезагинг бир ён...

Бирпас чўзилмоққа
Кўнгли кетади,
Дарҳол соқчиларга
Хабар етади.
Игна билан кудуқ
Қазиган олим,
Тарих бағридан нур
Излаган олим,
Ўз қавму улфатинг
Сотдилар сени
«Маданий» мерганлар
Отдилар сени.
Мустабид «Учлик»нинг
Ҳукми ёзилди:
Олимга «миллатчи»
Муҳри босилди.
Илм дунёсида
Зилзила қолди.
Йўлига кўз тикиб,
Фозила қолди.
Жўжавирдай икки

Гўдаги қолди.
Она – ёқавайрон,
Ҳалаги қолди.
Мунаққаш девонлар
Қолди бетилмоч.
Бир тўп беимонга
Қолди юрту тож....

Айик ғорда ухлайди,
Жонин иссиқ сақлайди.
Қуш учганда, изғирин
Кўк саҳнига михлайди.
Бунда зулмат девлари
Қурум пуркаб ётади.
Билмас: қачон тун кириб,
Қай маҳал тонг отади?
Ер темирдай тараклар,
Ўрмон яхлаган қат-қат.
Чўкич тутган билаклар
Қазийди қора лаҳад.
Ҳамид оға ўлтирар
Музлок сайхон қошида.
Ўлим қузғун чарх урар
Ҳар кун унинг бошида.
Аробада саржиндай
Қаланган муз-мурдалар.
Назоратчи қамчинлай,
Уч-тўрт маҳбус сургалар.

Тилоғочни арралаб,
Жой очади зўр-базўр.
Ерни олов «пармалар»,
«Оғзин» оча бошлар гўр.
Қучоғингни очмокқа
Эриндинг-о, каро Ер?

Айлан энди туфроққа,
Юрак-бағри яро Ер!
Эр йигитни ютганда,
Бахмал бўлсанг бўлмасми?
Гул ўғлонлар ётганда,
Анбар бўлсанг бўлмасми?
Туфроқ, ўзинг кафан бўл,
Ғарибларга ватан бўл,
Дўзах азобин кўрган
Бадбахтларга чаман бўл!
Гўрков бўлган аллома
Бўзлаб ибодат қилур!
Навоийдан шивирлаб,
Йиғлаб, тиловат қилур,
Кўзларга тупроқ тўлар,
Ер – тўймас курсоқ тўлар...
Тайшет осмонларига
Момақалди роқ тўлар.
Оғанинг хаста кўнгли
Баттар бузилиб қайтар.
Қувватини сўриб Ер,
Бағри эзилиб қайтар...
Ўрмон – кўрғошин зиндон,
Қиш тўшаган оқ кигиз.
Тун бўйи телба бўрон
Баракка урур мугиз.
Кўнишган афтодалар,
Махбуслар – ғамбодалар,
Кўз юмса, алаҳсирар,
Ҳазрат кирар тушига.
Кун бўйи гаранг юрар,
Келолмайди ҳушига.
Кафанин судраб тунлар
Ўликлар қувар уни.

Илон бўлиб устунлар,
Ҳаром килар уйқуни.

Арслон эди, қобону
Кўппакларга таланди.
Султон эди, ултону
Камакларга таланди.
Гул элим, жамбил элим,
Сағиру сабил элим,
Ўз ўғлига «Ёрилтош»
Бўлолмаган қул элим!
Жўжавирдай жоним-а,
Қадим Туркистоним-а,
Гудойиш бўлганмидинг —
Фарзандларинг қонина!

Элни ёв босганида,
Рухин дев босганида,
Манман деган ботири
Ўқ еб йиқилганида,
Ширин кўриниб жони,
Унутиб бор дунёни,
Аждарга бераверган
Нодон улус ўғлонин...

МУРОДБАХШ БОБО ҲИКОЯТИ

«Чаҳоршанба муродбахш кун,
Ҳар бандага нажотбахш кун.
Саҳар турмоқ саодатдур,
Ризку рўздан башоратдур.
Кексаларга имон бергил,
Ёш-ялангга инсоф бергил,
Хасталарга шифо бергил,

Бефарзандга тирноқ бергил,
Келса-кетмас давлат бергил,
Ҳар дилга бир ниёт бергил!»

Боғлар шира-шарбатга кон,
Омборлари донга тўлиқ.
Сойлар оқар тиник, равон,
Қирларида – арпа-сўлик.
Яйловида рама қўйлар
Булут каби силжиб юрар.
Қизғалдоқли пастак уйлар
Яшил туғлар силкиб турар.
Келинлари алла айтса,
Тоғлар тоши ипак бўлгай.
Йигитлар даладан қайтса,
Тол-терақлар чапак чалгай,
Улоқчадай болалари
Айтганида «Ё рамазон»,
Хуш тариқат холалари
Тутқазади жиззали нон.
Қизларига кўзгу эди
Ой балқиган чашмалари.
Сўқмоқларин елкасини
Эзмаган ғам пошналари...
Етмиш ёшли чоллар ҳатто
Неварасин «сизлар» эди.
Олмазорда жаннатосо
Кунлар ҳоким кезлар эди...

Чорак аср ўтди. Бир кун
Йўқлаб бордим Олмазорни.
Назаримда, тутилди кун,
Булут босди тўрт деворни.
Эшикларда темир панжар,
Қопоғон ит, сим ўровлар,

Кўшнисидан кутиб хатар,
Ройиш билмас ким бировлар.
Ўғрисин қароқчи урган,
Қассоблари элни алдар,
Қирқоғайни гуллар бурган —
Чакалакка жойни берган.
Ариқлари балчиқ-чалчиқ,
Мағзава, кул оқовалиқ.
Кўчалари чўлдай курук:
Кафтдай соя-салқини йўқ.
Танимас эл бир-бировин
Битта томда яшаб, товба!
Қаҳат бўлиб гугурт, совун,
Ҳар рўзгорда ҳар кун ғовға.
Ифторида ёш-яланглар
Шаробхўрлик қилар экан.
Тўйларида маст-аластлар
Муштумзўрлик қилар экан.
Наврўз куни қозонида
Қайнамаскан сумалаклар.
Чаҳоршанба азонида
Айтилмаскан пок тилаклар.
Мачитларнинг бари ёпик,
Кушхонага айланибди.
Бангилари йўлин топиб,
Мирзаликка сайланибди.
Қабртошда битикларин
Ўчирибди қавми шайтон.
Боласию кучуклари
Бир табақдан ейди ош-нон.
Сўфи чикмай, мезаналар
Бўлмиш ахир лайлакхона.
Пир бободан излаб хабар,
Тополмадим бир нишона...
Дедиларки: арбоб-ўғил,

Мансаб кули, унвон кули.
Кўзи очик, кўнгли ғофил,
Элдан чикқан шайтон кули.
Давру даврон сурган ўғил,
Кўкрагига урган ўғил
Бузруквори шарифини
Эл ичинда орифини,
Ҳар дуоси тилло чолни,
Маърифатли, мулла чолни
Эси оққан, дарбадар деб
Ғарибхонага жойлади.
Отасини партбилетга
Ўз ўғли қурбон айлади...

Бир ёқали, бир туғли юрт,
Ўз пойингга болта урдинг!
Кетди давлат, шону шукух,
Бунча ўзни ўтга урдинг?
Пир қарғаган, руҳлар қувғин
Муродини йўқотган эл.
Нони ярим, ақли бузғин,
Нажотини йўқотган эл,
Бошга кўнган бахт кушини
Таёқ олиб ҳайдаган эл,
Юрагида ғам кўшини
Қонли шикор айлаган эл
Тавба қилар, муродбахшин
Фариштасин излар ҳамон.
Етмиш йиллик хатосига
Етти пушти тўлар товон.

ХАТАР ВОДИЙСИДАН ФАСОНА

Навоий ҳам ётар то рўзи маҳшар тарки хоб айлаб...

Афгон тупроғида 1407 ўзбекистонлик йигит шахид бўлди. Унда отилган ҳар бир ўк ўзбекнинг дилига бир доғ солди, афгоннинг бағрига титроқ солди. Ажал кузғунлари навкирон йигитларга чангал урганда улуғ шоир гўрида тикка турди. Ва ул нурга тўлган қабр қафасини синдириб, буюк Рух афгон қирларида, сойликларда, кимсасиз ёбонларда, тоғлар дарасида, гуреза – хандакларда нотинчу нолон кезиб юрганини ким кўрди, кимлар кўрмади. Бедорхоб Шоирни шахидлар бошида бўзлаб турган чоғида шуур ойнасида кўриб, тинглаб турурман:

– Жайхун сувларида не бошлар оқди,
Суврати, сийрати куёшлар оқди,
Хасу хошок бўлди, бардошлар оқди,
Санасам адашар саноғим менинг!

Қандай чидаш бердинг, пули Ҳайратон,
Ўтди кун қамалган тобутлар ҳайрон,
Далва-далва танлар ўтди лахта қон,
Кулок-бурни кесик Широғим менинг!

Оғзидан ўт пуркаб, сочиб тутунлар
Қирқ бошли аждардай ўтди кузғунлар.
Туялар, биялар, тойлар, қулунлар —
Лошига чош бўлди тўрт ёғим менинг.

Девларнинг минора қовурғасидай
Танклар, замбараклар тоғ «тўрва»сида,
«Томоғи» тикилиб сой, жилғаси-да,
Ҳалкуми қуриган тупроғим менинг.

Сўнгақларим куйиб, тутади Рухим,
Мозоримдан учди жисму шуқухим,
Ё, Аллоҳ, Расулим, халоскор Нухим,
Бир йўла ёнди шох-бутоғим менинг...

... Уч вужуд қўй каби сўйилган ётар,
Ёнида уч қалла терилган қатор,
Юлдуздай кўзлари ўйилган ётар,
Фалақни титратди фироғим менинг!

Водариғ, ўзбекми, арманмидинг сен?
Тожикми, қирғизми, туркманмидинг сен?
Туронми, давлати Қирманмидинг сен?
Доғ устига тушган бир доғим менинг.

Қўли тош остида қолган элмидинг?
Ўз она юртингда бадбахт қулмидинг?
Саратонда ёққан қора дўлмидинг?
Қай шамол учирди, тойчоғим менинг?

Қувлаб келганмиди сени шум ажал,
Ва ё сарбонларинг фикрати ўсал?
Не бўлди топганинг, эй сабза мучал,
Эй, умр кемаси пўчоғим менинг!

Ғорат ўлди, нетай, бул хоки Ҳирот!
Асраб қололмадим сени, туркийзот!
Сирожиддин ўғлим – Моний авлод,
Бандидан узилган япроғим менинг!..

... Ҳўнграб силар эрди қора сочларни,
Мунграб сийпаларди қалам қошларни,
Инграб пийпаларди бошсиз лошларни...
Кўзларини ёпди бармоғи унинг,
Ер-кўкни ёндириб ўкроғи унинг...

Тонг отди.
Уйғонди чўл қушлари ҳам,
Учди қора туннинг бойқушлари – ғам,
Битди Баҳромшернинг юмушлари ҳам,
Чодирига қайтди қароғим менинг.

Дарчадан йўналди.
Аввал сих қотди.
Сўнг ваҳший ўкириб ўзини отди —
Даштда зир югуриб, тили тош қотди.
Йиқилди юзтубан қочоғим менинг.

Ерпарчин, чалажон, бенафас, беун
Тупроқдай тўкилиб ётди етти кун.
Бошида чархини йигирар гардун,
Фолида қиёмат сўроғим менинг!

Дарранда, чарранда, мурғу мор йўқтур,
Хатар водийсида умидвор йўқтур,
Сув дейди, сув тутар халоскор йўқтур...
Ётар қисмати қирқ қуроғим менинг!..

Парлари офтобда товланиб ял-ял
Ногоҳ учиб келди мурғи самандар,
Қасрдай ёришди дашти валангар...
Баҳромшер кўз очди, ҳайрати ошди.

Меҳру аянч билан боқиб ўғилга
Соябони бўлган қуш кирди тилга:
– Ўхшаб ўт ичинда жизғанак қилга,
Бунда келмагингда не мурод эрди?

Қалдирғочдай баҳор истаб келдингми,
Авазхондай бир ёр истаб келдингми?
Шоҳ Машрабдай ё дор истаб келдингми?
Бу юртга солганинг не ғорат эрди?

Нечун бул қавмингга солибсан қирон?
Сендан тушук кулча сўрабми афгон?
Ақл тишинг чикмай кўлинг нега қон?
Сенга қилич берган не даъват эрди?

Тарзингга қарасам, гулдан тозасан,
Тўдакўлдан учган суқсур ғоз-а, сан?
Ўхшайсан бахшилар суйган соза сан...
Бастаи балолик не қисмат эрди?

Кўриб, меҳрим ийди, кетолмадим мен,
Бошингда етти кун соя солдим мен.
Аллоҳдан умрингни тилаб олдим мен,
Тавба қил, тур болам, не ғафлат эрди...

Ўнгмиди? Тушмидир? Ул беҳушмидир?
Буюк Рухмидир бу, Хумо кушмидир?
Бир ёнда харсанглар, бир ёнда – уштур¹
Тоғдай ағнаб ётар, не ваҳшат эрди?

Бир эпкин уйғотди уни китиклаб,
Тупроқдан бошини кўтарди йиғлаб.
Ким келди бўтам деб Баҳромни йўқлаб?
Чор тараф тош тилсим, тош суврат эрди...

Бир худога аён, унга сир эди,
Гувоҳ ёлғиз куёш, тошлок қир эди:
Уни асраб қолган улуғ Пир эди: —
Буюк Нажот – ҳазрат Алишер эрди...

Етти ровийнинг ҳасрат ва андуҳ тўла фасоналари
поёнига етдимиз, энди бошландимиз, билмайман. Бир
лаҳза хаёл асоратидан дилни узиб яна Наврўз саболари
эсган қадим Шошнинг Бош майдонига қайтаман...

¹ Уштур — туя.

Эл оёғи тинган. Карнай-сурнайлар «Қата-ғути»
поёнига етган... Алвонлар сочик. Гуллар капалакдай
тўзгиган. Файзга тўлган майдонда Навоий шукуҳи,
сўз файзи, абадият ва покизалик ёғдуларини кўраман.
Ёғду ёритган бу йўл Бухорои шарифга, Самарқанднинг
дилкушо боғларига, Фарғонанинг сўлим гўшалари,
Хивокнинг тош кўчаларига тутшиб бораётир. Ун-
дан Ватан, миллат, ўзбек халқи, Туркистон халқлари,
бани башар соғинган, сиғинган ҳазрати Навоий офтоб-
дай чарақлаб бораётир. Туркий элнинг Нажоти, нажо-
ти демаки, уйғонган Ҳаёти, келажакка элтар қутлуғ
йўли – Ҳазрат Навоий ҳар работда, маҳобатли осмон
дарвозаларида, шоҳкўчаю тор кўчаларида муқаддас
Ҳикмат шамъини ёқадилар. Кўҳна Туркистоннинг дар-
возаларидан авлодлар етти иқлимга ошиқадилар. Ол-
динда Шарқнинг буюк бобокалони Алишер Навоий
ҳазратлари борурлар.

- Қайга, дейсизми?
- Нажот, водийсига!
- Нажотга!!!

*1991 йилнинг
январ-май ойлари*

ИСТИҚЛОЛГА ҚАСИДА

1

Байрам куни белим боғлаб қамишдан,
Бир сўз айтсам Тохирдан, Алпомишдан,
Бахши элим, торим нукра-кумушдан,
Тикандан ҳам гулдан тилаб бол сенга
Боши тошлик сўрай, Истиклол, сенга.

Карвон элим – хазинаси таланган,
Султон элим, дафинаси таланган,

Қаср бўлдинг шифтига ўт қаланган,
Тақдир бўлди қисмати ҳаммол сенга,
Боши тошлик сўрай, Истиклол, сенга.

Кўзларингнинг гавҳарида ўқларинг,
Тўмарисдан келар йўқлов-йўқларинг,
Дардинг уқмас кўрдим қорни тўқларинг,
Ҳали олдда кураш, қийлу қол сенга,
Боши тошлик сўрай, Истиклол, сенга!

Булбулларинг ҳижрат қилди чўлларга,
Кўз ёшидин дур сочилди йўлларга,
Ҳажринг дўнди чакмоқларга, дўлларга,
Зоғлар сайраб, дўнди минг савол сенга,
Боши тошлик сўрай, Истиклол, сенга!

Зағизғонлар жигарингни чўкиди,
Ўлмаи туриб, жанозангни ўкиди,
Ғариб ўлдинг, ҳассақашинг йўқ эди,
Ўз бекларинг ёв бўлди қаттол сенга...
Боши тошлик сўрай, Истиклол, сенга!

Тоғлар пўчоқ ўлди анинг макридан,
Боғлар туфроқ ўлди анинг макридан,
Кўллар қурғоқ ўлди анинг макридан,
Кишан урди ул балои зол сенга,
Боши тошлик сўрай, Истиклол, сенга.

Кўз очмаган булоқларинг ёдисан,
Валийларнинг дуойи муродисан,
Сабил-сағир касларнинг саводисан,
Қалқон бўлай, тегмасин шамол сенга,
Боши тошлик сўрай, Истиклол, сенга!

Девор бўлсам, ёт кўзлардан асраган,
Баҳор бўлсам, ях-музлардан асраган,
Сипор ўлсам ёвузлардан асраган,

Ойдан тилаб, кундан тилаб фол сенга,
Боши тошлик сўрай, Истиклол, сенга.

Худо берган Эрким ўзда, айланай,
Шуълалари сўлгин юзда, айланай,
Қайта ёнган ўтинг кўзда, айланай,
Ризку насиб, беминнат иқбол – сенга!
Боши тошлик сўрай, Истиклол, сенга!

Сен Ватанга кузги буғдой ҳосили,
Армонларнинг гули – энг бой ҳосили,
Ҳар ғиштингда қанча ўқ-ёй ҳосили,
Шаҳидларнинг ҳурлиги аъмол сенга,
Боши тошлик сўрай, Истиклол, сенга!

Нон ҳурмати, бирлашмаса бу миллат,
Эрк-ғанимат, бирлашмаса бу миллат,
Бир бош бўлиб курашмаса бу миллат,
Қайда қалқон, қайда куч-мажол сенга,
Боши тошлик қайда, Истиклол, сенга!

Бул чинорнинг томирлари бирлашса,
Кабирлари, амирлари бирлашса,
Дарвишлари, шоирлари бирлашса,
Тикандан ҳам гулдан унар бол сенга,
Боши тошлик бўлгай, Истиклол, сенга!

II

Истиклол!

Сени топдим юз эллик йил йўл юриб,
Йўл юрсам ҳам силлам қуриб, мўл юриб,
Дўзах аро ўтган бийдай чўл юриб...
Билганларга жон эвази келгансан.

Ғариб Чўлпон сабридан ип йигирди,
Усмон Носир саҳарда қон тупурди,

Исёнида мингта вулкон гупурди,
Билганларга қон эвази келгансан.

Бурни қонаб, оғзи ошга етганда,
Андишаси ўз бошига етганда,
Ўз кулфини ўзи ёвга тутганда,
Билмаганга нон эвази келгансан!

Чувалчангдай умуртқасиз, забонсиз,
Пода бўлдинг ўз қавмидан чўпонсиз,
Пахта тердинг яшаб яктак, чопонсиз,
Топталган дин, шон эвази келгансан!

Ҳужайрангда қарахтлик бор уч пахса,
Бепарволик зардоблари палахса,
Қўлдан чиқар бахтинг андак алаҳсанг,
Истиклол, Имон эвази келгансан!

Ер остида ўликлари бирлашса,
Ер устида тириклари бирлашса,
Майда-чуйда, йириклари бирлашса...
Ғофилларга Тонг эвази келгансан.
Истиклол, сен Қон эвази келгансан...

III

Жаннат тахтидаги Малика эрдим,
Ош-тоша эди, маъмур эрди юрт.
Қай куни бул сеҳр уйкуга кирдим,
Етти пуштим унут. Аждодим унут.

Аввало туфроғим кетди кўлимдан,
Туфроқ ила кетди кўзимдаги нур.
Сўнгра осмонимни олдилар зимдан,
Сўнди руҳимдаги мусаффо ғурур.

Кўрмайин ҳам дедим, куймайин дедим,
Кўзларимни юмиб, туш ичра ғарқоб.
Рух деган Қушимнинг патини юлиб,
Ёғийлар қаҳ-қаҳлаб қилдилар кабоб.

Тезак ва кул босди саройларимни,
Ўргимчак ўрмалаб кирди қонимга.
Тақа билиб туғда хур ойларимни,
Калхат човут солди Туркистонимга

Ва қўйдай нимталаб, этиб минг бурда,
Очкўз оломонга қилдилар тортиқ.
Асъаса, савлат-ла ўлтирди тўрда,
Менинг шоҳ томримга қўйди ул кортиқ.

Зулукдай симирди тоза қонимни,
Миямга тинимсиз пуркади заҳар.
Тамом вайрон этиб хонумонимни,
Она тупроғимда ёйди у шажар...

Бу сеҳру жодудан қайдадур омон?
Қани, Кенжа ботир – элнинг нажоти?
Гулистонсифат эл бўлди гўристон,
Мотаму зулмда қолди ҳаёти...

Қоплонларинг қайда, алпларинг қаён,
Чўлпонларинг борми, ғамдийда макон?
Бу ғафлат тўрларинг пора-поралаб,
Ботирларинг қани, деса: «Қонга-қон!»

Бу йирок тушларнинг хуш кўнғироғи,
Бу – фақат ўт ичра келган ёниқ сас,
Кўзим қамаштириб сеҳр чироғи,
Уйқу – ўлим ичра ётдим хору хас...

Сувсиз балиқ каби ҳавога муҳтож
Рамакдажон бўлиб қолган бир вужуд.
Тоғларимда қуриб арчаю равоч,
Ўчоғимда ўчди намозшомлар ўт.

Азон товушидан тиладим дармон,
Ҳидоят келар деб кутдим худодан.
Сувратим бек эди, сийратим – тархон,
Уйғондим Истиклол деган нидодан...

Мени ўгай қиздек тандирга қамаб,
Дунёдан яширган зобит нуради.
Қоқ-куруқ супрасин кемтигин ямаб,
Қашшок фарзандларим рўзғор куради...

Бир тилида шакар, бирида заҳар,
Ҳали умидини узмаган беор.
Томирлари чуқур, хийласи – хатар,
Ўлжасига қайта чанг солса маккор!

Худодан эҳсони мукаррамдир бул –
Истиклол! Олгину олдирма, Турон!
Истиклолни пойдор этгувчи бир йўл:
Битта Қалб. Битта дин. Бир тану бир жон.

IV

Қайдин эди бу хушxabар шамоли?
Бахайр бўлсин! Истиклол, на хуш келдинг!
Туркистонга армон эди висолинг,
Чинимми бу, ўнгимми бу, туш келдинг?

Нечун карнай-сурнай тили тош қотган?
Кўчаларда одам қалқмас тумонат?
Хом сут эмган банданг ғафлатга ботган,
Тирикчилик гирдобида одамзод.

Етти қатла ўнг келмаган тушим-а,
Ғойибданми, зоҳирданми ўнг келди.
Ёруғ ёзга айланди қор-қишим-а,
Қарғаларнинг куни битди, тонг келди.

Сағирлари ярақон эл, қувон, ҳай,
Бағирлари қорақон эл, қувон, ҳай,
Истиқлолнинг пешвозига учиб чиқ,
Қанотлари тигпаррон эл, қувон, ҳай.

Қувончингдан йиғла юртим, севарим,
Кўнгли синиқ Онам, меҳри ховарим,
Сўқир кўздан чиққанча ёш, йиғлагил,
Ўзингники бўлди меҳроб, меҳваринг!

Сахардан шом айла унга ибодат,
Зўр ҳайит бул – тангрим берди шаҳодат,
Шунча йиллар бўйни қисик яшадинг,
Кўчангга кун чиқди, топдинг шафоат.

Тўй-тўйчиқнинг таомили – ярашдир,
Кўпкаридир, базму жамшид, курашдир.
Икки дунём обод, гўзал бўлсин деб,
Ёвлашганни, довлашганни яраштир!

V

Ҳазрат Темур савлатида чиқ бугун,
Мир Алишер давлатида чиқ бугун.
Жалолиддин журъатида чиқ бугун,
Расулуллоҳ умматида чиқ бугун.

Жуманбулбул завқи билан шайлана,
Абдуллаю Эркинларга айлана,
Минг бир йиллик илдизингга бойлана,
Туғинг, туғронг иззатида чиқ бугун.

Дошқозонда боёнларинг ош берсин,
Ош берганга Аллоҳ олтин бош берсин,
Насибангни тугал берсин, чош берсин,
Ҳотами Тай хислатида чиқ бугун.

Тентак дея пешонангга чертганлар,
Тергаб-тергаб ҳар қадамда туртганлар,
Дастурхонга оёғини артганлар —
Дилин ўртаб, тож-тахтингда чиқ бугун.

Давлат бўлиб, чиққил дунё йўлига,
Таракқиёт деган дарё йўлига,
Етовлон бўл – етакдаги молинг бут,
Истиклолга – меҳру вафо йўлига.

Дарбонларинг чиқсин энди ўзингдан,
Сарбонларинг чиқсин энди ўзингдан,
Бозорингни ишонма ёт қўлларга,
Кордонларинг чиқсин энди ўзингдан...

Мол эгаси, мулк эгаси қўлласин,
Мулки Турон боғи яшнаб-гулласин,
Талонлардан қолган-қутган тилласин,
Баракаю сарватинда чиқ бугун.
Истиклолнинг хурматида чиқ бугун...

VI

Ой ботганда, эл оёғи тинганда
Гавжум кентга ҳордик, ором қўнганда,
Миршаблар ҳам довул қоқмай, тўнганда
Йўлга тушди баҳайбат Чўян банда.

Қайга борар – ўзи билмас гарангтоб,
Чинорларга қоқилади масти хоб,

Кетиб борар Соя – чоҳи дўзахга,
Кўтарилар Ер юзидан сир ниқоб.

Чўян хайкал, кўшилмадинг элга сен,
Тушунмадинг бир ўзбекча тилга сен,
Баландпарвоз қарорларда яшадинг,
Киrolмадинг «тангрим» деган дилга сен.

«Ҳақ йўлдасиз!» дединг шому сахарда,
Ҳақиқатнинг юзига урдинг парда,
Битта кулчанг сарф бўлмаган шахарда
Даврон сурдинг тушмай тилла эгардан.

Урфу одат, гапу гуфтор бир қолип,
Усту бошу равиш-рафтор бир қолип,
Фуқаролар тўти шиор бир қолип,
Улус ичра чархи даввор бир қолип.

Даштни шудгор айлаб, ўрмон этдилар,
Ўрмонларни кесиб, ёбон этдилар,
Орифларни гўрков, хўкбон этдилар,
Тўнғизларни сийлаб, хоқон этдилар.

Асилзоту дайди қайси – бир бўлди,
Мазҳабу дин палаги бир тур бўлди,
Росту ёлғон, пок-нопок бир гўр бўлди,
Бойлар – ғариб, кашшоқ – бахти шўр бўлди.

Пир айтгандек «Вазирларда адолат йўк,
Аҳли замон элимизда саховат йўк,
Дарвишларнинг дуосида ижобат йўк,
Турли бало халқ устига ёғди, дўстлар».

Бу узлатдан, бу зиллатдан бер омон,
Борми, элим, дардингга балоғардон,

Юрт бошидан мозор кулин сочган Ёв,
Бехосият ҳайкаллардан кеч, Турон.

VII

Эрк байрами – кутлуғ байрам,
Бухорога йўл олайн.
Ойдинбоғда халойиқ жам,
Шеърларимдан мўл олайн.

Палаклари гулдай тоза,
Ўхшаб сўна билан ғоза
Қизалоқлар қулоч ёза
Кутмоқдалар, йўл олайн.

Омадлари юришган халқ,
Рангу рўйи ёришган халқ,
Пойгада от суришган халқ
Саф-саф келаётган эмиш.

Паст тепалар тоғдай ўсиб,
Севинчлар буғдойдай ўсиб,
Байрам сайли роса кизиб,
Полвонлар қўр тўккан эмиш.

Меҳтар бобо «Чодир-чаман»¹
Зочакларин тиккан эмиш.
Шафтолилар ларзон-ларзон
Шоҳларини буккан эмиш.

Шаҳрибарбар² обод ўлиб,
Шаҳидлар руҳи шод бўлиб,

¹ «Чодир-чаман» — қадим кўғирчоқ (зочак) театри.

² «Шаҳрибарбар» — Қизилтепадаги жанг изи қолган харо-
бот.

Фахриддинбой¹ устод бўлиб,
Боғни беҳишт этган эмиш.

Қилдаккина жилдираган
Зарафшон ҳам тошиб келмиш.
Тўдакўлдан ҳилпираган
Шабадалар шошиб келмиш.

Кўчаларни лойхуштаклар
Сайроқлари тутиб шўх-шан,
Тўёнага Ҳалим домла
Ҳисор кўйлар қилмиш қўшан.

Ажрикларда чўккалашиб,
Гоҳ ҳалво, гоҳ гап талашиб,
Тўрғай каби чулдирашиб
Болалар шоҳ-султон экан!

Шарифанинг майин сози,
Нилуфарнинг хуш овози,
Эътиборхоннинг ихлоси
Зийнат бўлса боғ хуснина.

Ўртачўлнинг этак-этак
Лоласи зеб боғ хуснина.
Қоратоллар ҳам бодпаррак² —
Салкин сочар боғ устина.

Зарметаннинг ҳофизлари
«Бале мурғак»³ дан олар.

¹ Фахриддин Садриддинов — Ойдинбоғ жойлашган жамоа раиси.

² Бодпаррак — елпигич.

³ «Бале, мурғак», «Майда-майдак» — Бухоро халқ кўшиқлари.

Хожа Бўстон қизлари
«Майда-майдак»дан олар.

«Истиклол, иморатинг
Пойдор бўлсин, ёр-ёр.
Унга ақлу фикратинг
Меъмор бўлсин, ёр-ёр...»

Бу синов энг улуғ кўрик бўлсин-о,
Бирлашмоқ, бирикмоқ йўрик бўлсин-о!
Ўзбекистон, ойдинликка чикдинг,
Жумҳурият бўлиб майдонга чикдинг,
Илоё, юзларинг ёруғ бўлсин-о!

Туғингда балқийди осуда ҳилол,
Юлдузинг буржлари айтур яхши фол:
Бу қадим ўлкага тақдир бўлиб қол,
Бошинг тошдан бўлсин, Истиклол,
Истиклол, Истиклол, Истиклол!

ЭЛИМ

Манзума

Баҳор либосин кийди Шаҳривайрон тепалар.
Наврўз нағмаларидан кўнгли ҳайрон тепалар.
Мажнунтолдай соч силкиб қизалоқлар ўтади,
Ўртачўлни кўрпадай қизғалдоқлар туттади.
Сўфитўрғай чулдираб уйғотганда тошларни,
Табиат ошиқ қилар ҳатто етмиш ёшларни.
Далага қўш чиқарган деҳқон элим ортидан
Бахшиёна сас келар Саид Паноҳ¹ юртидан.

¹ Саид Мурод Паноҳ ўғли — қизилтепалик бахши.

Ерга тушган чигитнинг кўкси бўртиб боради.
Кўзичоқлар яйловда чимни «кертиб» боради.
Дошқозонлар бошида фаришталар тўпланар.
Келин-кеват, кайвони саришталар тўпланар.
Хино босган кафтларда очилади лолалар,
Келинли кўчаларда ирғишлайди болалар.
Келиларда кўпирар новвот-майса шарбати,
Наврўз кунда синалар бойбикалар ҳиммати.
Келинчақлар сузилар ўн тўрт кунлик ой бўлиб,
Кампиршолар иззатда – сўзлари буғдой бўлиб.

Ҳолвапазлар санъати пашмакларда «сўйлайди».
Лойхуштақлар жаннатнинг сурудларин куйлайди.
Нишоналик қизларга тоғора-тунга келар,
Кўли очик кудалар кудағайни сийлайди.
Кўллардаги қадоқлар майиндан-майин бўлар,
Давраларда «Беш қарсақ», «Қайроқи» ўйин бўлар...
Қизлар тиккан рўмолча шаршараси дур, дедим,
Кулгулари гул дедим, хаёли хур-хур дедим.
Байту барак, ўланлар, лапарлари жаранглар,
Мўйлавин бураб кулар ҳатто феъли тажанглар.
Қаҳқаҳа, кулгу, базм. Қизийди дор ўйини.
Ўзбек деган алп юртим кўрсатар бор бўйини.
Ҳофизлари тор чертса – тўрғай учар торидан,
Бургутдай эниб чиқар полвонлар кўпкоридан,
Калавадай эшилиб Ер ҳам тинглар мастона
Шароб ичган йигитдай «Ёр-ёр», «Чаман нори»дан.
Варракбозлик бир тараф.
Чавандозлик бир тараф.
«Қиз қувар»га сатта нор йигитчалар сафма-саф.
Хув,сўз бермас момони Тилла кампир десамми?
Ҳазориспанд исларин анбар-атир десамми?
«Адоғ, адоға, дилбар,
Жонлар садоға дилбар,
Сунбул сочингни ёйиб,

Келгил бу боға, дилбар.
Олмани баргидаккина
Жийдани баргидаккина...»
Куёв тўра келинни арғимчоқда учириб,
Келаётир дейман-а асқар тоғни кўчириб?
Туйғун куши бағрида – бошда тилла уккипар,
Юксалиб ўтар, ана, Она деган жонпарвар.
Чордоқларда ўлтириб сахармардон шоҳона
Совринлар сочаберар улуғлари майдона.
Юрагим дарё бўлиб тошиб кетса не ажаб!
Оломонда алоло ошиб кетса не ажаб!
Беш асрлик йўл узра
Ҳизр каби кўр тўкиб
Ҳазрат Навоий боқар
Ҳикмат тўла шеър ўқиб:
«Ҳар тунинг Қадр ўлубон,
Ҳар кунинг ўлсин Наврўз».

* * *

Сўзлар тулпор бўлса-чи?
Сўзлар дутор бўлса-чи?
Сўзлар улоққа шошган
Бир талабгор бўлса-чи?

Айланайин, она Элим,
Донғил майдонларингдан.
Ёлчиган Она бўлдинг сен
Фарзанди жонларингдан.

Миннатларинг бош устина,
Қадаминг – кўз устина.
Айланайин Бухородай
Қадим бўстонларингдан.

Хивок ичра Тошқудукда
Чўккан армонларингдан.
Фикратингда Улуғбекдай
Чексиз осмонларингдан.

Майдон ичра неча фасл
Замон ўтар айланиб,
Дарёларнинг гирдобига
Қасирғалар бойланиб...

«ЎзДЭУ»да табладаги
Қорабайирдай кишнаб
«Нексия»лар чиқаверар
Дарвозадан «ирғишлаб».

Мастўранинг анорзори
Кун тобида яйрайди.
Каркидоннинг бўйларида
Тувалоқлар сайрайди.

Туяўрқач қирлардаги
Буғдойзорлар урар мавж.
Чўпонларнинг чайласида
Давра-гурунг олар авж.

Ўтовларда шўх янгалар
Гул босар кигизларга.
Совчилари нон синдирар,
«Оклик» ўрар қизларга.

Ёқасидан ой киради
Келинчаклар ғунчалаб...
Неварам шод қийқиради
Байроқчасин муччилаб.

Сайл ҳам сайл,
Саргардон сайл,
Кўчалар – дарё,
Тошади дунё.

* * *

Миллий боғда аломат Наврўз.
Жону танларга ҳарорат Наврўз.
Сибизгага айланаман
Сенга бўлиб нақорат, Наврўз.

* * *

Кулоғимда янграр мозий садоси.
Қирк биринчи йилнинг авжи жавзоси.
Кўхна Самарқанднинг Даҳбед кўчаси
Очилар мозийнинг тилсим дарчаси.
Таффот гандираган кўчалар бўм-бўш.
Регистон жавзонинг селидан лоҳас.
Ер гўё биқирлаб қайнаган обжўш.
Толлар салқинида пашша ҳам учмас.
Эриниб-эриниб қадам ташлар от.
Тортолмас устига отилган лошни.
Сомон орасига солмишлар, ҳайҳот
Амир Темур каби жисми куёшни.

От ҳурқар. Кишнайти, ер депсир бот-бот.
Кулоғида янграр саслар, суронлар.
Туркистон аталмиш буюк сулукот,
Жангларда ўкирган ваҳший бўронлар.
Арслондай ўқира безовта ул Рух,
Том битар ваҳшатдан отнинг кулоғи.
Тобут қопқоғини очади андух,
Қочади етгунча токи оёғи...

Боғи Шамол мудрар. Дилкушо мудрар.
Кўчаларда таффот этагин судрар.
Сочлари жингалак, кўзлари чакмок
Бир бола отилиб чиқар баногоҳ.
Чорлагандай ғайри шуурий бир куч
Оёқяланг чопар Гўри Мир томон.

Михлаб кўйилгандай худди мармар синж
Арава юролмай турарди ҳамон.
Саман от пишқирар ботиб кўпикка,
Тортолмас муқаддас маййит лошини.
Отнинг қулоқлари бўлдию тикка
Аста итоаткор эгди бошини.
Оппок кўйлаклари ботганча терга
Арава ортидан югурар гўдак.
Арава кўзгалар, у билан бирга
Ёндош бораётган нур кўрар гўдак.
Ногоҳ сомон ичи ёришди кундай
Ва сўнгсиз юлдузлар уча бошлайди.
Безовта жисмдан учиб қуюндай
Буюк Рух гўдакни куча бошлайди.
Гўдак мисдай қизиб, ўт ола бошлар,
Юраги ёришиб, бўйи ўсгандай.
Чўғга айланади пойида тошлар
Ғойиб шамоллари бўлди эсгандай.

Совутлар, қиличлар, қалқон кўринди,
Сўнг заррин либосда шавкатли сиймо.
Жингалак сочларга майин уринди
Ёкуткўз узукдан сизиб бир зиё:

«Пири муршидларим дуо-фарзида
Нажотга мунтазир Турон кўринди.
Наслим! Фариштадай тоза тарзингда
Миллатнинг дардига дармон кўринди...»

Сўнг... Арава қайга кетди, билмайди,
Фақат тандир каби ёнар Регистон.
Не сиру синоат ўтди, билмайди,
Уч кунда кўзини очди болажон.

Қадим Шоҳи Зинда, кўхна Регистон,
Жафокаш тарихнинг бир ўзи гувоҳ.
Гўдакнинг қалбидан топганди паноҳ
Буюк Темур Руҳи – безовта арвоҳ...

«Руҳ абадий деса ишонмоқ керак»¹
Руҳлари тинч экан – халқ умри абад.
Даҳбед даҳасида улғайган гўдак
Азмида тақдирдан келди башорат.

Бу ўтли юракда ул муборак фол
Эллик йил порлади, ёнди шамъ каби.
Қутлуғ 91 да келди Истиқлол: —
Ҳазрати Темурнинг буюк матлаби.

* * *

Руҳлари чиркираб юрган Ватанда
Қабрлар топталур, кадрлар – барбод.
Арвоҳ нотинч эса – тушлар газанда,
Бешиқлар бошида увлайди фарёд...
Булбул қанотидай кичкина бир халқ –
Чеченлар юраги нечун қорақон?
Нечун афғонларнинг насибаси талх?
Бойкушдай кичкирар уйида фиғон?
Ҳамон Фаластинда ўқлар оралаб
Мажруҳ болақайлар ахтаради нон?
Фалакнинг макридан беҳонумондир

¹ Саида Зуннуовадан.

Бошпана излаган неча минг Инсон?
Байрами, тўйлари чиққан ёдидан!
Куни ўқсиз ўтса – боши осмонда.
Қароқчи ажалнинг пулсиротидан
Қар лаҳзада жони титраб гумонда...

Миллий боғда сайл гувиллар ҳамон.
Орзу-ҳаяжонлар дарёсига ғарқ.
Шукрона айтаман: бу Ўзбекистон,
Бу жаннат тупроғим —
Боғлари шафак.
Офтоб нури мойдай ёқар жонларга.
Турнадай сочилиб кетар одамлар,
Гулдурос, қийқирик, ҳайит-байрамлар
Кўчади Фарғона, Андижонларга...

* * *

Ана, чўлпилари жаранглаб шўх-шўх
Бир чеча кулади ғам-ҳасрати йўқ:
Кумушдай ярқирар латибалари,¹
Шалдирар маржони ажибалари.

Ўтовлар қурилган ўтлоқларда нур,
Яшил сабзордай байроқларда нур.
Гувиллаб келади тўп-тўп қари-ёш,
Либослар, ихлослар, қароқларда нур.
Чоллар қўл очади дуога,
Мушаклар сочилар ҳавога.
Кўнгиллар тўладир сафога.
Юраклар етади давога.

¹ Булоки.

Ўзбекистон узра байрамнинг кўри,
Истиклол берган Эрк нашъа сурури.
Бу шундай жонларга дармон сайлдир,
Доримасин ҳаргиз оғзи қон бўри...

Шу Ватан, шу элнинг эгаси бўлиб
Ерга уруғ сочар, дон сочар деҳқон.
Бойчечак тераркан этаги тўлиб,
Юраги чечакка айланар Инсон.

Қуш-қиё хас ташир ин илинжида,
Турнакўз булоқлар сир сўйлаб қайнар.
Мустақил Ватаннинг ҳар бир кунжида
Ҳар юрак умид-ла эртани ўйлар.

Мен эса... ташвишу ишлардан ортиб
Тунлар чирок билан сирлашаман гоҳ.
Юрагимда илҳом куртаги бўртиб,
Еру осмон билан бирлашаман гоҳ.

Кийик бўлиб иниб Қуббон кўлидан,
Бол эмарман явшанзорлар гулидан,
Соз оларман бахшиларнинг кўлидан,
Куч оларман буюк Рухлар тилидан:

Юртим!
Тоғдай елкаларингга
Ҳизр қўлларин кўйсин.
Сенга қасд қилганларнинг
Етмиш томири куйсин.

Айвонингда сайраган
Қалдирғоч бўлсин доим,
Даштларингда бўзночу
Тоғравоч бўлсин доим.

Ғаний бўл, карим бўлгин,
Жонинг бўлсин саломат.
Оғзинг ошга етганда
Кўрмагин-да хиёнат.

Кўрар кўзингни асра,
Халқим, ўзингни асра,
Минг йиллар ичра топдинг
Ўз илдизингни, асра!

Табиатнинг энг нозик
Жойларидан сўрайман...
Наврўз каби мукаррам
Ойларидан сўрайман!

1997.

БУХОРО ТАРОНАСИ

Она шахримнинг 2500 йиллик тўйига бағишлайман.

Иймон билан ёдлагаймиз Бухорони:
«Куббат ул-ислом» каби кўнгил орони.

Бу тарих қатларинда ўчмаган руҳим,
Ул икки ярим минг ёшлик бахт-андухим.

Етмиш минг авлиёнинг хоки поки ул.
Баҳовуддин балогардон паноҳи ул.

Ки бунда ҳар минор Аллоҳ сўроғидир.
Минорлар кўксида тақдир чироғидир.

Неча кирғин, неча босқин, неча ёнғин,
Неча Чингиз, неча Яъжуж солиб чопқин,

Талотўп ваҳшати ичра қолиб гумроҳ,
Гаҳи қувраб, чинордай гоҳ ёзиб япроқ,

Буюк Ипак йўлинда гоҳ ёйиб сарват.
Гухар бўлди сомон ичра бу хур мулкат.

Дўниб хизру даҳоларнинг паноҳига,
Машойихлар, валийлар саждагоҳига,

Гоҳи Шоҳруд бўлиб жўшди, гоҳи Жилвон,
Зарафшону Зарметону гоҳ Мўлиён.

Гоҳ атиргул бўлиб шоҳлар саройинда,
Саксовулдай қуриди саҳро пойинда.

Ибн Сино бўлиб дунёга ном ёйди,
Гаҳе қувғин бўлиб бағри-дили куйди.

Гоҳи «Қирқ қиз» бўлиб даштларга қочди ул,
Самандардай ўт ичра жўжа очди ул.

Эниб келди Шаҳристон ичра Сиёвуш,
Тулпорининг жабдуклари нуқра-кумуш!

Қутайба лашкари келди қилич сермаб,
Қиличга тикка борди содиқи матлаб.

Торобий бош кўтарди – эътиқодпеша...
Яна вайрона бўлди тору мор гўша.

Ки ҳар тошингда ҳикмат сўйлаюр бошлар,
Ки ҳар ғиштингда ботмиш қанча қуёшлар.

Мукаррам Наршахийдек зотларинг бедор,
Аҳмад Дониш киби аждодларинг бедор.

Чахор Бакир гумбазлари бергай садо:
Дину Иймон рутбасинда нур Бухоро.

Келарканлар зиёратга шайхул кабир
Бухоронинг шавкатидан мутаассир,

Саждага бош қўяр ҳар бир ўн қадамда...
Шундай шариф маконимсан бу оламда...

* * *

Минг саккиз юз олтмиш саккиз йил. Саратон.
Булут босди осмонингни, она Турон.

Ариллайди замбараклар. Олов тўплар,
Дўзах кеча. Бир қиёмат-қойим кўпар.

Даҳмаларда, мақбарларда ёнар жонлар.
Тириклайин ёнар сарбоз-арслонлар.

Ўқ қаланган тандирдай борутхоналар,
Бешигини кучоклаб увлар оналар.

Қий-чуй. Дод-вой. Кўзлардаги ўтлар ёнар,
Келинчақлар сийнасида сутлар ёнар.

Бадбахт кеча сезиб фожиъ қиёмат фол
Кўйлақлари олов олиб йиғлар шамол.

Карманада, Қарши ёқда, Самарқандда
Бир аросат юртни қилар пароканда.

Яратганнинг осмондаги хур қизлари —
Уча бошлар туфроқ сари, туфроқ сари.

Найза бўйи эниб-эниб шамдай ўчар,
Туркистоним, бахт юлдузинг қайга кўчар?

Тун оғмасдан минг-минг юлдуз бўлар ниҳон,
Осмон худди тўнкарилган қора қозон.

Зулмат ичра қолди ҳайҳот икки дунё,
Туг-туғроси ўлжа бўлди, ох, Бухоро!

Ўрмонлардан учиб келди гала қузғун,
Бухоронинг қисматида энг қаро кун.

Хотирада нақшланган довриқлари,
Елкасида қамчиларнинг оғриқлари.

Кишанланди ақлу идрок, ҳурлик, зиё,
Шайтонларга банди тушди «Каломуллоҳ».

Ҳар қандайин зулмат туннинг тонги отар,
Қулоғимга Аср боши бонги етар.

«Маърифатга дил берганлар асил миллат» —
Бухорода довул қоқди доно Фитрат.

Бехбудийнинг юлдузи ялт этиб ёнди,
Бухоро ҳам куним туғди деб уйғонди.

Афсус шунча кўрганлари ҳалво экан,
Тақдир асли бозингар бевафо экан.

Арк майдонда яна қузғун ғорат қилар,
Масжидларга тўп отар, ҳақорат қилар.

Оқ саллалар чуваланиб, қонга ботиб,
Миноралар даҳшат ичра сихдай қотиб.

Не қиёмат, не аросат – билолмай, вой,
Гумбазларнинг жиғасида йиғлайди ой.

Шоп мўйловин бураб фармон берар дажжол,
Кўзларида манфур фахр, наҳсий хаёл.

«Буюк миллий инкилоб» деб жар солади,
«Бу озодлик, офтоб» деб жар солади.

Шаҳид бошлар ётар тўп-тўп. Лошлар ётар,
Ватан деб қон қусган қаламқошлар ётар.

Арк устида қизил байроқ сочар зулмат,
Билиб-билмай сажда килар унга миллат.

Аркхонанинг қаърларида ясаб «куллар»
«Халқ тимсоли» атадилар неча йиллар.

Қорачироқ билан ўтган гўл, дедилар,
Ғирт саводсиз, яна жаллод эл, дедилар.

Бойликларин ташмалашиб элларига,
Тилла занжир солиб анинг қўлларига,

Кунда мактаб, тунда авраб, севдирдилар,
Кўнглидаги Ҳумо қушни қувдирдилар.

Фитратини атаб «душман», «ёмон отлик»,
Халқ пиёда, имонсизлар бўлди отлик.

Ўзимиздан чиқди косов, эговлар ҳам,
Озод, ёркин хаёлларга буровлар ҳам.

Файзуллоҳнинг юзларига суркаб қаро,
Сўнг йўқладик изин топмай, мотамсаро.

Куёш нурин кўрмай, «шамс»ни «мис» ўқидик,
Неки ёлғон, сохта борки – биз тўқидик.

Даҳрийларнинг кутқусига учиб яқбор
Айладимиз пирларимиз руҳини хор.

Не сайёҳлар келди юртни айлангани,
Тил топмадик Синолардан сўйлагани.

Зиндонларни кўрсатдимиз кул эдик, деб,
Заргар шаҳар тарихида топмадик зеб...

Сен йитмадинг ҳақу ноҳақ йиллар аро,
Минг йилларнинг гувоҳи манзиллар аро.

«Чилдухтарон» даҳмасининг сири бўлиб,
Минорайи калонимнинг нури бўлиб.

Лаби Ҳовуз салқинига айланганим,
Афсоналар талқинига бойланганим.

«Ситорайи Моҳи Хоса» бўлдинг яна,
Етти иқлимга дарвоза бўлдинг яна.

Минг ривоят, минг гумбазли тилсим шаҳар,
Заргар шаҳар, ҳофиз шаҳар, гулсум шаҳар.

Етиб келдинг шод кунларга, минг бор шукур:
Бухородай муножотул баҳрул шуур!

Икки ярим минг ёшдаги йигит шаҳар,
Дунёнинг шоҳ узугига ёкут шаҳар!

Келинчакнинг хонасидай пардозларинг,
Семурғ қушдай шиддати бор парвозларинг.

Юртга юлдуз туғиб терган Тегина Мох
Етти қават парда ичра солар нигоҳ.

Темур савлат насларни алкаб келар,
Иккинчи ой бўлиб кўкда балқиб келар.

Минорларнинг «Алиф»у «Лом»лари ичра
Бухоронинг хузурбахш шомлари ичра

Бир хаёчан, заковатли сиймо келар,
Шофирконлик алломайи дунё келар.

Шеър ўқийди тунларингда гумбур-гумбур
«Мен Тошпўлат Ҳамидман» деб ошиқ шоир.

«Регистон»да, «Сомоний»да, Арк-долонда,
«Тоқи телпакфурушон»да, «Заргарон»да

Зар сочадир шоҳона тўн, зар либослар,
Карнай-сурнай ғат-ғутлари, эҳтирослар.

Етти иқлим, Эрам боғдан элчи келар, —
Бухородай жаҳонгашта йўлчи келар.

Самарқанддан, Қарши ёқдан, Шош томондан,
Ўн иккита дарвозаи остондан

Кираверар юлдуз бўлиб, сулдуз бўлиб,
Меҳмонлари мезбонига азиз бўлиб.

Бухорога барча махбуб, барча дилсўз —
Порлаб чикар ҳар юракдан битта юлдуз.

Юлдузлари қайта ёнган халким, қувон,
Қутлагани келмиш сени жумла-жаҳон!

Дехқон феълим, ширу шакар тилим, яйра,
Нури раҳмат ёғилган мазгилим, яйра.

«Модари жонам шумо,
«Ёр-ёрон»ам шумо.

Гаҳворайи саодат
Тақдиржумонам шумо»...

Диёнатли, иймонли бек элинг бўлсин,
Мустақиллик берган барҳақ йўлинг бўлсин.

Гўзал байрам, қутлуғ довон, тўй таборак,
Шараф буржинг, ойдин кунинг, ҳай муборак.

Шарифдирсан, бокирасан, соҳир шаҳар,
Ҳар бир тоши сайёраю тоҳир шаҳар.

Меърож туни, Шараф буржи, фараҳ они —
Байрам билан қутлагаймиз Бухорони.

1997.

БУЮК КАРВОН

Қасида

Илоҳданми, ғойибданми,
Тушданми,
Достонларнинг боши
Алпомишданми,
Байроғимга қўнган
Хумо кушданми,
Пайғамбардай
устозларим келдилар
Байрам куни
мумтозларим келдилар.
Улар мағрур
Эгилмаган бош билан,
Кўкрагини янчиб ётган
тош билан
Қанча дордан
соғу омон қолганлар,
Диёнату
иймон томон қолганлар.
Кунтуғмишдай дорни
Сизлаб юрганлар,
Ўзин сенлаб, орни
Сизлаб юрганлар,
Эл кадрига кадр қўшиб
Шод-хуррам
Карвон бўлиб
Сафга кирар ушбу дам.

Эл қадрин кўтаргай
Тўй, сайл, байрам...
Буюк фарзандларинг
Қуришиб давра
Ҳулқар юлдузидай
Бўлмиш жамулжам:
Шарқдан келаётур
Ғафур Ғуломинг,
Арслондай наърадор
Қутлуғ каломинг,
Жингалак сочлари
Шамолда тўзғиб,
«Ўшшайган қоялар»
Сукутин бузиб,
Наъматак гуллардан
Гулчамбар тузиб,
Кўзларида чакнаб
Илҳом қуёши,
Ойбек келаверар –
Нурга ёношиб.
Ошиқ дил муҳаббат
Эхтиросидан
Дарёга айланиб
Ишқ гиёсидан
Саҳнани ларзага
Солиб шавқ-шиддат,
Мағрур кириб келар
Аброр Ҳидоят.

Канал бошидаги
Гулханлар билан
Ёзёвон чўлида
Гулшанлар билан
Муқаррамхон бели

Бойланиб келар,
Дурраси оккушга
Айланиб келар...

Озарий назокат,
Ўзбек ифода
Мирзо Улуғбекдан
Сўйлаб зиёда,
«Сиздан сўрасак?»
Деб келур Шайхзода.

Ўтрорнинг қадимий
Эллари тилсим.
Широқ афсонасин
Айтиб хуш насим,
Ҳадра ёқдан келур
Миркарим Осим.

Оху ноласидан
Кўкон ўртаниб,
Машрабдан куйласа,
Жаҳон ўртаниб,
Боши тошга тегиб,
Ўртаниб ниҳон,
Муроджондай ҳофиз
Келар хуш-хушон.

Азим Самарқанднинг
Миноралари,
Тошкентнинг дур сочган
Фавворалари –
Нурлар шаршараси
Ёмғирига ғарқ
Байрам шодлигига
Чўмган Она-Шарқ...

Нафис ҳар чизгиси
Минг битта ҳайрат
Чингиз Аҳмар келар
Моний пир сифат.
Бир ёнда тоғ каби
Тўкиб қўр-савлат
Устоз Қахҳор турар
Вазмин, пурҳикмат.
Ганжларга жон кириб
Бармоқларидан,
Ситораи Моҳи Хоса –
Ёқлардан
Юксалиб, қадридан
Кўнгил чоғ бўлиб,
Уста Ширин келур –
Кўнғироқ бўлиб...

Жўрахон Султонми,
Маъмуржон булбул,
Ботир Зокирми ё
Шикаста кўнгил,
Ё Шукур Бурҳонми –
Эдип шоҳ келар...

Ўзбекнинг армани
Ширинзабони
Лапар айтиб шўх-шўх
Тамарахоним
Овози тугёнли
Ҳусни моҳ келар.

Чилдирма зилзила
Солар тоғларга,
Уста Олим келар
Озод боғларга.

Авж пардасин олса
Муҳиддин қори
Қамишдай чайқалур
Эйфел минори,
Худо берган овоз
Сехру виқори –
Тўйчи хофиз куйлар
«Тошкент ифорин».

Туркистон йўлидан
Саболар келур.
Миртемир тилида
Наволар келур
Ер каби хокисор,
Халқимдай чечан
Бахшим, бағрингизда
Доғ бордир неча...

«Мажнунтол тагига
Ўтказинг мени,
Энди у йиғласин,
Мен йиғлаб бўлдим».

Фиғонми, туғёнми
Пардаларга жо
«Шашмақом» селида
Бўзлайди дунё
Юнус Ражабийдек
Карвонлар келур.
Уйғур каби уйғоқ
Вулқонлар келур.

«Додлама, додлама,
Дод саси келди,
Қаршининг чўлидан

Ёр саси келди»
Муборак, муборак
«Дохунда», «Куллар»,
Истиклолнинг кутлуғ
Муждаси келди...
Бухоронинг бахмал
Кечаларида
Садриддин Айнийнинг
Нафаси келди...
Елкасида ҳамон
Дарра излари,
Тарихга гувоҳдир
Доно кўзлари.

Ватан кенгликларин
Кўчириб бўзга,
Ўрол Тансикбоев
Киради сўзга.

Ҳай, кўхна Хоразм,
Ёркин кўшиқсан,
Комилжон ҳофизга
Ўзинг бешиқсан.
Ичон қалъаларда
Бир нола сездим.
Ҳофиз соғинчидан
Зувола сездим.
Нохун урса, тордан
Ловуллайди ўт...
Жайхун бўйларида
Келар сор бургут!

Муштипар онага
Айланиб бу дам
Жилмайиб чиқурлар

Лутфихоним ҳам:
– Минг шукрки, халқнинг
Нажоти келди.
«Баҳрул ҳаёт» олиб
Фарҳоди келди.

Наби Ғани келур
Илҳом нақди деб,
Олтин кадрларни
Олмоқ вақти деб...
Келур Аббос Бакир,
Марияхоним,
Ҳожи Абдулазиз –
Ҳофизлар хони...
Улуғ Чўлпон билан
Фитрат кўринар
Элбек, Усмон билан
Шухрат кўринар...

Бошини кундага
Кўйган зотларим,
Шонларим, армоним,
Буюк ёдларим –
Юлдузга айланиб
Ватанга қайтди.
Озод Руҳлар бўлиб
Жонтанга қайтди.
Метин кўрғон бўлиб
Тургач улар ҳам
Бўлди Истиклолнинг
Сафи мустаҳкам!

Бу байрам Сиз билан
Фараҳли, кўркам,
Куч-қудрат бердингиз

Келажакка ҳам!
Озодликка зирху
Қалкон, марҳабо!
Миллатнинг дардига
Дармон, марҳабо!
Қадим юртга Буюк
Карвон, марҳабо!
Марҳабо!

2002.

ОЗОД СЎЗ ЁЛҚИНЛАРИ

*Ўзбекистон мустақиллигининг
10 йиллигига бағишлайман.*

Мен тинч оқар дарё эдим.
Вазмин эдим, сокин эдим.
Парвоси йўқ дунё эдим,
Тупроқдаги олтин эдим.

Намозшомгулдай очилиб,
Райҳон каби хушбўйланиб,
Тунлар юлдуздай сочилиб,
Мен шам тилига айланиб,

Қоғозга сир тўқдим факат,
Кўнглимни айтдим жимгина,
Кўнглимда ўсди бир дарахт
Онам каби маъсумгина.

Бу озодлик дарахтидир,
Илдизлари жонга туташ,
Ҳар нафаси фарахлидир
Ушалган армонга туташ.

Бир меваси – эрку ғурур,
Бир меваси – маним шоним.
Бир меваси – кадру сурур,
Бир меваси – пок имоним.

Ҳар меваси жондай лазиз,
Ҳар барги – кўнглим гавҳари,
Озодлик бу – нондай азиз
Умримнинг тоза дафтари.

Бул дарахтнинг шохларида
Қумри бўлиб сайрар Чўлпон.
Анинг гўзал охларида
Уйғоқ яшар Ўзбекистон.

Энди чакмоқ бўлодирман,
Тўмарисга дўнодирман,
Тўфонлари, шиддати зўр
Дарёларга энодурман.

Тақдирнинг шоҳ узугида
Асил ёқут кўзни топдим.
Она халқим ёзуғида
Озодликдай сўзни топдим.

Озод болам, кавушчанга –
Гулхайрилар солиб қўяй.
Камалакдай турфа рангда
Кўзмунчоқлар илиб қўяй!

Ўнга кирса болажони,
Сонга кирар онажони!
Қадамларинг шахдамона,
Эй, Озодлик, полапоним.

Ҳимоянг деб она қушга,
Сор Бургутга айланаман!
Гоҳи хушга, гоҳ беҳушга
Ёнар ўтга айланаман!

Бир қанотим туташади –
Жаннатларнинг ҳавосига
Шамолимдан ўт тушади
Ғанимларнинг дунёсига.

Иғволарга учма, элим,
Ўзлигингдан кечма, элим,
Дилинг – кондир, Худойники,
Ёвларингга очма, элим!

Ўз қавмини сотган зотлар,
Қалбингга тиғ отган зотлар,
Қабоҳатга ботган зотлар —
Иғвосига учма, элим.

Қабртошда ой рамзини
Ўчирган суллоҳлар тирик!
«Боқиманда» деб, камчисин
Ўйнатган гумроҳлар – тирик!

Рамақдажон бўлган онам,
Йиғлаб туриб кулган онам,
Билиб-билмай саждагоҳин
Ўтинхона қилган онам,

Етса – молин, етмаса жон —
Садқа қилган келса меҳмон,
Одамижон, моҳитобон,
Элим, иғволарга учма!

Давра куриб, кўр тўкиб юр,
Лабзингдан новвот, дур тўкиб юр,
Ҳар кадамда нур экиб юр.
Турли фатволарга учма!

Мукаддас Ҳаж сафаридан
Кўнгил ийиб, дийдаборон
«Шукр» учди лабларингдан,
Қадамингда унди райхон.

Сен саловат айтдинг, ё раб,
Тўққиз фалак жўринг бўлди,
Юрагингга имон сўраб,
Озодлик тақдиринг бўлди.

Озодликнинг илдизлари
Сенинг минг бир жонингда-ку!
Хурриятнинг юлдузлари
Кўзларинг – осмонингда-ку!

Сажда қилсанг – меҳробингда,
Дуойи шукронангда-ку!
Севинчинг, изтиробингда,
Кенг феълинг – пешонангда-ку!

Етмиш икки томирингда
Қайта ёнган эркингда ул!
Навоийда, Темурингда,
Кундан иссик кўркингда ул!

Кавакларда ғимирлаган
Лоши манкуртлар – унга ёв!
Чархилондай ғимирлаган
Бедин, беюртлар унга ёв.

Аёлманд эл, саф-саф бўлиб,
Дурга тўла садаф бўлиб,
Гуллар, баҳор тараф бўлиб –
Қанотингга кирар ёшлик.

Ой деганда оғзи бор-а,
Кун деганда кўзи бор-а,
Алпомиш нуфузи бор-а,
Нажотингга кирар ёшлик.

Кўз тиккан шамчиروقларинг,
Сенинг ойна булоқларинг,
Суянсанг – Асқартоғларинг, —
Саботингга кирар ёшлик.

Суйганда суйгулик – насл,
Меҳрингни кўйгулик – насл,
Кўз қувнаб, ийгулик насл –
Ҳаётингга кирар ёшлик.

Бағрингга босгил, кўнглига
Фиску фасод ўрламасин,
Ҳаром пул тутиб кўлига,
Пешонаси шўрламасин!

Қулоғига шивирлаган
Аллаларинг қалқон бўлсин!
От минганда дупурлаган
Дараларинг кўрғон бўлсин.

Тоғда алқор бўлган боланг,
Кўкда шунқор бўлган боланг,
Ҳар кифтида тоғ кўтарган
Полвонвикор бўлган боланг —

Қураги ерга тегмаган
Муҳаммадқодир ўғлингдир.
Ўзин Рустамга тенглаган
Баҳром, Баҳодир ўғлингдир.

Мукаррам эл, бадавлат юрт,
Фарзанд билан басавлат юрт,
Бешиклари бўш қолмаган,
Эшиклари гулсифат юрт.

Қурок қошли ёстиқларда
Ойми ухлар, пари қизлар?
Табладаги қозикларда
Дулдуллари дoston сўзлар.

Зурёд деса – ширин жонин
Садқа қилган оналарим,
Ота уйи, хонадонин
Қутлуғ билган оналарим,

Кўзингизни ёғ босмасин,
Кўксингизни доғ босмасин!
Сўна-ғозлар учиб қўлдан,
Боғингизни зоғ босмасин!

Она ахир – элга кўприк,
Она – юртнинг тамал тоши.
Эл кўзига – Она киприк,
Халққа балогардон боши.

Оқ сутингиз ҳақи, асранг,
Қўр-кутингиз ҳақи, асранг,
Илоҳийдан нур корилган
Вужудингиз ҳақи, асранг.

Имони ланжлардан асранг,
Қилмиши ранжлардан асранг,
Ёшларни илондай авраб
Захрини санчардан асранг...

Бу Озодлик – буюк неъмат,
То абадга Сизнинг бўлсин,
Истиқлолга таянч кудрат —
Сабрингизга тўзим берсин.

* * *

Ўнга кирган боланг билан,
Озод, хур зуволанг билан,
Манглайдаги армон изи,
Сочдаги оқ толанг билан

«Озод бўлсанг ҳам озод бўл,
Мустақил бўлсанг – мустақил бўл!»
Қирқоғайни гулдай чирмашиб,
Бир ёқа енг бўлу ахил бўл!

* * *

Ой Барчиндай ўчинг бизлар,
Яшин қайтаргининг бизлар.
Ҳар қоянда ўткир кўзинг,
Сергак турган лочин бизлар.

* * *

Юракларга тож томири
Чирмашган Эрк дарахтисан,
Озодликнинг мангу нури
Эланган Эрк дарахтисан.

Сени қўрғаб – бўрондирмиз,
Ўн йилки, имтиҳондирмиз!
Озодликка ярашиқли –
Буюк Ўзбекистондирмиз!

2001.

ТАВАЛЛУД ТАРОНАСИ

Боғлардан бинафша
Саломи келди,
Тирикликнинг тансиқ
Каломи келди.
Кўзимга сураин,
Бинафша гулим,
Навбахорнинг кутлуғ
Пайғоми келди.
Келди олтмишимдан
Илоҳий мужда,
Мунаввар фаслимдан
Байту оятлар.
Шу она тупроққа
Қилганча сажда
Айтайин умримдан
Гул ҳикоятлар.

* * *

Боғбон дилли отамнинг
Ойдин ниҳоли бўлиб,
Бахши феълли онамнинг
Тилида боли бўлиб,
Тутаб ётган оламнинг
Битта саволи бўлиб
Туғилган куним ҳаққи:

Ҳаққа саловат айтган
Майсаларга ассалом!

* * *

Жаннатнинг булоғидан
Сув ичган кушдекмидим,
Тангрининг дастгоҳидан
Учган кумушдекмидим,
Бармоқларим текканда
Тилло бўлган чаноқлар,
Оймомодай йўлимда
Кулган момақаймоқлар,
Бўйнимга маржон бўлиб
Осилган жийдажонлар,
Шудгорларга сочилиб
Ризқ бўлган арпа-донлар,
Туғилган куним ҳаққи:
Ҳар жонни яшартирган
Лаҳзаларга ассалом!

* * *

Зарангларда тўрғайга
Айланган чанқовузим,
Кўксида кийик ухлар
Қишлоқдаги ҳовузим,
Момолар чеккасида
Атир сочган жамбиллар,
Қизларнинг елкасида
Кокил бўлган толгуллар,
Туғилган куним ҳаққи:
Ер-кўкни гулга кўмган
Жавзоларга ассалом!

* * *

Тегирмонлар дўлида
Буғдойлар ипак бўлди
Қалдирғочлар тилида
Ҳизрдан тилак бўлди.
Келинлар қўл ботирган
Моймўндилар – бор дoston,
Чарх йигириб ўтирган
Бибилар – жонга дармон...
Туғилган куним ҳаққи,
Ёш ақлимни шоширган
Мўъжизага ассалом!

* * *

Кўклам уйқуси кочиб
Дехқон элим тинмасди.
Борликка шуъла сочиб
Офтоб бир зум тинмасди.
Қўлдош бобо бар уриб,
Чўлга – кўшига кетар.
Ёш-яланг ҳам югуриб
Тенгу тўшига кетар,
Носқовоғи белида,
Мола босар тун бўйи,
Катта пайкал челида
Чимга аста бош кўйиб,
Бир зум олади ҳордик,
Шошиб очар кўзини
Мардон бобо вақти зик,
Ишга урар ўзини.
Тут шохида кетмони
Ер тафтини соғинган
Кутиб Мардон бобони
Тунги шабнам ёғилган

Туғилган куним ҳаққи:
Меҳнат кўри иситган
Далаларга ассалом!

* * *

Бешикка белангандек
Чигит ётар тупроқда.
Куёшга улангандек
Нур кезади кишлоқда.
Ўша деҳқон элимсан,
Уйкуси, ороми йўқ.
Баракали кўлимсан,
Сен борсанки, кўнглим тўқ
Кўзларингда чоҳдаги
Алпомиш дардимиди?
Кунтуғмишдай оҳдаги
Юрагинг зардимиди?
Ҳикоят момо бўлиб
Марсиялар айтганим,
Робихон доно бўлиб
Мадҳиялар айтганим,
Сув бўйида сувга зор
Мироб элим сенмидинг!
На забон, на эрки бор
Бетоб элим сенмидинг?
Туғилган куним ҳаққи:
Юрагимга ўт ёққан
Достонларим, ассалом!

* * *

Эгатларда тил чикарди
Жужукларинг.
Тутлар айтсин.
Юрагингда йўл тополмай

Вулқон бўлган ўтлар айтсин
Мен кўрдим-ку, қозигингда
Мол-ҳол қолмай, қуритдилар.
Зардолузор, шафтолизор
Боғларингни тор этдилар.
Рама-рама сурув боқиб,
Оғзи оқармаган элат,
Дарёсида дори оқиб
Кўкси заҳарланган элат,
Боз устига, сараларинг
Танлаб-танлаб, эгдирдилар.
Неча кўзи қораларинг
Авахтага тикдирдилар...
Сариқ ипдай сарғайганим,
Пилла қуртдай зар ёйганим,
Ўргимчакнинг оғзида ҳам
Хумо кушдай пар ёйганим,
Йиғлаб ўтдинг, сўқмоқларда
Кўз ёшларинг – тошлар айтсин!
Безиллаган қишлоқларда
Эгилган мард бошлар айтсин.
Туғилган куним ҳаққи:
Дардларинг кўзга суриб,
Матонатга дей салом!

* * *

Мен бораман сим-сим шаҳар
Шовқинига шаршарадай
Кўзларимда камалаклар
Ранги сўнмас манзарадай.
Говмишимнинг мижжалари
Йўлга қараб гирён бўлди.
Қадим Шошнинг кўчалари
Қадам боссам – равон бўлди.

Бир кишлоки, тўпори киз
Даврада сўз айтар бўлди.
Устозларим эгиз-эгиз
Орзумга кўш байтлар бўлди.
Бир илоҳий чашмага дуч
Келгандайин илм симирдим.
Меҳр излаб истаб севинч,
Шеър деган меҳробга кирдим.
Туғилган куним ҳаққи:
Ота-онамдай азиз
Устозларга ассалом!

* * *

Қалбимнинг берк дарчалари
Нур тушдию очилдилар.
Хур кўнглимнинг парчалари
Гул баргидай сочилдилар.

«Наво» бўлдим, «Шабнам» бўлдим,
Кимга тамал тоши бўлдим.
«Мушфиқ онажон»имнинг ҳам
40 йиллик кўз ёши бўлдим...

Тун кечалар калавадай
Форларда айланиб юрдим
Олис ёдим токчасидан
Отамдан бир хабар сўрдим.
Элас-элас қулоғимга
Бир хиргойи, нола келди
Болалигим чорбоғидан
Соғинч келди, вола келди.
Туғилган куним ҳаққи:
Онгимда чакмоқ чакқан
Соғинчларга ассалом.

* * *

Қор бўралар сутдай тунда,
Пойгакда қор чаманзори.
Онам ёниб сўйлар шунда:
– Қайда ўғлимнинг мозори.
Бор кафтгина хокин кучиб,
Ўлмоқ агар бўлса тақдир,
Кетардим беҳиштга учиб..
Ҳаёт – сўқир, тақдир – сўқир...

Мен онамнинг этагига
Бош қўяман, жоним ёнар,
Ўт кетади кўйлагимга,
Мурғак устухоним ёнар...
Бошим силар – тоғдай буюк,
Дарё каби сокингинам,
Юзи иссиқ, бағри куюк,
Тошбибижон отингинам,
Туғилган куним ҳаққи:
Кўнглимга таскин берган
Овунчларга ассалом!

* * *

Ловуллар тўй машғаласи,
«Ёр-ёрон-е» маст қилади
Чилдирманинг зангуласи
Кўкни ерга паст қилади.
Бир кўйнида хамиртуруш,
Бошда патир нони билан –
Тўйхонага кирар Кумуш
Хусни хиромони билан.
Келин-куёв қолиб бир ён,
Чол-кампирилар жўшиб кетар
Лапар, ялла, раксу хандон
Ҳаяжонлар тошиб кетар.
«Шарбат сув»ин қилиб талаш
Ёприлади қизлар кушдай.
Мен тортинчок, содда, ювош
Йўлда қолдим пўта ушлаб.
Кўлимдаги ҳадями, оҳ,
Дастрўмолми ёки жаннат!
Болалигим – сирли даргоҳ,
Мўъжизага тўла фурсат,
Туғилган куним ҳақки:
Гўдаклик байрамлари,
Завқ-шавқларга ассалом!

* * *

Мен йўл юрдим, эртақларнинг
Ойнакўлларидан кечдим.
Қуш тумшукли куртақларнинг
Лабларидан асал ичдим.
Ўртачўлнинг, Маликчўлнинг
Савлатидан лолу ҳайрон
Умр деган мангу йўлнинг
Қоқ белига етган замон
Тафаккурнинг лангар тоши
Тушгай хаёл кўлларига
Чакмоқларга гоҳ ёношиб,
Боқиб фурсат милларига,
Ҳар лаҳзани қилай таҳлил,
Ҳар нафасдан излай маъно
Бир паллада – нақ эллик йил,
Ўн йилим – тош босар аммо.

Ўзлик билан дийдор, ғурур,
Улуғ аболарим саф-саф,
Эллик йилда тушмаган нур
Ўн йилликда кетар порлаб...
Наврўзларим, ҳайитларим,
Сумалагу сайилларим..
Номсиз кетган шаҳидларим,
Қад тиклаган манзилларим,
Ал-Бухорий, Мотуридий,
Баҳоваддин пирим, ё раб,
Озодликнинг шаън суруди,
Ҳаётимни нурга ўраб,
Қайта гулга кирган боғдай
Юртим аломат бўлди-ё,
Кўнгли ўсиб, кўкси тоғдай
Ҳалқим саломат бўлди-ё!
Мақбарларнинг жисмидаги
Руҳлар оройиш топдилар.

Авлиёлар исмидаги
Шукухлар дилни топдилар
Зарра-зарра, мисқол-мисқол
Тарихини тиклади халқ.
Эътиқоди, иймон-аъмол
Йўриғини тиклади халқ.

Ким чирокнинг тилидаги
Ёниб турган пилик бўлди,
Фарзандлари дилидаги,
Жонидаги илик бўлди.

Кўргуликлар, қаро кечмиш
Ортда қолди ваҳим тушдай
Эрк сувидан ким бир ичмиш
Сайраб юрар найқамишдай.

Тил тагида тиниб ётган
Чанқовузлар тилга кирар.
Даштликларга дўниб ётган
Қир-андизлар гулга кирар.
Сибизғалар чилторларга,
Арғанунга эвриладир.
Кўзида ўт ёнган одам
Афлотунга эвриладир.

Питнак-Кўнғирот йўллари
Юксалиш, нажот йўллари
Буюк Ипак работига
Туташган ҳаёт йўллари.

Ўзбекистон чирокларин
Ўчмас қилиб ёққан авлод,
Ой, юлдузли байроқларин
Дунё узра кўтарди шод.
Бу байроқда буюк Темур
Қудратини кўргай жаҳон.

Ҳар юракда ёйди томир
Кучга тўлган Ўзбекистон.
Туғилган куним ҳаққи:
Ҳур шамолга ассалом!
Истиқлолга ассалом!

* * *

Айрилиқ, армонни кўрдим,
Ер ичра осмонни кўрдим,
Дўзаху ризвонни кўрдим,
Доною нодонни кўрдим.
Кўрдим, яна тузлиғига
Тупурган зоти пастларни,
Ўз динига, ўз туғига
Мункир бўлган нокасларни.
Пана-пастқам кулбаларда
Қилтузоқлар кураётган
Катта карвон йўлларинда
Лайча кўрдим хураётган...

Барисидан огоҳ элим,
Огоҳ элиму шоҳ элим,
Ёвларини ер тишлатган –
Мардларига паноҳ элим!
Кийикларин шоқолларга
Олдирмаган мерган элим.
Пирларини ўз кўксида
Тирик олиб юрган элим,
Шоирларини Ҳизр деб
Сизлаган бахши элатим,
Сўзи дилга манзури деб,
Отамдай яхши элатим,
Туғилган куним ҳаққи:
Бахшиларга ассалом!
Яхшиларга ассалом.

* * *

Тун ҳамроҳу кун ҳамроҳ
Кўнглида шуури пок,
Дили поку тили пок
Бошпаноҳ берди Аллоҳ!
Шукрим, супрасидан
Қурук қўймади худо.
Қирқта қиз ҳуснин қўшиб
Берди бир гули зебо.
Набиралар ҳам топдим –
Қандак ўрик донаси.
Ширмой кулчалар ёпдим
Хол бўлиб седонаси...
Тоғлардаги бодомдек
Ялакат мағизимсан
Худо берган боламдек
Киссамда майизимсан
Ўчоғингда ўт бўлиб,
Кулларингга қоришиб,
Ризку рўзим бут бўлиб,
Дарди дунём ёришиб,
Беш мучалнинг белида,
Нақ саратон селида,
Корингга яраб турсам,
Иқболинг сўраб турсам,
Сен ҳам дуо килиб тур,
Юзларга кириб юрсам,
Буюк давлат бўлганинг
Суюниб кўриб юрсам!
Туғилган куним ҳаққи:
Дилда чексиз эҳтиром
Ота юртим, ассалом,
Она халқим, ассалом!

2002.

ЗИЁРАТ

Д о с т о н

Буюк Зиёратга ошиққан элим
Мангуликка битмиш эҳтиромини.
Зарҳал ёзувларда титрайди кўлим,
Ўқийман акамнинг кутлуғ номини.

Маҳзун хотиралар кезади бунда,
Мотамсаро Она чўмган хаёлга.
Фаришта ой тушиб келади тунда
Шошилиб ғанимат суҳбат, висолга.

Пўлат саҳифалар очилиб жим-жим,
Чимилдик кўрмаган йигитлар чиқар.
Дунё кўрмагандир бу тахлит тилсим,
Эътиқод, лафзида собитлар чиқар.

Ҳайкал пойидаги гуллар тирилиб,
Қиркин парилардай гурунг бошлайди.
Йилларнинг жилови кетар сурилиб,
Тарихнинг тилини ечиб ташлайди.

Рухим чўлларини сел босар ногоҳ,
Ёмғирдай камчилар хотира дўли.
Кўксимни эллик йил кемирган сўроқ
Жавобини топар бунда бир йўла.

Онам қирқ йил бўзлаб, излаган дарак,
Отамнинг кадини буккан дард, фиғон,
Пўлат саҳфалардан мисли гулдурак –
Овоз бериб чиқар акам – Неъматжон!

Накшинкор устунлар – донишманд чолдай
Даврага кўрк бериб турар лол, ҳайрон.
Ҳув, ана, қирларда турган шамолдай
Она сари келар аркдай бир ўғлон.

Қарасам, бўйлари чинор кўринди,
Кўксида – жароҳат, тумор кўринди.
Болам, деб оҳиста қўзғалди Она,
Иккиси олтмиш йил бедор кўринди...

* * *

Шукрона – роҳату азобим учун,
Уйқусиз тунларим учун минг шукур.
Кўнгилда ишқ гирдибодим учун,
Ўтли қуюнларим учун ташаккур.

Югурик тилимга кўрғон бўлди тиш,
Ҳуда-беҳуда сўз чўкди дилимга.
Кўкайим куйдирган аламу қоҳиш
Гул бўлиб сочилди ўтар йўлимга.

Донғил оғаларим шижоат-шаҳди,
Ҳар лаҳза ақлимдан сўрайди дoston.
Отамнинг ҳар баҳор армон дарахти –
Гуллаб, мева тугиб чорлаган Бўстон.

Бир ойдин кунларга кўйиб муҳаббат –
Кўзи очиқ кетган эрк ҳофизи ул.
Онамнинг қаддини тик тутган савлат –
Умид ва соғинчнинг эрк юлдузи ул.

Чимилдикда ёнган шамъи ҳар кеча
Парвона мисоли излайди висол.
Ул ўтган кўприклар жонланиб неча
Ҳар ўтган қадамдан сўрар дарак, фол.

Ҳар кун ажал билан келиб юзма-юз,
Ҳар кун омон қолган мўъжиза келбат,
Ҳар кун эртақларда тирилган ой юз,
Ҳар кун хотирада жонланган суврат.

* * *

Термулсам – ўқларнинг ваҳшати аро
Бургутдай айланиб юрар кўкимда.
Шўх-шўх ирмоқларнинг суҳбати аро
Овозлари янграб тонгги насимда.

Буюк мусаввирим – Аллоҳ, эй ҳабиб,
Оғамнинг арқдаин қоматин чизар
Ва унинг ёнида маҳзун жилмайиб,
Ийманиб кўринар Азиза – дилбар.

Сукунат. Йилларнинг бедод жимлиги.
Киприқда дур каби қотган қатра ёш.
Эрка келинчакнинг шўх маъсумлиги.
Йигитнинг меҳрида балкиган қуёш.
Фурсат – қанотлари куйган капалак,
Лопиллар, учолмас, шамда доғланур.
Келинчак елкасин тутган жамалак
Сочлари сим-сима дилга боғланур.

Бу сочлар бандига искандарпечон
Гулидай чирмашур ошиқ қалб ёмон.
Ҳижрон қилич солар – ногоҳ беомон,
Рух учар, сих қотиб қолар икки жон.

Эй милтиқ тепкисин босолмаганим,
Оғам, шамъи сўзон, қайларда ёндинг?
Аждарҳо дарёлар тўлкинларида –
Бир куруқ хашакдек оқдинг, тўлғондинг!

Мўр-малаҳдай босиб келади лашкар
Тилин тушунмайсан. Таржимонинг ўқ.
Чумчуқдай қирилар навқирон аскар,
Жонга ора қирар бирор нажот йўқ.

Тепаликлар қора қонга бўлар ғарқ,
Ҳандақларда нола-фарёд инграюр.
Э воҳ, боғларида жаннат баҳор Шарқ,
Гулдай болаларинг зирх, кафан кюр.

Ана, қотмагина, нақ мирзатерак,
Қорақош, кўзлари сурмали йигит –
Тўпидан ажралиб чиқар – шерюрак,
Сояси – нақ тоғнинг аксидай булут.

Милтиғи бўғзидан варанглайди ўт,
Ўт кетар душманнинг хонумониға.
Ё, танграм, сен ўзинг бўлгин-да совут,
Шу содда ўзбекнинг иссиқ жониға.

Талотўп, урҳо-ур жаҳаннамий жанг,
Ер шудгор бўлади туёқ зарбидан.
Нақ кўкнинг ҳалқуми аро тўзон-чанг,
Қон иси гупура ҳар бир шарпадан.

От уюри кишнар, пишқирар телба,
Пишқирар Дунайнинг телба туғени.
Қизил олов каби яралар далва,
Қиёмат. Ярадор отлар сурони.

От ва одам қони оқар аралаш,
Мўрчадай хор оёк остида мурда.
Навнихол ҳамшира ўқларга талаш,
Ярадор аскарни боради судраб.

Қора кокилларин ямлайди олов,
Этиклар оралаб ўқ учар виз-виз.
Қайси Тўмарис бу, Барчинми бу дов,
Мукаддамхонми бу фариштадай қиз?!

Сув сўраб, оташу аланга ичра
Бир йигит Гўрўғли тарзида ётар.
Ойдай сувратига осколка сачраб –
Кўзлари – куёши мангуга ботар.

Анув оёқларин ўк «еган» йигит –
Туядай бўкирар оғрик зўридан.
Шамшод дарахтидай уруш – бесубут
Кўчириб ташлади уни юртидан.

Ер чангаллаб ётар бир пари ўғлон –
Ўн гулидан бири очилмаган, оҳ!
Сабза мўйловида насими армон,
Куёв тўнлари ҳам бичилмаган, оҳ!

Одамхўр урушнинг қора сояси
Бошида айланиб, чарх уради қиз.
Мисли қизил гулнинг алвон пояси
Ҳаёт чечагидай югуради қиз.

Оҳиста эгилиб яшил навдадай
Ер кучган аскарнинг жасади узра
Видою висолга элчи савдода
Ғунчадай лаблардан учади сўзлар.

Рози бўл ҳаётдан. Хайр-хўш қани?
Насядир онангнинг дийдор, дуоси.
Қай бир отанинг сен ҳаёт гулшани.
Неча ўғилларнинг ота дунёси...

Бу иссиқ оғушда топиб ҳаловат,
Муҳаббат шавқидан яйрайди ҳаёт.
Қара, совуқ милтиқ кўксингда, ҳайхот,
Ёр бўлолмадим деб чекади фарёд.

Қай бир келинчакнинг қора зулфагин.
Ўриб-ўрмай совуб бормоқда қўлинг.
Билиб-билмай сенинг хабар-дарагинг
Йўллари ўт олиб йиғлайди элинг.

Балки бешик қучиб, аллалар айтиб,
Зурёдингни асраб кутмоқда ёринг?
Не бўларди, тирик борсайдинг қайтиб,
Карнай-сурнай билан кутса диёринг...

Эшитмас, тингламас ўлик – сағира
Кўзи очик ётар навраста ўғлон.
Унинг кўзларини ёпар ҳамшира,
Юрагида ёнар яна бир вулкон...

Ажал чанг солади дуч келган жонга,
Наҳангдай оғзини очар еб тўймас.
Дарё ҳам торткилар қирғоқ томонга
Интилганларни соғ-саломат қўймас.

Тутдай тўкилади жангари кўшин,
Тонг ва шом юраги зада, гунгу лол.
Замбараклар тилдан қолар ярим тун,
Бошига кул сочиб изғийди шамол.

Ўлик-тирик ётар чирмашиб саф-саф,
Фарёд, мунграницлар ўртар ер-кўкни.
Чалажон бир аскар беҳол ўрмалаб,
Отар садокдаги охирги ўкни...

Сўнг узоқ уйкуга кетади аскар...
Тушида ҳандалак полизларини,
Беҳизор боғларни кўриб хўрсинар.
Туш ичра искар сой ялпизларини.

Узумзор боғ тўри. Қамишдан чайла.
Тўрқовоқда сайрар бедана сармаст.
Узун сочларини чамбарак айлаб
Ой каби тўлишиб келади Хушвакт.

Кўлида бир тасма нурдай биларзук,
Бўйнида соҳира қизил маржони.
Беллари навниҳол тол каби нозук,
Сўзларин новвоти илитар жонни.

Тупрок йўлда келар – тўпикларига
Бош уриб, ошиқдай яйрайди тупрок.
Каштали енгларин ипакларига
Гулми, деб арилар бўлади кўнмок.

Офтобнинг парлари тўзғийди пар-пар,
Пастда шовуллайди бир тегирмон сув.
Танглайи такиллаб, «сув» дейди аскар,
Зулмат тун. Вайрона. Қабристон. Ёху...

Кўз очар. Кўксида ланғиллаган ўт –
Ўпқондай жароҳат куйдирар жаз-жаз.
Ўзин пайпаслайди ҳайратдан йигит,
Тирик колдимми, деб шивирлар элас...

Тириклик! Муқаддас, мўъжиза нафас,
Аллоҳнинг энг олий тансиқ байрами!
Сен шундай илоҳий, бокира ҳавас,
Хосиятли, кутли, кўнгил ҳамдами.

Тангрим, бу умрни этдинг муқаррам,
Яна икки дунё қарздорингман!
Ўлим бозоридан жон топган одам,
Энди тирикликка харидорингман.

Ўлмаган жондан-ку умид беҳисоб,
Бедарак аталди неча йилу ой.
Кўргани жанг бўлди, чеккани – азоб,
Жаннат манзилига етказди Худой...

Ялт этган юлдуздай бир ёниб ногоҳ
Мангу хотирага айланиб кетди.
Инига қайтгандай қарчиғай нигоҳ
Пўлат ёзувларнинг қасрига етди.

Бедарак, бешон, деб очолмай аза
Умидин узмади Она меҳрибон.
Энг сўнги нафас ҳам очиб дарвоза
Йўлга қараб туриб Она берди жон...

Ҳаёт кўнғироғин чаларкан масрур,
Мажруҳ юракда ҳам баҳор гулдирар.
Шодмон кунларга ҳам етишдик, шукур,
Майдонда бир дунё бола чулдирар...

Ёндириб Ажалнинг пулсиротини
Хотирага дўниб келган ўғиллар.
Бунда шивирлайди улар ёдини
Мотамсаро Она. Хотира. Йиллар.

Кўзимнинг қароси –
Жонкаш, жафокаш
Ҳар битта ўғлимга
Тилайман умр.
Шаҳидларим эса
Қалбимга туташ
Менга ҳаёт бериб
Тургувчи томир...
Уруш қурбонлари –
Сўнмас чечаклар,
Ҳар тун тушларимни
Ёритган зиё.
Болалар учирса
Кўклам варрақлар
Менинг юрагимга
Айланар дунё...
Шаҳидларим ётган
Қишлоқми, шаҳар
Раҳмат ёмғирлари –
Нурлари ёғсин.
Фалақдан жамланиб
Ҳар кутлуғ саҳар
Осмоннинг фаришта,
Ҳурлари ёғсин...
Улар дарёларнинг
Тўлқинларида
Чорлоқдай сайрашиб,
Паридай яйраб
Сирли дунёларнинг
Эпкинларида
Жаннат кушларидай
Юрсинлар сайраб...
Ялпиз-райҳонлардан

Исларин излаб,
Ўн тўрт кунлик ойдаи
Юзларин излаб,
Бедор наслларга
Бедор Руҳ каби
Уларнинг умридан
Турарман сўзлаб...
Улуғ Озодликнинг
Шаҳидларига
Бағримда тикладим
Мармар лавҳалар.
Бугун Истиклолнинг
Шоҳидларига
Ватан севгисидан
Сўйласин улар...
Яна Ватандошлар
Рўйхатларида
Тирик инсон бўлиб
Яшайди улар.
Инсофу Адолат
Сарҳадларида
Элни ёруғ кунга
Бошлайди улар.
Улар Қадр деган
Зангламас олтин,
Хотира буржида
Сўнмас юлдуздир.
Ҳар баҳор гуллайди
Боғлардан олдин
Улар хазон билмас
Яшил илдиздир.
Ҳар сахар ёдимнинг
Қояларидан
Бағримга қайтади

Юз минглаб бургут.
Эллик тўрт йилдан сўнг
Қалбимга қайтди
Рухимни тарк этган
Муқаддас Нур – ўт.
Хулқардай жам бўлди
Жон-жигарларим.
Ўртанган дилимга
Келди ҳаловат.
Бағримда аллалаб
Хур шаҳидларим
Саҳарлар қиларман
Шукри тиловат.

2002.

МУНДАРИЖА

Наим Каримов. Меҳрли шеърият 5

ШЕЪРЛАР

І б ў л и м

ТОНГ ТУЙҒУЛАРИ

Келинингни кўрганда	14
Сафар балладаси	15
Тошҳовли	17
«...Ой боқади бир сокин...»	18
Севинчим	19
Ҳордик	20
Кунботарда	20
Чўккидаги кийик ҳайкали	21
Тириклик	22
«...Гоҳ айланиб хаёл сайдига...»	23
Сен борки	23
Гулдаста	25
«...Кун тунади уфқ ортида...»	26
«...Куй яралар ғамдан ё бахтдан...»	26
«...Тинглаганинг барча дostonдан...»	27
«...Ойлаб-йиллаб қалам тутмаган...»	28
Нечун	29
«...Оҳ чекасан тунлари...»	30
Бахт	30
Баъзан	31
«...Ёлғизликнинг дарди, азоби...»	32

«...Агар толе куши кўнса бошимга...»	32
Киёс	33
Юрагидир балки...	34
«...Тоғ нимадир – кўнгли тўқ бўлса...»	34
«...Агар сўнар бўлса ишқ ёққан олов...»	35
Фурсат дейди...	36
Армон	36
Шодлик яратсам	38
«...Меҳнатдан ўлмаган дунёда ҳеч ким...»	38
«...Мажнунтоллар ширин уйкуда...»	39
Август кунлари	40
«...Зирапчани олмагунча то...»	41
«...Калава ўрайди боғларда шамол...»	41
«...Селдан ҳурккан сурувдай беҳуд...»	42
Дарахт қалби	42
«...Икки бўлсанг, омадинг ҳам...»	43
Куз осмони	44
Апрел эди хушўй, мусаффо...	45
Олмазорда	47
У дафтар	48
Қайноқ паллалар	50
«...Сенга кўрқинчлимас хорғин намозшом...»	51
«...Гўдак эдим, кўп нарсага етмасди ақлим...»	52
Яшариш	52
Ноябр чизгилари	53
«...Иссиқ ўлкаларга учиб кетгандек...»	53

И б ў л и м

ЮРАКДАГИ ЧАҚМОҚЛАР

«Наво» туркумидан	56
Шундай чоғ бўлдики...	63
Куй	63
Чашма бўйида	64
Маили	65

Сизни дейин	65
Мехр	66
«...Сенга топинганим...»	67
«...Сен...»	68
Шодлигим	68
«...Аёз чимчиласа кулоқларни гоҳ...»	69
Ёзнинг ёруғ кунида	70
Шарбатли фасл	72
Чакмокли кеча	73
Май манзараси	73
Одамлар бор...	74
Байрамдаги гул каби	75
Соз	76
Уфқларда кечки нур	77
Онажоним	78
«...Мен сизни жон ичра...»	78
Дўстинг бўлса	79
Акс садо	80
Тилак	80
«...Ёлғон-яшиқларга ўт кетди бугун...»	81
«...Қай кун эди...»	82
Тилсим	83
Ёдгорлик	84
Гужум билан сирлашган чол	85
Ота	86
Олма гули нопармон	88
Ойбек	90
Қирқинчи йиллар	91
Бедорлик	93
Ёдлаш	94
«...Ўйчан куз кунлари...»	95
«...Сен изладинг...»	96
«...Сен мангу хаёлсан...»	97
«...Бизни тез-тез йўқлаб тур, мехр...»	97
«...Ёр енгина гул кашта...»	98

Йўл туйғулари	99
«...Сен аёлга...»	100
«... Шошилма айтмоққа...»	101
Оғрик	102
Юрагингда	103
Дастхат сўраган кизга	103
«...Кимга чумолидай ғимирлаган жон...»	104
Қарз	105
Сирлашув	107
«... Чўтир туннинг ҳикоятларин...»	108
«...Бошингда минг туман савдодир сенинг...»	108
Дехқон таърифи	109
«...Муҳаббатнинг ширин шаробин ичиб...»	110
«...Жон энам-а, жонимдан...»	111
«... Боғларнинг кўйлагидан...»	112
Халқ йўлида	113
Эртакнинг боши ва охири	113
Ёднома	114
«...Ҳар кимни тонг остонасида...»	115
Ибрат	115
«...Сўз – ибодатхонанинг шоҳ кўнғироғи...»	116
Халқ оҳангларида	117
Саратон	118
Она айтур	119
Наврўзнома	120
Танбех	122
«Бош ур шу Онанинг этакларига...»	123
Таскин	124
Рамузли сатрлар	126
Қисмат	126
Дардлашув	128
Сувратга чизгилар...	129
Бахшанда...	131
«...Қадим Афросиёб деворларинда...»	132
Топиниш	133

Бухоро тароналари. Туркум	135
«Туркистон тизмалари» туркумидан	151
Кўнглим	155
Мустақил Ватанни бахт нури чайсин	156
Нодира имтиҳони	158
Момогулдай опам бор	159
«...Кунларим қиличнинг даминда...»	160

Ш И Б Ё Л И М

ШУКРОНА

Қирк биринчи	162
«...Тиззагача лой кечибу қиш...»	163
Тулпор тоғларга кетди	164
«...Унутсанг, минг йиллик чинор қулайди...»	165
Она тилимга алёр	165
Она дуоси	167
Илтижо	168
Тавалло	169
«...Дарёлар адашди юрар йўлидан...»	171
«...Қай қулол яратмиш сендек насима...»	172
«...Бу замон савдогар тариқли, ажаб...»	173
Ўзбек	174
«...Эркининг зуваласи ўтдан қорилмиш...»	175
Лайлатул кадр	176
Алла	177
Шукрона	178
«...Бўз бола ошиқ бўлса...»	180
«...Мен обрў-шонимни топдим мисқоллаб...»	181
Даъват	182
Ўзимга	184
Тасдиқ	185
«...Қалдироқлар, уйғот мени...»	186
«...Саррин шабадалар, кел...»	187
Вардонзе кўрғони	188

Ватанга муҳаббат изҳори	189
Таъбир	190
Она Туркистонча йиғлаган йўқдир	191
«...Макрнинг устидан ғолиб ҳаётднй...»	192
«... Мен кул бўлдим номус-орга...»	193
«...Шоҳсупа гирдига райҳон сепайин?...»	194
«...Неча йилки, ёстикқа михлаб...»	194
Агар	195
«...Яшин урди далаларни...»	196
«...Ғаюр бўлсанг, зикна бўлсанг...»	197
«...Ватан!...»	198
«...Алвидо...»	199
Ўзбекистонга фахрия	200
Гиря	203
«...Оловга келдингми, кулга келдингми...»	204
Талқин	205
Машраб	206
«...Жон қулоғин тутган мажлисларимга...»	207
«Довул ҳуркиб наърасидан...»	208
«...Мен кимнинг букилган кадини кўрдим...»	209
«...Таваккал қилдим-у оловга кирдим...»	210
Тўртликлар	211
«...Ҳали Сизга дард айтдимми...»	212
«...Хижиллик курсин...»	213
«...Бу жароҳат чукур...»	214
Истиклол тарихнинг имтиҳонидир	215
«...Донишманд шеър ўқийди...»	217
«...Хулқар туғди...»	218
«...Қоратоллар соясида...»	219
«...Неча фасл ғайратим йўқ, тобим йўқ...»	220
Сизга	221
«...Онам, сизни шивирлаб айтсам...»	222
«...Бешовлон киз эдик, бешгина бийрон...»	223
«...Доғу дардларинга малҳам бойланиб...»	224
«... Жоним ичинда титрок...»	225

«... Фаришталар, қанотингиздан...»	226
«...Янги боғда битган навниҳолларим...»	226
«...Макру ҳийла қилаверар бандалари...»	227
Саидахонимни эслаб	228
«...Сизни соғинарман байрамларда...»	229
Тўртликлар	230
«...Ўғлим еди – ўрга кетди...»	231
«...Ўзингни тут, ҳаволанма...»	232
Лолахонга	233
«... Саҳарлардан сабот изла...»	234
«Рамазоннинг равшан кунлари ўтди...»	234
Йигирма йил изҳори	235
Муборак тунлар муножоти. Туркум	237
«...Нега қайчи орасида...»	242
«...Чала ишларим деб овора бўлдим...»	243
Эсдан чикмас манзара	244
Нотаниш сингилга	245
«...Шеър ўқийман...»	246
«...Танинг қизиб, ер чопмасанг...»	247
«...Агарчи Жамшидсан, базми шоҳона...»	247
«...Дунё – бозор. Савдога сол...»	247
Тириклик паноҳисан...	248
Дард. Туркум	250

IV бўлим

СИРЛАШУВ

Умр чархпалаги. Туркум	260
Ёшларга деганим	272
Сунбуладан элчи келар. Туркум	273
Алмисокдан қолган бу дунё	280
«Гўзалим, дилбарим...»	281
Эътиқодимсан, халқим	282
«Шу тифиз, тор хона...»	284

Муҳсинага	285
«Томсувок бўлмаган уй каби вужуд...»	285
«... Осмон эгилади бошимга...»	286
Танбех	286
«Теша бобо айтар ривоят...»	287
«Ҳеч кимдан сўрмагил...»	287
Истиклол сўзин айтсам	289
«Сарик саратон ўтди...»	290
«Қилмишидан топар ҳар банда...»	291
«... Осмон олачалпоқ...»	292
«... Ватанни соғиниб турналар қайтди...»	293
«... Баҳор базм тузди дала-тузларда...»	294
«... Хаёл кўлларимга гулмоҳ истарам...»	295
«Боғларда ёсуман гуллай бошлади...»	295
«Сўзларим, учкун соч...»	296
«... Ватан деб...»	296
Муҳаббатга	297
2003 йил қорхати	298
Ўзбекнинг ёзим	300
Ўн икки баҳорим. Фаҳрия	301
Мўъжиза лаҳзалари	304
Наврўз	305
Наманганлик сингилларимга	306
Баҳор илинжида	307
Ташриф	308
«Бир сўниб, боз ёнмоқ...»	309
Тамарага	310
«Зуволангиз балки шамолдан...»	310
Танбех	311
Ўйлар	312
Дехқон	314
Садо бергил	315
«Сўнди деманг...»	316
«Чечак бошка...»	316
«Ҳосили ўрилган даладай...»	317

«Сенинг онанг меҳнат...»	317
«...Шошма, кўнгил...»	317
Восвос	318
«...Ён-верингда тусланади бир шайтон...»	319
Асло қарам бўлмасмиз	319
Муножот	321
Айтим	323
Ҳамид Гулом видоси	324
Ғанимат дамлар. Туркум	326
Шоҳимардон	332
Савол	333
«...Билолмадим...»	334
Саратон хуруми қуритди	334
«...Қиш чўзилди...»	335
«...Яшил дунё...»	335
«...Сокин кеча...»	336

ДОСТОН ВА ҚАСИДАЛАР

Нажот	338
Истиқлолга қасида	372
Элим	383
Бухоро таронаси	392
Буюк қарвон	400
Озод сўз ёлқинлари	407
Таваллуд таронаси	414
Зиёрат	426

Ойдин ҲОЖИЕВА

ШОМ ШУЪЛАЛАРИ

С а й л а н м а

***Шеърлар, дostonлар,
қасидалар***

«Sharq» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси
Бош таҳририяти
Тошкент – 2010

Мухаррир Г. Хаитова

Рассом Х. Зиёхонов

Бадий муҳаррир Т. Қаноатов

Техник муҳаррир Р. Бобохонова

Саҳифаловчи Л. Бацева

Мусаххихлар: Ю. Бизаатова, Ш. Хуррамова, М. Зиёмухамедова

Матн кўчирувчи Д. Холмухамедова

Босишга рухсат берилди 22.10.2010. Бичими 84x108 ¹/₃₂
«Times New Roman» гарнитураси. Офсет босма.
Шартли босма табағи 23,5 + 4 бет. зарв. Нашриёт-ҳисоб табағи 20,9.
Адади 2000 нусха. Буюртма № 1122. Баҳоси келишилган нарҳда.

«Sharq» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси босмаҳонаси,
100000, Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41.

Ушбу китобни чоп этишдаги беминнат ёрдами учун Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитасига, Навоий вилоят ҳокимлигига ва «Жўрабек» хусусий корхонасига миннатдорчилик билдираман.

Муаллиф